

TC.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİMDALI

ELEKTRONİK TİCARETİN İLETİŞİM VE
TANITIMDAKİ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Feyza SAVCI ERGÜN

Ankara, 2002

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
A- İLETİŞİM TEKNOLOJİSİNDEKİ GELİŞMELER.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
B- İNTERNET'İN GELİŞİMİ.....	6
C- İLETİŞİM DEVRİMİ, KÜRESELLEŞME VE HUKUKSAL BOYUT.....	13
D- REKLAM, PAZARLAMA VE HALKLA İLİŞKİLER.....	23
E- İLETİŞİM YETENEKLERİ.....	37

BÖLÜM I

İLETİŞİMDE BİREYİN ÖZGÜRLÜĞÜ VE HAKLARI.....	41
I- BİREY	43
II- İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ.....	44
III- WEB'İN YASAL SINIRLARI NEREYE UZANIYOR?.....	44
IV- GİZLİLİK (PRİVACY).....	44
V- ULUSLARARASI YASALAR VE ELEKTRONİK TİCARET.....	46
A- HUKUK.....	49
B- AVRUPA BİRLİĞİ. “ELEKTRONİK İMZALAR İÇİN TOPLULUK ÇERÇEVESİ”.....	51
C- ELEKTRONİK TİCARETTE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MODEL YASASI.....	51
D- MODEL YASA'NIN KAPSAMI.....	51
E- İNTERNET'İN DOĞASI VE AŞIRI DÜZENLEMEDEN KAÇINMA.....	53

BÖLÜM – II

DİĞER DEVLETLERDEKİ ULUSAL UYGULAMALAR	54
A- KANADA.....	54

B- UNIFORM ELEKTRONİK TİCARET YASASI (THE CANADIAN UNIFORM ELECTRONIC COMMERCE ACT “UCEA”)	54
C- JAPONYA	54
D- İNTERNET DÜZENLEMELERİNİN UYGULANMASI	54
E- AVUSTRALYA	55
F- ALMANYA	56

BÖLÜM III

I- TÜRKİYE’DEKİ YASALAR	57
II- DEVLETİN ROLÜ	57
III- ELEKTRONİK TİCARETTE GENEL SORUNLAR	58
IV- TÜRKİYE DE ÖNEMLİ PROJELER	60
V- TÜRKİYE’DE YAPILAN YASAL ÇALIŞMALAR	60
VI- TÜRKİYE KAMU SEKTÖRÜNDE ELEKTRONİK TİCARET VE SÜRMEKTE OLAN ÇALIŞMALAR	60
VII- ELEKTRONİK TİCARETTE DEVLETİN GÖREVİ	62
VIII- ULUSAL PROGRAMIN UYGULANMASI, KOORDİNASYONU VE İZLENMESİNE DAİR BAKANLAR KURULU KARARI	67
IX- E-TİCARET KURULU (ETİK) (HTTP://WWW.ETİCARET.GOV.TR/ETK/ETK.HTM)	47
X- ELEKTRONİK TİCARET UYGULAMA GRUPLARI	67
XI- GÜVENLİ AĞLAR VE AKILLI KARTLAR - İDARİ ALT YAPİ	67
A- KOBİ'LER VE DİĞER İŞLETMELER	68
B- TÜKETİCİ SORUNLARI	68
C- DIŞ TİCARETTE E-BELGE	68
D- VERGİ-MUHASEBE	68
E- FİNANS VE E-ÖDEME SİSTEMLERİ	69
F- KAMUDA E-TİCARET VE HİZMETLER	69
G- MEVCUT ÖRNEK – RTÜK	69
XII- RTUK YENİDEN TBMM'DE !	

A- KAMPANYA.....	73
B- ESKİ KAMPANYA.....	73
C- YANSILAR.....	Hata!
Yer işareti tanımlanmamış.	
D- RTUK VETO EDİLDİ ! (HAZİRAN 2001).....	75
E- DÖKÜMANLAR.....	93
F- RTUK METİNLERİ.....	105
G- TUTANAKLAR.....	106
H- GÖRÜŞLER / YORUMLAR.....	106
SONUÇ.....	116
KAYNAKÇA.....	124
EKLER.....	131

GİRİŞ

İnsanlık tarihine bakıldığında, insanoğlunun kendisini sürekli geliştirdiği ve özellikle yaşamını kolaylaştırıcı yönde üretim yapma yoluna gittiği görülmektedir. İnsan doğasından kaynaklanan ihtiyaç giderme içgüdüsünün, zaman içerisinde insanoğlunu daha iyi bir yaşam aramaya ve bunun için de yaşamı kolaylaştırıcı ürünler üretmeye ve geliştirmeye yönlendirdiği bilinmektedir.

İnsanoğlunu diğer canlılardan ayıran en belirgin özellik olan akıl ve düşünce gücü sonucu gelişen hayal gücü, insanın üretken olmasına da yol açmıştır. Her zaman olumlu olmayan duygularına esir olabilen insanoğlu, kişisel ve toplumsal ihtiyaçlarının yanı sıra, zaman zaman hırslarının da esiri olmakta; bu tür hırslar sonucu, gerek kişisel, gerekse örgütsel hırslar daha öne geçme çabalarının yoğunlaşması sonucunu doğurmaktadır.

Toplumlar arası çatışmalar sonuçta da ülkelerarası çatışmalara yol açmakta; daha güçlü olabilme veya karşı taraftan gelebilecek zararları önlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar, çoğu zaman da yarışma haline dönmektedir. Her ne sebeple olursa olsun, bu tür yarışmaların insanlık tarihinin son yüzyılında yoğunluk kazanmış olduğu gözlenmektedir.

Dünya üzerinde ülkeler arasında gelişen kutuplaşmalar, Dünya savaşları gibi aleni savaşların yanısıra gizli savaşlara da yol açmıştır. Savaş teknolojisinin geliştirilmesi çabaları özellikle büyük devletlerin bu çalışmalara büyük önem vermesi ve büyük paralar ayırması sonucu insanlık yararına sayılabilecek neticelerin de doğmasına neden olmaktadır. Uzay çalışmaları sonucu ısıya dayanıklı üretilen metalin, daha sonra teflon tava şeklinde insanların hizmetine sunulması bu tür örneklerden biridir.

ABD'nin savunma sanayinin geliştirilmesi çabaları içerisinde başlattığı birimler arası haberleşme ağı da, daha sonra sivil hayatın kullanımına sokulmuştur. 1969'da Amerikan Savunma Bakanlığında savaş iletişiminde gelişmeyi sağlama

amacıyla Advanced Research Projects Agency Network (ARPANET) adıyla başlayan ve bugün dünyayı saran yoğun, kompüterle iletişim ve satış şebekeler sistemi olan İnternet'in doğuşu da bu şekilde olmuştur. İnternet de diğer bir çok teknolojiye gelişmelerde gözlemlendiği şekilde, Savaş endüstrisinin öncelikle kamu sektöründe, sonra özel firmalar tarafından, ardından da tüm ekonomik sektörlerin kullanımına sunulmuştur.

İnternet, kendisi sürekli değişip gelişirken bilgi teknolojilerini de değiştirmekte, böylece toplumu ve yaşamın tüm boyutlarını da değişime zorlamaktadır. Elektronik ticaret olgusu işte böyle bir gelişmenin sonucu ortaya çıkmıştır.

Dünyanın apayrı iki ucundaki birbirini hiç tanımayan kişilerin, yüzyüze hiç görüşmeden, sanal bir uzay içinde tanışabilmesi, birbirleriyle görgü, bilgi ve mal alışverişinde bulunabilmesi; bir yanıyla insanlık tarihinde ticari devrim olarak nitelendirilecek bir gelişmedir. Bir diğer boyutu ile dijital bölünmeye neden olabilecek bu gelişmelerin toplumsal etkileri ve hukuksal boyutlarının araştırılması 21. asrın en önemli araştırma konularından biri olarak ortaya çıkmaktadır.

İNTERNET'İN GELİŞİMİ

Bilgi Akışı Yoluyla

Klasik tanımı ile İnternet; dünya çapında birbirine bağlı komputer şebekeleridir. Diğer bir deyimle İnternet, buldukları coğrafyadan bağımsız olarak dünyanın her tarafında kullanıcıları birbirine bağlayan şebekeler şebekesidir. Elektronik ortamda, insanların birbirleriyle yüz yüze konuşarak yaptıkları birçok iş; yerini bilgisayarların otomatik olarak yapabildikleri bir haberleşme türüne bırakmıştır. İnternet, öncelikle haberleşme dolayısıyla bilgi akışı alanında sağladığı büyük kolaylık nedeniyle önce üniversiteler arasında yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. İletişimde getirdiği kolaylığın ticari anlamda getireceği potansiyel faydalarının anlaşılmasına ve teknolojik gelişmelere paralel olarak da, kullanım

alanlarındaki büyük çaplı genişlemeyle birlikte tüm dünyada hızla yaygınlaşmaya başlamıştır.

Günümüzde İnternet kullanımı ilk öğretim düzeyindeki kişilerin kullanımına kadar indirgenmiş olup, çağının ileri teknolojilerinden sayılan, telefon, teleks, faks v.b. iletişim araçlarının yerini İnternet almaktadır. Çok uzun olmayan bir dönem öncesinde İnsanlar iletişimdeki en etkin araçlardan biri olan postacı yolunu gözleyip, mektup beklerken, şimdi bilgisayarlarına gelen elektronik-postaları (e-mail) gözler hale gelmişlerdir.

İnternet'in sağlamış olduğu hızlı iletişim; anında denilebilecek kadar hızlı aynı zamanda ses ve görüntüyü de içerebilen bilgi akışı, teknolojinin bugün, bu alanda ulaştığı ilerlemenin açık bir göstergesidir. İnternet, sanayi toplumundan bilişim toplumuna geçişin habercisi, taşıyıcısı hatta bir ön modelidir diyebiliriz.

Elektronik Ticaret Aracılığıyla

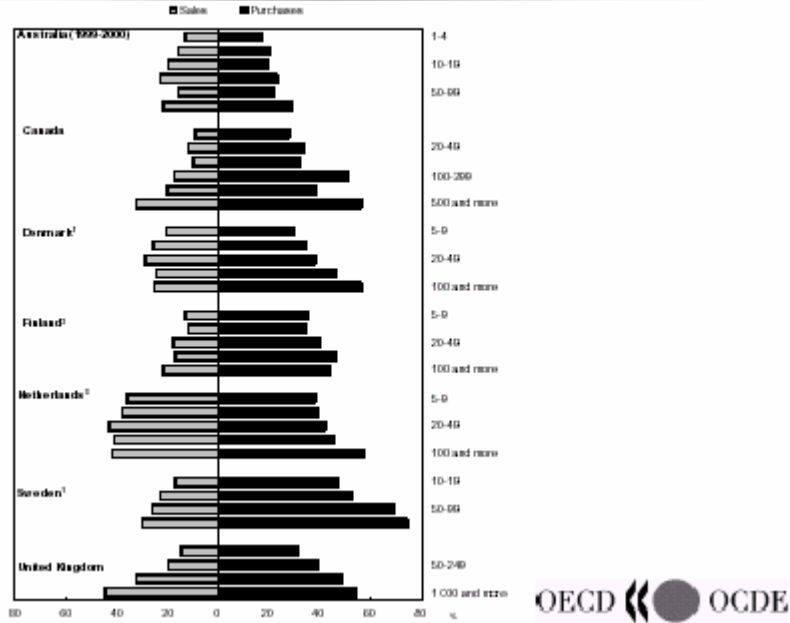
Elektronik ticaret aracılığı ile insanlar zaman ve maddi yönden avantaj elde ettikleri gibi, kısa sürede birden fazla seçeneğe ulaşabilmekte ve seçenekler arasında kısa sürede tercih yapabilmektedirler. Dünya ticaretinin gelişmesinde çok büyük katkısı olan elektronik ticaretin emek ve yatırımlarda sağladığı tasarrufu da göz ardı etmek mümkün değildir. Üreticilerin yeni ürünlerden haberlerinin olmasının yanı sıra yeni teknolojik gelişmelerin kısa zamanda öğrenilmesi, bilgi akışının sağlanmakta olması, göz ardı edilemeyecek imkanların doğması sonucunu doğurmaktadır. Mevcut sistemleri inceleyecek olursak,

- 1- İnternet üzerinden Ticaret-Pazarlama-satış
- 2- İnternet üzerinden Müşteri Destek Hizmetleri
- 3- İnternet üzerinden süreli yayınlar
- 4- İnternet üzerinden Bayi satış Zinciri kurulması
- 5- İnternet Siper-Sanal Marketleri ve Alışveriş Merkezleri kurulması, v..b. gibi hizmetleri saymak mümkündür.

Elektronik Ticaretin tüketiciye getirdiği yararlar incelendiğinde; öncelikle yer bağımlılığı olmaksızın Alışveriş edebilme olanağı sağlanmasından söz edebiliriz. İnsanlara sağlamakta olduğu diğer büyük avantaj da zamandan kazanmadır. Karşılaştırmalı Alışveriş yapabilme olanağı, daha geniş seçim yapabilme olanakları, ürünler ve hizmetler hakkında daha geniş bilgi alabilme, yere ve zamana bağımlı olmama, 24 saat ve 365 gün sürekli ulaşım ve hizmet alabilme imkanı sağlaması önemli gelişme ve neticelerdir.

Internet/Web alım satımlarındaki gelişmeye örnek olmak üzere, ülkeler ve kuruluş büyüklüklerine göre 2000 yılındaki alım-satım değerlerini gösteren bir OECD grafiği aşağıda sunulmuştur. (Sekil ...).

Internet/Web purchases and sales by country & enterprise size class, 2000

Akla Gelen Sorular Ve Aşılması Gerekli Sorunlar

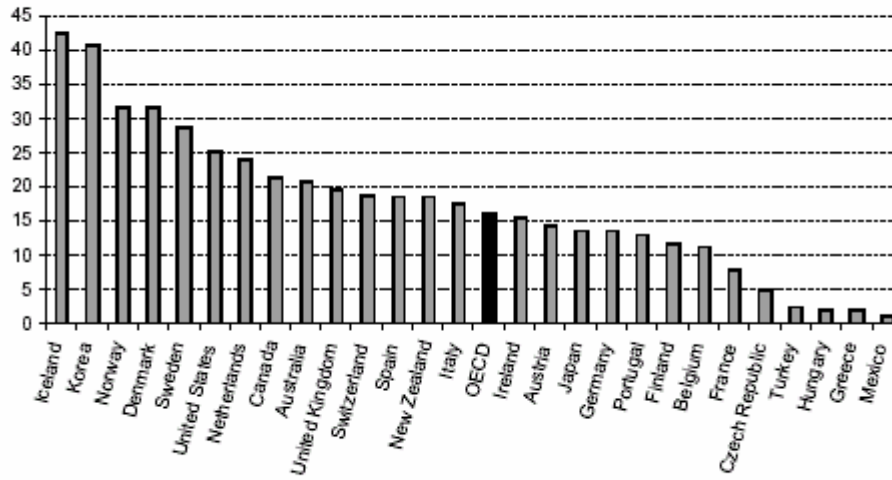
İletişim Alt Yapısı, İnternet Erişim

Bilgi teknolojisi ve buna bağlı endüstriler tarafından sunulan gelişmiş bilgi ve haberleşme hizmetlerinin tüm ülkelerin ekonomileri üzerinde olumlu yönde etkisi olacağı görülmektedir.

Herne kadar İnternet ve iletişim teknolojisinde büyük gelişim ve dolayısıyla ticaret kavramında küresel boyutta büyük değişim olduğu kabul edilse de, gözardı edilemeyecek ve kabul edilmesi gereken diğer bir gerçek de fakir toplumlar ve kırsal yörelerde yüzyılın bu en önemli bulusu olan iletişim ağına henüz erişilemediği hatta İnternet kullanımının en yüksek olduğu ülkelerden biri olan Amerika Birleşik Devletleri'nde bile beyazların İnternet bağlanma konusunda daha şanslı oldukları, kırsal kesimlerde ise İnternet erişiminin yükselen servis sağlayıcı ücretleri nedeniyle güçleştiğine ilişkin bilgiler mevcuttur. İnternet'in gerçek anlamda dünyayı kapsayan bir ağ olabilmesi için sadece endüstrileşmiş toplumlara değil fakir ve kırsal toplumlara da ulaşması gerektiği bir gerçektir.

Aralık 2000 itibari ile OECD ülkelerindeki her 100 kişiden kaçının İnternete erişebildiğini gösterir tablo aşağıda örnek olarak verilmiştir.

Internet subscribers per 100 inhabitants (December 2000)

OECD OCDE

(<http://www.oecd.org/sti/consumer-policy> Accessed on 6 May 2002)

Dijital-Bölünme “Dijital Divide” Tehdidi

Dünyadaki ülkelerin İnternette aynı ölçüde yararlanmalarını engelleyen, altyapı, Erişim ve eğitim sorunlarının yanı sıra göz ardı edilemeyecek bir tehlike daha söz konusudur. Kalkınma ve refaha katkısına karşın, teknolojik biçimlerin geliştirilmesi, öncelikle egemen güçlerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yönelik olup, tüm insanlığın ihtiyacıymış gibi sunulan girişimler olarak şekillenme riskini de taşımaktadır.

Bu bağlamda İnternet’in, çok sayıdaki toplumsal ve ekonomik artı değer getirme potansiyeline rağmen, diğer yerel networkler gibi, özel teşebbüsün kontrolünde, öncelikle ekonomik ve ideolojik çıkarlar amacıyla ticari kültürün ve çıkarların aracı biçimine dönüşme tehlikesi söz konusudur. Bu tehlike özellikle İnternet’in ticaret alanında kullanılması ve elektronik ticaret gerçeğinin ortaya çıkmasıyla gündeme gelmiş olup, “Elektronik-Bölünme -Dijital Divide“ şeklinde ifade edilen, İnternet ve dolayısıyla bilgiye erişim’in yoksul ve gelişmiş ülkeler arasındaki uçurumu artırarak yerküremizde yaşayanları geriye dönüşümsüz bir şekilde ikiye bölme tehlikesi, dünyayı büyüyen bir hızla tehdit altına almaktadır.

Devletin Rolü / Ulusal ve Uluslararası Kamu-özel İşbirliklerine Gereksinimin Boyutu

İnsanoğlu kendi ürettiği ve geliştirdiği teknolojinin nimetlerinden yararlandığı gibi, teknolojinin yanlış insan ya da örgütler tarafından kullanılması sonucu uğrayabileceği kişisel veya toplumsal olumsuzluklara karşı da önlem alma yoluna gitme zorunluluğu duymaktadır. Meydana gelen veya gelebilecek sorunların çözümünü de daha çok ülke yöneticisi iktidarlar bulmak zorundadır. Zira toplumun düzenini sağlamak ve bunun için bir takım toplumsal kurallar koymak yönetenlerin görevidir.

Olumsuz etkileri ve tehditleri önlemede, diğer teknolojik gelişmeler için olduğu gibi İnternet ve elektronik ticaret konusunda da devletin görevi; İnternet'teki gelişmelerle elde edilecek artı değerleri dengeli bir biçimde eğitim, sağlık, hizmet sektörlerine paylaşırma ve teknolojiyi toplumun her kesimince kullandırmayı teşvik etme amacını taşımak olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır.

Küresel boyutta ise, geniş çaplı uluslararası işbirliklerine gitme zorunluluğu gündeme gelmektedir., Uluslararası toplulukların yansıra özel ve gönüllü her tur kuruluşun iletişim altyapısı, Erişim ve eğitimin Dünyanın her kesimindeki fakir ve geri kalmış bölgelerdeki insanların hizmetine sunulabilmesi için çaba göstermeleri ve işbirliğine gitmeleri, büyük bir köy olma yolunda olduğu söylenen küreselleşen Dünya için zorunluluk haline gelmiştir.

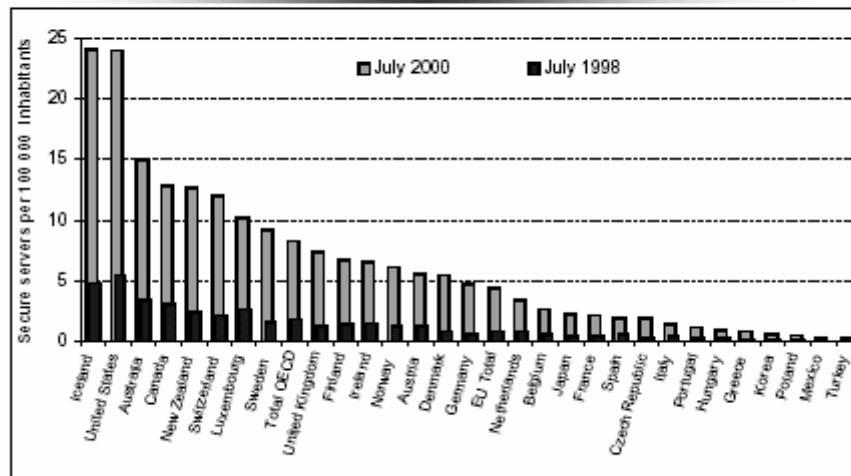
Güvenlik

İletişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak, 1980 li yılların ikinci yarısında ortaya çıkmış olan elektronik ticaret kavramı Günümüzde hem ulusal hem de uluslararası forumlarda en çok tartışılan konular içinde on sırayı almaya başlamıştır. Buna neden, bilgi teknolojilerinin toplumdaki kişi ve kuruluşlara daha önce öngörülemeyen imkanlar sunması, bunun yanı sıra, artan küreselleşme akımları

ve bu akımları düzenlemeye yönelik Uluslararası anlaşmaların paralelinde Dünya ticaret hacminin de giderek artmasıdır.

Ancak İnternet üzerinde elektronik ticaret tam anlamıyla uygulamaya konulamamıştır. İnternet'te en önemli ve kuşku verici konu Güvenlik konusu olup, elektronik ticaret konusundaki en büyük engel de son kullanıcıların Güvenlik konusunda duydukları kaygılardan kaynaklanmaktadır. Elektronik Güvenlik konusunda yaptığı çalışmalarla tanınan Purdue Üniversitesindeki, komputer Güvenlik uzmanı Prof Eugene Staford'a göre (), İnternet'te muhtemelen, hiçbir güvenli komputer yoktur (www.cs.purdue.edu). Bu durum tabii ki firmaların kendi iletişimlerdeki gizlilik için büyük tehlikedir. Bu nedenle, konunun hukuksal boyutunun gerek ulusal gerekse Uluslararası düzeyde değerlendirilmesini gerektirmektedir. 1998 ve 2000 yıllarında her 100,000 ve 1000 kişi başına düşen güvenli sunucuların (serperler) ülkelere göre dağılımını içeren grafikler aşağıda sunulmuştur.

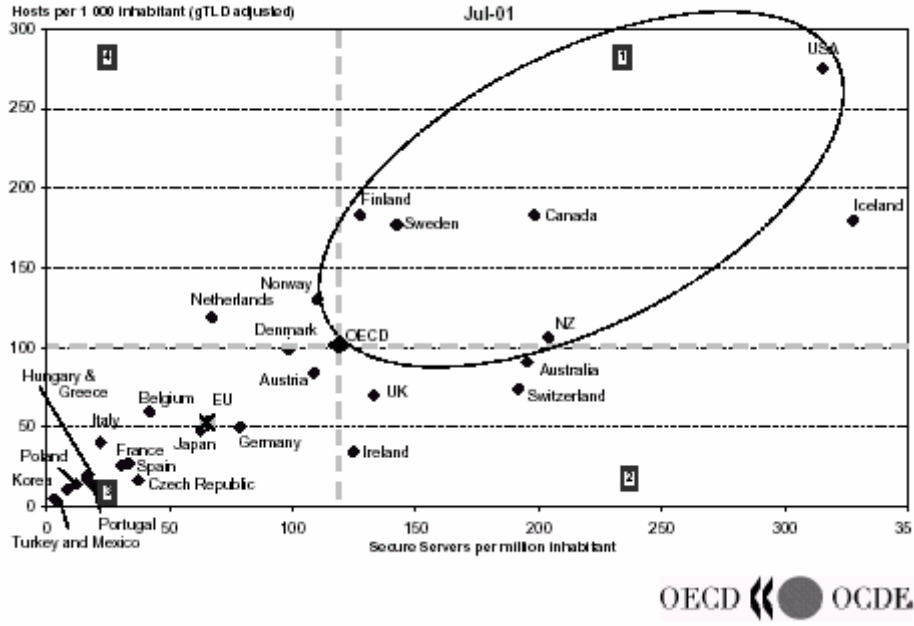
Secure servers per 100 000 inhabitants Secure servers are essential for e-commerce and trust

Source: OECD (STI/ICCP)

OECD OCDE

Internet and electronic commerce

İletişim Devrimi, küreselleşme ve Hukuksal Boyut

Çözüm getirilmesi gereken unsurların varlığının yanı sıra, insanlığın elektronik ticaretin sunduğu imkanlar sayesinde tarihinin en büyük teknoloji devrimi ile karşı karşıya olduğu dünyaca kabul edilmektedir.

Büyüme teknolojik gelişmeyi; teknolojik gelişme de yeniden büyümeyi getirmektedir.

Ülkeler, global Pazar koşullarına uyum sağlamak ve global yaşamı ve çalışma biçimini benimsemek zorunda kalacaktır. Global bütünleşme sonucu ulaştırma, haberleşme ve elektronik alanlarında yeni ve önemli gelişmeler kaydedilmesi kaçınılmaz bir olgudur. Ulusal ekonomilerin başarısı verimliliğine, rekabet gücüne ve bilginin yoğun hizmetler üretimindeki etkinliğine bakılarak değerlendirilmektedir.

Bilgi ve enformasyon seviyesi kitle üretiminin, kitle tüketimi kültürü seviyesi özelliklerini göstermektedir. Bilgisayar ağlarının gündelik yasama girmesi

sonucunda Dünyanın cehresinin değiştiği gibi insanlar ve toplumlar arası iletişimin artması sonucunu doğurmuştur. İletişimin artması kùltùrler arası iletişimi artırdığı gibi, bireyler arasında ve tùzel kişi diye ifade ettiğimiz ticari anlamda kişi ve kuruluşların da iletişiminin artmasına vesile olmaktadır.

Bilgi çağı olan çağımızda; yoğun bir teknolojik değişim ile birlikte sosyal ve ekonomik gelişmeler, Dünyanın önemli bir biçimde değiştiğini ve elektronik ticaretin artmakta olduğunu göstermektedir. Elektronik Ticaret 21. Yüzyılda daha da büyük önem kazanacaktır. Bilgisayar ağının gündelik yaşama girmesi ve elektronik iletişim ortamı, kağıt üzerinde yapıla gelmekte olan hemen herşey için her türlü iletişim aracının yerini alarak yepyeni bir ortam, bu yollarda tartışılmayacak yeni imkanlar sunmaktadır.

Seçme olanaklarının dar olduğu çağların insanları olağan ürünleri nasıl tüketirlerse, geleceğin insanları da yaşam biçimlerini tüketeceklerdir.

İletişim teknolojileri alanında Dünyadaki gelişmeler ve bu konuda, gerek diğer ùlke uygulamaları, gerekse Uluslararası çalışmalar da göz önünde bulundurularak, son yıllarda giderek önemi artan elektronik ticaretin Dünyadaki küreselleşme surecine etkisinin incelenmesi ve bu çerçevede ticari sonuçlar doğuran ya da ticari faaliyetleri destekleyecek, eğitim, kamu-oyu bilgilendirme, tanıtım, reklam v.b. amaçlar için elektronik ortamlarda yapılan işlemlerin toplumsal ve hukuksal boyutlarının araştırılması giderek artan bir önem kazanmaktadır.

Çalışmamda iletişim alanındaki bu devrimin, gerek Uluslararası gerekse ulusal çerçevede toplumsal ve hukuksal boyutunu ve bu yöndeki gelişimini ve geleceğini araştırmak ve değerlendirmek hedeflenmiştir.

BÖLÜM –I

KÜRESELLEŞEN DÜNYADA KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİM ve ELEKTRONİK TİCARET

Küreselleşen dünyada iletişimin gösterdiği gelişmeler ve elektronik ortamda, dünya genelinde gerçekleştirilen ticaretten söz ederken, kültürel farklılıkları göz ardı etmek mümkün görünmemektedir. Bu durum, teknolojinin gelişim süreci içinde bir çok sosyal bilimci tarafından defaten vurgulanmıştır.

Çalışmamızın analizinin esaslarına girmeden önce, bu sürecin koşullarını oluşturan bazı kavramları ve ön belirlemeleri incelemek ; öncelikle bazı tanımlara ve faktörlere bir göz atmamız yararlı olacaktır. Bu bölümde, bireyin ağa ve bilgiye erişimdeki hakları ve bunun yasal temelleri göz önünde bulundurularak, kültürler arası iletişim, elektronik ticaret, pazarlama ve eğitime katkı faktörlerini inceleyeceğiz.

Toplumsal yaşamın bir ürünü olan kültür, bireylerin değil, bir bütün olarak insan topluluklarının yarattığı bir olgu olup, farklı kültürel yapıya sahip olan toplulukların karşılıklı, düşünce, bilgi ve haber akışını kültürler arası iletişim olarak ifade etmek mümkündür.

Kültür, toplumsal yaşamdan sonra ortaya çıkmış olup, toplumsal yaşamın, dil, düşünce, gelenek, işaret sistemleri, kurumlar, yasalar, aletler, teknikler, sanat yapıtları gibi her türlü ürününü kapsamına almaktadır.

Bir başka anlatımla kültür, belli bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılan ve gelecek kuşaklara aktarılan davranış değerleri ile öğrenilen değerleri içerir. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirleyen değerlere ilişkin fikirler, toplumda oluşan değer yargılarına bağlı olup, toplumsal yaşamda büyük önem taşır. Kültürün birikerek gelişen karmaşıklaşma ve yayılma eğilimi taşıyan bir süreç olduğundan da söz etmek mümkündür. Bu süreçte her sosyo-kültürel sistem, insan kültürünün temel öğeleri olan, teknolojik, sosyolojik ve ideolojik öğeleri içermekle birlikte, bunları

farklı bir tarzda, farklı oranlarda, farklı bir hiyerarşi içinde bir araya getirir. Zaman içerisinde oluşan toplumsal normlar ise yaptırım gücü olan kurallar bütünüdür.

Bizim de doğru bulduğumuz bir görüşe göre söz konusu farklılıklar, toplumun içinde bulunduğu fiziksel çevre koşulları ve bu koşulların insanlara sunduğu farklı beslenme ve yaşama olanaklarından, bunun yanı sıra o toplumdaki çeşitli etkinliklerin, örneğin dilin ve teknik beceri düzeyinin sunduğu farklı olanaklardan ve toplumun içinde bulunduğu farklı ekonomik koşullardan ve hatta farklı gelişme düzeyinden kaynaklanmaktadır.

İnsanların toplum içerisinde yaşamalarının sonucu olan ve öğrenilmiş davranışları içeren insan türüne özgü bir sistem olarak ortaya çıkan kültür, belli bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılan değerler olup, bir kez ortaya çıktıktan sonra, doğan her yeni birey aracılığı ile kendini sürdürür. İnsanın biyolojik yapısı da kültürel farklılıklar açısından değişmez bir faktör olarak kabul edilir.

Toplumlar da zaman içerisinde oluşan kültür, gene zaman içerisinde karmaşıklaşabilir ve değişebilir. Her kültür bazı evrensel öğeleri farklı bir düzenleme içinde bir araya getirmesiyle öbüründen ayrılır. Bu nedenle de bazı toplumların töreleri diğer başka toplumlara kültürsüzlük gelebilir.

İletişim ise bireyler arasında, bir takım ortak simgeler sistemi ile gerçekleştirilen anlam ve bilgi alışverişi olup, kişiler, gruplar ve örgütler arasında, düşünce, bilgi ve haber akışını içermektedir.

Günümüzde iletişim, antropoloji, politika, psikoloji sosyoloji gibi çok ayrı açılardan ele alınabilen ve dilden, oyun davranışına kadar çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilen bir konudur. İngiliz yazar ve eleştirmeni I. A. Richard ise; iletişimi bir zihnin bir başka zihinde kendi yaşadığı deneyimle canlanmasını sağlayabilmesi şeklinde (biçiminde) tanımlamıştır. ()

Bu anlamda sosyal bilimciler de mitlerin, yaşam biçimlerinin törelerinin bir kuşaktan (ya da toplumsal katmandan) öbürüne aktarılmasını sağlayan iletişim biçimlerini belirlemişlerdir. Siyaset bilimciler ve iktisatçılarsa, iletişimin toplumsal düzenin sürdürülmesindeki rolünü vurgulamaktadır.

Günümüzde çağdaş toplumun iletişim açısından “basılı kültürden” “görsel kültüre” geçmekte olduğunu söylemek mümkündür.

Kişiler, gruplar ve örgütler arasında, düşünce, bilgi ve haber akışını içerdiğini Kabul ettiğimiz iletişimin öğeleri ise; kaynak, mesaj, kanal, alıcı, geri besleme ve gürültü olarak sayılmaktadır.

Öğeler arasında etkilenme olduğu görülmekte, gönderenin aktif, alıcının ise pasif konumda olacağı bilinmektedir. Kaynak, bir konuda düşüncesini, kendisinin ve alıcının anlayacağı şekilde kodlanan kişi veya kurumdur. Mesaj ise, kaynağın düşüncelerinin sembolik ifadesidir. Kanal, kitle iletişim ya da kişiler arası iletişim araçları ile, mesajın kaynaktan alıcıya gönderilme şeklidir. Alıcı; mesajın gönderildiği kişi ya da toplumlarda kuruluştur. kaynağın, alıcının mesajı nasıl yorumladığını ve nasıl tepkide bulunduğunu öğrenmesine geri besleme denilmektedir. Gürültü ise, iletişimin olumlu biçimde gerçekleşmesini etkileyen her türlü faktördür.

Kültürler arası iletişimi en basit ifade ile kültürler arasında bilginin aktarılması şeklinde tanımlamamız mümkün olabilir. Bu bağlamda kültür bilgi ve görgünün birleşimi olup, insanın uygarlığın dışsal olanaklarını, bilgi ve tekniği içselleştirmesi, özümsemesi, kendi kişiliğinin bir parçası haline getirmesi şeklinde de ifade edilebilir.

On sekizinci yüzyılda kültür ve uygarlık terimleri, eş anlama gelen, birbirlerinin yerine kullanılan terimlerdi. Ancak günümüzde kültür kavramı inançları ve dini de içerirken, uygarlık sözcüğü, aydınlanma düşüncesi doğrultusunda, yalnızca, din dışı ilerlemeyi anlatmaktadır. Bu nedenle de, zaman içerisinde iki kavram arasında karşıtlık ortaya çıkmıştır. Sonuçta, kültür; insanın “içsel”

olgunlaşmasını, uygarlık ise, dışsal gelişmesini, bunun yanı sıra, doğa üzerindeki egemenliğini belirtmek için kullanılmaya başlanmıştır. Günlük dilde “ kültürlü olmak” bilgili, görgülü, içerikli olmak anlamına gelir. Kültürlü kişi, uygarlığın nimetlerinden bilinçli olarak yararlanan eğitilmiş kişidir. Kültür bu anlamda, bilgi ve görgünün birleşimidir. İnsanın, uygarlığın dışsal olanaklarını, bilgiyi ve tekniği içselleştirmesi, özümsemesi kendi kişiliğinin bir parçası haline getirilmesi demektir. İnsanların toplum içinde yaşamasının sonucu olan öğrenilmiş bir davranıştır.

Kültür; günümüzde “yaşam tarzı” şeklinde de ifade edilmektedir. Bu anlayışla, kültürel öğelerin başlangıçta rastlantısal ya da tarihsel olarak geliştiği, ancak, bir kez geliştikten sonra, kültür-çevre etkileşiminden söz edilmekte ve söz konusu etkileşimde ağırlığın görece değişmez niteliğinden ötürü doğal çevre olduğu kabul edilmektedir.

Yirminci yüzyılda kültür terimi yerine kültürlerden söz edilmeye başlanmıştır. Bu anlayışla da her bir toplumu kültürel yönden birleştiren ve başka toplumların kültürlerinden ayıran belli özelliklerin bulunduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda da, çok çeşitli çalışmalara konu olmasına rağmen, kültür, en katı kültürler arası iletişim teorilerinde bile, belli bir şekil ya da forma sahip olmayan bir kavram olarak benimsenmiştir. Tipik olarak, algılama, kavrama ve anlamaya ilişkin meseleleri içeren sembolik bir sistem olarak tanımlayabileceğimiz kültürü, ne yalnızca nazari bir halk deneyimleri kümesi, ne de bir turistik festivaller koleksiyonu saymamız mümkün değildir.

Kültürü, yirminci yüzyıldaki anlayışımızla daha çok, Geertz'in tanımladığı gibi (1973) <http://acjournal.org/holdings/vol3/Iss3/spec1/#Geertz1>, yalnızca kültür ve sosyal yapıyı tanımlamak ve belirlemek için değil, aynı zamanda, insan kültürünün iki temel parçası olan ethos ve dünya görüşünüzün sentezini irdelemeye hizmet eden bir sembolik sistemler kümesi olarak tariflemek yanlış olmayacaktır. Gertz, kolayca ve baştan savma bir şekilde irdelenmesi mümkün olmayan, çok derinlemesine, totalistik bir kültür kavramını kullanmaktadır. Her özel davranış, ifade biçimi, her düşünce çok daha geniş ve kapsamlı bir bağlamda anlaşılmalıdır.

Son on yıl içinde ise; iletişim alanındaki teknolojik gelişme nedeniyle, toplumların kültürel kimliklerinde hissedilir şekilde değişiklikler olduğu gözlenmektedir. Küreselleşen dünyada çağdaş demokrasi anlayışı gelişmekte, buna bağlı olarak da farklı düşünen, farklı inanç, ırk, din dil sahibi bireyler arasında, bir arada ve bir hoşgörü ortamında yaşamayı ön gören bir anlayışın geliştiği gözlenmektedir. Tüm dünyada yaşanmakta olan uluslararası ilişkilerdeki yumuşamanın ve dünyanın hemen hemen bütün ülkelerinde “barış içinde birlikte yaşama” ilkesine dayanan yaşama, bunun için de, karşılıklı ticari ilişkilerin geliştirilmesi ilkesine dayanan yeni toplumsal yapılanmaların kaçınılmaz olduğu yadsınamaz gerçeklerdir. Neticede, bir toplumun ya da toplumsal kurumun, Tüm yaşama biçimlerini kapsayan bir kavram olan kültür iletişimde meydana gelen hızlı gelişimle birlikte Tüm toplumlar da değişimin surecine girmişlerdir. günümüzde, tinsel ve nesnel konularda somut olumsuzluklar gözlenmekte, toplumların kültürel değerleriyle, beğenileri açısından, ulusal kimliklerinde kopmalar görülmekte, bazı değerler ve beğeniler evrenselleşmektedir.

Zamanın değişen haberlerini bizlere iletmeyi görev edinmiş araçlar da şimdiye kadar görülmemiş bir çeşitlilik sergilemektedirler. Teknolojinin gelişimi sonucu yeni televizyon ağları ve kanalları, video ve sinema, bunun yanı sıra rekor sayıdaki yeni dergiler, haber bültenleri, Günlük yazılar ve gazeteler ve son olarak da internet erişimi, kültürler üzerinde büyük etken durumuna gelmiştir.

Hofstede, . (Intercultural Communication: G. **Hofstede**) ulusal kültürün boyutlarına ilişkin çalışmasında (1980), ulusal kültür için dört boyut belirlemiştir. Güç mesafesi bir ülkenin kurumlarında daha az güce sahip olanların eşit olmayan güç dengelerini bekledikleri ve kabul etmeleri anlamına kadar uzanabilmektedir. Bireysellikse, kültürün bireysel başarıyı ve ilişkileri zorlama derecesidir. Belirsizlikten kaçış, belirsiz durumların bir kültürün üyelerini tehdit etme derecesidir. Son olarak da erkeksi kültürler çok farklı toplumsal cinsiyet rolleri ile karakterize edilmişlerdir. Kadınlar çok daha hassastırlar ve hayatın kalitesi üzerine daha fazla odaklanmışlardır. Erkeklerse daha fazla iddialı, kendine fazla güvenir ve maddi

başarılarla daha yakından ilgilidirler. Kadınsı kültürler kadınsı erkek rolleri ile örtüşür ve kadınlar da olduğu gibi hayatın kalitesi ile çok daha fazla ilgilenirler.

Bugün artık Hofstede'nin bakış açısı elektronik ortamın kullanımı üzerinde kültürün etkilerine ilişkin öneriler getirmek için kullanılmaktadır. Yüksek güç mesafesi olan kültüre sahip toplumlar yüz yüze kontak kurma imkanı sağlamayan ortamlardan kaçınabilirler. Daha bireysel kültürlerle sahip olanlar elektronik ortamın grup etkisini yok ettiği beklentisi ile, bu ortamı daha fazla kullanmaya eğimlidirler.

Belirsizlikten kaçınma eşiği yüksek toplumlar, belirsizlikten kaçış eşiği düşük olanlara göre elektronik ortamı daha az kullanıp, daha az yararlı buluyor olmalıdırlar. Elektronik ortam iletişim kuranların sosyal durumu ile ilgilenilmediğinden, daha erkeksi kültürlerde, bu ortama öncelik verme olgusu pek görülmemektedir (Straub et al., 1997).

Bilgisayar teknolojisinin gelişmesinin uluslararası boyutunu göz önüne almanın önemi, bu teknolojinin gelişim süreci içinde bir çok sosyal bilimci tarafından defaten vurgulanmıştır. Buna, küresel düzeyde, gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere bir çeşit teknoloji transferi olarak bakmak mümkündür –. bu transfer aynı zaman da ekonomik ve kültürel baskınlık problemini de şiddetlendirmektedir. Kalpinsky teknoloji transferi ile ortadan çıkan potansiyel zıtlık (zıtlık, karşıtlık) lar çok değişik açılardan analiz etmiştir (1996). Ona göre, bireyler ya da gruplar arasındaki herhangi bir kompleks ilişkiler kümesi yanlış anlaşılma ve zıtlıklar doğurabilmektedir. Gene de, teknoloji transferi sırasında , “zıtlıklar yalnızca diğerlerinin motif ve niyetlerini yanlış anlamadan kaynaklanmaz, bunların yanı sıra sürecin içine bilinçli olarak da inşa edilmişlerdir.” Kalpinsky'nin buna ilişkin açıklaması teknoloji transferinin kar sağlamada birincil faktör olduğu şeklindedir: “Bu teknoloji üzerinde kontrol sağlamak, yalnızca onun kar oluşturmak üzerine kontrol getirmesinden değil aynı zamanda Karın dağıtılmasının kontrolunda önemli bir etken olmasından dolayı hayati önem taşır” (P. 197). (Kaplinsky, Raphael. Accumulation and the Transfer of Technology: Issues of Conflict and Mechanisms for the Exercise of Control. World Development. 4, No. 3, 197-224, 1976.)

Bir diğerk bakış açısına göre, tüketici toplumun “modern hayat biçimi” olarak adlandırılan hayat tarzı, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin tek bir modeli uyarlamalarını talep etmektedir. Bu tek tip (uniform) modelin gelişmiş ülkeler tarafından dikte ediliyor olması, her bağlamda sosyal, kültürel ve ekonomik değişkenlere dayanan alternatifler ya da farklılaşan teknolojiler üretmeyi daha da zorlaştırmakta – hatta tümüyle uygulanamaz kılmakta ve bu nedenle de hızla, 3. Dünya Ülkelerinin 1. ülkelerinin imajına göre yeniden yaratılmasına doğru gidilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde, dramatik düzeydeki yoksulluk, mahrumiyet, sosyal dışlanma ve şiddetin yanı sıra, giderek artmakta olan bilgisayar kullanımı, her bağlamdaki sosyal ve kültürel özelliklerin analizini ve bilgisayar teknolojisinin ekonomik ve sosyal yönden avantajı az olan toplumlardaki etkilerinin çok dikkatli analiz edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Endüstrileşmiş ülkeler yatırımlar ve politik aksiyonlarla vatandaşlarını bilgisayar ağları üzerine taşımaya çalışırken, uçurum daha da derinleşiyor – ve 3. Dünya ülkelerindeki teknolojik yönden çok daha az avantaja sahip olanlarda olduğu gibi, pek çok durumda belki de köprü kurulamaz hale geliyor- gibi gözükmektedir. “Özel sektör araştırma ajandalarında para; ihtiyaçtan daha yüksek sesle konuşmaktadır. Ticari ilgi alanları, teknolojiyle birlikte, insani değil, kazancı korumaya yönelik telaş ve iteleme içerisindedirler. (1999 yılı Birleşmiş Milletler İnsan Kalkınma Raporu, sayfa 57)

Örnek, Medya formları aslında pasif girişlerdir. Kültürel formlar, kodlar ve değerler estetik, teknik ve mantıksal kriterler de dahil olmak üzere medya içeriği ve tasatım meselelerini belirlerler. Gelişmiş ülkelerde yaratılan bir takım kullanıcı değerleri belirlenir ve bu kalıplara uyan belli kullanıcı grupları hedeflenerek tasarlanmışlardır, bilgisayar teknolojisi günümüzde tek yönlü tesir altındadır ve gelişmiş Batı dünyasını değerleri bu teknolojinin mimarisine, diline ve ara-yüzlerine yerleşmiş durumdadır. *G.E. Kersten, E. Abou-Zeid*, yazılımı işlevsel olduğu

toplumların kültürleri ile etkileşimde olan bir sanat olayı olarak ele almaktadır. Yazılım üreticileri bir taraftan, ürünlerinin görünümünü bu ürünlerin satıldığı pazarların, estetik, ve tarihi değerlerine göre uyarlamaya çaba göstermektedir. Diğer yandansa, kültüre göre belirlenmiş davranışsal ve organizasyonel prensiplerin yazılımların içinde gömülü olduğu bilinen bir gerçektir. Elektronik ticaret bu olguyu, bilgi teknolojilerinin sosyal etkileri üzerine yapılan tartışmalarda en ön sıraya çıkarmıştır. Streibel (1986)'da bilgisayarlaşmada belli kültürel kodlar kuralına katkı sağlayan çok sayıda faktörü tespit etmiştir. Formal sözdizimi kurallarına dayalı olarak veriyi ve sembolleri yönetme konusunda sahip oldukları teknoloji sayesinde, bilgisayarların bilgiyi yapıya uyan bir şekilde legalize etme eğiliminde olduğunu ve yorum, sezgi, içgüdü gibi diğer bilme yollarını reddettiğini vurgulamaktadır. Streibel'e göre, bilgisayarlar, dünyaya aktif, yapıcı ve hissi sübjelerle yaklaştığımız zamanlarda bile bizden ileriye dönük öngörüm, hesap ve kontrol acentaları olmamızı talep etmektedirler (Streibel, Michael J. A critical analysis of the use of computers in education. ECTJ, 34, No. 3, 137, 1986.)

Tanımlar

Elektronik Ticaret Ile İlgili Tanımlar

-Elektronik Ticaret telekomünikasyon ağları üzerinden bir değer değişimi yaratmayı amaçlayan iş aktivitelerinin yapılmasıdır.

-Elektronik Ticaret ağlar üzerinden hem kuruluşları, hemde bireyleri ilgilendiren, ticari etkinliklere ait her türlü işlemin yapılmasıdır.

Yapılan işlemler sayısal biçime çevrilmiş, yazılı metin, ses, video görüntülerinin işlenmesini ve iletişimini içerir.

-Elektronik Ticaret elektronik olarak iş yapmak demektir. Yazılı metin, ses, video biçimindeki verilerin elektronik olarak işlenmesini ve iletimini içerir.

-Elektronik ticaret çok dağınık etkinlikleri içerir. Bunlar arasında mal ve servislerin elektronik olarak alışverişi, sayısal içeriğin anında dağıtılması, elektronik fon transferi, elektronik hisse alışverişi, elektronik konşimento, elektronik akik arttırma, ortaklaşa tasarım ve mühendislik, anında. kaynaktan sunma, kamu alımları, doğrudan tüketiciye pazarlama ve saat 15 sonrası servisler gibi etkinlikler sayılabilir.

Elektronik ticaret mal ve hizmetleri kapsar.

.Mal;(Örneğin, tüketim malları, Özel tıbbi cihazlar v.s.) ile,

.Hizmetler;(Örneğin bilgi servisleri, finans ve hukuk servisleri: vs.)

Elektronik Ticaret bir dizi değişik aktiviteyi kapsar.

Alışlagelmiş etkinlikler (Örn: Sağlık, Eğitim) ve,

Yeni etkinlikler (Örn: sanal alışveriş merkezleri

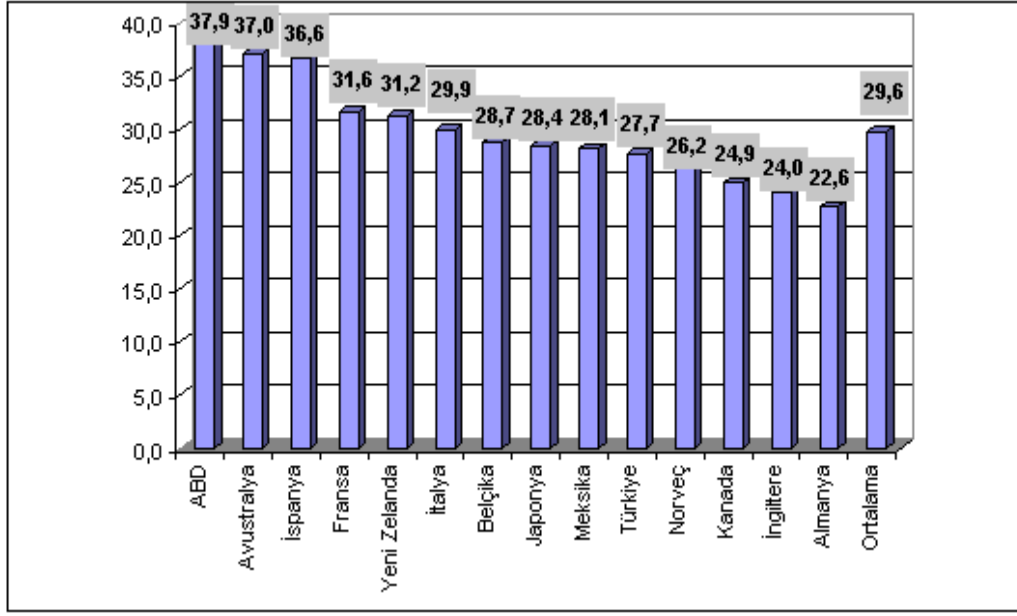
Reklam, Pazarlama ve Halkla İlişkiler

(Elektronik Ticaret ve bu konuda Yapılan çalışmalar)

Dünya üzerinde değişik coğrafyalarda yer alan çok sayıda firmanın 1980 lerin ortalarından beri hızla artan bir şekilde, Internet yoluyla iş yapma yolunu seçtiği görülmektedir. Firmalar, diğer bölgelerdeki veya ülkelerdeki bölümleri veya temsilcileri ile anında konferans yaparak, direktifler göndererek, yabancı müşterileri, toptancıları ve perakendecileri ile birlikte iletişimde bulunarak günlük işlerini etkin bir şekilde yürütmektedirler. Internet yoluyla pazarlama ile ilgili girişimleri yapmakta ve enformasyonu anında hedeflere ulaştırmaktadırlar. Böylece kaynaklarını daha etken bir şekilde kullanmakta ve maliyetlerini düşürmektedirler.

Kısaca, Internet'in kendisi ve sağladığı olanaklar, özel teşebbüs için büyüme ve çıkar sağlama kaynağı olmuştur. Buna örnek olarak, elektronik ticaret tanımına giren faaliyetleri içeren katma değerın gayri safi milli hasıla içindeki potansiyel payının ülkelere dağılımını veren bir tablo aşağıda verilmiştir.

Elektronik Ticaret Tanımına Giren Faaliyetleri İçeren Katma Değerın GSYİH İçindeki (Potansiyel) Payı (%)

Kaynak: A Quantitative Assessment of Electronic Commerce, WTO Staff Working Paper ERAD-99-01 (Annex Table 1)

Ayrıca, İnternet yoluyla dünyanın her yerinde kendi firma ve ürününün reklamını yapmak için komputere sahip olmaya gerek yoktur. Çünkü İnternet servislerinden birine belli bir ücretle reklam konmakta, siparişler, İnternet'ten firmanın faksına gönderilen mesaj yoluyla yapılabilmektedir. İnternet sistemi bütün dünyaya hızla yayılmaktadır. Elektronik alışveriş merkezlerinin (electronic mail) sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Şebekelerin direkt satış ve dağıtım aracı şeklinde kullanımı suretiyle, üretilen malları satma üç şekilde gerçekleşmektedir:

1-Kültürel, ideolojik, enformasyon gibi yönetimle ve bilgi akımı ile ilişkili materyal olmayan malların sunumu.

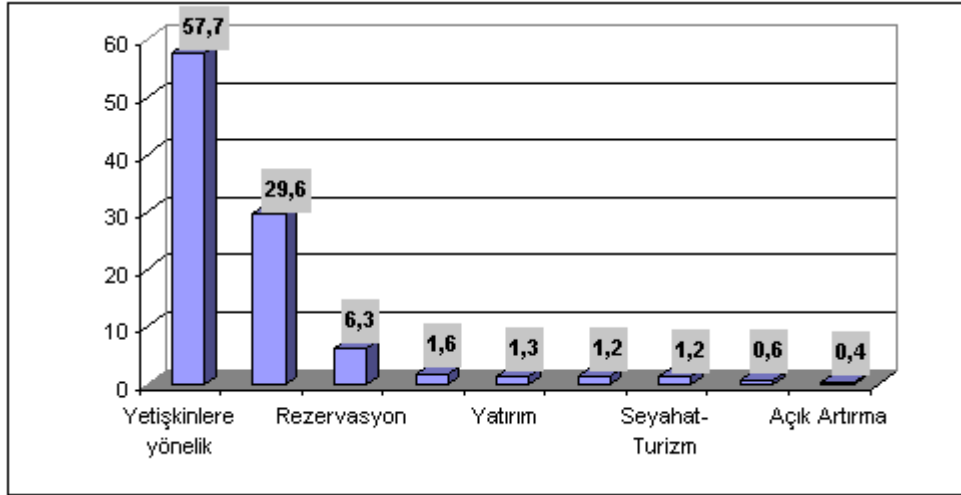
2-Hızla yayılmaya başlayan ikinci tür ise; elektronik süper-marketler ve süper dükkanlar açarak, elektronik şebeke kurma yoluyla tüketim mallarını satma şeklinde gerçekleşmektedir. Bu süper-dükkanlar 24 saat açıktır. Çünkü alışveriş, bilgisayar şebeke bağlantısı ile yapılmaktadır.

3-Ticari ve ekonomik indeksler ve directory"ler sunarak firmalar hakkında temel bilgi vererek, Özel teşebbüs arasındaki iletişimi kolaylaştırmak.

Teknolojik ürün imalatı dünyanın her yerinde aynı üretim araçları ile (torna, matkap, pres, tekstil makinaları, kalıp v.b. gibi) yapılmaktadır. Değişim sadece imalat yöntemlerinin uygulanış biçimindedir. Teknolojiyi yaratan ülkeler için, imalatın kimin tarafından yapıldığından çok, kimin iyi malı en ucuza yaptığı önem kazanmaktadır.

Bilgisayarların, perakende satış alanında açtığı yoğun rekabet ortamında, yeni yöntem ve uygulamalarında yer aldığı görülmektedir, izlenmektedir. Kozmetik malzemeden, ayakkabıya, gözlüğe kadar her çeşit malın satışı elektronik satış öğeleri ile yapılabilmektedir. Ticari Web sitelerinde 1999 yılında faaliyet alanlarını gösteren bir tablo örnek olarak aşağıda sunulmuştur.

Ticari Web Sitelerinin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı (%)

Kaynak: A Quantitative Assessment of Electronic Commerce, WTO Staff Working Paper ERAD-99-01 (Annex Table 1)

Bu yeni uygulama ile perakende satıcılar, satış düzeylerini arttırmışlardır. Teknolojik iletişim satış ve sipariş işlemlerinde önemli gelişmeler sağlamıştır.

Tüketiciler ve ithalatçılar imalatçıdan doğrudan haberleşme olanağını buldukları ve elektronik fon transferi ve öteki yeni finansal hizmetlerden yararlandıklarından; yeni satın alma sistemlerinin gelişmesinde etken olacaklardır.

Önceleri katalogla satış birimlerinin pazarladığı mallar elektronik veri temellerinde sergilenecektir. Doğrudan pazarlama içeriğinde dağıtım ve reklam(Tutundurma) arasındaki kavramsal farklılığın da gittikçe kaybolduğu gözlenmektedir.

İnternet; perakende satış ve doğrudan pazarlama konusunda devrim yaratacaktır. Tüketiciler evlerinden dünyanın her yerindeki tüketicilerden ya da perakendecilerden bir çok çeşitli ürünü satın alma imkanına kavuşacaktır.

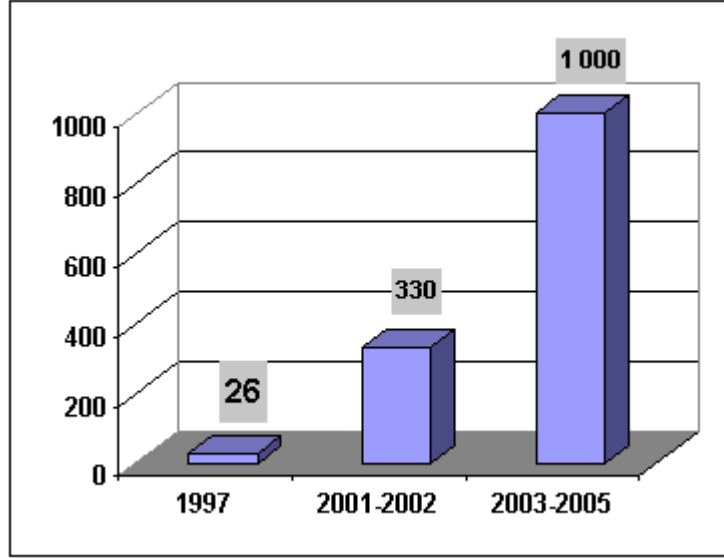
Başlıca Piyasa Araştırma Şirketlerinin E-Ticaret Tahminleri (Milyar Dolar)

	1998	2003
E-Marketer	98.4	244
IDC	111.4	317
ActivMedia	95	324
Forrester Min(*)	70	800
Forrester Max(*)	170	200

Kaynak: Şubat 2000, OECD

*İnternet temelli EDI dahil

OECD E-Ticaret Tahmini

Tüketiciler satın almak istedikleri ticari malları bilgisayarlarından ya da televizyonlarından görme, bunlar hakkında ayrıntılı bilgi alma, bir araya getirildiğinde nasıl görüneceğini (Örn: bir odaya alınması düşünülen mobilyalar) görüntülendirme imkanına kavuşacaklardır. Oturma odasından sipariş verme ve ödeme yapma mümkün olacaktır. Bu nedenle, günümüzde birey ön plana çıkarılmakta ve bireye büyük önem verilmektedir. Halkla ilişkilerin, reklam ve pazarlama boyutu da bu çerçeveden hareketle faaliyette bulunmayı gerektirmektedir.

Ancak, reklam açısından hedef, insanların düşünce biçimi değiştirmek, hatta yönlendirmek şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Reklam; koşullandırma yolu ile müşteriyi bir markaya bağlı kılmayı amaçlamaktadır. Günümüzde iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen reklam teknikleri, ya basit biçimde bilgi iletişimi şeklinde, ya da, baskıcı veya düş gücünü harekete geçirme yoluyla tüketici değerini yaratmak şeklinde olmaktadır. Reklam ve pazarlama tekniklerinin etkisi ile, satın alınan, tüketilen nesnelerin yararlılığı ya da zevkliliği geri planda kalmakta, bunlarla en küçük bir ilişkisi olmayan, başlı başına bir amaç olan toplumsal rol, statü ve sembole dönüşme görülmektedir.

İletişim araçlarında devrim olarak adlandırılacak gelişmeler; toplumlarda kültürlerin gelişmesini ve gerek kendi içlerinde, gerekse diğer toplumlara yaygınlaşmasını sağlamaktadır. İletişim; kültürel yapıların yaygınlaşmasını ve geliştirmesini sağlamanın yanı sıra, kitlelerin beğeni ve tercihlerinde olduğu kadar, inanç ve kanaatlerinde, ilgi ve dikkatlerinde, hatta düşünce ve duyarlılıklarında farklılaşmalar oluşması neticesini doğurmaktadır. Bu durumda, kitlelerin ve onların kültürel değerlerinin ikna yoluyla değiştirildiğinden, hatta farklı kültürlerin benimsettirildiğinden söz etmek yanlış olmayacaktır. Özellikle, tüketicilere yönelik pazarlama açısından konuyu ele aldığımızda, iletişim araçları vasıtasıyla kitleler etki alanına alınmakta, yönlendirilmektedir.

Küreselleşen dünyada reklam, artık politik ve ideolojik bir araç olarak görülüp kullanılmaktadır. Reklam aracılığı ile tüketicilik desteklenmekte, bunun sonucunda da toplumda ve toplumun bireylerinde var olan “tüketim kültürü”de çözüme görülmektedir. Reklam kanalı ile kişiye verilmek istenen ve verilen duygu, birey ne kadar çok tüketirse, o kadar çok saygın, sevilen ve mutlu bir kişi olacağı inancıdır.

İletişim yoluyla gerçekleştirilen reklam ve pazarlama boyutlarında düşünülen, evrensel televizyonların daha az ortak noktaları içeren bir ortam mı oluşturacağıdır. Evrensel televizyon potansiyeli, Amerikan televizyon programlarının kitlesel ihracatı ile birlikte akla bir çok soru getiriyor. Bu yolla tek tek ülkeleri ilginç kılan farklılıkları tehdit edecek boyutlar mevcut mudur? Bunun yanı sıra, Birleşik Devletler gibi güçlü ülkelerin kendi değer yargılarını üçüncü dünya ülkelerine ya da diğer gelişmekte ülkelere empoze etme eğilimini artıracak mıdır?

Bu tür yaklaşımlar sonucunda göz önüne alınması gereken en önemli nokta, insanlar değişikliklerle çevrelendiklerinde, tinsel inanç gereksinimlerinin arttığıdır. Neticede, insanların genellikle iki yola yöneldikleri gözlenmektedir. Bunlardan birincisi, içeriden yönlendirilen, “içindeki duyguya güven” anlayışı, diğeri de, dışarıdan yönlendirilen, “bu böyledir” anlayışı olup, günümüzde her ikisine de rastlanmaktadır.

Bu arada unutulmaması gereken bir nokta da, bilim ve teknolojinin bize yaşamın anlamını söyleyemeyeceği, yaşamın anlamını ancak, edebiyat, sanat ve tinsellik aracılığı ile kavrayabileceğimizdir. Burada da, kültür kavramı ve özellikleri ortaya çıkmaktadır. Prof Korkmaz Alemdar ve İrfan Erdoğan'ın (1994) belirttikleri gibi; "Popüler kültür, kültür endüstrisinin ve günlük yaşamın karşılaştığı, kesiştiği yerde halk tarafından yapılır, yukarıdan empoze edilmez. Popüler kültür, sistemin verdikleri ile, elinde olanlarla 'işini yürütmedir'." (Popüler Kültür ve iletişim, Sayfa 249).

Bütün bunların yanı sıra, 1990 lı yılların; yeni bir dünya görüşü ortaya çıkardığı bir gerçektir. 1980'lerin son yıllarında soğuk savaşın sona ermesiyle, milliyetçiliğe nokta konduğu ve yeni bir evrenselleşme çağına girildiği kesindir. Eskiden komünist olan ülkelerin demokrasiyi ve piyasa mekanizmalarını benimseme çabasına girmeleriyle, kapitalist dünya ekonomisinin kurulmakta olduğu, bunun sonucunda da, kültürler arasındaki farklılıkların yavaş yavaş da olsa azaldığı söylenilebilir.

Küreselleşen dünyada entegrasyona ulaşılmakta, kültür anlamında ise farklı farklı yaşam biçimleri gelişmektedir. Farklı toplumdaki tüketicilere pazarlanmak istenilen ürünleri benimsetmek amacıyla, insanları incitmeyecek ama farklı değerler katacak reklam ve pazarlama yöntemleri geliştirilmeye başlanmıştır. Bunun sonucunda da, ihtiyaçlarda, yaşam biçimlerinde, üretim biçimlerinde zaman içinde benzeşmeler ortaya çıkma yolundadır. Farklı kültürlerde, farklı değer yargılarına sahip toplumlara üreticiler mallarını nasıl satabilir? Farklı kitlelere verilecek mesajlar nasıl iletilecektir ve ilkeleri neler olmalıdır ?

Grosberg'e göre kültürel yaklaşımdaki değişim, kültürel incelemelerin yayılma derecesinde olmaktadır. Post modernistler "aklin saf olması"ndan söz ederek toplumsal sonuçlara sahip bulunduğundan söz etmektedir. uluslararası iletişimde kültür faktörünün önemi büyüktür. Kültürel gelişme kuramcısı Ogburn; siyasal bilimcilerden Lipset, Huntington; iletişim biliminden Schramm gibi gelişmiş ülkeler

ile az gelişmiş ülkeler arasında “kültürel alış-veriş” olduğu, gelişmişlerin gelişmemişlere yardım ettiği, batının gelişmiş kültürünün az gelişmiş ülkelere empoze edilerek, ekonomiden politikaya ve oradan da kültüre uzanan alış-verişin mevcut olduğu görüşünde olanlar yanılmamaktadır.

Pozitivist okulun ana tezi, pazar koşullarını kontrol olanağı olmadığı ve her durumda en sonunda “Tüketicinin kral” olduğu görüşü etrafında döner. Eğer belli değerler ve dünya görüşleri Popüler kitle iletişim araçlarında yoksa ya da zayıf temsil ediliyorsa, bu onlar için etkili bir talebin olmamasındandır. Zira, tüketicinin egemenliği söz konusudur.

Zamanla “tüketim kültürü” terimi kullanılmaya başlanmış, ürünler dünyasının ve bunların yapılanma ilkelerinin, günümüzdeki toplumların anlaşılması açısından merkezi bir yeri olduğu vurgulanması amaçlanmıştır. Bu açıdan ikili bir odaklanmadan söz etmek mümkündür. İlki, iktisadin kültürel boyutu üzerinde maddi ürünlerin sadece faydalar olarak değil, aynı zamanda “ iletişim vasıtalar” olarak da kültürel ürünlerin iktisadi üzerinde hayat tarzları, kültürel ürünler ve metalar alanı içerisinde isleyen arz, talep, sermaye birikimi, rekabet ve tekelleşme gibi piyasa ilkeleri üzerinde odaklanmayı içerir.

Tüketim kültürünün farklılaştırma, farklılık oyununu teşvik etme eğiliminin, farklılıkların toplumsal olarak tanınması ve meşrulaştırılması gerektiği gözlemince yumuşatılması gerekir. Bütünsel bireysellik gibi, Bütünsel ötekilik de tanınmaz tehlikesini taşır.

Bütün bu gerçekler karşısında, reklam ve pazarlama faaliyetleri ile ilgilenen firmaların, tüketim eyleminin içinde, bireyin duygularının, biyolojik gereksinimlerinin, estetik anlayışının önemli olduğunu, başka bir deyişle; tüketim eyleminin özünde; duyan, kavrayan, yargılayan insanlar olarak bireylerin yer aldığını gözetmeleri gerekmektedir. Uluslararası reklam ve pazarlama faaliyetlerinde bulunan kişi ve firmalar, toplumların ve ülkelerin kültürel değerlerini ve kimliklerini tanımak

ve anlamak zorundadırlar. Japonya’da açılan Disneyland’de Miki’nin esi Mini Mouse’a kimono giydirilmiş olması bu tür bir eylemin sonucudur.

Kültürel bakış açıları; insanların hayatlarını doğrudan doğruya etkilemektedir. Kültürel farklılıkların pratikte yanlış anlaşılmaya yol açtığı gerçeği göz önüne alındığında, reklam ve pazarlamadaki önemi de ortaya çıkmaktadır. İnsanların neye değer verdiği ve neden değer verdiği anlaşıldığı taktirde, reklam ve pazarlama konularında daha doğru tahminlerde bulunulabilir. Bu durum, ticari işbirliği amaçlayan kişi ve firmaların iletişimleri açısından en önemli etkindir ve 21. yüzyılda da önemini korumaya devam edecektir.

Eğitim (Eğitimde değişim, reform için bir enstrüman olarak kullanılması)

Bir toplumun çalışma alanları ve üyelerinin yaşamlarını nasıl kazandığı; o toplumun kültürel ve siyasal kurumlarını bütünüyle etkiler. Bu yüzden evrensel bir ekonomide, gelişmiş dünyanın insanları ile bunların komşuları arasında benzerlikler bulunduğu bilinmektedir. Son yıllarda akıllara durgunluk veren teknolojik yenilikler; benzeri görülmemiş ekonomik olanaklar, şaşırtıcı siyasal reformlar ve kültürel bir yeniden doğuş dönemini başlatmıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra gündeme gelen ve soğuk savaş sonrası daha önemli bir boyut kazanmakta olan “Avrupa Topluluğu” gibi oluşumlar örnek olarak incelenebilir. Nitekim Avrupa bütünleşmesi çerçevesinde, ekonomik, mali, siyasal ve bunun gibi politikaların yanı sıra, Maastricht Andlaşmasında, Birliğin sosyal politikaları arasında kültüre yer verilmekte, ortak kültürel miras vurgulanırken, ulusal ve bölgesel çeşitliliğe saygı göstererek, kültürlerin gelişimine katkıda bulunmaktan söz edilmektedir. Topluluk, gerekirse üyelerinin bazı alanlardaki faaliyetlerine destek olacak ve onları tamamlayacaktır denilmektedir. Siyasal iletişimin temelinde kültürel özelliklerin iyi bilinmesi ve doğru anlaşılması zorunluluktur.

İletişimin birey üzerindeki etkilerinin yanı sıra, insanların iletişim teknolojisini bu düzeye getirdiği göz önüne alındığında, bilinçli kullanılması halinde,

iletişim araçlarının toplumların kendi kültürlerini başka toplumlara aktarmadaki aracılığı göz ardı edilemez.

Özellikle gelişmiş toplumlar, günümüzde kitle iletişim araçlarını bilinçli bir şekilde kullanmakta, gerek siyasi, gerekse ekonomik üstünlükler sağlamaktadır.

Teknolojik yenilikleri, yeni ekonomik olanakları şaşırtıcı olarak niteleyebileceğimiz, siyasal değişimler hatta reformlar ve kültürel bir yeniden doğuş dönemini iyi ve doğru değerlendirmeliyiz.

Kimin teknolojisi, ekonomisi daha baskınsa kültürü de baskın olacaktır. Bilginin üretimi, kullanılması, geliştirilmesi için, ürettiğimiz sürece tüketilmesi gerekmektedir. Bu nedenle de tüketimi artırmak zorundayız. Araştırma ve geliştirme, ihtiyaçtan doğmuş ve bilinçli toplum da oluşmuştur. Teknolojiyi yaratanların rant elde etmesi doğaldır. Toplumun büyük kesimi neyin doğru neyin yanlış olduğu yönünde eğitilmekte, kültür tüketim biçimini belirlemektedir. Modern toplumlar bilgiyi yaratır ve kullanırlar. Modern toplumlarda makinalaşma, standartlaşma oluşmuş, kitlelerin otomasyonla ilişkileri hızla artmış, insan ihtiyaçlarında çeşitlenme ortaya çıktığından, üretim boyutunda meydana gelen gelişimi iletişimi de çeşitlendirmiştir.

Büyük yönelimler birden bire ortaya çıkmaz. Bu geniş çaplı toplumsal, ekonomik, siyasal ve teknolojik değişiklikler yavaş yavaş biçimlenir, oluşumlarını tamamladıktan sonra ortalama yedi ila on yıllık bir süre için bizi etkileri altına alırlar. On yıllık bir dönem içerisinde ortaya çıkarılan değişiklikler toplumsal yönelimleri belirlerler. Bu bağlamda, seksenli yıllarda meydana gelen yönelimler arasında;

- 1- Endüstri toplumundan bilgi toplumuna
- 2- İşgücü ağırlıklı teknolojiye, yüksek teknolojiye,
- 3- Ulusal ekonomiden dünya ekonomisine,
- 4- Kısa dönemden, uzun döneme,

- 5- Merkezi yönetimden yerel yönetime,
- 6- Kurumsal yardımdan kendi kendine yardıma,
- 7- Temsiliyetçi demokrasiden katılımcı demokrasiye,
- 8- Hiyerarşiden şebekelere,
- 9- Kuzeyden güneye
- 10- Kısıtlı seçeneklerden, çeşitli seçeneklere

Yönelmelerin gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

Ekonomik gelişme kaydedilmesi, ulusal ve kültürel değerlerimizi korumayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle ulusal yönetimler, teknolojik araştırma ve geliştirme faaliyetleri için toplumun her kesimini teşvik etmeli, eğitim politikası ile toplumlara ve bireylere dürüst olmanın, çalışmanın, üretmenin erdemlerini öğretmelidir.

Diğer bir soru da şudur. Fikri haklar uluslar arası düzeyde nasıl kullanılacaktır? Gelişmekte olan ülke insanları, küresel dünya pazarlarına taşınmaya başladıklarında ne olacaktır? Biri çalacak mı?

Eğitim buna aracı olabilir. Günümüzde bir müze sanal bir ortamda gezilebilir. Her şey üç boyutlu olarak insanların ayaklarına gelebilir. Dünya da, herkes bu müzeye bir miktar katkıda bulunabilir. Bu şekilde, görsel, on-line aynı zamanda da karşılıklı etkileşimde bulunabileceği bir ansiklopedi oluşturulabilecektir. Buna iyi bir örnek Norma Mc Key'in yarattığı Global International Nomads (Küresel Uluslararası göçebeler) Internet Ağıdır: 1985'te, sürekli seyahat edip, yer değiştiren diplomat ve asker çocukları için, gittikleri yerlerdeki kültürel farklılıkları anlayarak, doğabilecek sorunlara hazır olabilmeleri için internette kurulan bir ağıdır. (<http://he1.uns.tju.edu/nomads/GNI.html>,. Norma Mc Key: 1985,..)

Internet esaslı dünyada eğitimden Internet üzerinde uzmanlık kazanma aracı olarak yararlanmanın önemine ilişkin bir örnek; Avrupa Ekonomik Topluluğu tarafından 2000 yılında başlatılmıştır. Bu girişim çerçevesinde 28 Mart 2001'de, her bir Avrupa vatandağını, enformasyon toplumunda yaşayabilmesi ve çalışabilmesi için gerekli yetenekleri ile donatma hedefine yönelik olarak, bir "elektronik-öğrenme (e-

learning)”) aksiyon planını uygulamaya koymuştur. “eAvrupa”, Avrupa’daki enformasyon toplumuna doğru olan gelişmeye ivme kazandırarak, Internetin potansiyelinden, Tüm vatandaşların ve üye ülkelerde Tüm bölgelerde iş dünyasının yararlanmasını sağlamak amacıyla, tüm okulları Internet’e bağlamayı, bir okul tedrisatı çerçevesinde, eğitimcileri dijital teknolojileri kullanabilecek şekilde eğitmeyi önermektedir. Bu hedefe ulaşmak için eAvrupa Aksiyon Planı, içlerinden birinin “Digital çağa doğru Avrupa gençliği “ (“European youth into the digital age”) diye isimlendirilen 11 öncelikli alanda anahtar ölçütler tanımlamıştır.

eAvrupa’nin hedeflerinin uygulanmasını takibi, ulusal ilerlemenin, İç Pazar Konseyi’nin 30 Kasım 2000’de üzerinde anlaşmaya vardığı bir dizi göstergeye göre, karşılaştırmalı ölçümüne (bench marking) dayandırılmıştır. “digital çağda gençlik” le ilişkili göstergeler; bilgisayarların hayata girme ve kullanım düzeyine ve Internet’in okullardaki seviyesine odaklanmıştır.

Burada, günümüzün toplumunda kültür ve öğrenme arasındaki ilişkinin gözlenmesi hayati önem taşımaktadır. Günümüzde çok çeşitli bağlarla ilişki içinde olan toplumsal yapı içinde yaşamı sürdürebilmek için gerekli olan “gerçek yetenekler” Paiva, Fontanive and Klein tarafından tartışılmıştır (1998 Paiva, Vanilda, Fontanive, Nilma and Klein, Ruben. Competêncais básicas para um mundo complexo. O GLOBO, Opinião, Wednesday, September 9, 1998, P. 7.). Bu yetenekler, her bir toplumdaki ‘ her bir bireyin bulunduğu koşullar içinde edindikleri deneyimlerinden ortaya çıkacaklardır. Kavramsal Süreç (Cognitive processes) her zaman, bireylerin sosyal ve kültürel bağlamda buna yükledikleri anlamlar tarafından bastırılmıştır. Bir başka deyişle sosyal ve kültürel bağlamda bireyler tarafından yüklenen anlamlar kavramsal sürecin önüne geçmektedir. Bir yeteneğin bir koşulda sergilenip diğer koşullarda sergileyemediğini gösteren örnekler mevcuttur; bu örnekler Cole’in cognitive process’in durumsal bir doğası olduğuna ilişkin tezini [27[27] In Carraher, Carraher and Schlieman, 1982, op. cit., P. 81 (Carraher, Terezinha N., Carraher, David W. and Schliemann, Analúcia D. Na vida, dez; na escola, zero: os contextos culturais da aprendizagem da matemática. Cad. Pesq., São Paulo,(42), p.79-86, August 1982.)] de güçlendirmektedir. Winograd and Flores,

cognition'i gerçekten uzak bir beyinsel aktivite olarak değil, bir kişi ya da organizmanın dünyadaki fonksiyonelliğine temel teşkil eden bir model (pattern) olarak algılamamız gerektiğini söylemişlerdir

Gerçekte, kültür geçişleri ile ilgili aklın kavrama yeteneği nin(cognitive) gelişmesi üzerine yapılan araştırmalar, kültürel farklılıkların, özellikle fikri kapasitesinde değil, farklı içerik ve koşullara bağlı öğrenme deneyimlerine ne değer verdiklerinde yattığını göstermiştir.

Aspen Liderlik Akademisi'nin (The Aspen Institute Leadership) yaptığı forum ve Medya Okur-Yazarlığı için Kanada Derneği, "Medya Okur-Yazarlığı"nı, iletişime çok değişik biçimde erişme, analiz etme, sonuçlarını değerlendirme ve üretme yeteneği olarak tarif etmektedirler (Trillo, 1997). Amerikan Kütüphaneciler Derneği Enformasyon Okur-Yazarlığı Başkanlık Komitesi (The American Library Association Presidential Committee on Information Literacy), enformasyon okur-yazarlığı ile ne kastettiklerini daha detaylı olarak açıklamıştır. Bir bireyin enformasyon okur-yazarı olabilmesi için, bilgiye ne zaman ihtiyaç duyacağını bilmesi ve ilgiyi bilgiyi bulup, değerlendirebiliyor ve kullanabiliyor olması şarttır. Enformasyon okur yazarları öğrenmeyi öğrenebilmiş kişilerdir.

Trillo, (Trillo, 1997, P. 2Masters thesis, May 1997.) bu kişilerin öğrenmeyi öğrenebilmişliklerini, çünkü bilginin nasıl organize edildiğini, nasıl bulacaklarını ve diğer kişilerin de kendilerinden öğrenebilmesi için nasıl kullanacaklarını bilen kişiler olduklarını söylemektedir..(Trillo, Néstor G. Studying intercultural communication: initial directions and resources.)

Bu meselelerle ilgili soru sorulan bir diğer alan da kütürler arası iletişim yeteneklerinin, küreselleşmiş teknolojik şekle dönüşmüş dünyada kişisel ve profesyonel hayatta daha etkili olma biçimidir. Küreselleşme enformasyon toplumu olmanın getirmekte olduğu karakteristiklerden biri de, tarım dahil tüm geleneksel imalat ve üretim endüstrilerine çok daha az dayanan, yalnızca yeni enformasyon endüstrileri içinde yer alan katılımcıların destek verdiği bir sınıf olarak tanımlanan,

yeni bir “bilgi sınıfı” nın yükselen baskınlığıdır. Peter Drucker formal bilgi elde etme ve yaygınlaştırmanın bilgi toplumu politikaları içinde, emlak ve gelir eldeki ve dağıtımının iki-üç yüzyıldan bu yana kapitalist çağı diye isimlendirdiğimiz çağdaki politikalarda işgal ettiği yere benzer, bir yer edinebileceğini belirtmiştir. (Drucker, P. (1994, November). The age of social transformation. The Atlantic Monthly, 274. (5). 53-80.)

İletişim yetenekleri

Herhangi bir birey, sanayi dalı, kurum ya da ülkelerin bilgiye sahip olması, bilgiyi uygulamaya koyması ve dolayısıyla başarıya ulaşma şansını artırması, bilgiyi hem alma hem de göndermeye ilişkin iletişim yeteneklerini geliştirme ölçüsüne bağlı olacaktır. Bu çerçevede, iletişimde, nesilden nesile geçen kültürel meselelere yaklaşımlarda gösterilecek başarı; küresel dünyadaki yarışmada önemli bir rol oynayacaktır. Büyük olasılıkla, bu yeni bilgi sınıfına sahip olanlar, ülkesel gelenekler ya da kültürel Sinalarla bağlı olmayan bazı yetenek, davranış biçimi ve dünya görüşü dönüşümlerine tanık olacaklardır. Muhtemelen, şu anda Japonya'daki stock-broker'ların Almanya ve Amerika'daki çalışma arkadaşları ile, atalarına (büyük babalarına) göre çok daha büyük benzerlikleri vardır.

Uluslararası toplumun vatandaşları için artık, nasıl okunup yazılacağını ya da öğrenilir bir yeteneğe nasıl sahip olunacağını bilmek yeterli değildir. Bilgiye erişmek, bilginin nasıl aranacağını ve bulunacağını bilmek, kullanımı konusunda uzman hale gelmek - bilgiyi düzenlemek, kurumsal şekillerini anlamak ve daha da ötesi, bilginin elverişli, verimli ve etkin kullanımını sağlamak zorunlu hale gelmiştir.(Binde 1998), küresel bir enformasyon toplumu bile aldığı bilgiyi organize edemediği, mesajları uygun bir Eğitim için çözümleyemediği, alınan, erişilen bilginin demokrasi ve vatandaşlık haklarına eslik etmediği durumlarda, bilinçsiz bir toplum olmaya mahkum olduğunu söylemektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin bilgisayar okur-yazarlığı olmayan vatandaşları 1. dünya ülkelerine dahil olmadıkları, bilgisayar Çağının mantığına erişip kontrol edebilen ve öğrenmeyi öğrenebilen seçkin grupta olmadıkları için, bu gruptakilerin mevcut dezavantajları bu durumda, teknoloji ve teknolojiden sağlanabilecek her tür avantaj bağlamında- bir kez daha ikiye katlanacaktır. Bu durum, erişim olanaklarından uzak olanların yeni teknoloji içindeki gelişmelere katılımı öğrenme yolunda, giderek gerilemesine neden olacağından, Bilgisayarların entegrasyonu bu gelişimin dışında kalanlar için giderek çok daha derin yaralar açacaktır. Bilgisayar

okur yazarlığı olmayanlar, Bilgisayarların yönlendirdiği dünyada hayatlarını sürdürme imkanına sahip olamayacaklardır.

Teknolojinin her bir topluluk ve her bağlamda uygun biçimde ve etkin kullanımını sağlamak için, yalnızca teknolojinin kendisinin değil, teknolojiyi tanıtım politikalarının, erişim ve kullanımının, nasıl uygulanacağını, doğru yönde kullanımı teşvik eden yasa ve düzenlemelerin, ne tür ahlaki değerlerle yönlendirileceği hususlarının ve sürdürülebilirlik prensiplerinin de, sürekli olarak gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi bir zorunluluktur.

Erişim ve Elektronik Ticaret

Telefon kablolarına ve kişisel bilgisayarlara erişimin yüksek tabakadaki çok ince bir katmanla kısıtlı olduğu 3. dünya ülkelerinde, daha az öncelikli sınıfların İnternet'e erişimine izin verecek alternatif çözümler üretilmesine ihtiyaç vardır. *Rede Científica Peruana*, RCP, bu bakış açısının Peru Bilimsel Ağı'nın, Halk Kulüpleri bilgisayar Ağı (Public Booth Network) uygulamada yola çıkış noktası olduğunu söylemektedir. Bu kulüpler, özellikle bilgi üretimi ve dolaşımı, iletişim araçları, eğlence, eğitim ve elektronik posta ile ilgili 60 farklı hizmet sunan topluluk merkezleridir. Kulüplerde İnternete bağlı bir İnternet sunucusuna (server) bağlı 20 tane bilgisayar bulunmaktadır. Bu projenin koordinatörü Jose Soriano, 1999 Aralık ayında, Brezilyada düzenlenen "Vatandaşlık ve İnternet" isimli sempozyumdaki konuşmasında erişimle ilgili bu alternatif modelin kendi kendini sürdürülebilir olması gerektiğini – devlete ya büyük iletişim devi kuruluşlara bağlı olamayacağının üstünde durarak, bu sürdürülebilirliğin sağlanmasını garanti edebilmek için bu kulüp hizmetini veren kuruluşların ticari bağlamda yaşama yeteneğine sahip, gelir üretebilir yapıya kavuşturulması gerekliliğini vurgulamıştır. Bu bağlamda kulüplerin Peru'nun çeşitli bölgelerinde hizmet vermelerini ve ticari ve kültürel bilginin değişimini teşvike yönelik bir dizi proje hazırlanmıştır. Cuzco'ki annelerin ev yapımı empanadas tariflerini diğer bölgelerdeki annelerle ticari değiş-tokuşu bu proje örneklerinden biridir. Soriano, bu değişim bazı durumlarda gayri-resmi kalabilmesine ya da ve çok küçük boyutta olabilmesine rağmen, 3. dünyada elektronik ticaret için

iyi bir yaklaşım olduğunu belirtmektedir. [30[30] “Citizenship and Internet” Seminar, held on December 8, 1999 by the Information Network for the Third Sector (*Rede de Informaçoes para o Terceiro Setor*, RITS), in Rio de Janeiro, Brazil].

Elektronik Ticaret yaygınlaştıkça, farklı kültürlerdeki diğer insanların da elektronik ticareti bu anlamda algılayıp algılamayacağını anlaşılmaması önem kazanacaktır.

Elektronik Ticaretin Algılanmasında Kültürel Farklılıklar: Üç Ülkenin kıyaslanması

İlk sonuçlar Brezilya ve Malezya örneklerinin göreceli avantaj, yarışabilirlik ve sonucu sergileme ve Web’e dayalı alış-verişi görünür hale getirebilme yeteneklerini algılama biçimlerinde farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Brezilya ve Çin örneklerinde ise Web’e dayalı alış-verişi görünür hale getirme anlayışlarında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Malezya ve Çin örneklerinde bu bağlamdaki algılamada farklılık gözlenmemiştir. Karmaşıklığın algılanması hususunda farklılık olmamıştır. Kültürel normlar ve bilgi teknolojilerine ilişkin daha önce yapılan araştırmalara dayalı olarak, Brezilya’nın çok daha bireysel olan kültür yapısı içinde elektronik ticaretin Çin ve Malezya’ya kıyasla daha avantajlı bulunabileceğini beklemek doğru olurdu. Bu durum, Malezya örneğinde genellikle geçerli olmasına karşın, Brezilya ve Çin arasında yalnızca tek bir belirgin farklılık (görünebilirlik- visibility)..

Bu örnekler de, çok sayıda politik, ekonomik, sosyal ve hatta teknolojik kuvvetin milletleri ve toplulukları bu yönde itelemesi sürdükçe, küreselliği ve bilgi toplumu olmaya güdümlüken kuvvetlerin, agresif-saldırgan tabiatının, küresel dünya dışında kalmaya izin vermediğini açığa çıkarmaktadır. Tek tek bireylerin işbirliğini reddetmesi olası olmasına rağmen, küresel dünyanın bilinen doğası, bütün

bir toplumun bunun dışında kalmaya direnerek refaha kavuşmasını olası kılmamaktadır.

Bu durum bizi kültürler arası iletişim ekolünün öğrencileri için kritik önem taşıyan, bireylerin kendi yerel ve toplumsal kimliklerini nasıl belirlediklerine ilişkin soruya yönlendirmektedir.

Kişisel düzeyde bir bireyin bireysel ethos'u, bireysel kimliğin daha fazla polarize olmasına (ya da Barber'in deyiimiyle "Barber's term" kabileleşmeye) olanak sağlamak kaydıyla, çok daha dar çerçevede tanımlanabilir. Bu argümanın en az üç boyutu vardır. Birinci olarak, insanoğlu kendini temel olarak bir ülkenin ya da yerel bir topluluğun vatandaşı olarak görmesinden çok, etnik, dini ya da ideolojik bir işte çok daha dar bir kimlik ve adanmışlık çerçevesinde daha serbest olarak tanımlayabilir. Bu anlamda, küreselleşmemiz arttıkça davranış biçimlerimizin daha kasabalılaştığını söylemek mümkün olabilir. Artık belli homojen hayat biçimlerine, inanç ya da sosyal bilgiye sahibiyete zorlanmamız söz konusu değildir, ancak bunun yanı sıra bir konuyu komşularımızla birlikte ele alma zorunluluğumuz da ortadan kalkmaktadır. İkinci olarak, inanılmaz büyükte bir bilgi denizine erişim imkanı elde etmekle, bireyler artık bir bilgi ya da iş için köye bağımlı da değildirler.

Küreselleşmenin, özellikle kültürümüzle anlayışımız üzerine getirdiği üstünde çalışması heyecan verici bazı kalıtımsal olgular da vardır. Bunlardan biri de "kültür"ü "ulus"la eşleştirme eğilimidir.

BÖLÜM – II

İLETİŞİMDE BİREYİN ÖZGÜRLÜĞÜ VE HAKLARI

İletişimin kültürle olan en önemli ilişkisi olarak bilginin aktarılmasından söz etmek mümkündür. İnsanlık tarihinin, günümüzde yaşanmakta olan son evresine enformasyon toplumu ya da tüketim toplumu denildiği bilinmektedir. Ancak günümüzde, iletişim araçlarında meydana gelen teknolojik ilerlemeden kaynaklanan sonuçlar düşünüldüğünde ve etkisi göz önüne alındığında; enformasyon toplumu ile tüketim toplumunu birbirinden ayırmanın çok zor olduğu görülmektedir. Neticede, insan doğasına yeni bir bakış açısının filizlenmekte olduğunu söylemek çok yanlış olmayacaktır.

İnsanlara verilen "kendi gerçeğinizi, geçmişi belirlenmiş olan etkenleri belirleyerek değil, geleceği yaratacak olan etkenleri belirleyerek yakalayabilirsiniz" düşüncesidir. Birey, toplumu değiştirmeden önce kendisini değiştirme ayırımına gelmiştir. Bu nedenle, günümüzde değişiklikleri, kurumlardan çok bireyler sürüklemektedir. Bireysel sorumluluk ön plana geçmekte ve bireyin yükselişi ile birlikte, tüketici önem kazanmaktadır.

Bilindiği üzere olaylar bir boşlukta değil, toplumsal siyasal ve ekonomik bir bağlamda ortaya çıkar. Önemli olan kendi dünya görüşümüzü, kendi kişisel büyük yönelimlerimizi oluşturarak çalışmalarımızı, ideallerimizi, ilişkilerimizi ve topluma katkılarımızı buna göre yönlendirmemizdir. Yaşamımızı etkileyen en geniş kapsamlı yönelimler şöyle sıralanabilir:

- Evrensel ekonomik patlama,
- Sanatta yeniden doğuş
- Serbest piyasa sosyalizminin doğuşu
- Evrensel yaşam tarzları ve kültürel milliyetçilik
- Refah devletinin özelleştirilmesi
- Pasifik kuşağının yükselişi

- Kadın liderlerin on yılı
- Biyoloji çağı
- Üç. bin yıldaki dinsel yeniden doğuş
- Bireyin zaferi

Doğmakta olan evrensel yaşam tarzı, daha fazla seçenek ile, seçenekleri azaltan homojenleşme arasında zorlu bir sınavdan geçmektedir. Gittikçe artan homojenleşme karşısında, tüm insanların, ister dinsel, ister kültürel, ulusal, dilsel ya da ırksal olsun .kendi kimliklerini koruması doğaldır.

Bir çok insan teknolojinin kültürü silip süpüreceğinden ya da azaltacağından korkmaktadır - kültür değerlerinin kaybedilmesi anlamında ya da etkisi azalacak anlamında. Diğer bir görüş bunun tersini savunmaktadır. Web'in bir ülkenin bölgesel, yerel ya da esas yerlilerinin kültürlerini ifade edecekleri ve kimliklerini ifade edebilecekleri bir ortam yaratabileceği yönünde. Mesela Brezilya da başşehir Lima'dan 400 km. uzaklıkta yerleşik küçük bir köy halkı Internet üzerinden radyolara erişip, hükümete ve dünyaya seslerini ulaştırabilmişlerdir. (Fink, Eleanor E. (World Bank Specialist) Future of On-line Culture)

Kültürler arası iletişim iki farklı insanın konuşması ile bile başlar. Bir grup içerisinde iletişime katılan herkes, ilgili deneyimlerini, bilgi ve değerlerini dağarcığında biriktirir. Burada her üç faktör de kişilerin kültürel altyapıları ile ilişkilidir; iki kişinin konuşması için de bu geçerliliğini korur. (1997, TRILLO , Master Tezi, Sayfa 1).

Hem sözlü hem de sözlü olmayan etkileşimler ve özel etkileşimleri (kişiler arası etkileşim) hala üzerinde çalışılan bir konudur. Burada, farklı ve çok çeşitli davranış biçimleri olan, farklı hayat hikayelerine dayanan kişiler arası çeşitli davranış biçimlerini yani bireysel anlamda farklı kültürlerde yaşayan insanların hayat hikayeleri arasındaki iletişim kastedilmektedir. İnsanlar başkalarının hayatlarını merak ederler – Güncel anlamda örneklemek gerekirse, “Biri bizi gözetliyor” programına gösterilen ilgi bu bağlamdadır.

Küreselleşen dünyada, bireyin ön plana geçmesiyle birlikte, insanların kendi yaşam biçimlerini belirlemesi doğrultusunda bilinç geliştiği gibi, toplum içerisinde kendi yaşamlarını yönlendirmede daha fazla yetki verildiği görülmektedir.

İnsanlar internet'e ulaşmakta, İnternet bir çok insana kendini ifade konusunda toplum içinde konuşma imkanı tanımaktadır. Çok fazla özelliği olmayan-geç bir Türkün hazırladığı Web sayfası aracılığı ile çok sayıda kişiye erişip; bu yolla büyük sempati toplamasını, hatta evlenme teklifi alarak dünyaca meşhur olmasını buna en güzel örneklerden biri olarak göstermek mümkündür.

Birey

İfade özgürlüğü; bireylerin en çok zevk aldığı temel haklardan biridir. Bu aynı zamanda, demokrasinin varlığı ve insan dignity'si açısından da temeldir. Aynı zamanda da, en tehdit edici haklardan biridir. Çünkü, ifade özgürlüğü bir bireyin mevcut durumdan memnuniyetsizliğini ve bunu değiştirme arzusunu da ifade edebilme hakkı demektir. Bu kapsamıyla da, hükümetler ve hatta insan haklarının en güçlü savunusunu yapan gruplar için bile büyük tehlike unsuru taşıyan haklardan biridir ve dünyanın her yerinde bu hakları sürekli bir şekilde makaslama çabaları bulunmaktadır. İnternet de devlet kontrolundan uzak bir şekilde ifade özgürlüğünü yaygınlaştırmaya son derece uygun yapısı ve ifade özgürlüğünün mevcut tehditlerini artıran güçlü bir araç olması nedeniyle, bir çok ülkede gerek duyulan yasal düzenlemeler tartışılırken aynı zamanda politik hedef olmaktan kurtulamamaktadır.

Diğer taraftan, İnternet'de bomba imaline ilişkin bilgiler benzeri

bilgi akışı da mevcuttur. Örneğin Derechos İnsan hakları örgütü Amerika Askeri okullarında kullanılan "Kırsal Terorizm "Urban Terrorism <http://www.soaw.org/manuals/ter-urb.html>) " el kitabının ispanyolca baskısını yaptırmıştır. El kitabında bir araba bombasının nasıl yapılacağı da anlatılmaktadır. Bu tür bir bilginin dolaşımının kişinin bilgi alma özgürlüğü ile örtüşmediği, akli başında pek çok birey için tehlike unsuru olduğu açıktır.

Kanada Hükümeti, kimi sahibi belirsiz anonim konuşmaların yasaklanmasını zorlayan bir kanunun geçirmeye çalışmaktadır. (<http://insight.mcmaster.ca/org/efc/pages/elections/>.)

İfade özgürlüğü

İfade özgürlüğü ve İnternetle ilgili hususlar, statü ve Web üzerindeki ilk “obscenity”(tiksinme -iğrenç) ve “iletişim standartları” uygulamalarından, hem politik hem de teknik olarak zor olan İnternet süzgeçleme teknolojilerine kadar uzanmaktadır.

Web’in Yasal Sınırları nereye uzanıyor?

Herhangi bir internet iletişim süreci içinde yer alan taraflar, yalnızca sanal olarak biraraya geldikleri ve coğrafi olarak çok değişik bölgelerde bulunabilecekleri için, İnternet aynı zamanda klasik terör nosyonunun sınırlarını da inanılmaz boyutta zorlamaktadır. Bu durum, İnternetle ilgili yasal düzenlemelerde, pek çok kez önemli bir ikileme neden olmaktadır- Konuşma özgürlüğü ve sansür konuları gibi.

Gizlilik (Privacy)

İnternet teknolojisi ile ilgili “privacy” hususları hükümetin e-mailleri ve Web aktivitelerini ya da telekomünikasyonu izlemesinden, pazarlamacıların tüketici profilini çıkarmadan, internet hırsızları ve virüs üreten korsanları yakalama çabalarına kadar uzanabilmektedir.

Bütün bu gerçekler karşısında bireyin haklarının mevcut olduğu bununda insan olarak dünyaya gelmekten kaynaklandığı göz ardı edilemez. İnsan hakları, kişi haklarıdır. Temel hak ve özgürlüklerden söz edildiği zaman akla gelmesi gereken kişiye hiçbir nedenle “hiçkimsenin” dokunamamasının güvence altına alınmasıdır. Bu düşüncenin yasal geçerliliği olan bir belgede yer almaları herkesten istenebilmelerini güvence altına almak mümkün olur ancak, bununla haklara saygı gösterilmesi sağlanmış olmaz. (İonna Kuçuradi Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları)

Hak kavramı üzerinde yapılan tartişmalar da hakkın, hukuk dūzeni tarafından kişiye tanınan yetkiler ve bu yetkilerden yararlanma hususu kişilerin iradesine bırakılmış menfaatler olduğu vurgulanmalıdır. İnsan haklarının ise yaşanılan yere, etnik yada dini kōkene, milliyete ve cinsiyete bakılmaksızın her insanın kullanabileceği “insan onuru”na dayanan haklar olduğu belirtilmelidir. (Necip Bilge, Hukuk Başlangıcı, (Turhan Kitabevi) 200 Tūrkiye Felsefe Kurumu Yayınları S:112, Dr.Yasemin Karaman Kenekçi)

Bu konuda çalışmalar yapan Birleřmiř Milletler İnsan Hakları Komisyonu Ekonomik ve Sosyal Konseyin alt organıdır. İnsan Hakları Komisyonu İnsan Haklarına ve temel özgūrlūklere saygının evrensel ve etkin bir biçimde gerçekleştirilmesin sağlayacak önlemlerin alınması için, konseye gerekli mūtalaalar vermek üzere, 1946 yılında kurulmuştur.

İnsan hakları Komisyonunun görevleri arasında haberleřme özgūrlūđü konusunda da konseye öneriler, tavsiyeler, raporlar sunmakla da görevlidir.(Tūrkiye Felsefe Kurumu Yayınları Hicri Fiřek S:97)

BÖLÜM – III

ULUSLARARASI YASALAR VE ELEKTRONİK TİCARET

Elektronik Ticaret; başta özel haberleşme ağları, kullanılsa bile ileride internet (yada daha gelişmiş internet) üzerinden yapılacak olan, bir ticari işleri de doğrudan ya da dolaylı ilgili sayısal ortamda bulunan yazılı metin, ses, gerçek yada sanal görüntü ve video içeren her türlü verinin işlenmesi, iletilmesi, saklanması, ve yeniden elde edilmesini içeren etkinlikleri kapsar.

Tüm dünyada süratle gelişmekte olan ve ülkelerin ekonomik gelişimi açısından büyük önem taşıyan elektronik ticaret; internet teknolojilerini kullanarak iş bağlantıları kurmak, ortak projeler geliştirmek, mal alıp satmak olarak algılanmalıdır.

Bu bağlamda Internet, toplumsal bir denetim mekanizması oluşturulmasında da kullanılabilir. Hesap verme, hesap sorma, gerektiğinde bilgilendirme aracı olabilmelidir.

Ülkeler, dünya genelinde uluslar arası ticarete işlem maliyetlerini düşürmek için bilgi, iletişim, ağ ve güvenlik teknolojilerinden mümkün olduğunca yararlanarak- çalışmalarını detaylandırmakta, kendi alt yapı ve standartlarını oluşturma amacı ile örgütlenmektedir.

Elektronik iletişim yeni bir alan olmasına rağmen çok hızlı bir gelişim içerisinde. İletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme ve değişiklikler çok doğal olarak toplumsal yaşama da yansımaktadır. Neticede toplumsal tepkiler ve yasal gelişmeler de göz ardı edilemez. Toplumsal yapıda görülen değişikliklerle de iletişim teknolojilerindeki, gelişme ile paraleldir denilmesi yanlış olmaz. Enformasyon ne kadar artarsa güven yada güvensizlik o kadar artar.

Teknik kural ve standartlar, imalatın üretimin rasyonelleştirilmesi, kalitenin iyileştirilmesi ve doğal çevrenin korunması amaçlarına yönelik ulusal ve uluslar arası

mecburi ve ihtiyari teknik araçlardır. Ekonomik, bilimsel ve teknolojik işbirliği mevcuttur.

Ülkeler arasında ekonomik işbirliği arzusu, insan ve finansman kaybına yol açan askeri serüven tahriklerinden daha ağır basmakta ve Asya Ülkelerinin yaşam düzeyleri Avrupalılarınkine yaklaşma çabasına girmektedir. Bunun sonucunda da, Tüm dünyada serbest ticareti artırmaya yönelik güçlü bir eğilim doğmamaktadır.

Günümüzde, bilgi, hizmet ve elektronik teknolojileri toplumsal bölgeleri bütünleştirmeye başlamıştır. Tüm dünyanın tek bir ekonomiye dönüşmesine doğru soluk kesici bir hızla yol alınmaktadır. Özellikle, dünyanın ekonomik güçleri ulusal sınırlar boyunca dalga dalga kabararak, daha fazla demokrasi daha fazla özgürlük, daha fazla ticaret, daha çok sayıda olanak ve bolluğun kapılarını aralamakta, dünya çapında serbest ticarete doğru adım atılmaktadır. Tutuculuğun zayıf karşı yönelimleri gündeme gelse de, büyük, güçlü ve geniş kapsamlı yönelim, dünya çapında serbest ticarete doğrudur.

Elektronik haberleşme, ticaret fiyatlarının evrensel biçimde belirlenmesine yol açmıştır. (Prof Füsün Arsava – 23 3 1998 - ATAUM). “Uluslararası hukuk, Uluslararası ilişkileri düzenleyen hukuktur. Uluslararası ilişkilerin tarafları ağırlıklı olarak devletlerdir.” Bunun yanında çağdaş dönemde Uluslararası kuruluşlar ve örgütlerde karşımıza çıkmaktadır.

Uluslararası hukuk, devletle devletin, devletle uluslararası örgütlerin veya Uluslararası örgütlerle Uluslararası örgütlerin ilişkilerini düzenleyen hukuk olup, halen gelişen, değişen ve tamamlanan bir hukuktur. Uluslararası hukuk sujeleri itibari ile gelişen bir hukuk olmasının yanı sıra, konuları itibari ile de gelişen bir hukuktur. Bir zamanların ulusal hukuk konuları bugün Uluslararası hukukun konuları olmuştur. Örneğin, enerji, çevre, insan hakları gibi. Ulusal hukukun hiyerarşik bir yapıya sahip olmasını yanı sıra,

Uluslararası hukuku eşitler arası bir hukukun düzenliyor olması, ulusal hukukta, alemin iradesinin olmamasına karşın, Uluslararası hukukun kaynağını tarafların belirlemesi; yani devletler ve uluslararası örgütlerin belirlemesi, kurucu anlaşmalar, Uluslararası örf ve adetler ve Uluslararası teamüllerin belirlemesi, (Uluslararası adalet divanının 38. maddesinde Uluslararası hukukun kaynakları tek tek sayılmıştır).

Ulusal hukukta “mecburi yargı” söz konusu olduğu halde, uluslararası hukukta böyle bir liberal anlayış söz konusu değildir. Dava açacağımız tarafa, “seni dava edebilir miyim?” diye sormak ve bu rızasını bildiren bir anlaşma düzenlemek gerekmekte olup, “ihtiyari yargı”dan söz etmek mümkündür.

Uluslararası hukukun tarihi ile Uluslararası ilişkilerin tarihi, dolayısıyla bir anlamda iletişimin de tarihi paralellik arz eder Uluslararası ekonomik ilişkiler Uluslararası parasal ilişkilerin daha dar şekli olan, mal ve hizmetler boyutunda oluşan ticari ilişkilerdir. Uluslararası parasal ilişkiler ise ekonomik ilişkilerdir.

Uydu sistemi bize çeşitlenmiş iletişimi ortamlarını sunmakta olup, insanların özlem ve beklentileri görmeye artmakta, bilgi girişi engellenmemekte, bilgiden kaçınılamamakta, bunun sonucunda da bilginin küreselleşmesi ortaya çıkmaktadır. Teknolojik bulguya hakim olmak ya da bu bulguları durdurmak mümkün değildir.

Dünya üzerinde mevcut ülkelerarası entegrasyonların pazar genişlemesini, bunun da sermaye ve teknolojinin hızlı gelişimine yol açacağı düşünülmektedir. Bu açıdan baktığımızda küreselleşmenin, Dünya kaynaklarının yerinde kullanılması, dolayısıyla ekonomik ve siyasal açıdan iyi bir netice verdiği düşünülebilir. Dünyada herşeyin temelinde ekonomi olduğu ancak, ekonomik, sosyal ve kültürel ideolojilerin birbirlerini etkilediği, bütün bu düzenlemelerin de hukuksal kurallara bağlanması gerektiği bir gerçektir.

Hukuk

Son yıllarda büyük bir hızla gelişmekte olan internet iletişimi ve elektronik ticaret dediğimiz sanal dünyada da kişilerle kişiler veya kişilerle firmalar ya da firmalarla firmalar arasında doğabilecek ihtilaflar ve bunların hukuksal çözüm yollarının nasıl olması gerektiği devletlerce ortaya konulabilir. Bu durumda akla gelen sorular iletişim özgürlüğü nasıl korunmalı, devlet internete karışmalı mı karışmamalı mı, devlet yasalarla internet iletişimini sınırlamalı mı sınırlayabilir mi? Ancak bunu yaparken ağdaki iletişimde doğabilecek hukuki sorunlar ile kullanımdan çıkan sorunların tespit edilmesi gerekmektedir.

Çok yeni bir geçmişe sahip olan internet gerçeği bu konuda devletlere henüz net sorunlar ve sonuçlar çıkarmış değildir. Bu nedenle bu konuda yoğun çalışmalar içerisine girmiş bulunan devletler, uluslararası kuruluşlar ve hatta uluslararası büyük firmalar somut bir takım kurallar ve soruna ilişkin çözüm yolları getirememişlerdir.

Küreselleşen dünyada teknolojinin ilerlemesi sonucu doğmakta ve gelişmekte olan elektronik ticaret ve bunun hukuki boyutu konusunda bütün ülkeler bir çalışma içerisine girmiş bulunmaktadır.

Kısa bir geçmişe sahip olmasına rağmen elektronik ortamda bir takım sorunlar çıkmaya başladığı hususu da göz ardı edilemez. Buna en somut örnek olarak kredi kartı hırsızlığını örnek verebiliriz. İnternet yoluyla bazı bilgilere istem dışı girilebilmekte buna karşılık hukuksal anlamda elektronik imza gibi bir takım yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Hukuk, toplum ihtiyaçlarını karşılamak için vardır. İnternet iletişimi ve elektronik ticarete kişilerle kişiler veya kişilerle firmalar, ya da firmalarla firmalar arasında doğabilecek ihtilaflar ve bunların hukuksal çözüm yolları nasıl düzenlenmelidir?

Elektronik Ticaret her türlü bilgisayar ağları üzerinden, ürün tasarımı, üretilmesi, tanıtımın yapılması, ticari muameleler, hesapların ödenmesi ile ilgili tüm etkinlikleri kapsar. Elektronik Ticaret ile ilgili etkinlikler birbirleriyle doğrudan ilişkili olmasalar bile bir bütünün parçalarıdır. Ancak bütüne hiçbir kurum, kuruluş, ve ülke sahip değildir. Bu nedenle Uluslararası seviyede standartlaşma, işbirliği ve uyum gereklidir.

Ekonomide ihtiyacı karşılayan her tur metanın faydalı olduğu bilinmektedir. Elektronik Ticaret elektronik ortamda yapılan mal ve hizmetlerin elektronik alışveriş işlemlerinde, doğrudan ilişkilidir. Bunları;

- Taşınır ve taşınmaz mal alışverişi,
- Eğitim, sağlık, ulaşım v. s. hizmetleri.

Olarak özetleyebiliriz.

Bunlarla ilgili olarak ticari çerçevede yer alacak ve yasal düzenleme gerektirebilecek aşağıdaki işlemler söz konusudur.

Üretim planlaması, yapma ve üretim zinciri ulaştırma, Tanıtım, reklam ve bilgilendirme,

- Sipariş verme,
- Antlaşma yapma,
- Elektronik Banka işlemleri ve fon transferi,
- Elektronik Konşimento gönderme,
- Gümrükleme,
- Elektronik ortamda. Üretim izleme,
- Elektronik ortamda sevkiyat izleme
- Ortak tasarım geliştirme ve mühendislik
- Anında kaynak oluşturma,
- Elektronik ortamda kamu alımları,
- Elektronik para ile ilgili işlemler,
- Elektronik hisse alışverişi ve borsa,
- Elektronik açık artırma,

- Doğrudan Tüketiciye pazarlama,
- Sayısal imza, elektronik noter v.b. Güvenilir üçüncü tarafı ilgilendiren işlemler,
- Sayısal içeriğin anında dağıtımı,
- Anında bilgi oluşturma ve aktarma,
- Elektronik ortamda vergilendirme,
- Fikri Mülkiyet haklarının transferi,

"Avrupa Birliği “Elektronik İmzalar İçin Topluluk Çerçevesi”

Elektronik İmzalar İçin Topluluk Çerçevesi konusunda 13 Aralık 1999 tarihli 1999/93/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi metni Ek-1’de, Bilgi Toplumu Hizmetlerinin Bazı Hukuki Yönleri ve Özellikle İç Pazarda Elektronik Ticaret Konusunda 8 Haziran 2000 tarihli 2000/31/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi Ek-2’de verilmiştir.

Elektronik Ticarete Birleşmiş Milletler Model Yasası

Birleşmiş Milletler Örgütü’nün elektronik ticaretle ilgili hazırladığı model yasa’da, iş dokümanları için elektronik Elektronik veri isleme (EDI) ve mesaj yollama ile ilgili ortaya çıkan yasal hususların çözümüne yönelik bir dizi uluslararası standart tespit edilmiştir. Avustralya gibi pek çok ülke, bu konudaki kendi ulusal önerilerini hazırlarken bu Model Yasa’yı temel prensipleri belirlemede örnek olarak kullanmıştır(Australia <http://www.law.gov.au/ecommerce>). Kanada da 1999 yılında Uniform Elektronik Ticaret Hareketi’ni “Uniform Electronic Commerce Act (UCEA)” gerek federal gerekse bölgesel düzeyde yürürlüğe koyması sırasında bu Model yasa’dan yararlanmıştır.

Model Yasa’nın Kapsamı

Hemen tüm yasalarda kapsam; belirlenmesi gereken genel öğelerden biridir. Model Yasanın öngörülerinin çoğunda yazılı ya da imzalı döküman gereksinimi

için, döküman orijinali' elektronik ortamda orijinallerine karşılık gelecek çeşitli tatmin edici belgeleme yöntemlerine olanak verilmekte ancak ülkelere neyi nasıl kabul edecekleri dikte edilmemektedir; bu hususta ülkelerin kendilerinin karar vermesi gereklidir.

Yasanın kabul edilebilirliğine yaklaşım elektronik ticaretin kabul edilebilirliğine paralel yönde ele alınmıştır. Arka plandaki düşünce Yasanın şahsi işlemlerdeki dokümanların yerine elektronik eşdeğerlerini kullanımını zorlamamaktır. Bireyler ne zaman, şahsi yaşamlarını ilgilendiren son kararlarını elektronik iletişim yoluyla vermeye yeterli güven düzeyine ulaşırlarsa, yasada daha ileri düzeyde değişiklikler yapılabilir.

Bu modele ilişkin farklı kritiklere UNCITRAL web sitesinden erişmek mümkündür.

Temsili demokrasinin hükümet formları içinde en kötü alternatif olduğunu savunan görüşler mevcuttur ve bu görüş Amerika'da da oldukça yaygındır. Ancak Internet gibi çok özel bir dünyanın yönetilmesi söz konusu olduğunda .daha iyi seçenekler bulunabilir. Sanal uzayın katılımcıları coğrafi olarak tanımlanan temsili demokrasi kavramının temel felsefesine kullanım alanı bulmuş durumdadırlar. Internet üzerindeki belli coğrafi sınırlar içinde yaşayan ancak iletişimlerini bu sınırların dışında sürdüren kullanıcılara iletişime ilişkin gereksinimleri ve yasalar hususunda anlamlı bir şekilde eşit oy hakkı sağlamanın bir yolu yoktur. Bu dağınık yapıyı on-line uzay için yasal düzenleme demokratik bile olsa hiç bir hükümetin merkezi olarak tek başına yürütülmemesi gereke bir konudur. Böyle bir konuda merkezi yaklaşım yavaş, tamamlanmamış ve demokratik olmayan bir uluslararası andlaşma surecinden daha fazla yarar getirmeyecektir. Mevcut coğrafi bölgesel sınırlar içindeki devletler, bu uzaydaki vatandaşlarını etkileyebilecek aktivitelerle ilgili olarak, tüm siber uzay için sürekliliği olmayan, asimetrik bir kontrol dikte ettirerek meşruiyet sağlayamazlar. Siber uzayda düzenleme yapma görevinin küçük parçalara bölünerek ele alınmasında yarar vardır. Internette ki sanal alanlardaki kollektif hareket ve özgürlüğe ilişkin problemlerin, katılımcıların kendi buldukları

kurallarla bu alanlara katılma ve katılmama kararlarına güvenerek aynı anda çözümlenmesi mümkündür.

İletişimin insanla birlikte olduğu ve insanla birlikte gelişmekte olduğu bir gerçektir. Bunun yanı sıra, toplumsal ya da kültürel olguların büyük önem taşımakla birlikte, ancak, sistemin üyelerinin amaçladığı ve onayladığı sonuçlar üzerinde iletişim araçları ile “etki”nin mümkün olabileceği de yadsınamaz bir gerçektir. İnternet ve elektronik ticaret, bu evrime set çekecek yasa ve düzenlemelerden uzak tutulmalıdır.

İnternet’in Doğası ve Aşırı Düzenlemeden Kaçınma

İnternet için yapılacak aşırı düzenlemelerin İnternet’in sürmekte olan büyümesini geriye dönüşsüz biçimde yok edebilir. Giachino, Renee and Jeffrey Mazzella, Jeffrey, Fransa, Almanya ve İtalya’da son zamanlarda uygulamaya konulan ve sınırlarından bilgi girişi ile ilgili kısıtlamalar getiren İnternet’e ilişkin düzenlemelerin ulusal ve uluslar asi fikir ayrılığı’ çatışma ve eleştirilere neden olabileceğine değinerek, Devletler ve ülkelerin, elektronik ticaretin sağladığı çok sayıda sınırsız olanak ve avantajın prangasız büyümesi yararına’ İnternet üzerinden ticaretin serbest dolaşımını sekteye uğraticı kısıtlamaya yönelik kendi başlarına girişimlerden kaçınmaları gerektiğini belirtmişlerdir. ("Simplification" Is Not The Easy Answer (Basite İndirgeme Kolay Cevap Değildir) Center for *Individual Freedom*, www.cfif.org , July 2001 p. 3. Accessed on 9 May 2002 from the following website: www.netcaucus.org/books/taxation2001/docs/cif.pdf -)

Yeni kompleks sistemler bilimi, internet için kanun yapıcılarla bu kanundan en çok etkilenecek olanları yeniden bir araya getirecek ve aynı zamanda da çevrim-içi (on-line) grupların diğerlerinin kararlarını etkileyecek merkezi olmayan kararlar verebilmelerine, dolayısıyla da yapıcı olmayan stratejilerin elimine edilmesine olanak sağlayacak bütünsel bir İnternet yönetim sistemi umudunu sürdürmemize imkan tanımaktadır.

BÖLÜM – IV

DİĞER DEVLETLERDEKİ ULUSAL UYGULAMALAR

Kanada

Unifrom Elektronik Ticaret Yasası (The Canadian Uniform Electronic Commerce Act “UCEA”)

UCEA yasası ile ilgili tavsiyelerde bulunmak üzere hem hükümet hem de Kamu sektöründe değişik düzeyde temsilcilerin dahil edildiği Kanada genelinde bir çalışma grubu kurulmuştur. Bu çalışma grubu yasanın son halini alması ile ilgili tavsiyelerde bulunmazdan önce, yasadaki etkilenecek tüm taraflarla bir araya gelerek bu tarafların kapsamlı görüşlerini almıştır. Çalışma grubu her kurala için istisnai durumları kapsayan kalabalık bir liste (yazı, imza vb.) ve bu durumlarda uygulanacak kurallar listesi oluşturmak yerine istisnaları en azda tutmayı tercih etmiştir. İstisnalar, mevcut durumda (vasiyetler, trusts, powers of attorney, pazarlığa tabi araçlar, ve diğer başlıklı dokümanlar ve emlak’a yönelik işlemler) 1998’de geçen ve aslında da Amerika da yapılan bir çalışmadan (United States.) esinlenerek hazırlanan Singapur yasasından alınmıştır.

İstisnaları yasa kapsamı içine alma zorluğu, yalnızca, kapsamı bu yasa ile belirlenen durumlar için doküman, yazı v.b. durumlarda elektronik iletişime, belki de bir takvime bağlı genel izin verilmesi suretiyle aşılmıştır.

Ancak bu örnekteki yaklaşımın da, yasaya temel olan bütünsellik yerine, elektronik ticaret yetkisi ile ilgili gecikmelere neden olabileceği, zamanlama ve durumlarla ilgili belirsizlikler oluşturabileceği ve yasalara bir dizi yama yapma gereksinimi doğurabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Japonya

İnternet Düzenlemelerinin Uygulanması – Implementing Internet Regulation,
Haruhiko Matsuda

Japonya, Sakura Bankasi, Planlama Bolumunden Harushiko Matsuda, 1999'da Asya Genc Liderler Forumundaki Kim Kimi Yoneticiler isimli bildirisinde (Presented at The 1999 Asia Young Leaders' Forum "e-Asia: Technology, Culture and Identity: Who Leads Who?", 24-27 November 1999, Hong Kong SAR) ,agin, kitlesele olarak ve giderek genisleyen cesitli bicimlerde kullaniminin Internette duzenlemeyi zorunlu kildigini ancak bilgi akisini gozlemeye ve duzenlemeye yonelik boyle bir yasanin uygulanmasinda teknoloji ve etkinligi saglamanin ne denli onemli olduguna ve bu hususta asilmasi gereken pek cok heyecan verici husus bulunduguna dikkat cekmektedir Matsuda, Japon Iletisim Interception Yasasinin (Japanese Communications Interception Law), etkin bir izleme sistemi olmaksizin yasanin istenildigi, baslangicta niyet edildigi bicimde calisamayacagini gosterdigini; bunun nedeninin kismen teknik problemlerden ama aynı zaman da insanlar arasında korku ve supheyi provake etmekten kaynaklandigini belirtmektedir. Matsua Privacy'nin bir cok ulke icin demokrasinin ana unsuru oldugunu, bu nedenle de ihmal edilmemesi gerektiğine deginerek, Internet'in, kullanım ve ekonomik etkinlik alanı genisledigi olcude, guvenilir hukümet ve guvenilir otorite hususlarının önemini de daha fazla ortaya cikardigi gercegini vurgulamıştır.

Avustralya

Avustralya hukümeti elektronik ticaretin Avustralya da gelismesine buyuk onem vermekte ve cevrin-ici (on-line) ekonomide Avustralya'nın lider rolü oynadigini gormek icin her tur fedakarliga hazırdır. 2 Nisan 1998'de, Elektronik ticaret Uzman Grubunun "Elektronik Ticaret : Yasal Cercevenin Kurulması" isimli raporu yayınlanmıştır.

Rapor elektronik ticareti destek ve tesvik icin potansiyel yasaların dogası ve kapsamı üzerine Hukümete tavsiyelerde bulunmaktadır. Elektronik ticarete ilgi duyan herkesin bu raporu okuyarak gorus ve tavsiyelerini bildirmesi hususunda azami tesvik verilmiştir. Rapora yapılacak goruslerin elektronik ortamda alınabilmesi icin bir de tek tusla girilebilecek bir elektronik posta adresi saglanmıştır.

Almanya

Almanyada İnternet iletişimi arıcılığı ile toplumsal düzene aykırı ve bireyin iradesi dışında gerçekleştirilen hukuka aykırı eylemlerle karşılaşılmaya başlanmış olup, mahkemelerde bu konularda davalar açılmaktadır. Buna ilişkin Berlin Eyalet Mahkemesinin 10 Ağustos 2000 tarihli karar örneği mevcuttur.

Almanya Parlamentosu, 15 Şubat 2001 tarihinde Ekonomi ve Teknoloji Komitesi'nin raporu üzerine Almanya hükümeti tarafından sunulan Elektronik markalar için çerçeve koşulları ve diğer yönetmeliklerin değiştirilmesi ile ilgili yasa taslağını kabul etmiştir. (<http://www.e-ticaret.gov.tr/hukuk/AFedyasa.htm>)

Yasa ile, Amaç ve kullanım alanları, ilgili makamlar, sertifika hizmetleri veren kurumlar, vasıflı sertifikaların verilmesi, içeriği, iptali, bilgilendirme yükümlülüğü, dokümantasyon, tazminat, belgelerin korunması, gönüllü kredi, teknik güvenilirlik, vasıflı elektronik markalar için ürünler, kontrol ve onay makamları, denetim tedbirleri, işbirliği, karar, ceza yönetmeliği, maliyet ve aidat, yabancı elektronikmarkalar ve elektronik markalar için ürünler, hukuk ve geçiş yönetmelikleri gibi konulara açıklık getirilmiştir.

BÖLÜM V

TÜRKİYE'DEKİ YASALAR

Devletin rolü

Hukuk; birlikte yaşamak zorunda olan insan topluluklarının bir arada yaşamaları için gerekli olan toplumsal düzenin kurulması ve korunması için vardır. Toplumun ihtiyaç duyduğu konularda birtakım yasal düzenlemeler yapmak devletin zorunlu görevidir. İnsanın temel hak ve özgürlükleri dediğimiz kavrama aykırı olmamak kaydıyla toplumsal düzeni koruyacak bir takım yasalar elbetteki çıkarılmalıdır. Yasa dediğimiz kurallar, toplumsal düzenin sağlanmasının yanı sıra, kişilerle kişilerin veya kişilerle özel ve resmi tüzel kişilerin aynı zamanda belli bir menfaati paylaşan kişi topluluklarından oluşan kurum ve kuruluşlar arasında doğabilecek ihtilafların çözümüne yönelik birtakım yasal düzenlemeler yapılmak zorundadır.

Türkiye İnternet'le 12 Nisan 1993 tarihinde tanışmıştır. İnternet artık Türkiye'de de bilginin ucuz ve sağlıklı bir bilgi oto yolu olma yolundadır.

Ancak toplumumuzda İnternet kültürü yeni yeni oluşmaktadır. Türkiye'de insan gücü açığımız olduğu gibi, üniversitelerimiz de, değişen eğilimleri göz önüne alıp, programlarında değişiklik yapacak esnekliğe sahip değildir. Gelişim henüz yeterli olmayıp, devletin bu konuda yavaş kaldığı söylenebilir. KOBİ ler için ciddi projeler üretilmesine ve İnternet kültürü yaratacak halka açık mekanlar olan, İnternet kafelerin yalnızca oyun salonları değil aynı zamanda toplumun gelişimine yönelik standartları sağlamaya ve eğitici rol oynamalarına yönelik düzenlemelere yapılmasına ihtiyaç vardır. "Toplumsal İnternet kültürünün gelişmesi için yeni olanaklar aramalı ve yaratmalıyız." (Feyza S. Ergün, 22-23 Ekim 1998 75. Yılında Cumhuriyet ve Hukuk Sempozyumu)

Bugün için Türkiye’de imalat yapmadan ithalat, alım ve satım daha kolay daha karlı gözükmektedir. Ticaretin emeğin önüne geçtiği bu sistem gelir dağılımı eşitsizliğini artırmaktadır. Aslında teknolojinin gelişmesi ile birlikte, bize öğretilen klasik veri tanımı değişmiştir.

Globalleşen dünyada tüm dünya pazarımız olabileceği gibi, tüm dünya, ile rekabetimiz olacaktır. Dolayısıyla tüm dünya ile rekabet edecek vasıf ve fiyatta mal üretmek zorundayız. Bu nedenle konu ne olursa olsun herkes kendi konusundaki gelişmeleri hızlı bir şekilde izlemek zorundadır.

Hukuk kuralları toplumsal ilişkileri düzenlediği gibi, toplumlar arası ilişkilerin düzenlenmesinde de büyük önem taşır. Toplumların sürekli etkileşim ve gelişme içinde oldukları iletişim çağında toplumlar arası iletişimin büyük boyutlara ulaştığı düşünüldüğünde, ülkemizi de etkileyen ve gelişmesinde etkisi olan bir takım yapılanmalardan söz etmemek mümkün değildir.

Bir dünya devleti olmayı hedefleyen Türkiye’nin küreselleşen yeni dünya düzeninde gerçek yerini alabilmesi uluslararası ilişkilerin gelişmesine bağlıdır. Bu amaçla ülkemizde İnternet ve bunun sonucu olarak hukuksal bazda önemli bir takım düzenlemeler için çaba sarfedilmekte, uluslararası ilişkiler açısından da büyük önem taşıyan bir takım yasal düzenleme çalışmaları sürdürülmektedir.

Elektronik ticarete genel sorunlar:

- Enformasyon alt yapısının kurumsal yapılanması,
- Standartlar,
- Kamu ve özel sektörün koordinasyonu,
- Fikri mülkiyet hakları,
- Ulusal ve uluslararası kanunlar,
- Vergilendirme
- Bilgilendirme
- Eğitim ve yetenek oluşturma,

- Altyapı kurulması,
- Sayısal imza (açık ve gizli anahtarlar)
- Standartlar,
- Tüketici ve kullanıcı güvenini oluşturma,
- Yasal mevzuatla ilgili çalışmalar,
- Tüketicinin korunması,
- Düzenleyici kanunlardaki belirsizliğin en aza indirilmesi,
- Örnek kamu alımları
- Özel ve Kişisel verilerin korunması,
- Elektronik noterlek prensipleri,
- Vergilendirme(Doğrudan ve KDV),
- Güvenli elektronik. ödemeler ve Banka işlemleri,
- İş ahlakı kuralları oluşturulması,
- Dağıtım ve Gümrük problemleri,
- Örnek pilot uygulamalar oluşturulması,

Diğer taraftan, çok uluslu yatırım anlaşmalarının kamu yararı olgusunu ortadan kaldırma riski de göz ardı edilmemelidir.. MAI çok taraflı yatırımlar anlaşma tasarısının (multi-lateral Agreement on Investments) devletin tüm yetkilerini yok ettiğini büyük yatırımların, çok uluslu ortaklıkların herşeye egemen olduğunu ve devletin bunlara karşı hiçbir müdahale hakkı bulunmadığını savunan pek çok görüş mevcuttur. MAI'nin adeta küreselleşmenin. MAI,nin küreselleşmenin anayasası durumunda olduğu, bu anlaşmanın kamu yararı olgusunu ortadan kaldırdığı görüşü pek çok konu uzmanı tarafından dile getirilmiştir.

Örnek:

Kültür girişimi hareketinin öncülerinden Hıfzı Topuz; ulusal mahkemelerin de bunların işine bakmadığını belirtmiştir. Fatma Hasene Suna – Cumhuriyet Gazetesi, 15.7.1998 tarihli yazısında insanoğlunun küreselleşmenin engin! Gayretiyle özgür değil, özdeş birey olma yolunu tutmakta olduğunu belirtmiştir. Leyla Tavşanoğlu, küreselleşme çok uluslu ortaklıkların bütün Dünyada bütün

ülkelere egemen olmasına dayandığını, devletin yetkileri kaldırıldığını vurgulamıştır. (Leyla Tavşanoğlu, Cumhuriyet, 5.7.1998)

Türkiye de önemli projeler:

- İnternet Bankacılığı,
- İntemette alışveriş.

Türkiye’de yapılan yasal çalışmalar:

- Telekom'un özelleştirilmesi,
- Kişisel verilerin korunması,
- Bilgi güvenliği,kurumu
- Elektronik Veri, Elektronik Sözleşme Ve Elektronik İmza Kanunu Tasarısı Taslağı

Türkiye Kamu Sektöründe Elektronik Ticaret ve Sürmekte olan Çalışmalar

(7 Mayıs 2002, Salı günü aşağıdaki Web sitesinden erişilmiştir:

<http://www.e-ticaret.gov.tr/ecomeng.htm>

Dünyada yukarıda bahsi geçen gelişmeler yaşanırken, Türkiye Kamu sektöründeki durumu aşağıdaki gibi özetlemek mümkün olabilir.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak, ulusal bir strateji geliştirme amacıyla ve elektronik ticaretin Türkiye’de geniş kapsamlı kullanımını sağlamak üzere, Ağustos 1997’de Başbakan’ın başkanlığında toplanan Yüksek Bilim ve Teknoloji Kurulu toplantısında bir çalışma grubu kurulmuş ve bu çalışmaların koordinasyonu Dış Ticaret Müsteşarlığına, sekreteryaya görevi de Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu’nun Bilgi Teknolojiler Enstitüsüne (TÜBİTAK- BİLTEN) vermiştir. Bu karar uyarınca, Elektronik Ticaret Koordinasyon Kurulu’nun (ETKK) ilk toplantısı, Dış Ticaret Müsteşarlığı başkanlığında ve diğer ilgili kurumların katılımı ile, 16 Şubat 1998’de gerçekleştirilmiş, böylece de elektronik ticareti geliştirmeye yönelik ilk adımlar başlatılmıştır.

Elektronik ticaretin 21. yüzyıla damgasını vuracak en önemli gelişmelerden biri olduğuna şüphe yoktur. Ancak elektronik ticaret, bir taraftan zaman ve mali kazanç, küresellik, yarışma yeteneği, büyüme, istihdam, yeni iş imkanları ve yeni meslek katma değer yaratma gibi olanaklar sunarken, diğer yandan, sosyal yaşam, sosyal ilişkiler, ticari iletişim, özel yaşam, geleneksel alış-veriş, ödeme-ve mal teslim yöntemleri gibi bir çok konunun da yeniden ele alınarak incelenmesi gereğini doğurmaktadır. Bir diğer deyişle, elektronik ticaret, sosyal, ekonomik, mali ve yasal hususlarda yeni düzenleme gereksinimlerine yol açmış durumdadır.

Elektronik ticaret konusunda tüm yasal düzenlemelerini tamamlamış örnek bir ülke bulunmamaktadır. Ancak uluslar arası platformlarda, problemlerin yaşandığı pek çok hususa ilişkin tartışmalar sürmektedir. Bu nedenle de Türkiye gibi ülkelerin gelişmiş ülkelere kıyasla bunu takip etmede geri kaldığı söylenemez. Gene de, elektronik ticaretteki hızlı gelişmeler Türkiyedeki fiziksel altyapı eksikliklerinin hızla tamamlanması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılabilmesi için çalışmaların bir an önce başlatılması zorunlu kılmaktadır.

Elektronik Ticaret Koordinasyon Komitesi'nin 16 Şubat 1998'deki toplantısında yukarıdaki hususlar dikkate alınarak, çalışmaların etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için, Teknik, Yasal ve Mali konularda üç ayrı çalışma grubu oluşturulmuştur. Ayrıca, bu komitelerin yaptığı çalışmaları derleyip Elektronik Ticaret Komitesine tek bir rapor hazırlamak üzere de, bu üç komitenin üyeleri arasından seçilecek bir Değerlendirme Komitesi kurulması üzerine anlaşmaya varılmıştır.

Elektronik Ticaret Koordinasyon Komitesinin (ETKK) 16 Şubat 1998 tarihli toplantısındaki kararları uyarınca kurulan yasal, teknik ve mali gruplar kararlarını Mayıs 1998'de Elektronik Ticaret Koordinasyon Komitesine sunmuşlardır. Bu kararlar aşağıdaki temel fikirler ışığında hazırlamıştır.

Elektronik ticarete devletin görevi.

- a) Uluslar arası düzeyde ülkeler arasında ve ulusal düzeyde, özel sektör, üniversite, sivil toplum örgütleri arasında azami düzeyde işbirliğini sağlamak
- b) Toplumun her kesiminde bilinci yerleştirmek,
- c) Kullanıcıya güven verecek yasal düzenlemeleri taraflar arasında uzlaşmaya varmak suretiyle hazırlamak,
- d) Yatırımları teşvik

Ve benzeri husuların yanısıra elektronik ticaretin itici gücü olan özel sektörün ulusal ya da uluslararası ticari hareketler içinde karşılaştığı ya da karşılaşması olası olan problemleri tespit etmek, engelleri kaldırmak ve elzem durumlarda gerekli desteği göstermek olarak tanımlanabilir.

Ancak, devletin elektronik ticarete müdahalesinin sınırları devletin ekonomi ve pazara müdahalesinin en az olacağı prensibine dayalı olmalıdır. Devlet elektronik ticareti düzenlemeye yönelik yasaları hazırlama sırasında kısıtlayıcı ve engelleyici olmamaya özen göstermeli ama, sistemin işleyişi açısından düzenleyici ve izleyici bir rol oynamalıdır. Daha da öte, elektronik ticaret için gerekli yarışmacı ortamı güçlendirmeli ve ticaret engel durumları ortadan kaldırmalı, bu tür düzenlemeleri iptal etmelidir. Özel sektörün elektronik ticaretin itici gücü olduğuna ve kendi kurallarını geliştirerek problemlere çözüm üreteceğine inanılmaktadır. Bunun yanısıra, kamu yararına olan ya da problemler çözme zorluğunun ortaya çıktığı durumlarda devletin müdahalesi kaçınılmazdır. Gene de bu müdahale en az düzeyde olmalı, ayrımcılığa yer vermemeli, şeffaflık, süreklilik, teknolojik tarafsızlık içermeli ve sonuçları tahmin edilebilir olmalıdır.

Bu üç komitenin raporuna dayalı olarak, Değerlendirme Komisyonu Elektronik Ticaret Komitesi Koordinasyon Kurulu özet raporunu hazırlamıştır. (ECCB summary report.) Bu özet rapor 26 Mayıs 1998'de son şeklini almış ve Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 2 Haziran 1998'deki was presented to the Meeting of Science and Technology High Board on 2 June 1998. Rapora ilişkin sözkonusu toplantıda tartışılan anahtar noktalar aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

Elektronik ticareti geliştirebilmek için, Devletin dört ana görevi tamamlaması esastır;

- a) Gerekli teknik ve idari altyapının kurulmasını sağlamak
- b) Yasal yapıyı oluşturmak
- c) Elektronik ticareti teşvik edici önlemleri almak
- d) Ulusal politika ve uygulamaları uluslar arası politika ve uygulamalara adapte etmek.

Raporun ilerleyen bölümlerinde Elektronik Ticarek Koordinasyon Komitesinin bu görevleri tamamlamayla ilgili fikir ve önerileri yer almıştır.

Ön fikir ve öneriler şu şekilde özetlenmiştir:

- Gerekli teknik ve idari altyapının kurulması,
- Ulusal boyutta kurulacak altyapının, elektronik ticaretle ilgili kalite ve standad gereksinimlerini karşılayabilmesi için gerekli tedbirlerin ve düzenlemelerin devlet tarafından sağlanması, bu altyapının her zaman güvenli, hızlı ve herkesin heryerden ulaşabileceği fiyatlandırma politikaları uygulamak suretiyle sürdürülebilirliğin sağlanması
- Getireceği pozitif etki kalite ve fiyat avantajları dikkate alınarak bilgi ve iletişim altyapısının ululararası rekabete açılması

Yasal yapının kurulması ile ilgili olarak;

- 1- Elektronik kayıt teknik koşulları ve bu kayıtların kamu yetkililerince geçerli doküman olarak kabulünü sağlayacak prensiplerin belirlenmesi,
- 2- Teknolojik gelişmeler ve altyapıyı göz önünde bulundurarak Defter-tutma , imza, Ticari Yasada delil tipleri, Miras Hukuku ve yasal işlemlere ilişkin değişikliklerin tartışılması, Vergi Kanunu ve Bankalar Yasası gibi diğer yasalarda yapılacak gerekli düzenlemelerin de göz önüne alınması.

3- Bir çeşit elektronik imza olan dijital imza altyapısının tamamlanmasını takiben, bu imzanın yazılı imza ile aynı güce sahip olmasını sağlayacak yasal düzenlemenin yapılması.

Elektronik ortamdaki veri iletişimi çerçevesinde ceza hukuku kapsamına giren “Türkiye içinde işlenen suç”, “Türkiye dışında işlenen suç” gibi kavramların yeniden tartışılması; suçlanan kişinin bir başka ülkede olması durumunda, gözaltı, sorguya çekme, delil toplama gibi hususlar her iki ülkede de ilgili fiilin suç teşkil etmesi gerekmektedir, dolayısıyla elektronik suç hususunda ülkeler arasında asgari müşterekte anlaşma sağlanacak bir çerçevenin belirlenmesine ihtiyaç vardır.

Ceza Kanunu ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan bilişim sistemlerine karşı işlenen suçlar yasa taslağı olumlu olmakla birlikte, bu taslağın gizlilik, pornografi, iftira ve yergi, kumar gibi hususlarda koruyucu düzenlemeleri, elektronik ortam da göz önüne alınarak yeniden gözden geçirilmesi fayda sağlayacaktır.

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan, gizlilik ve kişisel bilginin korunmasını da içeren kişisel bilgiyi koruma metni hızla yasalaştırılmalıdır.

Tüketicinin, internetteki ürünlerin ürün sorumluluğu, hileli, aldatıcı, kışkırtıcı ve mal ya da insan hayatını tehlikeye düşüren reklamlara karşı, elektronik ticaretle ilişkili olarak, tüketicinin korunması ile ilgili yasaların gözden geçirilmesi

Kopyalama ve benzer haklar çerçevesinde, fikri haklara ilişkin çalışmaların yeniden üretilmesi, halka sunulması ve dağıtılmasına ilişkin hususların elektronik ticaret bakışı açısından yeniden incelenmesi.

Elektronik ticareti göz önünde bulundurarak vergilendirme esasları ve kurallarının yeniden gözden geçirilmesi, ancak, vergilendirme yaklaşımının elektronik ticarete ilişkin ulusal politikalar saptandıktan sonra tespiti.

Elektronik Ticaretin teşvikine ilişkin olarak;

- 1- KOBİ'ler hedef kitle alınmak suretiyle, elektronik ticareti tanıtan programların hazırlanıp, uygulanması,
- 2- Öncelikle elektronik ticaretin gerektirdiği yazılım ve donanımı elde etmeye çalışan KOBİ, kişi ve kurumlara gerekli yardımın sağlanması,
- 3- İletişim hizmetleri üzerindeki ücretlendirmelere ilişkin uluslararası pazarlarla rekabet edebilirliği sağlayacak önlemlerin alınması,
- 4- Rekabet yasalarıyla ilgili servis sağlayıcılara özenli olanakların temini,

Ulusal politika ve uygulamaların uluslar arası politika ve deneyimlere adaptasyonu ile ilişkili olarak;

- 1- Fiziksel altyapıyı kurmak için uluslar arası standartların uyarlanması,
- 2- Yasal yapıyı kurarken ulusal çıkarları gözetmenin yanısıra uluslar arası kurullarla uyum sağlayacak düzenlemelerin de yapılması.

Sonuç

2 Haziran 1998'deki Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu toplantısında, Elektronik Ticaret Koordinasyon Kurulunun (ETTK), Türkiye'de elektronik ticaretin yaygın kullanımına ilişkin düzenlemeler tamamlanıncaya kadar görevine devam etmesine ve ETKK'nın kendi önerdiği doğrultuda, bir faaliyet planı hazırlayarak uygulamayı izlemesine, sonuçları değerlendirmesine, uygulama sürecinde ortaya çıkacak problemlere ilişkin yeni öneriler geliştirmesi ve bu önerileri Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu'nun görüşüne sunmasına devam etmesine karar verilmiştir.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) söz konusu kararı uyarınca, çalışma grupları, Faaliyet Planına ilişkin hazırlıklara başlamışlar ve BTYK'ya sunulacak bir örnek uygulamayı da tamamlamışlardır.

Örnek uygulama ile, bir kişinin ve kuruluşun, dijital imza için gerekli olan uluslararası standartlar gözetilerek oluşturulacak bir algoritma eşliğinde, kendine

özel ve kamuya açık anahtarları yaratarak elektronik ticaret yapması planlanmıştır. Bu örnek uygulama için gerekli işlemler şöyledir:

- Standartları ve protokolu belirlemek
- Kullanılacak ticari alanlar dikkate alınarak yazılımı hazırlamak
- Güvenlik mühendisliği yazılımını iyileştirmek
- En az üç onaylayıcı yetkiliyi, elektronik noteri ve internet servis sağlayıcıyı belirlemek ve en az 20 alıcı ve satıcı firma ve uygulamaya katılacak 2 banka belirlemek
- Eğitim ve teşvik faaliyetlerini yürütmek

Bir başka deyişle, bu uygulama ile yalnızca gizli ve güvenli bir ortam, internet üzerindeki bilginin bütünselliği ve özgünlüğü oluşturulması değil, aynı zamanda, elektronik ticaretin, teknik, mali ve yasal yanlarının da test edilmesi hedeflenmiştir.

Giderek ivme kazanan elektronik ticaretin vizyonu küreselliğe , rekabete, uluslar arası ticaretten, sosyal ve ekonomik gelişmeden bilişim ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak daha fazla pay almaya katkı sağlamak olarak belirlenebilir. Bu bağlamda Türkiye elektronik ticaret dışında kalmış sayılmaz. Daha önce de belirtildiği gibi, elektronik ticaret konusunda Türkiye gelişmiş ülkelerin ardında kalmış sayılmaz. Ancak, bu avantajın çok uzun sürmeyeceği iyi değerlendirilerek gerekli önlemlerin hızla alınması zorunludur.

Elektronik ticaretle ilgili Kamu sektöründe yoğun çalışmaların başlamış olması olumlu bir gelişmedir. Ancak, Türkiye’yi uluslararası ticarete istenilen düzeye doğru çıkartabilmek için Türk iş adamlarının yeniliklere açık olması, gelişmeleri doğru zaman ve doğru biçimde algılayarak, kendilerini çağın gereksinimlerine dikkatli çabalarla adapte etmeleri çok büyük önem taşımaktadır.

Halen sürmekte olan faaliyetler ve yakın gelecekteki

- Elektronik Ticaret Semineri, 6 Haziran 2002,
- Sanal Pazarlama Semineri, 10 Haziran 2002,

- 8. İnternet Konferansı 4-6 Kasım 2002

gibi faaliyetler bu yöndeki olumlu gelişmeler için belirgin örneklerdir.

(<http://www.e-ticaret.gov.tr/ETK/duyuru.htm>)

“Elektronik Ticaret görünürdeTicaretin elektronik araçlarla yapılmasını, temelde yepyeni işleyiş, değişim ve dönüşümü, gerçekleştiren dinamik ve entegre bir sistemi ifade etmektedir. Bu dinamizm ancak bilişimi hazmedip hayata geçirebilen insan odaklı yaklaşımlarla yakalanabilir” (<http://www.e-ticaret.gov.tr/#>)

Ulusal Programın Uygulanması, Koordinasyonu Ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı (Resmi Gazete: 24 Mart 2001 - Sayı: 24352)

(Resmi Gazete: 24 Mart 2001 - Sayı: 24352)

ULUSAL PROGRAM'ın 1.1. Bilim ve Araştırma, I. Öncelik tanımı, a) Mevcut durum başlığı altında:

"Hükümetimiz AB çerçevesinde başlatılan ve yürütülmekte olan e-Avrupa girişimini desteklemekte ve bu girişime katkıda bulunmak istemektedir. Türkiye'de Bilgi Toplumu oluşturmak amacıyla e-Türkiye girişimini başlatıp, yönlendirmeyi ve Avrupa Birliği'ndeki çalışmalarla eşgüdümü sağlayacak bir kurumsal yapıyı, ilgili özel sektör, akademik çevreler, sivil toplum örgütleri ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde oluşturmayı hedeflemektedir. "

e-Ticaret Kurulu (ETİK) (<http://www.e-ticaret.gov.tr/etk/etk.htm>)

Elektronik Ticaret Uygulama Grupları ...

Güvenli Ağlar Ve Akıllı Kartlar - İdari Alt Yapı

Koordinatör Kuruluş: Tübitak-Uekae Üye Kuruluşlar: Adalet Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TCMB, Telekomünikasyon Kurumu, BDDK, SPK, TÜRKAK, TSE, PTT, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, TÜBİTAK-BİLTEN,

TTGV, TOBB, İSO, İhracatçı Birlikleri, TBV, Akıllı Kart Üreticileri (Kobil, PMB, vd), ETKK Hukuk Grubu.

1. Kobi'ler ve Diğer İşletmeler

Koordinatör Kuruluş: KOSGEB

Üye Kuruluşlar: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TSE, Türkiye Bankalar Birliği, TOBB, TESK, ATO, İSO, ASO, İGEME, İhracatçı Birlikleri, TÜBİTAK-UEKAE, TÜBİTAK-BİLTEN, TTGV, İTKİB, ALCATEL, KOBILINE, Global Sources, MİLSOFT, Tradanet.

2. Tüketici Sorunları

Koordinatör Kuruluş: Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı

ÜYE KURULUŞLAR:Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, DPT, Rekabet Kurumu, Türk Patent Enstitüsü,TSE, PTT, Türkiye Bankalar Birliği, TOBB, ASO, İSO, TÜBİTAK-UEKAE, TÜBİTAK-BİLTEN, ODTÜ-DNS Yönetimi, İnternet Servis Sağlayıcıları., Tüketici Dernekleri.

3. Dış Ticarete E-Belge

Koordinatör Kuruluş: Gümrük Müsteşarlığı - DTM

Üye Kuruluşlar: Maliye Bakanlığı, DTM Serbest Bölgeler Gn. Md.lüğü/İSBİ, TSE, TOBB, Eximbank, TİM,İGEME, Bankalar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Sigorta ve Reasurans Şirketleri Birl., PTT/Uluslararası Posta Birl., İhracatçı Birlikleri, TÜBİTAK-UEKAE, UND,Türk Bilişim Vakfı, MİLSOFT.

4. Vergi-Muhasebe

Koordinatör Kuruluş: Maliye Bakanlığı

Üye Kuruluşlar: SPK, TÜRMOB.

5. Finans ve E-Ödeme Sistemleri

Koordinatör Kuruluş: TCMB

Üye Kuruluşlar: Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı-Sigortacılık ve Banka Kambiyo Gn. Md.lükleri, BDDK, TSE, PTT, Bankalar Birliği, Bankalararası Kart Merkezi

6. Kamuda E-Ticaret ve Hizmetler

Koordinatör Kuruluş: DPT

Üye Kuruluşlar: Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı-STANAC, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, SSK, Emekli Sandığı, Bağkur, DMO, TSE, ATO, TOBB/CALS, Bankalar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Belediyeler Birliği, TBD, Üniversiteler.

7. Tarım

Koordinatör Kuruluş: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

Üye Kuruluşlar: Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı-KAF Gn. Md.lüğü, TSE, TMO Genel Müdürlüğü,TOBB, Polatlı Ticaret Borsası, TÜBİTAK-UEKAE, TZOB, Yem Sanayicileri Birliği, Makarna Sanayicileri Birliği, FİSKO Birlik, Akdeniz Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birl., Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları, Un Sanayicileri Derneği, TARİŞ, MİLSOFT.

Mevcut Örnek - RTÜK

T.C. Anayasasının 22. Maddesi haberleşme hürriyeti başlığı altında.

Herkes haberleşme hürriyetine sahiptir.

Haberleşmenin gizliliği esastır.

Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir hükmüne yer vermektedir.

Anayasanın 5. Maddesi:

“Devletin Temel Amaç ve Görevleri başlığı altında”:

“Devletin temel amaç ve görevleri,...kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

Hükmü yer almaktadır.

Yine T.C. Anayasasının “Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği” başlığı altında yer alan 12. Maddesinin 1. Fıkrasında

“Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez, temel hak ve hürriyetlere sahiptir”

hükmü yer almaktadır.

Bunun yanısıra, ceza hukukunun temel ilkelerinden olan “Kanunsuz suç ve ceza olmayacağı” ilkesi uyarınca, bu konularda kanunda açık bir ifade bulunmayan durumlarda ceza uygulamasından söz edilemez.

Kamu yararı gözetilerek yasalar yapılmak zorundadır.

4676 sayılı yasanın 14. Maddesi ile değiştirilen 3984 sayılı yasanın 31. Maddesinin 2. Fıkrasında ,

“Her türlü teknoloji ile ve her türlü iletişim ortamında yapılacak yayın ve hizmetlerin usul ve esasları Haberleşme Yüksek Kurulu’nun belirleyeceği strateji çerçevesinde üst kurulca tespit edilip, Haberleşme Yüksek Kurulu’nun onayına sunulur. Bu yayın ve hizmetlerin mevzuata uygunluğu üst kurulca denetlenir.” Kuralına yer verilmiştir.

Ayrıca aynı yasanın 26. Maddesi ile 5680 sayılı yasaya eklenen Ek 9. Maddede,

“ Bu kanunun yalan haber, hakaret v.b. fiillerden doğacak maddi ve manevi zararlarla ilgili hükümleri, Bilişim Teknolojileri ve İnternet ortamında sayfa açılması veya elektronik gazete, elektronik bülten v.b. suretiyle yayınlanan her türlü yazı, resim, işaret, sesli veya sessiz görüntü v.b. hakkında da uygulanır.” denilmektedir.

İletişim teknolojisinde bir devrim niteliğindeki İnternet yayıncılığının en baskın yönü düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğünün, özgün kanaat oluşumunun olmasıdır. İnternet ortamındaki yayıncılıkta; hukukun üstün kılınması, kişilik haklarının korunması ve bunun yanında da yayın yoluyla düşünce ve ifade özgürlüğü gibi duyarlı alanların dengelenmesi sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar ancak, ifade özgürlüğü esas alınarak ve yayınlar üzerindeki denetim yargıya bırakarak sağlanabilir. Dolayısıyla, İnternet yayıncılığına ilişkin denetim yargıya bırakılarak sağlanabilir. Bütün bu nedenlerle, RTÜK yasasında getirilen düzenlemenin aksine, İnternet yayıncılığına ilişkin ilkelerin ve öteki düzenlemelerin yasa ile yapılması en doğru yol olacaktır.

Bu yola gidilmeyerek yayınların düzenlenmesinin tümüyle kamu otoritelerinin takdirine bırakılması ve Basın Yasası’nın bağlı kılınması İnternet yayıncılığının özelliği ile bağdaşmamaktadır.

Nitekim,TC Anayasasının 26. Maddesinin son Fıkrasında, “Haber ve düşünceleri ayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayını engellememek kaydıyla düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.”; 28. Maddesinin 3. Fıkrasında da “Devlet, basın ve haber alma hürriyetini sağlayacak tedbirler alır.” Hükümü yer almaktadır. Anayasanın 29. maddesinin 3. fıkrasında, yasanın haber, düşünce ve kanaatlerin özgürce yayınlanmasını engelleyici ya da zorlaştırıcı koşullar koyamayacağı hükmü yer almaktadır.

Yukarıda sözünü ettiğimiz Anayasanın 5. maddesinde yer alan hükümler de göz önüne alındığında, Demokratik hukuk devletinde, güdülen amaç ne olursa olsun sınırlamalar özgürlüğün kullanılmasını ölçsüz biçimde ortadan kaldıracak biçimde olamaz. Bütün bu nedenlerle toplumda RTÜK Yasası olarak bilinen ve 21 Mayıs 2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan kanun (Ek...) hukuka uygun olmadığından, Cumhurbaşkanlığı tarafından iptal istemiyle söz konusu kanunla ilgili dava açılmış bulunmaktadır. Konuya ilişkin gazete yazılarından örnekler aşağıda sunulmuştur.

RTUK Yeniden TBMM'de !

RTÜK Yasası Bu haliyle Çıkmasın ! Bildiğiniz gibi Sayın Cumhurbaşkanlığı'nın, Türkiye Internetine ciddi bir darbe vurmasından endişelendiğimiz yasayı tekrar görüşmek üzere, TBMM'e göndermesine bizler çok sevinmiştik. RTUK Yasası, Internetinde ötesinde Türk düşünce hayatına, medya sektörünün gelişmesi, ülkenin çok sesli olmasına ciddi bir engel oluşturacağını düşünmekteydik ve düşünüyoruz. Sivil Toplum Örgütleri olarak E-Türkiye Çalışma Grupları ve Bilişim Şurası Çalışmalarına ortak olduk. Kamu, Özel sektör, Üniversiteler, ve Sivil Toplum Kuruluşları olarak ortak akıl oluşturma sürecine girmiştik; beraber çalışmaya başlamıştık. Veto edilen RTUK Yasası 14. madde ile tüm iletişimi RTUK'un denetimine bırakmaktadır. Yumuşatılan 26.madde Hukuki açıdan iyi düşünülmemiş, yoruma açık, büyük kargaşa sebebe olabilecek bir yapıdadır. RTUK yasınının tümü, tekel oluşturmaya uygun, yerel gazeteciliğin gelişmesini destekleyen, çok sesliliği barındırmayan, yasadışı bir zihniyetin izleri

hakim. Bu kapsamda RTUK ve İnternetle ilgili düzenlemelere katkıda bulunmak istiyoruz. Bu kapsamda RTUK ve İnternet düzenlemeleri hakkında görüşlerinizi foruma yazmaya davet ediyoruz. Nasıl bir RTUK Yasası? Nasıl bir İnternet Düzenlemesi? İnternet konusunda nelerin düzenlenmesine gereksinim var? Forum RTUK Bu Haliyle Çıkmasın !

Kampanya

RTUK Veto Edildi ! Teşekkürler Cumhurbaşkanım ! Sayın Cumhurbaşkanı'nın, Türkiye İnternetine ciddi bir darbe vurmasından endişelendiğimiz yasayı tekrar görüşmek üzere, TBMM'e göndermesi bizleri çok sevindirdi. RTUK Yasası, İnternetinde ötesinde Türk düşünce hayatına, medya sektörünün gelişmesi, ülkenin çok sesli olmasına ciddi bir engel oluşturacaktı. Sivil Toplum Örgütleri olarak ilgi ve uzmanlığımız olan konularda yasal süreçlerin doğal bir partneri olmak istiyoruz. Yasa hazırlıkları aşamasında ve meclisteki komisyon çalışmaları sırasında saydam ve katılımcı ortamlarda görüşlerimizi sunabilmek, eleştiri ve öneride bulunabilmek olanağı istiyoruz. Bu kapsamda RTUK ve İnternetle ilgili düzenlemelere katkıda bulunmak istiyoruz. Bu kapsamda RTUK ve İnternet düzenlemeleri hakkında görüşlerinizi foruma yazmaya davet ediyoruz. Nasıl bir RTUK Yasası? Nasıl bir İnternet Düzenlemesi? İnternet konusunda nelerin düzenlenmesine gereksinim var? Forum Teşekkürler Cumhurbaşkanım ! Defteri

Eski Kampanya

7.6.2001 ve 4676 sayılı "RTÜK Yasası" 14. madde ile Haberleşme Yüksek Kurulu kanalıyla İnternetin Denetimi RTÜK'a bırakılıyor. 26. madde ile esas olarak İnternet Basın yasasına tabi kılınıyor. Bu maddenin kapsamı yalan haber, hakaret ve benzeri fiillerle daraltılmaya çalışıldıysa da bunun pratikte nasıl bir fark yapacağı bilinmemektedir. Bu maddelerin Türkiye İnternetine ciddi bir darbe vuracağı, bu maddelerin asıl hedefi olan grupların yurt dışına çıkması veya "yeraltına" inmesi nedeniyle onlara karşı etkisiz kalacağı, buna karşılık iyi niyetli kullanıcılara, internette iş yapmak isteyen KOBİ'lere, iş dünyasına, öğrencilere, girişimcilere,

internet gönüllülerine, sivil topluma, okullara büyük yük getirecek, basın, internet ve adalet dünyasını içinden çıkılmaz bir noktaya getirecek, toplumu internetin sağlayacağı faydalardan yoksun kılacaktır. Bu maddelerle matbaa'da olduğu gibi "pire için yorgan yakılmış" olacaktır. İnternet ve temsil ettiği değişim, sanayi devriminden daha köklü bir değişimi temsil etmektedir. Dünya yeni bir toplum biçimine doğru hızla yol almaktadır: Bilim ve teknolojinin, bilgi ve beyinsel emeğin, entellektüel sermayenin, birey ve bireysel gelişmenin öne çıktığı bilgi toplumu. Bu gelişmenin motoru, taşıyıcısı ve Bilgi toplumunun ön modeli İnternetdir. Bu yeni toplum biçiminde en önemli sermaye, bilim, bilgi, entellektüel ve insani sermayedir. Bu ise ancak özgürlük ortamında gelişir. İnternet Türkiyenin gelişmesi, rekabet yeteneğini geliştirmesi, demokrasinin gelişmesi, Avrupa Birliğine girmesi ve dünya ile bütünleşmesi için bir önkoşul, bir tetikleyici ve katalizördür. Türkiyenin önünün açılması için RTÜK yasası iptal edilmelidir.

RTÜK iptal edilmelidir İmza Kampanyasına katıl !

<http://protesto.inet.org.tr/gbook.php?action=2>)

RTUK yasası konusunda kendi kısa görüşlerini belirtmek isteyenler Görüşler Sayfasına'na yazabilirler : <http://protesto.inet.org.tr/bigsam.php>

(İlk 1000+ mesaj <http://protesto.inet.org.tr/bigsam1.html>

İkinci 330+ Mesaj <http://protesto.inet.org.tr/bigsam2.html>

Yansılar

Bildiginiz gibi Sayın Cumhurbaskani'nin, Türkiye İnternetine ciddi bir darbe vurmasından endisenlendigimiz yasayi tekrar gorusmek uzere, TBMM'e gondermesi bizlerine cok sevinmistik. RTUK yasasi, İnternetinde otesinde Turk dusunce hayatina, medya sektorunun gelişmesi, ülkenin çok sesli olmasına ciddi bir engel oluşturacağını düşünmekteydik ve düşünüyoruz.

Sivil Toplum Orgutleri olarak E-Türkiye Çalışma Grupları ve Bilişim Şurası Çalışmalarına ortak olduk. Kamu, Özel sektör, Üniversiteler, ve Sivil Toplum Kuruluşları olarak ortak akıl oluşturma surecine girmiştik; beraber çalışmaya başlamıştık.

Veto edilen RTUK yasası 14. madde ile tüm iletişimi RTUK'un denetimine bırakmaktadır. Yumuşatılan 26.madde Hukuki açıdan iyi düşünülmemiş, yoruma açık, büyük kargaşaya sebep olabilecek bir yapıdadır. RTUK yasasının tümü, tekel oluşturmaya uygun, yerel gazeteciliğin gelişmesini köstekliyen, çok sesliliği barındırmayan, yasakçı bir zihniyetin izleri hakim.

Bu kapsamda RTUK ve İnternetle ilgili düzenlemelere katkıda bulunmak istiyoruz. Bu kapsamda RTUK ve İnternet düzenlemeleri hakkında görüşlerinizi foruma yazmaya davet ediyoruz. Nasıl bir RTUK yasası? Nasıl bir İnternet Düzenlemesi? İnternet konusunda nelerin düzenlenmesine gereksinim var?

Forum

Rtuk Veto Edildi ! (Haziran 2001)

Gerekce <http://protesto.inet.org.tr/veto.html>

Tarih : 18.06.2001

Konu : RTÜK Yasası

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda 07.06.2001 tarihinde kabul edilen, 4676 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu İle Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER tarafından incelenerek, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 89. ve 104. maddeleri gereğince bir kez daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na geri gönderilmiştir.

Söz konusu Yasa'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na gönderilme gerekçeleri aşağıda sunulmaktadır:

T.C.

CUMHURBAŞKANLIĞI

B.01.0.KKB.01

KAN.KAR. : 39-18/A-1-2001-427 18/06/2001

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 08.06.2001 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-6031/14543 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce 7.6.2001 gününde kabul edilen, 4676 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" incelenmiştir:

1- 4676 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Yasa'nın 4. maddesinde, radyo, televizyon ve veri yayınlarında uyulması gereken yayın ilkelerine yer verilmiştir.

a- Maddede öngörülen yasaklara aykırı eylemler para cezaları ile cezalandırılmaktadır. Cezaların idari para cezası niteliğini taşıması, özgürlüğü bağlayıcı cezaya çevrilme olanağı bulunmaması ayırık tutulursa, yüksek tutarlara erişen bu tür cezaların yargı organlarınca hükmolunan para cezalarıyla benzer sonuç ve etkiler yaratacağı kuşkusuz olduğuna göre, Anayasa'nın 38. maddesindeki suç ve cezalara ilişkin esasların ve ceza hukukunun genel ilkelerinin maddenin düzenlenmesinde dikkate alınması gerekir. Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan "kanunsuz suç ve ceza olamayacağı" kuralının bir gereği olarak, ceza alanında yapılan düzenlemelerde yasakların ve ceza gerektiren eylemlerin öğelerinin açık ve kuşkuya yer bırakmayacak biçimde belirtilmesi zorunludur. Oysa, maddedeki kimi yasaklar açıkça tanımlanmamış, içeriği tartışmalı genel kavramlar ile yetinilmiştir.

Nitekim anılan maddenin ikinci fıkrasının (k) bendinde, "korku salacak yayın yapılmaması"; (v) bendinde de, "Yayınlara karamsarlık, umutsuzluk, eğilimlerini körükleyici nitelikte olmaması" yayın ilkesi olarak sayılmıştır.

Bir yayının korku salacak ya da karamsarlık ve umutsuzluk duygularını körükleyici nitelikte olması kişilere göre değiştiğinden, bu ilkelerin belirgin olmadığı, nesnel içerik taşımadığı açıktır.

Belirtilen ilkelere aykırı yayın yapılması, Yasa'nın 33. maddesi uyarınca yüksek tutarlarda para cezaları uygulanmasını gerektirmektedir. Belirgin ve nesnel olmayan ilkelere uyulması zorunluluğu, yayın kuruluşlarında tedirginlik yaratacak, radyo ve televizyonların doğru ve yansız yayın yapmaları, yurt ve dünya gerçeklerinin halka duyurulmasına engel oluşturacaktır. Böylece toplumun doğru ve yansız haber alma hakkı zedelenecektir.

Ceza hukukunun "kanunsuz suç ve ceza olamayacağı" temel ilkesinin gereği olarak, yasaklanan ve yaptırım öngörülen eylemlerin açık biçimde, kuşkuya yer

birakmayacak belirginlikte düzenlenmesi gerekir. Oysa, yukarıda belirtilen yayın ilkeleri içeriği tartışmalı genel kavramlarla anlatılmıştır.

b- Anılan maddenin ikinci fıkrasının (c) bendinde, "Yayıncılığın, gerek yayın organı, gerekse hisse sahipleri ve üçüncü derece dahil olmak üzere üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hisimleri veya bir başka gerçek veya tüzelkişinin haksız çıkarları doğrultusunda kullanılmaması" öngörülmüştür.

Söz konusu bentte getirilen yasak, kim olursa olsun "bir başka gerçek veya tüzel kişinin haksız çıkarları" yönünden de geçerli olduğuna göre, ayrıca "hisse sahipleri" ve "onların üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hisimleri"na metinde yer verilmesine gerek bulunmamaktadır.

2- 4676 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 6. Maddesinde,

a- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyelerinin "meslekleriyle ilgili konularda kamu veya özel kuruluşlarda en az on yıl görev yapmış, mesleki açıdan yeterli bilgiye, deneyime sahip, otuz yaşını doldurmuş kişiler arasından" seçileceği belirtilmiştir.

Maddenin önceki metninde, Üst Kurul üyelerinde "basın, yayın, iletişim ve teknolojisi, kültür, din, eğitim, hukuk alanlarında birikimi" olma nitelikleri aranmışken, bu niteliklere yeni metinde yer verilmemiştir. Yeni metindeki "mesleki açıdan yeterli bilgiye ve deneyime sahip olma" koşulunun, önceki metinde öngörülen niteliklere göre yetersizliği açıktır. "Mesleki" bilgi ve deneyim, her zaman radyo ve televizyon yayıncılığı ile ilgili olmayabilecektir.

Radyo ve televizyon yayıncılığı konusunda çok önemli görevler üstlenen Üst Kurul'a seçilecek üyelerde, "basın, yayın, iletişim ve teknolojisi, kültür, din, eğitim ve hukuk" alanlarında birikimi olma niteliğinin aranmaması bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir.

b- Üst Kurul üyelerinden beşinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı oluşum formülüne göre belirlenecek kontenjan doğrultusunda siyasi parti gruplarınca önerileceği ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca seçileceği belirtilmiştir.

Bu yöntemle yapılan seçimlerde, genellikle siyasi kimliği olanların yeğlendiği bilinen bir gerçektir. Radyo ve televizyon yayıncılığında çok önemli

yetkilerle donatılan ve yansız olarak görev yapması gereken Üst Kurul'a siyasi kimlikli kişilerin seçimine olanak sağlayan yöntemin uygun ve doğru olmayacağı açıktır.

c-Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nca, Başkanlık Divanı oluşum formülüne göre belirlenecek kontenjan doğrultusunda siyasi parti gruplarınca gösterilecek kişilerin Üst Kurul üyeliğine seçileceği belirtilirken, bu kişilerin seçilmemesi durumunda nasıl bir yöntem izleneceği de açıklığa kavuşturulmamıştır.

Gerçi, 4676 sayılı Yasa'nın geçici 4. maddesinde, "Siyasi parti gruplarınca gösterilen adayların; Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca işaret oyuyla ayrı ayrı oylanmaları suretiyle seçimleri yapılır. Seçilemeyen adaylar yerine ilgili siyasi parti gruplarınca yeni adaylar bildirilir" denilmektedir. Ancak, geçici madde düzenlemesi, yapılacak ilk seçimlere ilişkin olup, sonraki seçimler yönünden bir anlam taşımamaktadır.

Bu nedenle, seçim yöntemi yönünden Yasa'nın 6. maddesinde gerekli düzenlemenin yapılması uygun olacaktır.

3- 4676 sayılı Yasa'nın 5. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin son fıkrasında, Üst Kurul'un, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun denetimine bağlı olduğu belirtilmiştir.

3984 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun, kamu tüzel kişiliğine sahip, özerk ve yansız bir Kurul olduğu vurgulanmıştır.

Özerk ve yansız bir kamu tüzel kişiliğinin Başbakanlığa bağlı Yüksek Denetleme Kurulu'nca denetlenmesi, "tarafsızlık" niteliği ile bağdaşmamaktadır.

Üst Kurul'un denetlenmesi görev ve yetkisinin, Anayasa'nın 160. maddesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yapma görev ve yetkisiyle donatılan ve bağımsız bir Yüksek Denetleme Organı olan Sayıştay'a verilmesi, Üst Kurul'un "özerk ve tarafsız" yapısına daha uygun düşecektir.

4- 4676 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 12. Maddesinin,

- Birinci fıkrasının (d) bendinde, radyo ve televizyon kuruluşlarına 33. madde uyarınca verilecek idari para cezaları Üst Kurul'un gelirleri arasında gösterilmiş;

- Beşinci fıkrasında da, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun yıllık bütçesinden harcanmayan tutarın, yıl sonunda yurt içinde kültür ve doğa varlıklarının, yurt dışında Türk kültür varlıklarının korunması ve ihyası amacıyla Kültür Bakanlığı adına bir kamu bankasında açılan hesaba aktarılacağı kurala bağlanmıştır.

4676 sayılı Yasa'nın 16. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 33. maddesinde, Üst Kurul'un, öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen, izin koşullarına uymayan, yayın ilkelerine ve bu Yasa'da belirtilen diğer esaslara aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını uyaracağı; aykırılığın yinelenmesi durumunda bu kuruluşlara idari para cezası uygulayacağı belirtilmiştir.

Görüldüğü gibi, Üst Kurul'un gelirleri arasında gösterilen idari para cezaları, Üst Kurul'ca verilen para cezalarıdır. Bu durum, Üst Kurul'un idari para cezası verirken yanlı ve keyfi davranabileceği kuşkusuna neden olabilecektir. Para cezalarının çok yüksek tutarlarda olması ve alt-üst sınırları arasındaki genişlik, bu kuşkuyu daha da artıracaktır.

Bu nedenle, idari para cezalarının Üst Kurul'un gelirleri arasından çıkarılarak Hazine'ye bırakılması uygun olacaktır. Üstelik bu yöntem, Yasa'nın aynı maddesinde, "Üst Kurul, gerektiği takdirde her yıl için yapacağı işlerin programını hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bütçesinden verilmesi gereken ödenek tutarını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar." düzenlemesi bulunduğu göre bir sorun da yaratmayacaktır.

Öte yandan, anılan maddenin beşinci fıkrasında, Üst Kurul'un gelir fazlasının, yıl sonunda, Kültür Bakanlığı adına bir kamu bankasında açılacak hesaba aktarılacağı belirtilerek yeni bir fon yaratılmaktadır.

Kamu giderlerinin disipline edilebilmesi ve gider hesaplarının sağlıklı tutulabilmesi, ülkemizin büyük sorunu olan enflasyonla savaşmada önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle, ekonomik programda, bütçe disiplini dışında yaygın bir uygulama alanı bulan fon yönteminin sona erdirilmesi öngörülmüş ve fonların tasfiyesi için yasa çalışmasına hız verilmiştir.

Bu aşamada yeni bir fon yaratılmasının ekonomik programla bağdaşmayacağı gözönünde bulundurularak, Üst Kurul'un yıllık gelir fazlasının Hazine'ye aktarılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

5- 4676 sayılı Yasa'nın 12. maddesiyle, 3984 sayılı Yasa'nın 28. maddesinin altıncı ve sekizinci fıkraları değiştirilmektedir.

a- Maddenin değişik altıncı fıkrasında, gerçek ve tüzel kişilerin kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan yayınlar ile gerçeğe aykırı olduğu savlanan yayınlara karşı başvuru üzerine mahkemece düzeltme ve yanıt hakkının tanınmasına karar verilmesine karşın, yayın kuruluşunun bu hakkın kullanılmasına ilişkin yayını yapmaması ya da karara uygun biçimde yapmaması ya da geciktirmesi durumlarında uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiştir.

Fıkraya göre, bu durumda, ilgili kuruluşun yayınlardan sorumlu en üst yöneticisi ile kuruluşun sahibi olan anonim şirketin yönetim kurulu başkanına otuz milyar liradan doksan milyar liraya kadar ağır para cezası verilecek; ayrıca, kuruluşa, Üst Kurul'ca, eylemin ağırlığına göre üç aya kadar gelir getirici yayın yapma yasağı uygulanabilecektir. Fiilin ikinci kez yinelenmesi durumunda yayın izni iptal edilecek ve en yüksek para cezasına hükmolunacaktır.

Bu fıkroda öngörülen para cezalarının tutarı, özellikle bölgesel ve yerel yayın yapan kuruluş yönünden son derece yüksektir. Üst Kurul'un ayrıca üç aya kadar gelir getirici yayın yasağı uygulaması durumunda, pek çok radyo ve televizyon kuruluşu, altından kalkılamaz parasal sorunlar nedeniyle yayınına son vermek zorunda kalacaktır.

Bu nedenle, altıncı fıkradaki düzenleme, ölçülülük ilkesine ve çoğulcu demokrasinin gereklerine uygun düşmemektedir.

Öte yandan, fıkroda öngörülen para cezasının alt ve üst sınırları arasında takdire bırakılan alanın tutar olarak genişliği, uygulamada, yorum ve değerlendirme farklılıklarına dayalı olarak eşitsizlik, çelişki ve haksızlık yaratabilecek ve keyfiliğe yol açabilecektir.

Para cezası ile bu cezaların uygulanmasını gerektiren eylemler arasındaki oransızlık ve ölçsüzlük ile cezaların alt ve üst sınırları arasındaki dengesiz farklılık, 4676 sayılı Yasa'nın 16. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 33. maddesi ile yine 4676 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle 3984 sayılı Yasa'ya eklenen ek 2. maddede de bulunmaktadır. Bu nedenle, yukarıda yapılan değerlendirmeler anılan düzenlemeler yönünden de geçerlidir.

b- Maddenin değişik sekizinci fıkrasında, tazminat talebinin haklı görülmesi

durumunda tazminat tutarının, on milyar liradan az olmamak koşuluyla fiilin ağırlık derecesine göre belirleneceği; bu maddeye göre açılacak manevi tazminat davalarında yargıcın uygunluk (tensip) kararı ile birlikte bilirkişiyi de atayacağı belirtilmiştir.

Yapılan değişiklikte, hüküm altına alınacak tazminatın alt sınırı yasa ile belirlenmiş; böylece, yargıcın takdir hakkı sınırlandırılmış, hatta tümüyle ortadan kaldırılmıştır.

Kişinin, kişilik değerlerine saldırıyla oluşacak zarar tutarının yasa ile belirlenmesi, sorumluluk konusunu düzenleyen hukukun temel kurallarıyla bağdaşmamaktadır. Manevi tazminat tutarı, her somut olayın özelliği ve istem gözetilerek yargıç tarafından takdir edilir. Manevi tazminat davasına yol açan yayının gerçek olmasına karşın, kullanılan sözlerle sınır aşılmış olabilir ve bu aşma derecesi her olayda farklılık gösterebilir. Yine, böyle bir yayına, zarar görenin davranışı da neden olabilir. Bütün bu olgular, istenecek ve hüküm altına alınacak tazminat tutarının belirlenmesinde önemli etkenlerdir. Bu nedenle, hükmedilecek tazminat tutarının alt sınırının bir yasal düzenlemeyle belirlenmesi hukukun genel ilkelerine uygun düşmemektedir.

Ayrıca, kişilik haklarına saldırıya ilişkin tazminat davaları Borçlar Yasası'nın 49. maddesinde düzenlenmiştir. Dava, özel hukuk alanında açılmış bir tazminat davası niteliğindedir. Türk Hukuku'nda, özel hukuk alanındaki tazminat davalarına yasakoyucunun karışması ve alt sınırı belirlemesi yolunda bir uygulama yerleşmemiştir. Bu tür alt sınır tutarını belirlemek ceza hukukuna özgü bir uygulamadır ve Devletin cezalandırma hakkından kaynaklanmaktadır. Özel hukuk alanındaki bu tür uygulamalar, tazminat yaptırımını, gerçek zararı ve kimi durumlarda zarar gören kişinin istemini de aşan ve haksız zenginleşmesine neden olan bir tür ceza yaptırımını niteliğine büründürecektir.

Öte yandan, yapılan değişiklikler, tazminat davalarında yargıca bilirkişi atama zorunluluğu getirmektedir.

Oysa, teknik bir konuda da olsa, bilirkişilerin görüşü yargıcı bağlamamaktadır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Yasası'nın 275. maddesine göre, yargıçlık mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuksal bilgi ile çözümlenmesi olanaklı konularda bilirkişi incelemesi yaptırılamaz.

Bu nedenle, tazminat davalarında bilirkişiyeye başvurulmasını zorunlu kılan fıkra kuralı genel hukuk ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Ayrıca, gerekli olmamasına karşın zorunlu bilirkişi atamasına ilişkin kural, Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasındaki, "davaların en az giderle sonuçlandırılacağı" yolundaki ilkeye de uygun düşmemektedir.

4676 sayılı Yasa'nın 20. maddesiyle değiştirilen 5680 sayılı Yasa'nın 17. maddesinde de aynı düzenleme bulunmaktadır. Bu nedenle, yukarıda yapılan değerlendirmeler anılan madde yönünden de geçerlidir.

6- 4676 sayılı Yasa'nın 13. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 29. maddesinin,

- (d) bendinde, Üst Kurul tarafından düzenlenecek yönetmeliğe uygun olarak her yıl yapılacak yıllık ortalama izlenme oranı ölçümlerine göre yıllık ortalama izlenme ya da dinlenme oranı % 20'yi geçen bir televizyon ya da radyo kuruluşunda bir gerçek ya da tüzel kişinin ya da bir sermaye grubunun sermaye payının % 50'yi geçemeyeceği; gerçek kişinin payının hesaplanmasında üçüncü derece dahil olmak üzere üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hisismların paylarının da aynı kişiye ilişkinmiş gibi hesaplanacağı;

- (e) bendinde de, bir gerçek ya da tüzel kişi ya da bir sermaye grubunun % 50'den fazla payına sahip olduğu bir televizyon ya da radyonun yıllık ortalama izlenme ya da dinlenme payının % 20'yi geçmesi durumunda, Üst Kurul'ca yapılacak bildirimden itibaren doksan gün içinde, ortağı bulunduğu televizyon ya da radyodaki paylarının bir bölümünü halka arz ederek ya da bir kısım paylarını satarak sermaye payını % 50'nin altına indireceği; yıllık izlenme ya da dinlenme oranının aşımı birden fazla televizyon ve radyodaki paylarının toplamı nedeniyle oluşmuşsa, bu oranı % 50'nin altına indirecek biçimde yeterli sayıda şirketin satılacağı; belirtilmiştir.

Maddenin değiştirilmeden önceki metninde;

- Aynı özel radyo ve televizyon kuruluşunda bir ile üçüncü dereceye kadar (dahil) kan ve sıhri hisismların aynı zamanda pay sahibi olamayacakları,

- Bir hissedarın, bir kuruluştaki pay tutarının, ödenmiş sermayenin % 20'sinden ve birden fazla kuruluştaki pay sahibi olanların bu kuruluştaki tüm paylarının toplamının da % 20'den fazla olamayacağı; bu kuralın, hissedarın bir ile

üçüncü dereceye kadar (dahil) kan ve sıhri hısımları için de uygulanacağı;

- Belirli bir özel radyo ve televizyon kuruluşunda % 10'dan fazla payı olanların Devletten, diğer kamu tüzel kişilerinden ve bunların doğrudan ya da dolaylı olarak katıldıkları teşebbüs ve ortaklıklardan herhangi bir taahhüt işini doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak kabul edemeyecekleri ve menkul kıymetler borsalarında işlem yapamayacakları; kurala bağlanmıştı.

Metinden çıkarılan kurallar ve yapılan yeni düzenlemeler ile,

- Sahip oldukları televizyon kanalları ya da radyoların yıllık ortalama izlenme ve dinlenme oranı % 20'yi geçmemek koşuluyla bir gerçek ya da tüzel kişi ya da sermaye grubuna, bir ya da birden fazla televizyon ya da radyo kuruluşunun tümüne ya da bir kısmına sahip olabilmeye;

- Televizyon ya da radyo kuruluşu sahiplerine kamu ihalelerine girebilme ve menkul kıymetler borsalarında işlem yapabilme; olanağı sağlanmaktadır.

a- Maddenin (d) bendinde, "izlenme oranı" ölçütünün getirilmesine karşın, (e) bendinde hem "izlenme payı", hem de "izlenme oranı" ölçütünün getirilmesi, bentler arasında ve (e) bendinin kendi içinde çelişkili bir durum yaratmaktadır. Bu iki kavram, radyo ve televizyon yayınları terminolojisinde farklı ölçümlenmeleri anlatmaktadır.

Uygulamada sorun yaratacak bu çelişkinin giderilmesi uygun olacaktır.

b- Bir televizyon kanalı ya da radyo yayını için getirilen % 20 yıllık ortalama izlenme ya da dinlenme oranı, kuramsal olarak olanaklı bulunsa da uygulamada ulaşılması çok güç bir orandır. Yapılan araştırmalar, Türkiye'de en yüksek izlenme oranının % 14-16 dolayında olduğunu ve bu orana da yalnızca bir yayın kuruluşunun ulaştığını ortaya koymaktadır. Ölçümleme güçlükleri de gözönünde bulundurulduğunda, getirilen sınırın uygulanabilir olmadığı açıkça anlaşılacaktır.

Bu nedenledir ki, Batılı ülkelerde, yayının ulaştığı kişi sayısı ölçü olarak alınmış ya da bir kişinin sahip olacağı kanal sayısı sınırlandırılmıştır. Yayın izleme oranını ölçü alan ülkelerde ise bu oran çok düşük tutulmuştur.

Uygulamacılar, "izlenme payı"nın, "izlenme oranı"ndan daha gerçekçi bir ölçümleme ölçütü olduğunu belirtmektedirler. Bu durumda, düzenlemede "izlenme payı" ölçütünün esas alınmasının ve izlenme yüzdesinin düşürülmesinin uygun

olacağı değerlendirilmektedir.

c- Anılan maddenin (d) ve (e) fıkralarında yapılan düzenlemeler, özellikle büyük sermaye gruplarının televizyon ve radyoculuk alanında tekelleşmelerine olanak yaratacak içeriktedir.

Sermayenin belli kişi ya da grupların elinde toplanmış olduğu gerçeği, bu kişi ya da grubun, çok sayıda televizyon ve radyo kuruluşunu sahiplenebilme olanağı ve ölçsüz para cezaları uygulaması ile görsel ve işitsel medya alanında tekellerin oluşması kaçınılmaz olacaktır.

Anayasa'nın 167. maddesinde, Devletin, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici önlemleri alacağı, piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleyeceği belirtilmiştir.

Anayasa'nın anılan kuralı ile tekelleşme ve kartelleşme yasaklanmakla kalmamış, Devlete de bunu engelleyici önlemleri alma görevi verilmiştir. 4676 sayılı Yasa ile yapılan ve yukarıda belirtilen düzenlemelerle görsel ve işitsel medya alanında tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi olanaksızdır. Düzenlemeler, tekelleşme ve kartelleşmeyi önlemek bir yana dolaylı olarak olanaklı kılacak niteliktedir.

Gerçi, televizyon ya da radyo kuruluşunun yıllık ortalama izlenme oranının % 20'yi geçmesi durumuna bağlı olarak bir sınırlama getirilmiştir; ancak, bu oranın yüksek tutulması ve hiçbir televizyon ya da radyo kanalının bu izlenme oranına ulaşamayacağı gerçeği karşısında, bu sınırlamanın tekelleşme ve kartelleşmeyi önlemesi olanaklı görülmemektedir.

Tekelleşen ya da kartelleşen görsel ve işitsel medya, bir yandan ekonomik alanda haksızlık yaratabilecek bir güce ulaşırken, öte yandan da haber alma özgürlüğünü kısıtlayabilecektir.

Anayasa'nın 26. maddesinde, düşünciyi açıklama ve yayma özgürlüğünün haber almak ve vermek özgürlüğünü de kapsadığı; 28. maddesinde de, basın özgür olduğu, devletin, basın ve haber alma özgürlüğünü sağlayacak önlemleri alacağı belirtilmiştir.

Basın özgürlüğü, düşünce ve kanaat özgürlüğünü tamamlayan ve onun kullanılmasını sağlayan bir özgürlüktür. Düşünce özgürlüğü, düşüncelerin özgürce

açıklanması yanında bunların yayılması ve öğrenilmesi özgürlüğünü de içerir. Bu nedenle, basın özgürlüğünün, okuyucuların, izleyicilerin ya da dinleyicilerin haber alma ve görüşleri öğrenme olanağından yoksun kalmaları yönünden de değerlendirilmesi gerekir.

Haber alma ve verme hakkı ya da haberlere ulaşma özgürlüğü, izleyici ya da dinleyicinin bireysel hakkı olarak düşünülemez ve düzenlenemez. Bunlar, izleyicilerin ve dinleyicilerin kollektif hak ve özgürlükleridir.

Basın özgürlüğü, kamu güçleri karşısında olduğu kadar özel güçlere karşı da korunmalıdır. Bu bağlamda, medya tekelinin oluşmasına karşı gerçek sınırlamalar koymak, medyanın çoğulculuğunu koruyucu önlemler almak devlete düşen bir ödevdir. Bağımsız ve tarafsız yayıncılığın sürdürülebilmesi için alınacak önlemler de bu ödev kapsamındadır.

Sosyal görevini yerine getirebilmesi için basın özgürlüğü ile donatılan medyanın sorumluluk bilinciyle hareket etmesi gereklidir. Tekelleşerek, sorumluluk bilincinden uzaklaşacak bir medya, her sorumsuz güç gibi er geç amacından sapabilir ve toplum yaşamını, ulusal güvenliği tehlikeye sokan bir güç durumuna gelebilir. Bunu önlemek de devletin görevidir.

Bu nedenle, görsel ya da işitsel medyada tekelleşme ya da kartel oluşturulmasını önleyebilecek içerikte bulunmayan düzenlemeler, Anayasa'nın tekelleşme ve kartelleşmeyi yasaklayan 167. maddesiyle; 172. maddesinde anlatımını bulan tüketiciyi koruma ilkesiyle ve basın özgürlüğü kapsamında bulunan haber alma ve verme özgürlüğü ile bağdaşmamaktadır.

d- Bir gerçek ya da tüzel kişiye ya da sermaye grubuna bir radyo-televizyon kuruluşunun tümüne ya da birden çok radyo-televizyon kuruluşuna sahip olabilme olanağının yaratılmasının yanı sıra, bu kişi ya da sermaye grubuna kamu ihalelerine girebilme ve menkul kıymetler borsalarında işlem yapabilme hakkının verilmesi, medya gücünün kullanılarak ihalelerde haksız rekabete, borsada çeşitli işlem oyunları yapılmasına neden olabilecektir.

Her ne kadar; 4676 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 4. maddesinin, yayın ilkelerine yer verilen ikinci fıkrasında;

"c) Yayıncılığın, gerek yayın organı, gerekse hisse sahipleri ve üçüncü derece dahil olmak üzere üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımları veya bir

başka gerçek ve tüzel kişinin haksız çıkarları doğrultusunda kullanılmaması,

.....

j) Yayıncılığın haksız bir amaç ve çikara alet edilmemesi ve haksız rekabete yol açılmaması,...."

denilerek, medyanın haksız rekabete neden olabilecek gücü engellenmeye çalışılmış ise de, bu soyut anlatımlı ilkelerin, kamu ihalelerinde yaratılabilecek haksız rekabeti ve borsa işlemlerinde oynanacak oyunları engellemesi zor görünmektedir.

Ayrıca, düzenlemelerin karşıt kavramından, yayın kuruluşlarının "haklı çıkarları" destekleyici içerikte yayın yapabileceği sonucuna varılmaktadır. Konuya yayın kuruluşlarının kamu ihalelerine giren sahipleri yönünden bakıldığında, bu tür destekleyici yayınların "haklı çıkarı" savunduğu kolaylıkla öne sürülebilecektir.

Böylece, bir kamu hizmeti olan medyanın bireysel çıkarlara hizmet edecek ticari nitelik kazanmasının önündeki tüm engeller kaldırılmıştır. Oysa, dünyada medya-serbest piyasa ilişkilerinin demokrasiler için yozlaştırıcı tehlike ve tehditlerinden söz edilmektedir. Ülkemizde olduğu gibi henüz demokrasisi yeterince gelişmemiş, sağlam temellere oturmamış, özelleştirmesini tamamlayamamış ülkelerde medyanın Devlete karşı taahhüde girmemesi yaşamsal önem taşıyan bir ilke olarak görülmektedir. Devletle ticari ilişkilere giren medya sahiplerinin, siyasal iktidar lehine yayın yaparak ya da tam tersine baskı oluşturarak kamu ihalelerini alma avantajını sağlayabileceği kuşkusu, yukarıda sözü edilen ilkenin korunmasının ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Serbest piyasa ekonomisinin en büyük özelliği rekabet ortamının yaratılmasıdır. Bir çok radyo ve televizyon kuruluşuna sahip olan kişi ya da sermaye grubuna kamu ihalelerine girebilme hakkının tanınması bu özellikle de bağdaşmamaktadır.

Görsel ve işitsel medyanın kamuoyunu etkileme gücü, dolayısıyla bu gücün kötüye kullanılması olasılığının yüksekliği, Batı'lı ülkelerde medya sahipliğinin diğer iş alanlarından ayrılmasına, bu ayrımı sağlayacak önlemler alınmasına neden olmuştur. Medya gücünü kötüye kullanma olasılığı kamu yararı ve kamu düzeni ile doğrudan ilgilidir. Devletin bu gücü dengeleyecek önlemleri alması, kamu yararı ve düzenini sağlamanın gereğidir.

Bu nedenle, 3984 sayılı Yasa'nın 29. maddesinin değişiklikten önceki onuncu fıkrasında yer verilen yasağın korunması gerekirken tümüyle kaldırılmış olması kamu yararı açısından çok ciddi sakıncalar doğurabilecek bir gelişme olarak değerlendirilmiştir.

7- 4676 sayılı Yasa'nın 14. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 31. maddesinin ikinci fıkrasında, "Her türlü teknoloji ile ve her türlü iletişim ortamında yapılacak yayın ve hizmetlerin usul ve esasları, Haberleşme Yüksek Kurulunun belirleyeceği strateji çerçevesinde Üst Kurulca tesbit edilip, Haberleşme Yüksek Kurulunun onayına sunulur. Bu yayın ve hizmetlerin mevzuata uygunluğu Üst Kurulca denetlenir." kuralına yer verilmiştir.

Ayrıca, yine aynı Yasa'nın 26. maddesiyle 5680 sayılı Yasa'ya eklenen ek 9. maddede, "Bu Kanunun yalan haber, hakaret ve benzeri fiillerden doğacak maddi ve manevi zararlarla ilgili hükümleri, bilişim teknolojileri ve internet ortamında sayfa açılması veya elektronik gazete, elektronik bülten vb. suretiyle yayınlanan her türlü yazı, resim, işaret, sesli veya sessiz görüntü ve benzerleri hakkında da uygulanır." denilmektedir.

İletişim teknolojisinde bir devrim niteliğindeki internet yayıncılığının en baskın yönü, düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğünün, özgün kanaat oluşumunun günümüzdeki en etkin kullanım alanı olmasıdır. İnternet ortamındaki yayıncılıkta; hukukun üstün kılınması, kişilik haklarının korunması ve bunun yanında da yayın yoluyla düşünce ve ifade özgürlüğü gibi duyarlı alanların dengelenmesi sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar ancak, ifade özgürlüğü esas alınarak ve yayınlar üzerindeki denetim yargıya bırakılarak sağlanabilir. Dolayısıyla, internet yayıncılığına ilişkin ilkelerin ve öteki düzenlemelerin özel bir yasa ile yapılması en doğru yol olacaktır.

Bu yola gidilmeyerek, yayınların düzenlenmesinin tümüyle kamu otoritelerinin takdirine bırakılması ve Basın Yasası'na bağlı kılınması internet yayıncılığının özelliği ile bağdaşmamaktadır.

8- 4676 sayılı Yasa'nın 16. maddesiyle değiştirilen 3984 sayılı Yasa'nın 33. maddesinin,

a- Birinci fıkrasında, Üst Kurul'un, öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen, izin koşullarına uymayan, yayın ilkelerine ve bu Yasa'da belirtilen

diğer esaslara aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını uyaracağı ya da aynı yayın kuşağında açık biçimde özür dilemesini isteyeceği; bu isteme uyulmaması ya da aykırılığın yinelenmesi durumunda, ilgili programın yayınının, bir ile oniki kez arasında durdurulacağı; bu süre içinde programın yapımcısı ve varsa sunucusunun hiçbir ad altında başka program yapamayacağı kurala bağlanmıştır.

Bu düzenlemede, uyarının içeriği konusunda bir açıklığa, özür dileme konusunun ayrıntılarına yer verilmemiştir. Bu belirsizlik, uygulanan yaptırımın onur kırıcı ve teşhir edici bir özellik taşımasına neden olabilecektir.

Fıkraya göre, Üst Kurul'un özür istemine uyulmaması durumunda programın yayını bir ile oniki kez arasında durdurulabileceği gibi, bu süre içinde programın yapımcı ve sunucusu hiçbir ad altında başka program yapamayacaktır. Katkısı, başkalarınca hazırlanmış bir programı sunmaktan ibaret olan sunucu hakkında böyle bir yaptırım öngörülmesi haksız uygulamalara yol açacak niteliktedir.

Bu düzenlemelerle, idari nitelikteki bir üst kurula basın ve haber alma özgürlüğünü sınırlayıcı yetkiler verilmekte, yargı alanına giren konularda idare yetkili kılınmaktadır.

İdare, düzenleme ve denetleme alanındaki konularda, kamu düzeni, genel güvenlik, kamu yararı, genel ahlak, genel sağlık, ekonomik ve sosyal ilişkilerin düzenli yürütülmesini sağlama gibi amaçlarla idari para cezası uygulama ya da kişi özgürlüğünü kısıtlayıcı yaptırımlar dışında çeşitli yasaklar koyma yetkisine sahiptir.

Ancak, düşünceyi açıklama ve yayma, basın ve haber alma gibi temel hak ve özgürlükler söz konusu olduğunda, idarenin yetkisinin Anayasa'nın bu kavramlara yaklaşımı içerisinde değerlendirilmesi gerekir.

Anayasa'nın 26. maddesinin son fıkrasında, "Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayını engellememek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz"; 28. maddesinin üçüncü fıkrasında da, "Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır" denilmektedir. Aynı doğrultuda bir kural, tüm özgürlükler için Anayasa'nın 5. maddesinde yer almaktadır. Ayrıca, Anayasa'nın 29. maddesinin üçüncü fıkrasında, yasanın, haber, düşünce ve

kanaatlerin özgürce yayınlanmasını engelleyici ya da zorlaştırıcı koşullar koyamayacağı; 30. maddesinde de, basın işletmelerinin, Devlet bütünlüğüne yönelik bazı suçlar dışında işletilmekten alıkonulamayacağı öngörülmektedir.

Bu kurallar, genelde yazılı basına yönelik olmakla birlikte, amaç basın işletmelerini korumak olmayıp, düşünceyi yayma ve haber alma özgürlüklerinin güvence altına alınması olduğuna göre, aynı ilkelerin görsel ve işitsel medya için de geçerli olması ve idareye, bu araçların kullanılmasını engellemeye varan nitelikte önlemler alma yetkisi verilmesinden olabildiğince kaçınılması gerekir.

Yasa'nın 16. maddesi, bu kurallarla bağdaşmayan uygulamalar öngörmektedir. Bu maddeye göre, yapılan uyarı üzerine özür dilemeyen radyo ve televizyon kanalının ihlale konu olan yayını bir ile oniki kez arasında durdurulabilecek; aykırılığın yinelenmesi durumunda, Ceza Yasası'nın öngördüğü üst sınırın da çok ötesinde, 375 milyar liraya ulaşan para cezası verilebilecek; yayınlar bir yıla kadar ya da süresiz durdurulabilecek ya da yayın izni iptal edilebilecektir.

Böylece, eylemle önlem arasında bulunması gereken adil denge bozulmuş, yaptırım bir baskı ögesi durumuna gelmiş olacaktır. Üstelik bu yaptırımlar idari bir üst kurulun takdirine bırakılmıştır.

b- Maddenin ikinci fıkrasında, aykırılığın yinelenmesi durumunda verilecek idari para cezalarına yer verilmiştir.

Fıkra göre, ulusal düzeyde yayın yapan kuruluşlara 125-250 milyar lira arasında, bölgesel, yerel ya da kablo ortamında yayın yapan kuruluşlara, kapsadığı yayın alanındaki il ve ilçe nüfusuna göre 60-100, 10-60, 20-40 ve 5-10 milyar lira arasında idari para cezası uygulanabilecektir. Radyo yayınları için uygulanacak para cezaları, bu tutarların yarısı kadar olacaktır.

Gerek bu fıkra da öngörülen idari para cezalarının gerekse 4676 sayılı Yasa'nın çeşitli maddeleriyle değiştirilen 3984 ve 5680 sayılı yasaların çeşitli maddelerinde yer verilen diğer para cezalarının tutarlarının çok yüksek olduğu açıktır.

4676 sayılı Yasa değişikliği ile düzenlenen para cezaları, belli sermaye gruplarının elinde olmayan ulusal ve özellikle yerel ve bölgesel televizyon, radyo ve basın kuruluşları için amaç-araç orantısını gözetmeyen boyuttadır. Cezaların

caydırıcı nitelikte olması, ancak televizyon, radyo ve basın kuruluşlarının yaşam şansını ellerinden almaması gerekmektedir.

Anayasa'nın 13. maddesinin ikinci fıkrasında, temel hak ve özgürlüklerle ilgili genel ve özel sınırlamaların " demokratik toplum düzeninin gerekleri"ne aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Buna göre, hak ve özgürlükler, ancak demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak sınırlandırılabilir. Demokratik hukuk devletinde, güdülen amaç ne olursa olsun, sınırlamalar özgürlüğünün kullanılmasını ölçsüz biçimde ortadan kaldıracak düzeyde olamaz.

Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında da belirtildiği gibi, bir sınırlama kuralının demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olabilmesi için "ölçülülük" ilkesinin gözetilmesi, amaç ve sınırlama "orantısının" korunması gerekmektedir.

Ölçülülük ilkesi, yasal düzenlemede sınırlama aracının, sınırlama amacına ulaşmaya elverişli olmasını, sınırlama aracıyla amacı arasındaki oranın ölçsüz olmamasını anlatmaktadır.

Yasa ile getirilen para cezalarının, Anayasa'nın 28. maddesinde sözü edilen basın özgürlüğü yönünden son derece ağır nitelik taşıdığı kulusuzdur. Ulusal, bölgesel ve yerel çerçevede hizmet veren bir çok görsel, işitsel ya da yazılı medya kuruluşlarının kapanmasına neden olacak tutarlardaki para cezalarını haklı bir nedene dayandırmak ve demokratik toplum düzeninin gerekleriyle ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaştırmak olanaklı değildir.

Ayrıca, para cezalarının alt ve üst sınırları arasındaki genişlik, takdir hakkının kullanılmasında haksızlığa, adaletsizliğe ve keyfi uygulamaya neden olabilecek boyuttadır.

Öte yandan, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'nın "2.1. Siyasi Kriterler" bölümünün "2.1.1. Düşünce ve İfade Özgürlüğü" alt bölümünde; ifade özgürlüğünün daha da geliştirilmesine yönelik anayasal ve yasal güvencelerin güçlendirilmesi amacıyla, kısa erimde,

- Başta düşünceyi açıklama ve yayma, bilim ve sanat ile basın özgürlükleriyle ilgili hükümler olmak üzere Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümlerinin,

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yasası'nın,
gözden geçirilmesinin planlandığı belirtilmiştir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik süreci içinde kısa ve orta erimde gerçekleştirilmesi öngörülen çalışmaların genel çerçevesini çizen ve yönlendirici nitelik taşıyan Ulusal Program'da, basın özgürlüğünün geliştirilmesi için anayasal ve yasal güvencelerin güçlendirilmesi planlanırken; çok yüksek para cezalarıyla görsel, işitsel ve yazılı medya kuruluşlarının görev yapamaz duruma getirilmesi amaca uygun düşmeyecektir.

9- 4676 sayılı Yasa'nın 19. maddesiyle 5680 sayılı Basın Yasası'nın basın yoluyla işlenen suçlardan dolayı ceza sorumluluğuna ilişkin 16. maddesinin birinci fıkrasının 1. bendi değiştirilmiş, 5680 sayılı Yasa'nın cevap ve düzeltme hakkına ilişkin 19. maddesine aykırı davranılması durumunda, sorumluluğun sorumlu müdürle birlikte süreli yayının sahibi gerçek kişiye, süreli yayın sahibi anonim şirketse yönetim kurulu başkanına, diğer şirket ve tüzel kişilere ait süreli yayınlarda tüzel kişiliğin en üst yöneticisine de ait olacağı belirtilmiştir.

Fıkarda yapılan bir başka değişiklikle, sorumlu müdürlerin özgürlüğü bağlayıcı cezadan para cezasına çevrilen cezalarının ertelenmeyeceği öngörülmüştür. Yasa'nın 21. maddesiyle de, 5680 sayılı Yasa'nın 19. maddesinin (1) numaralı fıkrası değiştirilip, yalan haber verilmesi, hakaret ve sövme de fıkra kapsamına alınmış, ayrıca, sorumlu müdüre düzeltme yazısını süreli yayın sahibine, yönetim kurulu başkanına ve üst yöneticiye bildirmek zorunluluğu getirilmiştir. Aynı konuya ilişkin olarak bir başka değişiklik cevap ve düzeltme hakkıyla bağlantılı olarak ceza yaptırımları öngörülen 29. maddede gerçekleştirilmiş ve mevcut para cezaları bin ile yedibin beşyüz kat arasında artırılmış ve bu cezaların ertelenmesi de engellenmiştir.

Yasa'nın 25. maddesi ile de, Basın Yasası'na aykırı davranışlar nedeniyle bu Yasa'nın değişik maddelerinde öngörülen para cezaları bir milyon ile elli milyon kat arasında yükseltilmiştir.

Böylece, yasaklanan eylemlere aykırı davranışlar için öngörülen para cezalar çok büyük oranlarda artırılmış ve ödenemez duruma getirilmiştir. Cevap ve düzeltmenin şekil ve şartlara uygun olarak yeniden yayınlanması yolunda verilen karara tam olarak uyulmaması durumunda elli milyar liradan yüzelli milyar liraya

kadar, süreli yayın sahibinin ölümünde bir ay içinde yeni sahip beyanname vermezse on milyar liradan otuz milyar liraya kadar, beyanname içeriğindeki değişiklik mülk amirliğe beş gün içerisinde bildirilmezse on milyar liradan elli milyar liraya kadar ağır para cezasına hükmedilebilecektir.

Bu cezalar, büyük bölümüyle önödemeye bağlı olduklarından, yapılacak bildirim karşın ödenmemeleri durumunda, Türk Ceza Yasası'nın 119. maddesi gereği ceza yarı oranında artırılabilecektir.

Bu değişikliklerden önce, Basın Yasası'nda para cezalarının hiçbir yaptırım gücü kalmadığı bir gerçektir. Ancak, yapılan değişikliklerle cezalar elli milyon kata kadar yükseltilmiştir. İki gazeteyi gününde cumhuriyet savcılığına ve/veya mülki amirliğe teslim etmeyen "tabi"ye yüz milyar liraya kadar ağır para cezası öngörülmüştür. 647 sayılı Yasa'nın 5. maddesine göre, para cezalarının tutarı suçlunun iktisadi durumu, aile sorumluluğu, meşgale ve mesleği, yaş ve sağlık durumu, cezanın sosyal etkisi ve uyarma amacı gibi hususlar gözönünde tutularak saptanır. Para cezasının belirlenmesi konusunda bu hükümle yasakoyucunun yargıdan beklediği duyarlılığı, cezaların alt ve üst sınırlarını belirlerken kendisinin de göstermesi gerekir. Hukukumuzda, hiçbir dönemde bu tür suçlar için böylesine ağır para cezaları öngörülmemiştir. Demokratik bir toplumda, basına ilişkin kimi biçimsel yükümlülüklerin yerine getirilmemesi ya da yerine getirilmekte gecikilmesi basın kuruluşunun yayından çekilmesi sonucunu doğuracak yaptırımlara layık görülmemelidir.

Basın Yasası'nda yapılan bu değişiklikler, öngörülen para cezaları nedeniyle haber, düşünce ve kanaatlerin özgürce yayınlanmasını ve basın işletmelerinin yaşamını sürdürmesini engelleyecektir. Bu cezalarla, basın sektörünün krize sürüklenmesi ve sermaye birikimleri sınırlı gazetelerin yayın yaşamından çekilmesi, böylece basında tekelleşmenin gerçekleşmesi kaçınılmazdır.

Yukarıda önemli görülen kimi maddelerine ilişkin açıklanan gerekçelerle kamu yararı ile bağdaşmayan, demokratik geleneklere, temel hak ve özgürlüklere, hukuka ve Anayasal ilkelere uygun düşmeyen kurallar içeren 4676 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Anayasa'nın 89. ve 104. maddeleri uyarınca, yayımlanması uygun

görülmeyerek Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce bir daha görüşölmek üzere ekte geri gönderilmiştir.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

Dökümanlar

Internet haftası Deklarasyonu 22 Nisan 2001 HTML

<http://bt-stk.org.tr/bt-stk.html>

BİLİŞİM SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ PLATFORMU ORTAK DEKLERASYONU 22 Nisan 2001

Internet ve bilişim teknolojileri, sanayi devriminde olduğundan daha önemli bir gelişmeyi temsil etmektedir ve yaşamın tüm boyutlarını; çalışma, üretim, ticaret, iş yapma, eğlence, öğrenme, yönetim biçimlerini köklü olarak değiştirmektedir.

Bu değişim, ekonominin yapısını, ülkenin rekabet gücünü, insan gücü gereksinimi profilini, mesleklerin yapısını değiştirmeye başlamıştır. Birey üretici ve tüketici olarak öne çıkmaya, kol emeğinin yerini üretilen katma değer ve önem açısından beyinsel emek almaya başlamıştır. Bilgi, bilim, teknoloji, Ar-Ge, entellektüel emek öne çıkmaya başlamış ve bir üretim faktörü olarak yerini almıştır.

Bu değişim ile bilim, enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler sarmal bir şekilde birbirini tetiklemektedir. Internet, bu değişimin taşıyıcısı, hazırlayıcısı, geliştiricisi ve yeni oluşmakta olan toplum biçiminin ön modelidir.

Gelişmiş ülkelerde ekonomi, devlet yönetimi, kamu hizmetleri, sağlık, eğitim, yaşamın pek çok boyutu, internet ve bilişim teknolojilerinin üzerine kaymış, bunun sonucunda ekonomide verimlik artışı beklenmeyen iyileşmeler gözlenmiştir. Bu teknolojilerde öne çıkan ülkeler, İsrail, İrlanda gibi, gelişmişlik düzeyinde sıçrama yapmışlardır.

Bu teknolojilerin büyüme için stratejik önemini kavramış ülkeler; partiler üstü ulusal politikalar, örgütlenme, mekanizma ve eylem planları ile ülkelerini bu teknolojileri donatıp iş dünyası ve vatandaşlarına rekabet yeteneği kazandırmanın mekanizmalarını kurmaktalar.

Ülkemiz, matbaa ve sanayii devrimini kaçırmıştır ve sonuçları ortadadır, oluşmakta olan internet ve bilişim devrimini kaçırmının sonuçları sanayi devrimine oranla kıyaslanamaz ölçüde olacaktır. Ülkemiz bu fırsatı kaçırma lüksüne sahip değildir. Ülkemizin bu devrime ayak uydurması ve sonuçlarında yararlanması için şunların yapılması gereklidir :

Partiler üstü ulusal politikaların, kamu, özel sektör, üniversiteler, mesleki ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile saydam ve sürekli çalışan mekanizmaların oluşturulma süreci hemen başlatılmalıdır.

Bu mekanizmalar aracılığı ile ulusal politikalar ile teşvik ve düzenleme mekanizmaları oluşturulmalı, ulusal eylem planı hazırlanmalıdır.

Tüm ülkenin bilişim ve iletişim alanında gelişmesini kalın çizgileri ile planlayan ve somut ölçülebilir hedefleri içeren, esnek, yılda iki kez gözden geçirilen, oluşturulması ve izlenmesi saydam ve katılımcı olan ulusal eylem planı için hazırlıklara başlanmalıdır.

Ülke olarak bilim, teknoloji ve özellikle bilişim teknolojisi üretmek zorundayız. Bunun için eğitim sistemi, üniversiteler, devlet yönetimi ve kültürel alışkanlıklarımızı değiştirmek zorundayız. Bu değişimin ülkemizde hayata geçebilmesi için altyapı düzenleme, kamu yönetimi, iş hayatı gibi alanlarda, birbiri ile uyumlu değişikliklerin yapılması gereklidir.

Internet ve iletişim bir "taşıyıcı" sistemdir. Evrensel hizmet anlayışı ile tüm vatandaşlara, tüm işletmelere, ucuz, kolay, bir şekilde sağlanmalıdır. Internet fiyatlamasının olabildiğince düşük fiyatlarla kurumlara ve bireylere sunulması ülkeye yapılmış bir yatırımdır. Asıl odaklanması gereken bu altyapı üzerinden üretilen "katma değer"dir.

Ülkemizde TT tekel/yarı tekel konumundadır. Ülkemiz TT'nin satışından gelecek paraya odaklanmış, ancak asıl üzerinde durulması gerekenin iletişim altyapısının gelişmesi ve rekabete açılması olduğu gözden kaçırılmıştır. TT'nin

tekelinin bir an önce sona erdirilerek, sektör rekabete açılmalıdır. Veri iletişim hizmetlerinde rekabeti sağlamak, fiyatların düşürülmesi ve süreçleri hızlandırmak için bakanlık, telekomünikasyon kurulu ve rekabet kurulu işbirliği yapmalıdır. Bu amaçla lisanslama süreci hızlandırılmalı, omurga işletmeciliği dahil sektör tam rekabete açılmalıdır. Evrensel hizmet için asgari seviyeler, katılımcı bir şekilde belirlenip hayata geçirilmelidir.

TT'nin ortalama %100 olan zamları internetin gelişmesini önemli ölçüde engelleyecektir. Düzenleyici mekanizmalar bu zamları bilimsel temeller ışığında hızlı, saydam ve katılımcı bir şekilde gözden geçirmeli ve olabildiğince aşağı çekilmelidir. Tüm dünyada, bu altyapı hizmetlerinin düşük olması ana ilkedir. Öneminden dolayı altını çizmek isteriz ki, ülke açısından odaklanması gereken bu altyapı üzerinden yaratılan katma değerdir.

Internet hizmetlerindeki KDV oranı, internetin temel bir kamu hizmeti olması sebebiyle gıda gurubuna uygulanan KDV oranı düzeyine çekilmelidir.

Tüm dünya, vatandaşlarını bilişim kültürü ve internetle tanıştırmayı, bu teknolojilerde yetenek kazandırmayı hedeflemiştir. Bu bağlamda, okulları internete taşımak bir hedef olarak benimsenmiştir. Amerika Birleşik Devletlerinde okulların hemen hepsi internete bağlanmış, Avrupa Birliğinde ise 2001 yılı sonunda okulların tamamının internete bağlanması hedeflenmiştir. Biz ise, Milli Eğitim Bakanlığının yerel ağını bile internete bağlayamadık. Okulların internete bağlanması, öğretmen ve öğrencilerin bu teknolojileri kullanabilecek hale gelmesi için somut programlar olmalıdır. Eski bilgisayarları yeniden kazanıp, kullanma projelerine önem verilmelidir

Kamu'nun internete taşınması, bir master plan kapsamında saydam katılımcı süreçler ile koordineli biçimde hayata geçirilmelidir.

1998'de oluşturulan Kamu-Net çalıştırılmalı, kamu projelerindeki gelişmeler kamu oyuna açıklanmalıdır. Kamu projelerindeki gelişmeler hakkında rapor vermek, projeler arası koordinasyona olanak vermek için Kamu-Net konferansı her yıl toplanmalıdır.

Bilgi İletişim Teknolojileri insan gücü eğitiminde radikal kararlar almak zorundayız: - Üniversiteler yeniden yapılandırılarak, BIT konularına önem

verilmelidir. - Ülkede, teknisyenden doktoralı araştırmacıya geniş bir yelpazede insan gücü yetiştirilmelidir. - Talep olmayan bölümlerde kontenjanlar düşürülmeli, öğretim üyeleri gerekirse yeniden eğitilmelidir. - Üniversite mezunu teknik formasyonlu işsizlerimizi yeniden eğiterek bilişim sektörüne kazandırmalıyız. - Üniversiteye giremeyen gençleri 1-2 yıllık sertifika programları ile BIT sektörüne kazandırmalıyız.

İnternet, katılımcı demokrasi, saydamlık, toplumsal denetim, topluma hesap verme konularında yeni olanaklar sunmaktadır. Toplumumuzda, özellikle internete ulaşan kesimde, yönetime katılma, çözüm oluşturma sürecinin bir parçası olma, talebi gözlemlenmektedir. Bu talebin dikkate alınarak internetin bu amaçla etkin kullanımına başlanılmalıdır.

Biz, Bilgi, Bilişim ve İletişim alanının sivil toplum örgütleri olarak ilgi ve uzmanlık alanlarımızdaki karar süreçlerinin parçası olmak istiyoruz. Bunun bir diyalog süreci sonunda ülkemizi daha sağlıklı bir noktaya taşıyacağını umuyoruz. Bu önermenin ve hayata geçirmenin demokrasinin bir gereği ve sonucu olduğunu düşünüyörüz.

Bilişim politikaları, yapılanmalar ve eylem planını konuşmak ve ulusal uzlaşmayı sağlamak için Bilişim Şurası toplanmalıdır.

İnternete erişim ve kullanılabilirliğin tüm ülkeye yayılmasını sağlamak ve sayısal bölünmeyi engelleyici tedbirler alınmalıdır. Bu bağlamda, halk kütüphaneleri internete bağlanmalıdır. Belediyelerin internet-evi açmaları ve organize sanayi bölgelerine yönelik internetevi ve prototip e-ticaret merkezleri kurulmalıdır. Bu hizmetler özörlüleri ve kimsesiz çocukları da kapsamalıdır.

Ülkenin içinde bulunduğumuz kriz ortamlarına girmemesinin ön koşullarından biri bu teknolojileri üretmek ve kullanmaktan geçmektedir. Katılımcı, saydam mekanizmalar ve sivil toplum örgütleri ile sıkı işbirliği, kriz konusunda geri besleme sağlar.

Destekleyen Kuruluşlar:

BMD- Bilisim Muhabirleri Derneği

INETD- Internet Teknolojileri Derneği

LKD- Linux Kullanıcıları Derneği

TBD- Türkiye Bilişim Derneği

TBV- Türkiye Bilişim Vakfı

TESID- Türkiye Elektronik Sanayicileri Derneği

TISSAD- İntenret Servis Sağlayıcıları Derneği

TKD- Türk Kütüphaneciler Derneği

TUBISAD- Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği

TURKMIA- Tıp Bilişim Derneği

TUTED- Tüm Telekomunikasyon İsadamları Derneği

TZV- Türkiye Zeka Vakfı

UNAK - Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği

RTUK yasa Taslağı Hk. Deklarasyon 26 Mayıs 2001

<http://bt-stk.org.tr/rtuk.html>

RTUK yasa Taslağı Hk. Deklarasyon 26 Nisan 2002

<http://bt-stk.org.tr/rtuk-2002.html>

RTÜK Yasa Taslağı Hk. İnternet Kurulu Üyelerinin Deklarasyonu 5 Haziran 2001 [http://bt- RTÜK YASASI HAKKINDA İNTERNET KURULU ÜYELERİNİN ORTAK DEKLERASYONU](http://bt-rtuk-yasasi-hakkinda-internet-kurulu-uyelerinin-ortak-deklarasyonu)

Parlamento'da Anayasa Komisyonunda RTÜK yasası görüşmeleri sırasında basın yasasında bazı değişiklikler ve bu arada İnternete yönelik bazı düzenlemeler getirildi. Bu parlamentomuzun İnternet konusunda almakta olduğu ilk karardır. Bizler , aşağıda imzaları bulunan İnternet Kurulu üyeleri olarak İnternet ile ilgili düzenlemelerin gündeme geldiği bir ortamda aşağıdaki açıklamaları yapmayı gerekli görüyoruz . İnternet Kurulu, 1998 Ocak ayında Ulaştırma Bakanı Necdet Menzir'in oluru ile İnternet Üst Kurulu adıyla çalışmalarına başlamıştı. İnternet Kurulunun asli görevi Ulaştırma Bakanlığı ve Türkiye'ye, İnternetin sağlıklı bir şekilde gelişmesi amacıyla danışmanlık yapmaktır. Bir başka deyişle, İnternetin önünü açmak için entellektüel liderlik yapmak ve çözümlerin oluşması için bir platform oluşturmaktır. Kurul, görevinin İnterneti kısıtlamak değil önünü açmak olduğu bilinciyle, RTÜK benzeri çağrışımlar yaptığı için adından Üst ifadesini kaldırmıştır. Kurul kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının yaklaşık eşit katılımından oluşmuştur. Yüce parlamentomuz, RTÜK yasasına İnternete yönelik eklemeler yaparken, İnternet Kurulu, Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarından görüş alma olanağı bulamamıştır. İnternet kurulu üyeleri , öğretim üyesi, sivil toplum önderi ve bir yurttaş olarak, bildiklerimizi ve düşündüklerimizi, kısaca uzmanlığımızı bu toplumla paylaşmanın görev ve sorumluluğun bilinciyle bu açıklamayı yapıyoruz. İnternet devrimi sanayi devriminden daha önemlidir

Avrupa Birliği, İnternetin temsil ettiği değişimin, sanayi devriminden daha önemli bir gelişmeyi temsil ettiğini resmi dökümanlarında ilan etmiştir. Bu değişimin insanlığı yeni bir toplum biçimine götürdüğünü, adına Bilgi/Bilişim Toplumu dediğimiz bu toplum biçiminde, birey, beyinsel emek, bilgi, bilim, teknoloji, araştırma-geliştirmenin ve özellikle bilgi teknolojilerinin itici güç olduğunu biliyoruz. İnternet, yaşamın tüm boyutlarını; çalışma, üretim, ticaret, iş yapma, eğlence, öğrenme, yönetim biçimlerini köklü olarak değiştirmektedir.

ABD'den Singapur'a, İrlanda'dan İsrail'e dünyanın bir çok ülkesi İnterneti gelişme stratejilerinin bir parçası yapmışlardır. İnterneti geliştirmek, ekonomik ve toplumsal yaşamın ve yönetimin etkin bir parçası yapmak için ulusal politikalar geliştirmekte,

teşvik ve düzenleme mekanizmaları kurmakta, eylem planları yapmakta ve hayata geçirmektedirler. Bu konuda Avrupa Birliği'nin, e-Avrupa girişimi özellikle dikkat çekicidir. İnternet en az Avrupa Birliği kadar önemlidir.

İnternet bireyler, kurumlar ve ülkeler için stratejik önemdedir. Bu teknolojilerde geri kalan ülkeler, kurumlar ve bireyler ciddi bir tehdit altındadır. Matbaa ve Sanayi devrimini kaçıran Türkiye'nin, İnternet devrimini kaçırma gibi bir lüksü yoktur. İnternet Türkiye için, bir tercih meselesi değildir; bir zorunluluktur. Dünya ile bütünleşmek, Avrupa Birliğine girmek isteyen Türkiye'nin, İnternetde geç kalmak gibi bir lüksü yoktur. Türkiye'nin, İnternet ve temsil ettiği teknolojileri en az Avrupa Birliği kadar ciddiye alması gerekir. İnterneti algılayamamış, geri kalmış bir Türkiye'nin Avrupa Birliği hayali olamaz. Öte yandan, İnterneti ekonomik ve toplumsal yaşamın bir parçası yapmış bir Türkiye, Avrupa Birliği'nin doğal ortağı olacaktır.

Avrupa Birliği, 99 yılı Aralık ayında e-Evrupa girişimini başlatmıştır. E-avrupa, Avrupa'nın rekabet üstünlüğünü korumak, geliştirmekte olan bilişim devriminden yeteri kadar yararlanmak amacıyla başlatılan bir siyasal girişimdir. Ana sloganı, her bireyi, evi, iş yerini, okulu ve devlet dairesini İnternete taşımaktır; bunun içinde ucuz, güvenilir ve kolay İnternet, insanları bu teknolojilerde yetkin kılmak ve İnternet kullanımını yaygınlaştırmak hedefleri seçilmiştir. Pire için yorgan yakmayalım Üzülerek belirtmek istiyoruz ki, ülkemiz İnterneti bu kapsamda algılayamıştır. Ülkemizi bilişim ve İnternet devrimine hazırlayacak vizyon, örgütlenme, mekanizma, eylem planı ve somut projeler yoktur. Bugün, web sayfası, bilgi işlem birimi ve yerel ağı olmayan bakanlıklarımız bile var. Biz hükümet ve parlamentomuzdan, Türkiye İnternetinin önünü açacak politika, mekanizma ve projeler: Altyapıya yatırım yapılması, evrensel hizmet anlayışı ile her yerde ucuz, güvelir ve kolay İnternet sağlanması, ülkenin insan gücü açığı için planlar, kamunun İnternet taşınması için projeler bekliyoruz. E-Avrupa'dan esinlenmiş, ama ayakları yerde, bir e-Türkiye görmek istiyoruz.

Bu koşullar altında parlamentomuzun İnternet konusunda gündemine aldığı ilk düzenlemenin, kısıtlamalara ve cezai yaptırımlara yönelik olması tüm İnternet sektöründe hayal kırıklığı yaratmıştır. Haklı nedenlerle de olsa, yapılmak istenilenin,

yanlış teşhis ve yanlış tedavi olduğunu, hedeflenen amaca ulaşmanın mümkün olmadığını, aksine Türkiye İnternetine ciddi bir darbe vuracağını belirtmek zorundayız. Yapılmak istenilen düzenlemeler, İnternetin ruhuna aykırı ve başarı şansı olmayan önlemlerdir. Düzenlemenin hedefi olan kesimler kolayca, yurt dışında etkinliklerine devam edecekler; ama masum vatandaşlar, iş yerleri, KOBİ'ler, okullar tedirgin olacak, zarar göreceklerdir. İnternet sektörü kötü yönde etkilenecek, insanların konuşma, yazma ve paylaşma arzuları frenlenecektir.

Öncelikle, İnterneti geleneksel basın-yayın veya medyalarla aynı kefeye koymak önemli bir kategorik hatadır. İnternet hayatın bir çok boyutuyla kesişir. Basın ve medyanın uzantısı olmak bunlardan yalnızca bir tanesidir. İnternette alışveriş veya iş yapabilirsiniz; bu anlamda İnternet bir dükkandır, bankadır, işyeridir veya bunların bir uzantısıdır. İnternette araştırıp öğrenebilir, ders alabilir, bilimsel araştırma yapıp sonuçlarını yayınlatabilirsiniz; bu anlamda bir kütüphane, bir üniversite veya araştırma kurumudur. İnternette özel bir mektup gönderebilirsiniz veya bir grup arkadaşınızla sohbet edebilirsiniz; bu anlamda kişisel ve mahrem bir iletişim ortamıdır. İnternette değişik insanlarla tanışabilir, değişik konularda sohbet edebilirsiniz; bu anlamda kamuya açık bir sosyal ortamdır. İnternette sivil toplum hareketleri yapılabilir; bu anlamda derneklerin, vakıfların bir parçası olabilir. Bu örnekler hayatın her alanına çoğaltılabilir. İnterneti yalnızca matbaa, radyo, televizyon çizgisinde en son medya icadı olarak görmek, bu teknolojinin doğası hakkında önemli bir yanılgıya düşmektir

İnternet kimsenin planlamadığı bir şekilde gelişmekte, yerleşmiş kurumları zorlamakta ve çözümünü zor sorunlar üretmektedir. Matbaanın yaygın kullanımı veya sanayi devrimi daha az sancılı olmamıştır. İnternet fikri haklar, bireysel haklar, vergi, gümrük, kimlik tespiti, işlem kaydı gibi pek çok konuda çözümünü kolay olmayan sorunlar ortaya çıkarmıştır. Dünya bu sorunların üzerine dikkatli, temkinli ve katılımcı bir şekilde gitmekte; ülkeler, acele ile alınmış kararlarla İnternetteki gelişmenin önünü kesmek istememektedir. Çünkü bunun, ülkelerinin gelişimine vereceği zararın hesabını veremeyeceklerini biliyorlar. Geleneksel medyalarla aynı yöntemlerle kontrol edilmeye çalışıldığında, Türkiye'de bu sektörün gelişmesi engellenecek, bu hizmetler yurt dışına kaçacaktır. Önüne geçilmesi istenen sakıncaların bu şekilde azaltılmasını teknik açıdan olası görmüyoruz. Öte yandan,

hedef aldığı kişilere karşı etkin olmayan bu önlemler, büyük çoğunluğu teşkil eden sorumlu kullanıcılara sıkıntı verecektir. Bu gelişmelerin sonucu, matbaada olduğu gibi "pire için yorgan yakmak" olacaktır.

Bugün İnternette işlendiği söylenebilecek ciddi bazı suçları işleyenlerin, mevcut düzenlemeler çerçevesinde cezalandırılması yolları aranabilir ve devlet tıpkı gelişmiş ülkeler gibi bu teknolojinin etkin kullanımını öğrenmeye çalışabilir. Büyük ve önemli bilgisayarları dünyanın diğer ucundan yazdıkları programlarla kullanılamaz hale getiren saldırganların ABD yetkililerince başarılı takibi bunun bir örneğidir.

Sayın milletvekillerimiz,

Bu konudaki düzenlemelerin aceleye getirilmemesi, Üniversiteler, İnternet Kurulu ve Sivil Toplum Örgütleri'nin görüşü alınarak yapılmasını savunuyoruz. Lütfen, İnternet konusunda aceleci ve zarar verici bu düzenlemeden kaçınınız. Türkiye İnternetinin gelişmesi için yapılması yıllardır beklenen yasal düzenlemeler var: tüketici hakları, sayısal imza, noterlik, vb. gibi. Bütün bu düzenlemelerin, dünyadaki gelişmeleri takip eden, konuyu bilen kişilerin katılımı ile, özenle ve incelikle yapılması gerekmektedir. Biz İnternet kurulu olarak yeniden yapılandık. Bir Hukuk çalışma grubu oluşturuyoruz.. İnternet konusunda gereken düzenlemeler için öncülük ve koordinatörlük görevine talibiz. İnterneti Türkiye ve Türkiye'nin insanları için en etkin şekilde ve sakıncalarını en aza indirerek kullanmak için gerekenleri beraberce yapalım.

Türkiye'nin ülke olarak, İnternetin nispeten marjinal olan problemleri yönlerine değil, büyük potansiyeli olan olumlu yönlerine odaklanması gerekir. İnterneti ülkenin rekabet gücünü artırma, dünya ile bütünleşme ve Avrupa Birliği'ne girme stratejisinin bir parçası yapmalıyız. Türkiye'nin İnterneti büyütme yollarını tartışması gerekir; okullarımızı nasıl internete taşıyız, KOBİ'leri e-ticarete nasıl alıştırebiliriz, rekabet gücümüzü artırmak için interneti nasıl kullanırız, devleti nasıl etkin, verimli, hızlı ve vatandaşa saygılı hale koyabiliriz gibi soruları tartışması gerekir. İlgili tüm partilerin katılımı ile saydam ve sürekli çalışan mekanizmalar kurmalı; bu mekanizmalar aracılığı ile ulusal politikalar, master plan, gerekli eylem planları, teşvik ve düzenleme mekanizmalarını hemen oluşturmalıyız.

İnternet Yaşamdır...

Doç. Dr. Mustafa Akgül - Bilkent Üniversitesi

Prof. Dr. M. Ufuk Çağlayan – Boğaziçi Üniversitesi

Prof. Dr. İ. Ethem Derman - Ankara Üniversitesi

Y. Doç. Dr. Attila Özgüt – ODTÜ

Yasemin Altun - Türkiye Bilişim Derneği - TBD

Bülent Gönç - Türkiye Bilişim Vakfı - TBV

Ümit Atalay - Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği - TUBISAD

Mehmet Çelebiler - Tüm Telekomünikasyon İşadamları Derneği - TUTED

Orhan Göksal - Türk Elektronik Sanayicileri Derneği – TESID

Engin Karakaya - İnternet Servis Sağlayıcıları Derneği - TISSAD

Hakan Akan - İnternet Servis Sağlayıcıları Derneği - TISSAD

Çağatay Arslan - İnternet Servis Sağlayıcıları Derneği - TISSAD

Gökhan Sungur - İnternet Servis Sağlayıcıları Derneği - TISSAD

Hülya Pekşirin - Türkiye Barolar Birliği

Fikret İlkiz - Türkiye Gazeteciler Cemiyeti

Ahmet Tezcan - 4. Kuvvet Medya

Doğan Atılğan - Türk Kütüphaneciler Derneği – TKD

Çağatay Özdoğru – Global One

Şeref Oğuz - BT/Haber

Okan Cengaver - Aria

İnternet ve Hukuk Platformu Deklerasyonu ivhp webinde | Yerel Kopya

http://www.c4group.net/ivhp/duyuru_oku.php?duyuruid=4

RTÜK Tasarısı Hakkında İvHP Görüşü

TBMM VE KAMUOYU'NA!

RTÜK Tasarısı Hakkında İvHP Görüşü

İnternet ve Hukuk Platformu'nun basın aracılığı ile TBMM ve kamuoyuna letilmesini dilediği, "vetolu RTÜK tasarısı" hakkındaki yaklaşım ve önerileri...

18 Haziran 2001 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından geri çevrilen 4676 sayılı yasanın TBMM'de; yeniden ve virgülü dahi değiştirilmeden aynen kabul edilerek "yasalaşmasında" ısrar etmek; demokratik hukuk devleti olma isteğinin terk edilerek aksine bir tutumla, sadece "kanun devleti" olarak kalma zihniyetinin vahim bir sonucudur.

Böyle bir zihniyetle Meclise sevk edilen tasarının yasalaşması Sayın Cumhurbaşkanının ikinci kez yasayı geri çevirmesini önleyebilir. Ancak TBMM'de bu amaçla verilecek her "evet" oyu, halkın gerçekleri öğrenme hak ve özgürlüğünün ortadan kalkması, bilgi çağından uzaklaşarak gün ışığında yönetim / şeffaflık isteğinin terk edilmesi demektir. Tarih, sorumlulukları da yazar.

Ayrıca TBMM'de verilecek her "evet" oyu Sayın Cumhurbaşkanı tarafından bu yasanın geri çevrilmesinde gösterilen gerekçelerin de reddi anlamına geleceği gibi; Türkiye'nin Avrupa birliğine tam üyelik süreci içinde kısa ve orta erimde gerçekleştirilmesi öngörülen çalışmaların genel çerçevesini çizen ve yönlendirici nitelik taşıyan Ulusal Programda yer alan başta düşüncüyü açıklama ve yayma, bilim ve sanat özgürlüğü ile yazılı, sesli, görüntülü veya her türlü elektronik ortamda yapılan yayınların da sansürüne "evet" demektir.

Demokrasiye, hak ve özgürlüklere aykırı olduğu gerekçeleriyle geri çevrilen böyle bir yasada ısrar etmek demek; Türkiye'nin kendi iradesi ile yarattığı "e-Türkiye" çabalarının yaşama geçirilmesi konusundaki toplumsal seferberliğin de hiçe sayılmasıdır.

TBMM üyelerinin demokrasiye, temel insan hak ve özgürlüklerine önem verdikleri konusundaki inancımızı yitirmek istemiyoruz. "O halde ne yapılmalıdır?" sorusuna hep birlikte yanıt bulmak zorunda olduğumuz gerçeğini bir sorumluluk ve görev olarak kabul ediyoruz.

O nedenle;

1) Bu yasayla ilgili olarak, Meclis çatısı altındaki "TBMM Bilgi ve Bilgi Teknolojileri Grubu" nun birincil ve tarihi sorumluluğunu öncelikle anımsatarak

TBMM'ne yeniden gönderilen bu yasa tasarısı derhal geri çekilmelidir.

2) Yasa Tasarısı, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak ilgili kurumların/kuruluşların/kişilerin ve kamuoyunun görüşü ve Sayın Cumhurbaşkanı'nın veto gerekçelerinde ileri sürdüğü hukuki/toplumsal/ ekonomik nedenler göz önüne alınarak yeniden biçimlendirildikten sonra TBMM'ne sunulmalıdır.

3) Nitekim, bu konuda sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları çok ciddi adımlar atmıştır. İnternet ve Hukuk Platformu (İvHP) , Türkiye'de İnternet ile ilgili yasal düzenlemelerde TBMM dahil konuyla ilgili olan tüm kurum/kuruluş ve kişilere kolaylık sağlamak amacıyla, Avrupa ve dünyada yapılan yasal düzenlemeleri incelemekte ve sonuçları ile bilgileri sistematik bir hale getirerek, standartları <http://www.ivhp.net> web sitesinde toplamaktadır. Amaç kurulacak olan hukuki düzenin demokratik toplum düzeni ölçütlerine uygun olmasına katkı sağlamaktır. Bilgi ve belge gereksinimi ile uluslararası çalışmalar konusunda elinden geldiğince toplumun her bireyini ve toplumu bilgilendirmektir.

4) Keza, İvHP, Başbakanlık tarafından 10-12 Mayıs 2002 tarihleri arasında toplanmasına karar verilen "Türkiye Bilişim Şurası"nın "Hukuk Çalışma Grubu"na bu anlamda katkıda bulunmuştur. Konuyla ilgili olan diğer katılımcıların da katkılarıyla hazırlanan "ortak rapor"da, yasal düzenlemelerde gözetilmesi gereken temel ilkeler ve karşılaşılabilecek özel sorunların neler olduğu ve bu sorunların nasıl çözümleneceği belirlenmeye çalışılmıştır. Bilişim alanında "Şur'a" toplanmasına karar verildiği ve çalışmaların tamamlanarak raporların yazıldığı bir aşamada; eğer yasa tasarısı TBMM'den geçirilerek yasalaşırsa "Şur'a" için oluşturulmuş bu ve benzeri diğer raporlar incelenmeden ve tartışılmadan yok sayılacak, Türkiye Bilişim Şura'sının bu yasanın kabulünden sonra toplanması halinde de bilimsel ve etik ilkeler de açıkça çiğnenmiş olacaktır. Bu takdirde "Türkiye Bilişim Şur'ası" toplantısı iptal edilmelidir.

5) TBMM, İnternet ile ilgili olan maddeleri bu yasadaki çıkarmalıdır. İletişim

teknolojisinde bir devrim niteliğindeki İnternet yayıncılığının en baskın yönü düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün, daha da önemlisi; özgün kanaat oluşumunun günümüzdeki en etkin kullanım alanı olmasıdır. İnternet ortamındaki yayıncılıkta "yasa" değil, hukuk ve demokrasi üstün kılınmalıdır. Hepimizin geleceği ve İnternet'in yaşamımızdaki yeri demokratik hukuk devleti ilkelerinin gerektirdiği yasalarla belirlenmelidir. O nedenle İnternet ortamındaki yayınları; Basın Yasası hükümlerine göre düzenlemekten vazgeçmek gereklidir. İnternet'in kendine özgü bilişim ve bilgi teknolojilerine uygun olan hukuki "sorumluluk" ilkelerinin net olarak belirlendiği özel bir yasa yapılarak, bu alandaki sorunların çözüme kavuşturulması önerimizdir.

RTUK Metinleri

Yasanın 14 ve 26 maddeleri <http://bt-stk.inet-tr.org.tr/rtuk-yasa-inet.html>

RADYO VE TELEVİZYONLARIN KURULUŞ VE YAYINLARI HAKKINDA KANUN, BASIN KANUNU, GELİR VERGİSİ KANUNU İLE KURUMLAR VERGİSİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

Dogrudan İnternetle İlgili Maddeler

MADDE 14. – 3984 sayılı Kanunun 31 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Program hizmetinin içeriği ve yeni yayın tekniklerinin kullanımı

Madde 31. – Radyo ve televizyon kuruluşları, yayınlarında belli oran ve saatlerde eğitim, kültür, Türk halk ve Türk sanat müziği programlarına yer vermek zorundadırlar. Bu programların tür ve oranlarıyla ilgili esaslar Üst Kurul tarafından tespit edilir. Tematik kanallar, bu zorunluluktan muaf tutulur. Tematik yayın yapmak isteyen kuruluşlar, başvuru sırasında bu hususu belirtir. Bu kanallar, Üst Kurulun izni olmadan yayın türünü değiştiremez. Tematik kanallarla ilgili usul ve esaslar Üst Kurulca belirlenir.

Her türlü teknoloji ile ve her tür iletişim ortamında yapılacak yayın ve hizmetlerin usul ve esasları, Haberleşme Yüksek Kurulunun belirleyeceği strateji çerçevesinde

Üst Kurulca tespit edilip, Haberleşme Yüksek Kurulunun onayına sunulur. Bu yayın ve hizmetlerin mevzuata uygunluğu Üst Kurulca denetlenir.

MADDE 26. – 5680 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 9. – Bu Kanunun yalan haber, hakaret ve benzeri fiillerden doğacak maddî ve manevî zararlarla ilgili hükümleri, bilişim teknolojileri ve internet ortamında sayfa açılması veya elektronik gazete, elektronik bülten vb. suretiyle yayınlanan her türlü yazı, resim, işaret, sesli veya sessiz görüntü ve benzerleri hakkında da uygulanır.

TBMM'deki teklif <http://bt-stk.inet-tr.org.tr/ss682m.htm>

TBMM'den geçen hali <http://bt-stk.inet-tr.org.tr/k4676.html>

Tutanaklar

/ Bileşim:

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b103m.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b104m.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b105m.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b106m.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b107m.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b10801h.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b10901h.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b11001h.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b11101h.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b11201h.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b11301h.htm>

Görüşler / Yorumlar

Devlet Bakanı Yılmaz Karakoyunlu ile Röportaj Aksam.com.tr den

<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2001/06/10/guncel/guncel2.html>

yerel kopya <http://bt-stk.inet-tr.org.tr/guncel2.html>

Koltuğa oturur oturmaz, karşınızda tartışmalı RTÜK ve Tütün Kanunu'nu buldunuz. Bu yasalar hakkında ne düşünüyorsunuz? Tütün Yasası'nda sorun yaşamadık. Ama RTÜK Yasası'nın bazı maddelerine özellikle internetle ilgili bölümlere karşı ben de tepkiliyim. Sanayi, mülkiyet, basın gibi noktalarda getirilen eleştirilere ise katılmıyorum. Eğer ihalelerle ilgili bir endişeniz varsa önünüze ihale yasası geliyor. Orada son derece disiplinli hükümler getirilsin. 'Yok arkadaş sen buraya girme, yok şunu yapma' dersin buna karşıyım. İnternete getirilen kısıtlamalara bakışınız nedir? Benim ısrarımla o önerge düzeltildi. İnsanlar web sayfası alıyor, önüne gelene hakaret ediyor. Benim adıma, ANAP adına, Mesut Yılmaz adına internette isimler alınmış, önüne gelene hakaret ediliyor. Geçen gün Mesut Yılmaz'ın resmi ile herkese e-mail gönderilmiş ve 'ANAP kongresi iptal edildi' denilmiş. Bizim başımıza gelenler, Devlet Bahçeli'nin başına gelmiş. İnternette, e-mail ile web sayfası ile hakaret edilemez. Bunun önlenmesi lazım. Yasada, 'iletiler ve benzerleri gibi' bir madde vardı, onun çıkartılması lazımdı ve çıkarttık.

Fikret İlkiz, 3984 Sayılı Radyo Ve Televizyonların Kuruluş Ve Yayınları Hakkında Yasa Tasarısı Ve Basın Yasası Değişikliği İle İnternet Yayıncılığı Düzenlemesinin Yaratacağı Sorunlar

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/rtuk-inet-basin-ilkiz.htm>

Mustafa Akgül - Hülya Pekşirin, İnternetin Yasal Düzenlemesi

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/yeni-duzenleme.htm>

Anadolu Ajansı Web Sitesi <<http://www.anadolujansi.com.tr/>>

(11 Mayıs 2002 tarihiyle):

President Ahmet Necdet Sezer vetoed the bill on the Supreme Board of Radio and Television (RTUK) and sent it to the Parliamentary Chairmanship to be discussed once again. Sezer gave a 16-page reason for his action in returning the bill, stating the fines that will be implemented, election of members, linking of the Supreme

Board to Prime Ministry High Inspection Committee, the disproportion between the fines and the actions which require the implementation of those punishments, the imbalanced difference between the minimum and maximum limits of the punishments, the monopoly, and internet broadcasting. Sezer said he did not find appropriate to issue the bill noting that, "it included principles which contradict with public benefit, democratic traditions, basic rights and freedoms, and principles which contradict with law and constitutional principles."

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezerin Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu (RTÜK) yasasını veto edişine ilişkin RTÜK değil Yasalar isimli makalenin İngilizce metni aşağıda verilmiştir. Metin, Sezer'in yasanın 16 sayfalık veto gerekçesi "RTÜK ya da Yasalar" da çıkarılan yasanın evrensel prensipler

Demokratik gelenekler, kanunlar, temel insan hak ve özgürlüklerine aykırı olduğunu ifade ettiğine değinilmektedir. (ZAMAN Gazetesi - Anadolu Ajansı Web sitesinin, <<http://www.anadolujansi.com.tr/>> adresinden 11 Mayıs 2002'de erişilmiştir.

NOT RTUK BUT LAWS

President Ahmet Necdet Sezer vetoed the Supreme Board of Radio and Television (RTUK) law. Sezer disclosed his rejection with several reasons in 16 pages by preferring the laws in the dilemma of "either RTUK or laws". The President said that it was not in line with universal principles, democratic traditions, laws and basic human rights and freedoms.

Gazetecileri Koruma Komitesi (Committee to Protect Journalist) in Web sitesindeki Ortadoğu ve Kuzey Afrika Bakış – Türkiye (Middle East and North Africa – Turkey) web sayfasındaki yazıda (10 Mayıs 2001) özetle, 1990 ların ortalarında, özel radyo ve televizyonlarına izin verilmesiyle birlikte Türk radyo ve televizyonlarında patlama yaşanırken, devlet otoritelerinin bazı kanalları kapama ya da sansür uygulama yönünde sery yasa ya da yönetmeliklere başvurduklarını, 1994'te şiddet, sansasyon ve politik kargaşaya karşı sansür uygulamaya yönelik geniş yetkiler verilerek kurulan RTÜK'ün, çoğu kez televizyon istasyonlarını kapatma yolunu

seçtiği belirtilmekte, 2001 yılı içinde BBC ve Alman Ulusal kanalları üzerinden türk dilinde yayınların ulusal güvenlik gerekçesiyle büyük ölçüde engellendiği belirtilmekte, İnternet yayınları içeriğine yönelik kısıtlayıcı bir yasa olmamasına karşın, Mart ayında Superonline firması için bir İnternet Forumunu yöneten Coşkun Ak'ın, kimliği belirsiz bir katılımcının forumda söz alarak insan hakları ihlalleri ile ilgili devlete yönelttiği sert eleştiriler nedeniyle, 40 ay hapis cezasına çarptırıldığı belirtilerek Cumhurbaşkanı Sezer'in svaşa davet çıkartacak nitelikteki yeni yasayı reddedidine değinilmektedir. yazıdan RTÜK'le ilgili bir bölümün İngilizce metni de aşağıdasunulmuştur.

(10Mayıs2002'de <http://www.cpj.org/attacks01/mideast01/turkey.html> Web sitesinden erişilmiştir.)

While private radio and television stations have proliferated in Turkey since the mid-1990s when the government began permitting private broadcasting, authorities applied tough laws and regulations to close or censor certain channels. In several cases, the Supreme Radio and Television Board (RTUK), a regulatory body established in 1994 with broad powers to sanction broadcast outlets, suspended television and radio stations for airing violent, sensational, or politically controversial programming. During 2001, Turkish-language broadcasts of the BBC and the German national station Deutsche Welle were banned because they harmed "national security."

In June, President Sezer vetoed a worrisome RTUK law that would have increased fines for violating RTUK regulations, relaxed restrictions on media ownership, and subjected İnternet publications to harsh restrictions and punishments, much like traditional media. Even though no specific legislation exists regulating the İnternet, authorities did punish Web users whose content they deemed inappropriate. In March, Coskun Ak, who administered an online discussion forum for the İnternet company Superonline, was sentenced to 40 months in prison for insulting the state in a harsh critique of government human rights abuses that was posted on the discussion forum by an unknown participant. Ak was held liable because he failed to remove the posting.

Türkiyede çıkan Dailynews gazetesinin parlamento ofisinin Cumhurbaşkanı Sezerin Vetosu ve veto gerekçelerine ilişkin haberi aşağıda verilmiştir: Ankara - TDN Parliament Bureau 10 Mayıs 2002'de

http://www.turkishdailynews.com/old_editions/06_19_01/dom.htm#d3 Web sitesinden erişilmiştir.:

Sezer vetos RTUK Law

President Sezer announced he voted the RTUK Law on the grounds it would lead to monopolization of the media and that the fines were so high as to deter freedom of expression President Ahmet Necdet Sezer has announced he has vetoed the Supreme Radio and Television Board (RTUK) Law and sent it back to Parliament for a rewrite on the grounds that the law in its current state would lead to monopolization of the media and that the fines envisaged by the law are so high as to inhibit freedom of expression.

President Sezer's note of explanation for his decision read in brief:

"Just what constitutes a punishable act must be clearly and unequivocally explained. Yet, some bans have not been clearly defined and have been left containing broad, debatable concepts. Indeed, it has been considered a principle of broadcasting in the bill that 'broadcasts inspiring fear and broadcasts enhancing tendencies towards pessimism and despair shall not be made.'

"As just what constitutes a broadcast that breeds fear or feelings of pessimism and despair changes from person to person, it is clear that these principles do not contain any definitive objective content.

"The financial penalties to be imposed on those who violate personal rights are extremely high, too high in fact for regional and local broadcasters to pay. As a good many radio and television institutions will not be financially able to meet these fines, they will be obliged to cease broadcasting.

"Furthermore, as the fine to be paid is up to the court's discretion within upper and lower set limits, this could result in inequity, injustice and arbitrariness because their application will be based on different judges' differing views and evaluations of the situation.

"The new arrangements enable the owners of private radio and television companies to enter state tenders and play the stock exchange. These arrangements make it especially easy for big capital groups to monopolize radio and television broadcasting.

"The fact that capital is held by specific individuals or groups will mean that these people or groups will have the means to own a large number of radio and television companies and the implementation of unfeasibly large fines will mean that inevitably monopolies will be formed in the visual and audio media.

"On the one hand, the audio-visual media monopolies and cartels will attain enough power to create unfairness in the economic field and on the other hand will be able to restrict the freedom of access to information."

In his note, President Ahmet Necdet Sezer drew attention to the articles of the Constitution concerning freedom of expression and freedom of the press. "Freedom of the press should be preserved against private power as much as against the power of the state. Accordingly, it is the duty of the state to impose real limits against monopolization in the media and to take measures that will preserve the plurality of the media," he wrote.

Pointing to the need to create an atmosphere of competition, President Sezer wrote that he opposed the affording of rights to capital groups and people that own many radio and television companies to enter state tenders.

President Sezer said it would be better for Article 29/10 of the current RTUK Law banning private television and radio company owners from entering state tenders and from conducting business on the stock exchange to continue as it was.

The president stated the arrangements over fines reaching billions of lira and for libel damages to begin at TL 10 billion could not be considered in keeping with the law. Most of the 36 articles in the new RTUK Law have been affected by President Sezer's veto.

Now this veto has been announced, the government's bill will either be pushed through Parliament without any change and resubmitted to the president in the days ahead or, if the government persists, it could be amended in the Council of Ministers with the president's objections and passed through Parliament again. As the government will

have problems convincing its deputies to make the necessary amendments, it is expected that the new law will be shelved and the current one continued with.

Konuya ilişkin yabancı dilde haberlerin yer aldığı diğer bazı Web adresleri ve metinler de aşağıdaki gibidir:

NewsWatch - English – 12 Nisan 2002

Economic

It is early for an upgrade, says Fitch's Taylor It is early for an upgrade, says Fitch's Taylor - *IntelliNews Today*

Industry News

Demir-Halk Bank NV sold to Cingillioglu-Dogan Consortium

Demir-Halk Bank NV sold to Cingillioglu-Dogan Consortium - *IntelliNews Today*

RTUK head warns about adverse effects of new RTUK bill on Internet

RTUK head warns about adverse effects of new RTUK bill on Internet -

IntelliNews Sectors

Turkish Press Review, 02-04-10, HR-Net (Hellenic Resources Network)

Accessed on 11 May 2002 from the following website:

<http://www.hri.org/>

[09] CONSTITUTIONAL COMMISSION APPROVES RTUK BILL

A bill containing amendments to the Supreme Board of Radio and Television (RTUK) Law which had been previously vetoed by President Ahmet Necdet Sezer was approved without changes yesterday by Parliament's Constitutional Commission. During debates on the bill, RTUK Chairman Nuri Kayis criticized it as overly broad and ambiguous. "The bill says that the RTUK can ban a broadcast if it causes 'bad feelings' among the public," he said. "That means that if a station reports on an inflation increases or unfavorable exchange rates, or even on a possible earthquake in Istanbul, that could be grounds for a temporary blackout." The bill would also give the owners of radio and television stations the right to enter state tenders. /**Turkiye**/

Ankara - TDN Parliament Bureau 9 May 2002

Accessed from the following website on 10 May 2002:

<http://www.turkishdailynews.com/tdn/FrTDN/latest/dom.htm#d5>

RTUK barrier to constitutional reform

Preparations for the second constitutional amendment package have been blocked by a deadlock in the all-party commission. The Justice and Development Party (AKP) withdrew its members from the commission in order to show its reaction against the Radio and Television Law draft, publicly known as the RTUK law. The all-party commission then called a recess. All-party commission chairman Yuksel Yalova said the commission would continue work once the AKP reinstated its commission members.

The AKP criticized Yalova, who last week was acting Parliament Speaker, for his approach during the RTUK debate in Parliament and declared that it would withdraw its members from the all-party commission.

The all-party commission assembled on Wednesday, as scheduled, but the two AKP commission members were absent. Although the Democratic Left Party (DSP) and the Nationalist Movement Party (MHP) commission members proposed to continue without the AKP members, the other members rejected the proposal during the 45-minute meeting.

After the meeting, Yalova said that every party in Parliament had equal seats in the commission and noted the tradition of passing constitutional reforms with the absolute approval of all commission members.

"All political parties with seats in Parliament should participate in the meetings of the all-party commission. No political party has the right to withdraw its members from the commission," Yalova said.

Yalova said that Turkey has an opportunity to prepare the second reform package, crucial for Turkey's membership to the European Union, and in this light, they have decided to get in touch with the AKP administrators in order to start the all-commission meetings again.

Ankara - TDN Parliament Bureau 9 May 2002

Accessed from the following website on 10 May 2002:

<http://www.turkishdailynews.com/tdn/FrTDN/latest/dom.htm#d5>

Erdogan: Laws must not be passed for a few media bosses

Stating that no healthy system would pass laws to make few media bosses happy despite such an outcry, Justice and Development Party (AKP) leader Recep Tayyip Erdogan said that his party will go on reacting against the Radio and Television law draft, which is publicly known as the RTUK law.

During his speech during AKP's group meeting in Parliament on Tuesday, Erdogan said Murat Sokmenoglu was not allowed to chair Parliament in an effort to pass the law and as Kamer Genç will act as Parliament Speaker this week, the three-way coalition government has agreed to postpone the voting for RTUK till next week.

Stating that "Kamer Genç won't obey the rules," Erdogan criticized the coalition government's move to postpone the voting.

"There is an intention to transform the members of the coalition parties into a voting machine," said the opposition AKP leader.

Erdogan stressed that his party withdrew its member from the all-party commission, in order to condemn the attitude of Yuksel Yalova.

Yalova is a prominent member of the junior coalition partner Motherland Party (DYP) and a deputy Parliament speaker, who carried out talks in order to pass the controversial RTUK law.

Erdogan claimed that Yalova has tried to limit the right of deputies of the opposition parties to make a speech during RTUK debate in parliament, although he has no power to interfere, he constantly breaks into the speeches made by the opposition parties.

Erdogan said that his party does not approve political conflicts and its aims are peace and fellowship.

"If this country suffers from the crisis, we would, all, be effected. If this boat sinks, all of us would sink with it together. We love this country so much," said Erdogan.

Stating that the coalition partners are trying to put barriers in front of its rival parties, Erdogan said, "But these parties will see the result of their moves in the elections."

Noting that President Ahmet Necdet Sezer has vetoed the RTUK bill, and stating that all free journalists who refused to become the slave of their bosses would react

against this law, Erdogan stressed that even Prime Minister Bulent Ecevit cannot digest the RTUK law draft.

"A number of ministers of the cabinet disapprove of this law, deputies have declared that they are against this law. Passing a law in an effort to satisfy a few media bosses should not be possible in a healthy system. This country should immediately go for snap polls in an effort to establish as healthy administration," Erdogan said.

Erdogan also called on the coalition partners to take the election decision before harming this country anymore.

SONUÇ

İnsanlık tarihinde savaşların yanısıra gelişmelerle de süregelmektedir. Neil Armstrong'un aya adım atışında sözünü ettiği "Bir insan için küçük, ancak insanlık tarihi için büyük bir adım.." ifadelerini, bugün İnternet gerçeği anlamında değerlendirmek söz konusudur.

Kişiler başka kişi ya da kişilerle "Chad" denilen iletişimi kurabilmekte, bu ve benzeri yollarla kültürel alış-veriş, karşılıklı bilgi akışı sağlayabilmekte, ticari işlemler yapabilmektedir. Küreselleşme anlamında olaya baktığımızda, insanlık tarihi için İnternetin çok büyük bir adım olduğu gerçeği ortadır.

Her bir bireyi kendini ifade etme özgürlüğü aynı zamanda kendi kültürünü ifade etmeye ve geliştirmeye hakkı vardır. Bu nedenle de erişim olanağı olan veya yaratabilen her bir birey, İnternet alt yapısını iletişim için kullanmaya çalışmaktadır. Böylece daha iyi bir yaşam biçimine ulaşma çabasını sürdürmektedir.

Daha iyi bir yaşam standardına kavuşmak için her bir bireyin iletişim otobanına katılmasıyla birlikte, bireyin kendisini, kültürel değerlerini ifade etme hak ve özgürlüklerinin yanı sıra, küreselleşen dünyada ortaya çıkan elektronik ticaret için artan taleplerden doğan ticari gereksinimler, devletlerin ve uluslararası örgütler vb. yasa yapıcı organların (uluslararası entegrasyonlar), bu süreç içerisinde kontrolü sağlama ve bir takım yaptırımlarla uygulamaya koyma (rasyonalize etme) (mevcut politik görüşler çerçevesinde rasyonalize etme) ihtiyacının önüne geçecektir.

Ülkelerarası barışın sağlanması amacıyla oluşturulmuş bulunan Birleşmiş Milletler örgütünün İkinci Dünya Savaşına engel olamaması sonucu, ülkeler arasında ticari işbirliği yani ekonomik alanda birliktelik yaratmak suretiyle savaşı son verme çabaları sonucu demir-çelik topluluğu şeklinde başlayan Avrupa Ekonomik Topluluğunun bugün geldiği nokta bilinmektedir. Buna benzer, Kuzey America Serbest Ticaret Anlaşması "NAFTA" (North American Free Trade Agreement),

Karadeniz Ekonomik İşbirliği “KEİB” gibi bölgesel entegrasyonların temel ortak noktaları da ticarettir.

Özellikle radyo, Tv gibi, son olarak da İnternet gibi elektronik iletişim araçlarının bireyin ve toplumların hayatına girmesiyle ok yaydan fırlamış, özellikle iletişim anlamında bireyin özgürlüğünün kısıtlanması imkamsızlaşmıştır.

Yazar Bruce Sterling İnternet’i “gerçek, modern, fonksiyonel anarşinin nadir örneklerinden biri” olarak tanımlamaktadır.(*the trend towards a decentralized and anarchic model of computer mediated communication networks*, Henry Edward Hardy, "The History of the Net"⁹) Bu tanımdan yola çıkarsak herhangi bir hükümet ve ağların ağı olarak tanımlayabileceğimiz küresel bilgisayar ağı olan internet arasında temel bir uyumsuzluk olduğunu kolaylıkla görebiliriz. Hükümet otorite temeline dayalıyken İnternet’in özünde anarşi yatmaktadır. hükümet ve İnternet olgularının aynı potada kolay kaynamayacağı kolay görülebilen bir gerçek olmasına karşın, İnternet’teki anarşinin , merkezi kontrol altına alınamayacak güçlü, azami işbirliğine yönelik ve fonksiyonel bir kuvvet olduğu bu denli net görülememektedir. Bu nedenle de, İnternete ilişkin normative düzenlemeler olmasına karşın, bunların pratikteki uygulamalarının yetersizliği konuyu tartışılması ilginç boyutlara taşmaktadır.

İnternetteki her bir kullanıcı aynı zamanda, güç oluşturmanın, kendi kendini düzenleme’ kendi kendini korumanın, işbirliği içindeki bir toplululuğun da bir parçasıdır, hatta daha küçük alt bir grubun daha güçlü bir üyesi olmayı bile seçebilir. İnternet kullanıcıları siber uzayın (=Web) sınırları içinde çok özgün bir gücü ellerinde tutmaktadırlar. Bu durumda, kullanıcıların ortak stratejilere uyum zorunluluğundan çok bu uzayda iş yapmak isteyenlerin kullanıcı ihtiyaçlarına uygun çözümler getirmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedendir ki İnternetteki yasal düzenlemelerin uygulanabilir olabilmesi için de bu bakış açısından hareket gerekmektedir. Barlow “Yasalar ve sosyal pratikler arasında belirgin ayrılıklar olduğu zaman adaptasyon toplumdan gelmez” tezini savunmaktadır ve İnternet’in

yasalarla değil' yasaların internet'le uyumlu olması gerektiği hususunu gündeme getirmektedir.

Yukarıdaki argüman doğru olmasına karşın, kullanıcıların bireysel olarak kendilerini savunmaları Internet'i zarar verici ataklardan korumaya tümüyle yeterli değildir; bireylerin tek başlarına başa çıkamayacakları sorunlar mevcuttur. Ancak, hükümetler yalnızca Internet üzerindeki kooperatif anarşi meselelerine ve yalnızca kullanıcıları korumaya yönelik olarak müdahale etmelidirler ve bu müdahalenin politik hedeflere ulaşmada araç haline getirilmeksizin ve kullanımı tırpanlamayacak şekilde olduğu zaman yarar sağlayabileceği unutulmamalıdır.

Internet gerçek anlamda özgündür ve Internet'in özel karakteristikleri hükümetler tarafından tümüyle anlaşılamadığı sürece bu ortamı düzenlemeye yönelik çabalar başarısız olmaya mahkum kalacaklardır. Ithiel de Sola Pool'un bize hatırlattığı gibi "Özgürlük de bir politikadır" gerçeği unutulmamalıdır. Telekomünikasyon endüstrisinde seçim; rekabet ya da düzenlemecilik politikaları arasında yapılmaktadır. Benzer şekilde bu seçim, Internet için de Özgürlük ya da düzenleme politikaları arasında olacaktır. Özgürlük politikası Internetin doğal ve verimli gelişimine Dolayısıyla katılan kullanıcılarının kendi kontrolünde ancak gene de kontrol edilemeyen paradoksyal bir toplamı olmasına geçit verecektir.

Ulusal yönetimler, "her bireyi mümkün olduğu kadar teknoloji üretimine katmanın" başarılı olmanın, gelişmenin bir yolu olduğunu kabul etmekte, . teknoloji alanında elde edilen başarıların ve gelişmelerin diğer sektörlerdeki başarıları da kendiliğinden getireceği gerçeğini görmektedirler..

Ufuklarımız genişleyip, teknolojimiz ilerledikçe, bireye verdiğimiz değer de artmaktadır. 21. yy ın en heyecan uyandırıcı atılımları, teknoloji sayesinde değil, insan olmanın ne anlama geldiğinin daha iyi anlaşılması sayesinde gerçekleşecektir.

Teknoloji geliştikçe, üretimde tükendirmeye gitmenin bedeli azalmaktadır. (Sy.246 Bilgi Cagi Prof Dr. ismail Tekeli). Bazıları, Internete iletişim bakışı

açısından baktığımızı, ancak azınlıkların zor durumda olup, küreselleşmeden fazla etkilendiğini belirtilmektedir Bu görüşün savunucuları İnternetin büyük bir değişim geçirdini, bunun sonunda birden çoğa değil çoktan çoğa bir sistem getirdiğini savunurken, Fransız Bindei'ye yazıların gerçek sahibini, bunları kimlerin yazdığını aramakta, bilginin özgür dolaşımı kelimelerinin arkasında aslında, dominant kültürlerin, teknolojiye hakim grupların hakimiyeti söz konusu olduğunu vurgulamaktadır. “Bu nedenle, bundan sonra savaşlar gelecekte bilgi ve iletişim üzerine olacaktır. Teknolojiyi iyi kullanabilen ileri ülkeler kendilerini en yukarıya taşımaya çalışıyorlar.” (Bindei, sayfa 3) iddasındadır.

Türkiye’de son yıllarda çıkan yazılarda da benzer endişeler pek çok kez dile getirilmiştir. “İktidar savaşları sadece politikanın ya da ekonominin üst yönetim kademelerine ait bir kavram değil. Bu savaşlar, gündelik yaşamımızın her anında insanlar arası ilişkilerde de yaşanıyor. Kimileri isteklerini kabul ettiriyor, diğerleri ise geri çekilip Kabul ediyor. Kurbanlar çoğu kez herşey olup bittikten sonra yönlendirilmiş, aşağılanmış, ya da kullanılmış olduklarını fark ediyorlar.” (Cumhuriyet Dergisi, 24 Ocak 99, sayı 670, sayfa 9)

Westren, Web’in tarihsel olarak merkeziyetçi yapıda olan iletişim teknolojilerinin ironic bir şekilde tersine dönerek bugünkü modern, sosyal formunu (ilişkileri) almasına neden olan tekno-sosyal bir kaza olduğunu söylemektedir. Bu sonuç kazara doğmuştur, teknolojiyi sosyal hayattaki bir kaza etkilemiştir (Western, 1997)

Tarihsel olarak kalabalıklara hangi bilginin aktarılacağına çok az sayıda insan karar vermektedir (Merkeziyetçilik). Hangi bilgi yazılacak – etkilemede, yönlendirmede kullanacak? Kapıları tutan az sayıda insan, kalabalıklara hangi tür bilgi dağıtılacağına, kitlelere ne mesaj iletileceğine karar verme gücüne sahiptirler.:

İnsanların, İnternetin, herkesin duman sinyalini göndermeye ve davul sesini duyurmaya yeterli olmadığını fark etmesinden sonra, battaniyelerin ve davulların üzerine kimin ellerini koyacağını tayin etmek üzere tekrardan organize ve re-

organize olma çalışmalarına başlanılmıştır. Her şeyi sil baştan yapmaya başladık ve aynı zamanda da, yazıcıların, mikrofonların ve kameraların üzerine kimlerin ellerini koyacaklarına karar vermeye çalıştık. Ta ki, kültürel varlıklarda, üretmenin, sergilemenin ve yaygınlaştırmanın çok sayıda ve zengin erişim yolları olduğunu fark edene kadar. Western “İşte internet için asıl mesele burada” demekle şu anda bu soruları sormanın zamanı geldiğini söylemektedir. (Western, Sayfa 195)

Metha’ya göre de Internet özgür bir ortam olması nedeniyle, regulasyondan uzak olduğu için, yalnızca politik, coğrafi ve sosyal sınırlar içinde kalmayıp, şu andaki düzenlenmiş formuyla; bazı kuralların, kanunların ve alışkanlıkların, ahlaki ve toplumsal değerleri zorlayarak yasaların etrafından dolanabilmektedir. (Metha, Sayfa 161)

Internet’in gelişimine mani olmak mümkün değildir. Devletler kişi özgürlüğüne önem verirken, aynı zamanda bir takım yasal düzenlemeler de yapma ihtiyacı hatta zorunluluğu duymaktadırlar. Ancak, zaman içerisinde yapılan yasal düzenlemeler sırasında aynı zamanda kontrolü elinde tutma isteği de doğmaktadır. Bu durumda özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin, hükümet ve parlamentoları çelişkiye düşmektedirler. Dolayısıyla “şu şöyle olmalıdır” doğru saptanamamakta, bir daire içinde dönüp durmaya mahkum kalınmaktadır.

Internet’in erişim alanı ve teknolojik imkanları kişi özgürlüğünü yeterince kısıtlamaya imkan vermemektedir. Bu nedenle de çıkartılan yasaların her zaman uygulanabilir olması mümkün görünmemektedir. Uygulanabilir olmayan yasalar ise ihlal edilmeye, sonuçta da değiştirilmeye mahkumdur.

Dünyada bir takım büyük uluslararası kuruluşlar devletlerin önüne geçmiş ve kontrolü ellerinde tutmaya başlamışlardır. Hiçbir devletin bu durumla tek başına mücadele etmesi mümkün değildir. Bunun içindir ki Birleşmiş Milletler Bünyesinde konuyla ilgili gerçekleştirilen konferanslara büyük şirketler de davet edilmeye başlanmış olup, fazla geçmişi olmayan bu konu da çalışmalar sürdürülmektedir.

Devletler bazı konularda yetersiz kalmaktadır. Devletin gerçek görevi kişi hak ve özgürlüklerini (temel hak ve özgürlükler) korumak, toplumun düzenini sağlamak, aynı zamanda toplumun ilerleyip gelişmesini sağlamaktır.

Hukuk, toplumsal düzenin sağlanması için ihtiyaç duyulan kurallar bütünüdür. Bu nedenle, toplumun ihtiyaçlarının gelişmesi ve değişmesine bağlı olarak değişir ve gelişir.

İnsanların, özellikle üniversite ve sivil toplum örgütlerinin, bilinçlenip, baskı grubu olarak hükümetleri doğru yönlendirmesi gerekmektedir. Toplum adına karar alma mekanizmasında bulunan insanlar, toplumsal grupların, sivil toplum kuruluşlarının sesini dinlemeye mecburdur. Aksi takdirde alınan kararların yürürlüğünün sağlanması mümkün olmadığı gibi yenisinin çıkarılması da zorunluluk haline gelir.

Devletlerin bireyi ve toplumu kontrol etme ve rasyonalizasyona ulaşma çabaları olduğu bir gerçektir. Ancak bireyin daha iyi bir yaşam biçimine ulaşmak amacıyla sahip olduğu kendini ifade etme özgürlüğü, bunun yanısıra hatta paralel olarak ticaret yapan firmaların da bir takım taleplerinin olması bunu istedikleri şekilde yapamayacakları gerçeğini ortaya koymaktadır.

Bireylerin ve ticaret yapan firmaların daha güçlü olması nedeniyle, devletlerin bireyi ve toplumu kontrol etme ve rasyonalizasyona ulaşma ihtiyaçlarının önüne geçecek ve bu da ihlallere neden olacaktır. Birey ve ticari firmaların ihtiyaçları düşünülmeden yapılan yasal düzenlemeler çiğnenmeye mahkumlardır. Türkiye’de özel televizyon kanallarının yasak olduğu dönemde, yasağa rağmen yayına başlamaları bunun en somut örneğidir.

Gerek uluslararası ve ulusal yasalar, gerekse yasal katılımcıların çabaları kişiler arası iletişim ticari işlemler ve ulusal sınırlar içinde ve dışındaki her düzeydeki tüm işlemler için ihtiyaç duyulan bireysel özgürlüğe ilişkin gerekli düzenlemeleri gerçekleştiremedikleri için yetersiz kalmaktadırlar.

Fikirleri dizginlemek özellikle İnternet gerçeğinden sonar mümkün değildir. Dünya düzeni gelişmekte ve değişmektedir. Soğuk savaşın ardından gelen süreçte teknolojik ve ekonomik savaşlar gerçekleşmektedir. Teknolojisini geliştiren, ekonomisini güçlendiren ülkeler, entegrasyonlar, hatta uluslararası büyük firmalar dünyayı daha büyük çaplı yönlendirmede etkili olmaya devam edeceklerdir.

İletişim teknolojisinde bir devrim olan İnternet özgür bir iletişim ortamı olarak doğmuştur ve elektronik ticaret onun çocuğudur.

Düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün, özgün kanaat oluşumunun sağlanması, bu yolla ticaret yapılması en etkin kullanım alanlarınını oluşturmaktadır. İnternet aracılığı ile gerçekleştirilecek her türlü iletişimde hukukun üstün kılınması, kişilik haklarının korunması, düşünce ve ifade özgürlüğü gibi duyarlı alanların dengelenmesi ve gerek her türlü bilgi akışında, gerekse elektronik ticaret alanında ortaya çıkabilecek, özellikle de güvenlik sorununa ilişkin bir takım hukuksal düzenlemeler yapılmak zorundadır.

Devletlerin, uluslararası örgüt veya entegrasyonların, hatta uluslararası firmaların İnternet iletişiminin ve çocuğu olan elektronik ticaretin , bir takım hukuksal düzenlemeler aracılığı ile gelişmesini engelleme veya özgürlüğünün kısıtlaması çabaları sonuç veremeyecektir.

Sınırlar aşılı, farklı kültürler arasında iletişim geliştikçe, bireyler insane olmanın ne anlama geldiğini öğrenecekler ve fikirleri dizginleyeceğini farkederek özgürlüğün sonsuzluğuna varacaklardır.

Daha fazla özgürlük isteyen birey ve toplumlar, kendilerini kısıtlayacak değil, İnternet aracılığı ile gerçekleştirilecek, bilgi, ticari alış-verişte güvenliği sağlayacak yasal düzenlemelerle bu özgürlüğünü artırarak devam ettirecek teknolojik altyapı talep edeceklerdir.

Bütün bu gerçekler günümüz idarecilerini büyük sorumluluk altına soktuğu gibi, gelecekteki yöneticileri de bu yönde çalışmaya sevkedecektir, zira dünya yepyeni bir toplum biçimine doğru engel tanımaz bir şekilde yol almaktadır. Meydana gelmekte olan toplumda en önemli sermaye, bilim, bilgi, entellektüel ve insani sermaye olup, bu ise ancak özgürlük ortamında gelişecektir. Sonuçta sosyal ve ekonomik gelişmeler, yasal düzenlemeler ve hukuksal yaptırımlarla engellenemeyecektir.

KAYNAKÇA

1999 yılı Birleşmiş Milletler İnsan Kalkınma Raporu, sayfa 57 4676 sayılı yasanın 14. Maddesi ile değiştirilen 3984 sayılı yasanın 31. Maddesinin 2. Fıkrasında 7.6.2001 ve 4676 sayılı "RTÜK Yasası" 14. madde,. 26.

A critical analysis of the use of computers in education. ECTJ, 34, No. 3, 137, 1986.
A Quantitative Assessment of Electronic Commerce, WTO Staff Working Paper ERAD-99-01 (Annex Table 1)

Alemdar ve İrfan Erdoğan, Popüler Kültür ve iletişim İnternet Düzenlemelerinin Uygulanması, 1994, Sayfa 249

Anadolu Ajansı Web Sitesi <<http://www.anadolujansi.com.tr/>> (11 Mayıs 2002 tarihiyle) Ankara - TDN Parliament Bureau 9 May 2002 (10 Mayıs 2002'de erişildi <http://www.turkishdailynews.com/tdn/FrTDN/latest/dom.htm#d5>) Australia, <http://www.law.gov.au/ecommerce>). Barber's Barber's

Bilgi Cagi Prof Dr. ismail Tekeli, Sy.246

Birleşmiş Milletler İnsan Kalkınma Raporu,, 1999, sayfa 57

Carraher and Schlieman, 1982, op. cit., P. 81 (Carraher, Terezinha N., Carraher, David W. and Schliemann, Analúcia D. Na vida, dez; na escola, zero: os contextos culturais da aprendizagem da matemática. Cad. Pesq., São Paulo,(42), p.79-86, August 1982

Citizenship and Internet” Seminar, held on December 8, 1999 by the Information Network for the Third Sector (*Rede de Informações para o Terceiro Setor*, RITS), in Rio de Janeiro, Brazil.

Council of Europe Group of Specialists on On-line Services and Democracy Draft Declaration on Freedom of communication on the Internet, Strasbourg, 8 April 2002

Cumhuriyet Dergisi, 24 Ocak 99, Şayi 670, sayfa 9-

Demir-Halk Bank NV sold to Cingillioglu-Dogan Consortium - Demir-Halk Bank NV sold to Cingillioglu-Dogan Consortium*IntelliNews Today* **RTUK** head warns about adverse effects of **new RTUK** bill on Internet - *IntelliNews Sectors* **RTUK** head warns about adverse effects of **new RTUK** bill on Internet

Drucker, P. [The age of social transformation. The Atlantic Monthly, 274. \(5\). 53-80.](#) , 1994 November

Eleanor Fink , http://www.developmentgateway.org/shared/community-member?user_id=1921

European Parliament resolution on the existence of a global system for the interception of private and commercial communications (ECHELON interception system) (2001/2098(INI)) - September (**European Parliament resolution on the existence of a global system for the interception of private and commercial communications**)

Fatma Hasene Suna – Cumhuriyet Gazetesi, 15.7.1998 tarihli yazısı

Feyza S. Ergün, 22-23 Ekim 1998 75. Yılında Cumhuriyet ve Hukuk Sempozyumu

Giachino, Renee and Jeffrey Mazzella, ("SIMPLIFICATION" IS NOT THE EASY ANSWER (BASITE INDIRGEME KOLAY CEVAP DEGILDIR) Center for *Individual Freedom*, www.cfif.org , July 2001 p. 3.(Accessed on 9 May 2002 from the following website: www.netcaucus.org/books/taxation2001/docs/cif.pdf -)

<http://acjournal.org/holdings/vol3/Iss3/spec1/#geertz1>, 1973

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b103m.htm>

<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b104m.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b105m.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b106m.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b107m.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b10801h.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b10901h.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b11001h.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b11101h.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b11201h.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/b11301h.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/guncel2.html>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/k4676.html>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/rtuk-inet-basin-ilkiz.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/rtuk-yasa-inet.html>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/ss682m.htm>
<http://bt-stk.inet-tr.org.tr/yeni-duzenleme.htm>
<http://bt-stk.org.tr/rtuk.html>
<http://bt-stk.org.tr/rtuk-2002.html>
<http://hel.uns.tju.edu/nomads/GNI.html>
<http://insight.mcmaster.ca/org/efc/pages/elections/>
<http://protesto.inet.org.tr/bigsam.php>
<http://protesto.inet.org.tr/bigsam1.html>
<http://protesto.inet.org.tr/gbook.php?action=2>
<http://protesto.inet.org.tr/veto.html>
<http://protesto2.inet.org.tr/>
<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2001/06/10/guncel/guncel2.html>
http://www.c4group.net/ivhp/duyuru_oku.php?duyuruid=4
[**http://www.cli.org/emdraft.html**](http://www.cli.org/emdraft.html)
<http://www.cli.org/paper4.htm> on 18 May 2002 28 pages (Word document)
<http://www.cpj.org/attacks01/mideast01/turkey.html>
<http://www.cyber-rights.org>, May 18, 2002 5 pages (Word document)
<http://www.cyborlink.com/besite/hofstede.htm>

<http://www.e-ticaret.gov.tr/ecomeng.htm> (7 Mayıs 2002, Salı günü erişilmiştir)
<http://www.e-ticaret.gov.tr/ecomeng.htm> (7 Mayıs 2002, Salı günü aşağıdaki Web sitesinden erişilmiştir)

<http://www.e-ticaret.gov.tr/ETK/duyuru.htm>

<http://www.e-ticaret.gov.tr/etk/etk.htm>

<http://www.e-ticaret.gov.tr/hukuk/AFedyasa.htm>

<http://www.law.upenn.edu/library/ulc/ulc.htm> "l "ueccta" esinlenerek hazırlanan Singapur yasasından alınmıştır.

http://www.turkishdailynews.com/old_editions/06_19_01/dom.htm#d3

<http://www.webcom.com/~pjones/model.html> (9 May 2002'de erişilmiştir)

HURRIYET (LIBERAL) on 19 June 2001

[Intercultural Communication: G. Hofstede](#)
[Intercultural Communication: G. Hofstede](#)

Internet Düzenlemelerinin Uygulanması, Haruhiko Matsuda– (Implementing Internet Regulation, Haruhiko Matsuda= Presented at The 1999 Asia Young Leaders' Forum "e-Asia: Technology, Culture and Identity: Who Leads Who?", 24-27 November 1999, Hong Kong SAR”

İonna Kuçuradi Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları S:51

[It is early for an upgrade, says Fitch's Taylor](#) - [It is early for an upgrade, says Fitch's Taylor](#) *Intelli News Today* Industry News

Johnson, David R and David G. Post, David G. The New 'Civic Virtue' of the Internet [1997]

Kanada Uniform Elektronik Ticaret Yasası (The Canadian Uniform Electronic Commerce Act “UCEA”)

Kaplinsky, Raphael. Accumulation and the Transfer of Technology: Issues of Conflict and Mechanisms for the Exercise of Control. *World Development*. 4, No. 3, 197-224, 1976.)

Kaplinsky, Raphael. Accumulation and the Transfer of Technology: Issues of Conflict and Mechanisms for the Exercise of Control. World Development. 4, No. 3, 197-224, 1976.)

Kaynak: A Quantitative Assessment of Electronic Commerce, WTO Staff Working Paper ERAD-99-01 (Annex Table 1)

Leyla Tavşanoğlu, Cumhuriyet, 5.7.1998)

Necip Bilge, Hukuk Başlangıcı, (Turhan Kitabevi) 200

NewsWatch - English - April 12, 2002

Economic Paiva, Vanilda, Fontanive, Nilma and Klein, Ruben. Competências básicas para um mundo complexo. O GLOBO, Opinião, Wednesday, September 9, 1998, P. 7

Paiva, Vanilda, Fontanive, Nilma and Klein, Ruben. Competências básicas para um mundo complexo. O GLOBO, Opinião, Wednesday, September 9, 1998, P. 7

Peter Jones (pfmjones@inforamp.net) Last Update: December 30, 1998.

Post, David G.([Temple University School of Law](#) and [Cyberspace Law Institute](#)⁽¹⁾)

The "Unsettled Paradox":The Internet, the State, and the Consent of the Governed

Resmi Gazete: 24 Mart 2001 - Sayı: 24352

RTÜK iptal edilmelidir İmza Kampanyasına katıl !

RTÜK Yasası olarak bilinen ve 21 Mayıs 2002 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan kanun

Science and Technology High Board held on 2 June 1998,

Streibel, Michael J. A critical analysis of the use of computers in education. ECTJ, 34, No. 3, 137, 1986.)

Streibel, Michael J. A critical analysis of the use of computers in education. ECTJ, 34, No. 3, 137, 1986.

Streibel, Michael J. Kaynak: Şubat 2000, OECD *Internet temelli EDI dahil

T.C. Anayasanın 5. Maddesi:

T.C. Anayasasının “Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği” başlığı altında yer alan 12. Maddesinin 1. Fıkrasında

T.C. Anayasasının 22. Maddesi

[The 'Unsettled Paradox': The Internet, the State, and the Consent of the Governed](#) (5 Indiana J. Global Legal Studies 521, 1998)23 pages (Word document)

TRILLO , Master Tezi, Sayfa 1

Prof Füsun Arsava – 23 3 1998 - ATAUM). “Uluslararası hukuk,

Trillo, 1997, P. 2Masters thesis, May 1997.)(Trillo, 1997). ..(Trillo, Néstor G. Studying intercultural communication: initial directions and resources.)

Turkish Press Review, 02-04-10, HR-Net (Hellenic Resources Network) (**Accessed on 11 May 2002 from the following website: <http://www.hri.org/>**)

Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları Hicri Fişek S:97

Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları S:112

Türkiye Kamu Sektöründe Elektronik Ticaret ve Sürmekte olan Çalışmalar
Uluslararası adalet divanının 38. maddesinde Uluslararası hukukun kaynakları tek tek sayılmıştır

United States

Urban Terrorism <http://www.soaw.org/manuals/ter-urb.html>

www.cyborlink.com www.cyborlink.com

EKLER

Ek-1

Elektronik İmzalar İçin Topluluk Çerçevesi konusunda 13 Aralık 1999 tarihli 1999/93/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi ("Elektronik İmzalar İçin Topluluk Çerçevesi")

Topluluk Resmi Gazetesi No: L 013, 19.1.2000, s.0012-0020 AVRUPA PARLAMENTOSU VE AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ, Avrupa Topluluğunu kuran Antlaşmayı ve özellikle bu Antlaşmanın 47/2 , 55 ve 95. maddelerini, Komisyon'un önerisini(1),Ekonomik ve Sosyal Komite'nin görüşünü (2),Bölgeler Komitesi'nin görüşünü (3),Göz önünde bulundurarak, Antlaşma'nın 251. maddesinde öngörülen prosedür (4) uyarınca hareket ederek, Aşağıdaki konuları dikkate alarak :

(1)16 Nisan 1997'de, Komisyon, Avrupa Parlamentosu'na, Konsey'e, Ekonomik ve Sosyal Komite'ye ve Bölgeler Komitesi'ne, Elektronik Ticaretle İlgili bir Avrupa Girişimi önerisi sunmuştur;

(2) 8 Ekim 1997'de, Komisyon, Avrupa Parlamentosu'na, Konsey'e, Ekonomik ve Sosyal Komite'ye ve Bölgeler Komitesi'ne elektronik iletişimde emniyet ve güvenin sağlanması-numaralandırma ve dijital imzalar konularında Avrupa çerçevesine doğru isimli bir öneri sunmuştur.

(3) 1 Aralık 1997'de, Konsey, Komisyon'u, mümkün olan en kısa sürede, Avrupa Parlamentosu ve Konsey'e sunmak üzere, sayısal imzalarla ilgili bir direktif önerisi hazırlamaya davet etmiştir.

(4) Elektronik iletişim ve ticaret, "elektronik imzaları" ve verilerin tasdik edilmesini sağlayacak ilgili hizmetleri gerekli kılmaktadır; elektronik imzaların hukuki olarak tanınmasına ilişkin kuralların farklılığı ve üye ülkelerde sertifikasyon hizmet yükümlülerinin akreditasyonu, elektronik iletişimin kullanılmasında ve

elektronik ticarete ciddi bir engel oluşturabilmektedir; öte yandan elektronik imzalara uygulanabilecek koşullara ilişkin bir Topluluk çerçevesi oluşturulması, yeni teknolojilere olan güvenin güçlendirilmesi ve genel kabulünün sağlanmasına katkıda bulunacaktır; üye ülkelerdeki mevzuat değişiklikleri, malların ve hizmetlerin iç pazarda serbest dolaşımını engellememelidir.

(5) Elektronik imza ürünlerinin birlikte kullanılabilirliğinin geliştirilmesi gereklidir; işbu Antlaşmanın 14. maddesine uygun olarak, iç pazar, malların serbest dolaşımının sağlandığı bir ortamı içermelidir; elektronik imza ürünlerine özel esaslı şartların, Konsey'in 19 Aralık 1994 tarihli (AT) 3381/94 sayılı, çift kullanımlı malların ihracatının kontrolünü sağlayacak bir Topluluk rejimini oluşturan düzenlemesi (5) ve Konsey'in 19 Aralık 1994 tarihli, çift kullanımlı malların ihracatının kontrolüyle ilgili Konsey tarafından kabul edilen ortak eyleme ilişkin 94/942/CFSP sayılı kararına halel getirmeksizin, iç pazarda serbest dolaşımın sağlanması ve elektronik imzalara olan güvenin yaratılması açısından yerine getirilmesi gereklidir.

(6) Bu Direktif, hizmetlerin sunulması çerçevesinde, ulusal mevzuatın, kamu düzeni veya kamu güvenliği tarafından düzenlenen bilginin gizliliği ile ilgili kısımlarını uyumlaştırmamaktadır.

(7) İç Pazar kişilerin serbest dolaşımını teminat altına almakta ve bu nedenle AB vatandaşları ile AB'de ikamet edenler, ikamet ettikleri ülkeden farklı üye ülke yetkilileri ile ilişki kurmak durumunda kalmaktadırlar; elektronik iletişimin mevcudiyeti bu durumda büyük yarar sağlayabilecektir.

(8) Hızlı teknolojik gelişme ve Internetin küresel niteliği, çeşitli teknolojilere açık bir yaklaşımı ve verilerin elektronik yoldan tasdikini sağlayacak hizmetleri gerektirmektedir.

(9) Elektronik imzalar, bu imzalarla ilgili ya da onları kullanan yeni ürün ve hizmetlerin ortaya çıkmasına yol açan çok çeşitli durum ve uygulamalarda kullanılacaktır; bu ürün ve hizmetlerin tanımı, sertifika verilmesi ve yönetimiyle

sınırlı kalmamalı, aynı zamanda, elektronik imzaları kullanan ya da ilişkili olan, zaman damgalama hizmetleri, rehber hizmetleri, bilgisayar hizmetleri veya elektronik imzayla ilgili danışma şirketleri vs. gibi tüm hizmetleri, kapsamalıdır.

(10) İç Pazar, sertifikasyon hizmeti sunucularına, uluslararası faaliyetlerini geliştirerek rekabet güçlerini arttırma ve böylece tüketicilere ve firmalara yeni bilgi değişimi olanakları verme ve sınırlara tabi olmaksızın elektronik yolla serbestçe tamamen güvenli olarak ticaret yapma imkanını sağlamaktadır; açık şebekeler kanalıyla Topluluk çapında sertifikasyon hizmetlerinin sunulmasının geliştirilmesi için, sertifikasyon hizmeti sunucularının hizmetlerini önceden izin almaksızın sunmaları konusunda serbestiye sahip olmaları gereklidir; önceden izin alma, sadece sertifikasyon hizmeti vermeden önce ilgili hizmet sunucusunun ulusal yetkililerden sertifikasyon hizmetini sunabilmesi için onay almasını değil, aynı zamanda aynı etkiyi gösterecek diğer tüm önlemleri de kapsamaktadır;

(11) Daha iyi hizmet sağlamayı amaçlayan ihtiyari akreditasyon sistemleri, sertifikasyon hizmeti sunucularına, gelişmekte olan pazar için gerekli güven, emniyet ve kalite düzeyine erişebilme amacıyla hizmetlerini geliştirmelerini sağlayacak uygun çerçeveyi oluşturabilir; bu sistemlerin sertifikasyon hizmeti sunucuları arasında en iyi uygulamanın gelişimini desteklemesi gereklidir; sertifikasyon hizmeti sağlayıcıları bu akreditasyon sistemine katılmakta ve bundan yararlanmakta serbest olmalıdır.

(12) Sertifikasyon hizmeti, ulusal hukuka uygun olarak kurulması şartıyla bir kamu kuruluşu tarafından verilebileceği gibi gerçek ya da tüzel bir kişi tarafından da verilebilir; üye ülkeler sertifika sunucularının ihtiyari akreditasyon sistemleri dışında faaliyet göstermelerini yasaklamamalıdır; bu akreditasyon sistemlerinin sertifikasyon hizmeti alanında rekabeti kısıtlamamasının temin edilmesi gereklidir.

(13) Üye ülkeler bu Direktifte öngörülen düzenlemelere uyulmasının denetimini ne şekilde temin edeceklerini kendileri kararlaştırabilirler; bu Direktif, özel sektör nitelikli denetim sistemi uygulamalarının kurulmasına engel teşkil

etmemektedir; bu Direktif, sertifikasyon hizmeti sunucularına, uygulanmakta olan herhangi bir akreditasyon sistemi çerçevesinde denetime başvurma zorunluluğu getirmemektedir.

14) Tüketici ve iş dünyasının ihtiyaçları arasında bir denge kurulması önemlidir.

(15) Ek III, ileri elektronik imzaların işlevselliğini güvence altına almak için, güvenli imza oluşum araçlarıyla ilgili gerekleri içermektedir olup, bu araçların faaliyet gösterdiği tüm sistem alanını kapsamamaktadır; iç pazarın iyi işlemesi Komisyonun ve Üye Devletlerin Ek III'teki güvenli imzaların oluşturulması araçlarının uygunluk değerlendirmesi ile görevli kurumların oluşturulmasını sağlamak üzere hızla harekete geçmeleri gerekmektedir; pazar ihtiyaçlarını karşılayabilmek bakımından uygunluk denetiminin zamanında ve etkili biçimde gerçekleştirilmesi gereklidir;

(16) Bu direktif, Toplulukta elektronik imzaların hukuken tanınmasına katkı sağlamaktadır; özellikle münhasıran belirli sayıda katılımcı arasındaki ihtiyari özel hukuk anlaşmalarına dayalı sistemler içinde kullanılan elektronik imzalar için düzenleyici bir çerçeve gerekli değildir; tarafların aralarında imzalı elektronik verileri kabul etme kural ve koşullarını kararlaştırma serbestisine, ulusal hukuk tarafından belirlenen sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla, saygı duyulmalıdır; bu tür sistemlerde kullanılan elektronik imzaların hukuki etkililiklerinin ve yargı süreçlerinde kanıt olarak kullanılabilirliklerinin kabulü gereklidir.

(17) Bu direktif, sözleşme hukuku, özellikle sözleşmelerin yapılması ya da ifası ya da imzalarla ilgili sözleşme dışı nitelikteki diğer şekil şartları konusundaki ulusal kuralları uyumlaştırmayı amaçlamamaktadır; bu nedenle elektronik imzaların hukuki etkileri ile ilgili hükümlerin, ulusal hukukun sözleşmelerin yapılması ya da sözleşmelerin yapıldığı yer ile ilgili şartlarına hanel getirmemesi gerekmektedir.

(18) İmza yaratım datasının saklanması ve kopyalanması, elektronik imzaların hukuken geçerliliğini tehlikeye düşürebilecek niteliktedir.

(19) Elektronik imzalar, kamu sektöründe ulusal ve Topluluk idareleri nezdinde ve bu idareler arasındaki iletişim çerçevesinde, ayrıca bu idareler ile vatandaşlar ve ekonomik faaliyetlerde bulunanlar arasında (örneğin kamu ihaleleri, vergilendirme, sosyal güvenlik, sağlık ve adli sistem alanlarında) kullanılacaktır.

(20) Elektronik imzaların hukuki etkileriyle ilgili uyumlaştırılmış kriterler, Topluluk çapındaki tutarlı hukuki çerçeveyi koruyacaktır; ulusal hukuklar, el ile atılmış imzaların hukuki geçerlilikleriyle ilgili farklı şartlar öngörmektedirler; bununla birlikte, sertifikalar elektronik olarak imza atan bir kişinin kimliğini doğrulamak için kullanılabilir; nitelikli (mevsuf, vasıflı) sertifikalara dayalı ileri elektronik imzalar, daha üst düzeyde güvenliği öngörmektedir; nitelikli sertifikalara dayalı ve güvenli imza yaratımı tertibatı ile oluşturulan ileri elektronik imzalar, ancak el ile imzanın koşulları yerine getirilmişse, el ile imzaya, hukuken denk tutulabilir.

(21) Elektronik tasdik sistemlerinin genel kabulüne katkı sağlanması açısından, tüm üye devletlerde hukuki süreçlerde kanıt olarak kullanılabilmelerinin temini gereklidir; elektronik imzaların hukuken tanınması objektif kriterlerle bağlanmalı ve ilgili sertifikasyon hizmeti sunucusunun onayı ile ilişkilendirilmemelidir; ulusal hukuk elektronik dokümanların ve elektronik imzaların kullanılabileceği hukuki alanları belirler; bu Direktif, ne ulusal mahkemelerin bu direktifin gereklerine uygunluk konusundaki kararlarına, ne de kanıtların serbest takdiri ile ilgili ulusal kurallara hâle getirmez.

(22) Sertifikasyon hizmeti sunucuları, kamuya sertifikasyon hizmetleri sağladıklarında, sorumluluk, ilgili ulusal hukuka tabidir.

(23) Uluslararası elektronik ticaretin gelişimi üçüncü ülkeleri içine alan uluslararası anlaşmaları gerektirmektedir; küresel karşılıklı işlerliğini temin

edebilmek için, sertifikasyon hizmetlerinin karşılıklı tanınması hususunda, üçüncü ülkelerle çok taraflı anlaşmalar imzalanması yararlı olabilir;

(24) İletişimde ve elektronik ticarete kullanıcıların güvenini arttırmak için, servis hizmeti sunucularının özel hayata ve veri koruma kanunlarına saygılı olmaları gereklidir.

(25) Sertifikalarda takma isim kullanılmasıyla ilgili düzenlemeler, üye ülkelerde Topluluk veya ulusal hukuka uygun olarak kişilerden kimlik istenmesini engellemez.

(26) Bu Direktifin uygulanmasıyla ilgili hukuki önlemler, Konseyin, Komisyonun yürütme yetkilerinin uygulanma koşullarını belirleyen, 28 Haziran 1999 tarih ve 1999/468/AT sayılı kararına (7) uygun olarak alınmalıdır.

(27) Uygulanmasının iki yıl ardından Komisyon, bu direktifi tekrar inceleyecek ve gelişen teknoloji ya da değişikliklerin yasal çerçevede bu direktifte belirlenen amaçlara erişilmesini engelleyip engellemediğini belirleyecektir; ilgili teknik alanlardaki etkilerin incelenerek Parlamento ve Konsey'e bu konuda bir rapor hazırlanması da gerekmektedir.

(28) Antlaşmanın 5. Maddesinde belirtilen, sübsidiarite (yetki ikamesi) ve orantılılık kurallarına uygun olarak, elektronik imzaların ve ilgili hizmetlerin sağlanmasına yönelik uyumlu bir hukuki çerçevenin oluşturulması hedefi üye devletlerce yeterli olarak gerçekleştirilemeyeceğinden, Topluluk tarafından gerçekleştirilmesi daha faydalı olacaktır; bu Direktif söz konusu hedefe ulaşılmasının gerektirdiğinin ötesine geçemez.

BU DİREKTİFİ KABUL ETMİŞTİR :

Madde 1 Uygulama alanı (kapsam)

Bu direktifin amacı elektronik imzaların kullanımını kolaylaştırmak ve hukuken tanınmalarına katkıda bulunmaktır. Direktif, elektronik imzalar ve bazı sertifikasyon hizmetleri için, iç pazarın iyi işleminin temini amacıyla, hukuki bir çerçeve çizmektedir.

Direktif, sözleşmelerin yapılmasına ve geçerliliğine veya ulusal ya da Topluluk mevzuatı tarafından öngörülen şekle ilişkin diğer şartları içermediği gibi, belgelerin kullanımıyla ilgili, ulusal ya da Topluluk hukukunda belirtilen, kural ve kısıtlamaları da etkilemez.

Madde 2 Tanımlar

Bu Direktifin amacı bakımından :

- 1) "elektronik imza", mantıken diğer elektronik verilere bağlı ya da bileşik olan ve bir tasdik yöntemi oluşturan elektronik formda bir veridir.
- 2) "ileri elektronik imza" aşağıdaki gerekleri yerine getiren bir elektronik imzadır:
 - a) sadece imzalayana bağlıdır;
 - b) imzalayanın kim olduğunu belirlemeye imkan verir;
 - c) sadece imzalayanın kontrolü altında tutabileceği araçların kullanımı ile yaratılır;ve
 - d) daha sonra verilerde yapılan tüm değişikliklerin bulunmasına imkan verir.
- 3) "İmzalayan", imzalama tertibatını elinde bulunduran ve ister kendi çıkarı için, isterse temsil ettiği herhangi bir kurum ya da tüzel veya özel bir kişi için hareket eden kişidir;
- 4) "imza yaratım verileri" özel kriptografik anahtarlar ya da şifreler gibi, imzalayanın elektronik bir imza yaratmak için kullandığı özel ve tek veri anlamına gelir.

- 5) "imza yaratım tertibatı", imza tanımlama verisinin uygulanması için kullanılan bir software ya da hardware konfigürasyonudur.
- 6) "güvenli imza yaratım tertibatı", Ek III'te belirtilen şartları yerine getiren bir imza yaratım tertibatıdır.
- 7) "imza doğrulama verisi", şifre ya da açık kriptografik anahtarlar gibi elektronik imzaların doğrulanması için kullanılan verilerdir.
- 8) "imza doğrulama tertibatı", imzanın doğrulanmasıyla ilgili verilerin uygulamaya konulması için kurulan bir software ya da hardware anlamına gelir.
- 9) "sertifika", imzanın doğrulanmasıyla verileri bir kişiye bağlayan ve ilgili kişinin kimliğini doğrulayan elektronik belgedir.
- 10) "nitelikli sertifika", Ek I'de öngörülen şartları yerine getiren ve Ek II'de öngörülen gerekleri yerine getiren bir sertifikasyon hizmeti sunucusu tarafından verilen bir sertifikadır.
- 11) "sertifikasyon hizmeti sunucusu", sertifika hazırlayan ya da elektronik imzalarla ilgili diğer hizmetleri sağlayan her tür kurum ya da özel ya da tüzel kişidir
- 12) "elektronik imza ürünü", elektronik hizmet sunucusu tarafından elektronik imza hizmetlerinin temini ya da elektronik imzaların yaratılması ya da doğrulanması amacıyla kullanılan, software ya da hardware ya da bunların ilgili bir bileşenidir.
- 13) "ihtiyari akreditasyon", sertifikasyon hizmeti sunulmasıyla ilgili tüm hak ve yükümlülükleri belirleyen, ilgili sertifikasyon hizmeti sunucusunun isteği üzerine, bu hak ve yükümlülüklerin geliştirilmesi ve denetimi ile ilgili kamu ya da özel nitelikli kurum tarafından verilen ve sertifikasyon hizmeti sunucusunun bu izinden kaynaklanan haklarını kullanmasına, ilgili kararın kendisine ulaşmasına dek, engel olan her türlü izindir.

Madde 3 Pazara Giriş

1. Üye devletler sertifikasyon hizmetlerinin sunulmasını önceden izin alma şartına bağlayamazlar.
2. Paragraf 1'deki düzenlemeye hâlel getirmeksizin, üye devletler, sunulan sertifikasyon hizmetlerinin düzeyini yükseltmek amacıyla, ihtiyari akreditasyon sistemleri kurabilecek ya da mevcutları sürdürebileceklerdir. Bu sistemlerle ilgili tüm ölçütler objektif, saydam, orantılı ve ayırım gözetmeyen nitelikte olmalıdır. Üye devletler akreditasyon belgesi almış sertifikasyon hizmet sunucularının sayısını, bu direktifin kapsamı içine giren nedenlerle kısıtlayamazlar.
3. Her üye devlet, ülkelerinde kurulmuş kamuya nitelikli sertifika veren sertifikasyon hizmeti sunucularını denetlemek amacıyla uygun bir sistem kurulmasını temin edecektir.
4. Güvenli imza yaratımı tertibatının Ek III'te belirtilen kurallara uygunluğu, üye devletler tarafından, yetkili özel veya kamu nitelikli kurumlar aracılığıyla belirlenir. Komisyon, madde 9'da öngörülen usule uygun olarak, üye devletlerin bir kurumu belirlemede kullanacağı kriterleri saptar. İlk bentte atıfta bulunulan kurumlar tarafından Ek III'te belirlenen şartlara uygunluk konusunda yapılan bir saptama tüm üye devletler tarafından tanınacaktır.
5. Komisyon, madde 9'da öngörülen usul uyarınca, elektronik imza ürünleri için genel olarak kabul edilen standartların referans numaralarını belirleyip Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde yayımlayabilir. Elektronik imza ürünlerinden biri bu standartlara uygun olduğunda, üye devletler, Ek II madde f ve Ek III'ün gereklerinin yerine getirilmiş olduğunu varsayarlar.
6. Üye devletler ve Komisyon, imzaların doğrulanmasında tertibatlarının gelişimi ve kullanımını arttırmak amacıyla güvenli imza doğrulaması için Ek IV'te yer verilen tavsiyeler ışığında ve tüketicinin çıkarı doğrultusunda birlikte çalışırlar.

7. Üye devletler, elektronik imzaların kamu sektöründe kullanımını bazı olası ek şartlara tabi tutabilirler. Bu şartlar, objektif, saydam, orantılı ve ayrımcılık içermeyen nitelikte olmalı ve sadece ilgili uygulamanın özel nitelikleri ile ilgili olmalıdır. Bu şartlar, vatandaşlar açısından sınırötesi hizmetlerin sunulmasına bir engel oluşturmamalıdır.

Madde 4 İç Pazar İlkeleri

1. Her üye devlet, bu Direktif uyarınca iç hukukta öngördüğü kuralları, ülkesi dahilindeki sertifikasyon hizmeti sunucularına ve onların sunduğu hizmetlere uygular. Üye devletler bu Direktif tarafından kapsanan alanlarda bir diğer üye devletten kaynaklanan sertifikasyon hizmeti sunumunu kısıtlayamazlar.
2. Üye devletler, bu direktife uygun olan elektronik imza ürünlerinin iç pazar içerisinde serbest dolaşımını temin ederler.

Madde 5 Elektronik imzaların hukuki etkileri

1. Üye devletler, nitelikli bir sertifikaya dayanan ve güvenli imza yaratımı tertibatı ile yaratılan ileri teknolojik imzaların aşağıdaki esaslara uygunluğunu temin ederler:

a) Elektronik imzanın elektronik formdaki veriye ilişkin hukuki şartlarının, el ile atılan imzaların kağıt temelli veriye ilişkin şartları yerine getirmesinde olduğu şekilde yerine gelmesini;

b) Hukuken kanıt olarak kullanılabilmesini.

2. üye devletler elektronik imzanın hukuki etki doğurmasının ve yargı süreçlerinde kanıt olarak kullanılabilmesinin sadece aşağıdaki gerekçelere dayanması sebebiyle reddedilmemesini temin ederler :

- imza elektronik olarak sunulmuşsa veya
- nitelikli bir sertifikası bulunmadığı gerekçesiyle, veya

- akreditasyon belgesi olan bir sertifikasyon hizmeti sunucusu tarafından verilmiş nitelikli bir sertifikaya dayanmadığı gerekçesiyle, veya
- güvenli imza yaratım tertibatı ile yaratılmadığı gerekçesiyle.

Madde6 Sorumluluk

1. Üye devletler, asgari olarak, kamuya nitelikli sertifika veren ya da bu tür bir sertifikaya garanti veren sertifikasyon hizmeti sunucularının, kurumların ya da tüzel veya özel kişilerin bu sertifikaya aşağıda sayılan hususlar açısından makul bir biçimde dayanmalarından kaynaklanan zararlarından sorumlu tutulmalarını temin ederler:

a) verilmesi sırasında nitelikli sertifikanın içerdiği tüm bilgilerin doğruluğunu ve sertifikanın nitelikli sertifika için öngörülen tüm ayrıntıları içerdiğini;

b) sertifikanın verildiği sırada, nitelikli sertifikada belirtilen imzalayan kişinin, imzalama sırasında sertifikada verilen veya tanımlanan imza doğrulama verisine karşılık gelen imza yaratım verisine sahip olduğu konusundaki teminat hususunda;

c) sertifikasyon hizmeti sunucusunun ihmali bulunmadığını kanıtlaması durumu hariç, sertifikasyon hizmet sunucusu her ikisini de meydana getiriyorsa, imzalama yaratım verileri ve imza doğrulama verilerinin birbirlerini tamamlayıcı olarak kullanılabilmelerinin temini hususunda;

2. üye devletler, sertifikasyon hizmeti sunucusunun ihmali olmadığını kanıtlaması durumu dışında, asgari olarak, nitelikli sertifika veren bir sertifikasyon hizmeti sunucusunun, sertifikaların iptalini (geri alınmasını) kaydettirmemesine, makul bir biçimde dayanan bir kurum ya da tüzel veya özel kişinin göreceği zarardan sorumlu olmasını sağlarlar.

3. Üye devletler, sertifikasyon hizmeti sunucusunun nitelikli sertifikada sertifika

kullanım sınırlamalarını, bu sınırlamaların üçüncü taraflarca da teşhis edilebilecek olması şartıyla belirleyebilmesini temin ederler. Sertifikasyon hizmeti sunucusu, sertifikanın bu sınırlamaları aşan nitelikteki kullanımından sorumlu tutulamaz.

4. Üye devletler, sertifikasyon hizmeti sunucusunun nitelikli sertifikada herhangi bir hukuki işleme ilişkin değer sınırlamaları belirleyebilmesini, bu sınırların üçüncü kişilerce de teşhis edilmesinin mümkün olması şartıyla, temin eder. Bu üst sınırın aşımından kaynaklanan zararlardan sertifikasyon hizmeti sunucusu sorumlu değildir.

5. 1 ila 4. Paragraftaki hükümler, Konseyin tüketici sözleşmelerinde hakkaniyete aykırı hükümlerle ilgili (8), 5 Nisan 1993 tarih ve 93/13/AET sayılı direktifine hâlel getirmez.

Madde 7 Uluslararası Veçheler

1. Üye devletler, üçüncü bir ülkedeki sertifikasyon hizmeti sunucusu tarafından verilen nitelikli sertifikaların, Topluluk içindeki bir sertifikasyon hizmeti sunucusuna verilen sertifikalarla hukuken denk sayılmasını aşağıdaki şartlarla temin ederler:

(a) sertifikasyon hizmeti sunucusunun bu direktifteki koşulları yerine getirmesi ve üye devletlerdeki ihtiyari akreditasyon sistemi çerçevesinde kurulmuş olması;

(b) Toplulukta bulunan ve bu direktifteki koşulları yerine getiren bir sertifikasyon hizmet sağlayıcısının sertifikaya garanti vermesi; veya

(c) Sertifika ya da sertifikasyon hizmeti sunucusunun Topluluk ile üçüncü ülkeler ya da uluslararası kuruluşlar arasında yapılan ikili ya da çok taraflı anlaşmalarca tanınmış olması.

2. Üçüncü ülkelerle, sınırötesi sertifikasyon hizmetlerinin ve üçüncü ülkelere kaynaklanan ileri elektronik imzaların hukuken tanınmasının kolaylaştırılması

amacıyla, Komisyon, uygun durumlarda, sertifikasyon hizmetlerini kapsayan uluslararası anlaşma ve standartların etkili uygulanmasını amaçlayan önerilerde bulunur. Bilhassa ve gerekli olduğu hallerde, Komisyon, üçüncü ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla ikili ve çok taraflı anlaşma müzakereleri yürütmeye yönelik uygun vekalet için Konseye öneriler sunar. Konsey nitelikli çoğunlukla karar verir.

3. Komisyon, Topluluk firmalarının üçüncü ülke pazarlarına girişinde zorluklarla karşılaştığını öğrenirse, gerekli olduğu takdirde, Topluluk firmalarının bir üçüncü ülkede karşılık (karşılaştırılabilir) haklar elde etmesini temin üzere uygun bir vekalet için Konseye önerilerde bulunabilir. Konsey nitelikli çoğunlukla karar verir. Bu paragraftaki önlemler, Topluluk ve üye devletlerin ilgili uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülüklerine hanel getirmez.

Madde 8 Verilerin korunması

1. Üye devletler, sertifikasyon hizmeti sunucuları ve akreditasyon ile denetimden sorumlu ulusal kurumların, Avrupa Parlamentosunun ve Konseyin 95/46/AT sayılı ve 24 Ekim 1995 tarihli, kişisel verilerin işlenmesi ve serbest dolaşımı konusunda bireylerin korunması (9) hakkındaki direktifindeki gerekleri yerine getirmelerini temin eder.

2. Üye devletler, sertifika veren sertifikasyon hizmeti sunucularının kişisel verileri sadece doğrudan veri konusu kişinin kendisinden, veya açık rızasının temininden sonra, ve ancak sertifikasyon verilmesi ya da sürdürülmesi için gerekli olduğu takdirde, toplamasını temin ederler. Veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın bir başka amaçla toplanamaz veya işlenemez.

3. Ulusal hukukta takma adlara tanınan hukuki etkiye hanel getirmeksizin, üye devletler sertifikasyon hizmeti sunucularının sertifikada imzalayanın ismi yerine takma adı belirtmelerini engelleyemezler.

Madde 9 Komite

1. Komisyon'a bundan sonra "komite" olarak adlandırılacak olan, "ekonomik imzalar komitesi" yardımcı olur.
2. Bu paragrafa atfta bulunulduğu durumlarda, 1999/468/AT sayılı Kararın 4 ve 7. Maddeleri madde 8'deki düzenlemelere uygun olarak uygulanır. 1999/468/AT sayılı Kararın 4. Madde 3. Paragrafında belirtilen süre 3 ay olarak belirlenmiştir.
3. Komite kendi usul ve işleyiş kurallarını (iç tüzüğünü) belirler.

Madde 10 Komitenin görevleri

Komite bu direktifin eklerinde öngörülen şartları, madde 3 (4)'te öngörülen kriterleri, madde 3(5) uyarınca tespit edilip yayınlanacak elektronik imza ürünlerine ilişkin genel olarak kabul edilen standartları, madde 9 paragraf 2'deki usullere uygun olarak belirler.

Madde 11 Bildirim

1. Üye devletler Komisyon ve diğer üye devletlere :

(a) Madde 3 paragraf 7'deki şartlar da dahil olmak üzere, ulusal düzeydeki ihtiyari akreditasyon sistemleriyle ilgili bilgileri;

(b) Madde 3 paragraf 4'te atfta bulunulan kurumlarla, akreditasyon ve denetlemeden sorumlu ulusal kuruluşların adres ve isimlerini;

(c) Akredite edilmiş tüm ulusal sertifikasyon hizmet sunucularının isim ve adreslerini bildirirler.

2. Paragraf 1 uyarınca sağlanan tüm bilgiler ve bununla ilgili tüm değişiklikler, üye devletler tarafından en kısa sürede bildirilir.

Madde 12 Gözden Geçirme (inceleme)

1. Komisyon bu direktifin işleyişini inceleyecek ve Avrupa Parlamentosu ile Konseye en geç 19 Temmuz 2003'e kadar bu hususta rapor sunacaktır.
2. Bu inceleme, diğer hususların yanı sıra, bu Direktifin kapsamının (uygulama alanının), teknolojik, pazara ilişkin ve hukuki alandaki gelişmeler dikkate alınarak değiştirilmesi gerekip gerekmediğini ele alacaktır. Rapor, özellikle, kazanılan deneyimlere dayanarak, uyumlaştırmanın veçheleri hakkında bir değerlendirme içerecektir. Rapor, uygun olması durumunda, yasama önerilerini de içerebilecektir.

Madde 13 İç Hukuka Geçirme

1. Üye devletler 19 Temmuz 2001 tarihinden önce bu direktife uyum sağlamak üzere gerekli kanun, düzenleme ve idari hükümleri yürürlüğe koyacaklardır. Üye devletler bu hususta Komisyonu haberdar edeceklerdir.
2. Üye devletler, 1. Paragrafta belirtilen önlemleri aldıklarında, bu düzenlemeler bu direktife bir gönderme içerecek veya resmi yayımları sırasında böyle bir göndermeye yer verecektir. Bu göndermenin yapılma yöntemleri üye devletler tarafından belirlenecektir.

Madde 14 Yürürlüğe giriş

Bu Direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesinde yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

Madde 15 Muhataplar

Bu Direktif üye devletleri muhatap alır.

13 Aralık 1999 tarihinde Brüksel'de hazırlanmıştır.

EK-2

Nitelikli sertifikaların tabi olduğu şartlar

Tüm nitelikli sertifikalar aşağıdaki hususları içermelidir:

- (a) Sertifikanın nitelikli sertifika olarak verildiğine dair bir ibare;
- (b) Sertifikasyon hizmeti sunucusunun ve bulunduğu ülkenin adı;
- (c) İmzalayanın ismi ya da bu şekilde tanımlanacak takma adı;
- (d) Sertifikanın veriliş amacına bağlı olarak, gerektiğinde imzalayanın özel bir niteliğinin belirtilmesi;
- (e) İmzalayanın kontrolü altında, imza yaratımı için gerekli verilere karşılık gelen imza doğrulama verileri;
- (f) Sertifikanın geçerlilik süresinin başlangıç ve bitiş tarihine ilişkin bir ibare;
- (g) Sertifikanın kimlik kodu;
- (h) Nitelikli sertifikayı veren sertifikasyon hizmeti sunucusunun ileri elektronik imzası;
- (i) Gerektiği takdirde, sertifikanın kullanımının kapsamına ilişkin sınırlamalar;
- (j) Gerektiği takdirde, sertifikanın kullanılabileceği hukuki işlemlerin değerlerinin sınırları.

EK-3

Nitelikli sertifika veren sertifikasyon hizmet sağlayıcıları ile ilgili şartlar Sertifikasyon hizmeti sunucularının aşağıdaki şartları yerine getirmesi gerekir:

- (a) sertifikasyon hizmeti sunmak için yeterli güvenilirlikte olduklarını göstermek;
- (b) hızlı ve güvenli bir rehber (başvuru) hizmeti ile güvenli ve çabuk bir iptal hizmetinin işleyişini temin etmek;

(c) sertifikaların verildiği veya iptal edildiği tarih ve saatin kesin olarak belirlenebilmesini temin etmek;

(d) ulusal hukuk çerçevesinde uygun vasıtalarla, nitelikli sertifikanın verildiği kişinin kimliğini ve gerektiğinde, özel niteliklerini doğrulamak;

(e) uzmanlık bilgisine, deneyime ve hizmetlerin sunumunda gerekli niteliklere, özellikle yönetsel seviyede yeterliliğe, elektronik imza teknolojisi konusunda özel bilgilere ve uygun güvenlik prosedürleri alanında deneyime sahip personel çalıştırılması; personelin aynı zamanda kabul edilmiş standartlar çerçevesinde yeterli ve bunları karşılayacak yönetsel prosedürleri de uygulayabilmeleri gereklidir;

(f) değiştirmeye karşı korumalı güvenilir sistem ve ürünlerin kullanımı ile bunlar tarafından desteklenecek işlemin teknik ve kriptografik güvenliğinin temin edilmesi;

(g) sertifikanın taklidine karşı önlemler alınması,ve sertifikasyon hizmeti sunucusunun imza yaratımını da meydana getirmesi halinde, ilgili verilerin meydana getirilmesi işlemi sırasında gizliliğin temini;

(h) direktifte öngörülen şartlara uygun olarak faaliyet gösterilmesi açısından, özellikle zararın tazmini sorumluluğunun üstlenilebilmesi için, örneğin uygun bir sigorta sözleşmesi yapma yoluyla, yeterli mali kaynakların bulundurulması,

(i) özellikle yargısal süreçlerde sertifikanın kanıtlanması amacıyla kullanılabilmesi amacıyla, nitelikli sertifikaya ilişkin tüm kayıtların uygun bir süre boyunca saklanması; bu kayıtlar elektronik yollarla yapılması mümkündür;

(j) Sertifikasyon hizmeti sunucusunun önemli (esaslı) yönetim hizmeti verdiği kişiyle ilgili verileri kopyalamaması ya da saklamaması;

(k) elektronik imza destekli bir sertifika isteyen kişiyle sözleşmeye dayalı ilişki kurulmadan önce, kalıcı iletişim yollarıyla, sertifika kullanımına ilişkin, kullanımdaki kısıtlamalar da dahil olmak üzere, kesin kural ve koşulların, ihtiyari bir

akreditasyon hizmet sisteminin varlığı, şikayet usulleri ve uyuşmazlıkların çözümü prosedürleri konusunda kişiyi bilgilendirmesi. Elektronik yolla da iletilebilecek bu bilgi, yazılı olarak ve kolayca anlaşılabilir bir dille yapılmalıdır. İlgili bilgiler bu sertifikaya dayanan üçüncü kişilere de isteğe bağlı olarak sunulabilmelidir;

(1) Sertifikaları doğrulanabilir bir şekilde saklamak üzere güvenilir sistemler kullanmak ve böylece :

·Sadece yetkili kişilerin verileri alabilmesini ve değiştirebilmesini,

·Bilgilerin doğruluğunun kontrol edilebilmesini,

·Sadece sertifikasyon sahibinin rızasının alındığı durumlarda sertifikaların tekrar kullanılabilir olmasının teminini,

· Bu güvenlik sistemlerini tehlikeye sokabilecek tüm teknik değişikliklerin işletici tarafından fark edilmesinin mümkün olmasını

Sağlamak.

EK-4

Güvenli imza yaratım tertibatları ile ilgili şartlar:

1. Güvenli imza yaratım tertibatları, uygun teknik ve prosedürel araçlarla, asgari olarak aşağıdaki hususları temin etmelidir:

(a) imza yaratımı için kullanılan veriler, uygulamada bir kere kullanılabilir ve gizlilikleri makul biçimde garanti altına alınmalıdır;

(b) imza yaratımı için kullanılan veriler, makul garanti ile, elde edilememeli ve imza tüm güncel teknolojinin kullanılmasıyla sahteciliğe karşı korunmalıdır;

(c) imza yaratımı için kullanılan veriler, meşru imzalayan tarafından, başkalarının kullanımını engellemek amacıyla korunabilmelidir.

2. Güvenli imza yaratım tertibatları, imzalanacak verileri değiştirmemeli ve imza süreci öncesinde imzalayan kişiye sunulmasını engellememelidir.

EK -5

Güvenli imza doğrulaması ile ilgili tavsiyeler

İmza doğrulaması süreci sırasında, makul ölçüde bir kesinlikle güvenlik içinde aşağıdaki hususlar temin edilmelidir:

(a) imzanın doğrulanması için kullanılan veriler, doğrulayıcıya gösterilen verilerle aynı olmalıdır;

(b) İmza güvenilir bir şekilde doğrulanmalı ve bu doğrulama doğru biçimde açıklanmalıdır;

(c) Doğrulayıcı, gerektiğinde, imzalı verilerin içeriğini doğrulayabilmelidir;

(d) İmzanın doğrulanması sırasında istenen sertifikanın gerçekliği ve geçerliliği güvenilir şekilde doğrulanmalıdır;

(e) Doğrulamanın sonuçları ve imzalayanın kimliği doğru şekilde belirtilmelidir;

(f) Takma ad kullanımı açıkça belirtilmelidir; ve

(g) Güvenliği etkileyen tüm değişiklikler bulunabilmelidir. (anlaşılabilir).)

Ek-6

Bilgi Toplumu Hizmetlerinin Bazı Hukuki Yönleri ve Özellikle İç Pazarda Elektronik Ticaret Konusunda 8 Haziran 2000 tarihli 2000/31/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi ("Elektronik Ticaret Konusunda Direktif")

Topluluk Resmi Gazetesi No: L 178, 17.07.2000 ss.0001-0016

AVRUPA PARLAMENTOSU VE AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ,

Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşmayı ve özellikle bu Antlaşmanın 47/2, 55 ve 95. maddelerini göz önünde bulundurarak, Komisyon'un önerisini, Ekonomik ve Sosyal Komitenin görüşünü göz önünde bulundurarak, Antlaşmanın 251. Maddesinde öngörülen prosedür uyarınca hareket ederek,

Aşağıdaki konuları dikkate alarak:

1)Avrupa Birliği Avrupa devletleri ve halkları arasında her zaman daha sıkı bağlar kurmayı ve ekonomik sosyal ilerlemeyi gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Antlaşmanın (Topluluğu Kuran Antlaşma)14/2. maddesi uyarınca iç pazar, içinde malların, hizmetlerin serbestçe dolaştığı ve hizmetlerin serbest ediminin gerçekleştirildiği, sınırların kaldırıldığı bir iç alandır. Bilgi toplumu hizmetlerinin, bu sınırların kaldırıldığı iç alanda geliştirilmesi de Avrupa halklarını bölen engellerin kaldırılması için önemli bir araçtır.

2)Bilgi toplumunda elektronik ticaretin gelişmesi, Topluluk içinde ve özellikle de küçük ve orta ölçekli işletmeler için iş imkanlarının artırılması açısından çok önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu durum, Avrupa işletmelerinin ekonomik büyümelerini, araştırma geliştirme yatırımlarını kolaylaştıracak ve aynı zamanda herkesin Internete erişimine bağlı olarak Avrupa işletmelerinin rekabet gücünü artıracaktır.

3) Avrupa vatandaşları ve Avrupalı kullanıcıların, elektronik ticaretin sınır

tanımadan sağladığı imkanlardan tam olarak yararlanabilmeleri için Topluluk hukuku ve Topluluk hukuk düzeni önemli bir kazanım sağlamaktadır. Bu bağlamda söz konusu direktif, bilgi toplumu hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde sınırların kaldırıldığı gerçek bir iç alan oluşturulabilmesi için Topluluk hukukunun oldukça ileri bir düzeyde entegrasyonunu hedeflemektedir.

4)Elektronik ticaretin iç pazardan tam olarak yararlanmasını sağlamak ve televizyon yayınları hakkında Üye Devletlerin idari işlemleri, kanun ve tüzük hükümlerinin koordinasyonu konusunu düzenleyen 3 Ekim 1989 tarih, 89/552/AET Konsey direktifinin öngördüğü gibi yüksek düzeyde bir Topluluk bütünleşmesinin sağlanması çok önemli bir önceliktir.

5)Topluluk içinde bilgi toplumu hizmetlerinin gelişimi, iç pazarın iyi işlemlerini güçleştiren bazı hukuki engellerle sınırlandırılmıştır. Hukuki düzenlemelerdeki farklılıklardan ve bu hizmetlere uygulanan ulusal kuralların hukuki belirsizliğinden doğan bu engeller, hizmet edimi ve yerleşme serbestilerini daha az çekici kılmaktadır. Bu alanlarla ilgili hukuki düzenleme ve koordinasyon çalışması yapılmaması durumunda, bahsettiğimiz bu engeller Topluluk Adalet Divanı içtihatlarıyla da desteklenecektir. Hukuki belirsizlikler, üye devletlerin, diğer bir üye devletten gelen bu hizmetleri kontrol edebilmesi durumunda varlığını devam ettirecektir.

6)Topluluk hedefleri, Kurucu Antlaşmanın 43, 49. maddeleri ve ilgili ikincil hukuk normları ışığında söz konusu engellerin, bazı ulusal hukuk düzenlemelerinin koordinasyonu ve bazı hukuk kavramlarının Topluluk düzeyinde açıklığa kavuşturulması yoluyla iç pazarın iyi işleyişinin sağlanması amacına yönelik olarak ortadan kaldırılması gereklidir. İç pazarla ilgili ortaya çıkan sorunların bazı spesifik yönlerini ele alan bu direktif, Antlaşmanın 5. maddesinde hükme bağlanan yetki ikamesi (sübsidiarite) prensibine saygı gösterilmesi kuralıyla tam olarak uyum içindedir.

7)Hukuki güvence ve tüketicinin korunması amacıyla bu direktif iç pazarda

elektronik ticaret konusunun bazı hukuki yönlerini kapsayacak açık ve genel bir çerçeve oluşturmaktadır.

8) Söz konusu direktifin amacı, üye ülkeler arasında bilgi toplumu hizmetlerinin serbest dolaşımını sağlayacak hukuki bir çerçeve oluşturmaktır. Bu direktif üye ülkeler arasında ceza hukuku alanına giren düzenlemelerin uyumlaştırılması konusunu kapsamamaktadır.

9) Bilgi toplumu hizmetlerinin serbest dolaşımı pek çok durumda, tüm üye devletler tarafından onaylanmış bulunan İnsan hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Konvansiyonunun 10/1. maddesinde öngörülen ifade özgürlüğü gibi genel prensiplerin, Topluluk hukukuna spesifik yansımaları şeklinde ortaya çıkabilecektir. Bu nedenle bilgi toplumu hizmetlerinin sağlanmasına yönelik direktifler, bu madde ışığında söz konusu eylemlerin özgürce yapılmasını garanti altına alacak nitelikte olmalıdır. Bu konuda tek sınırlama aynı maddenin 2. paragrafı ve Antlaşmanın 46/1. maddesi çerçevesinde öngörülmüştür ve ayrıca söz konusu direktif, ifade özgürlüğü konusunda ulusal temel kural ve ilkelere hâle getirmez.

10) Orantılılık ilkesine uygun olarak, bu direktifte öngörülen önlemler, sadece iç pazarın iyi işlemesi amacına ulaşılmasıyla sınırlı tutulmuştur. Direktif, Topluluk düzeyinde müdahale edilmesi gerektiği durumlarda ve elektronik ticaret için gerçek anlamda sınırların kalktığı bir iç alanın garanti altına alınması için, küçüklerin, insan onurunun, tüketicinin ve halk sağlığının korunması başta olmak üzere genel çıkarların korunmasını en üst düzeyde sağlayacak düzenlemeler öngörmelidir. Antlaşmanın 152. maddesi uyarınca, kamu sağlığının korunması diğer Topluluk politikalarının önamlı bir tamamlayıcısıdır.

11) Söz konusu direktif, Topluluk hukuk düzenlemeleri ile garanti altına alınan özellikle kamu sağlığı ve tüketici hakları başta olmak üzere, varolan koruma mekanizmalarına hâle getirmez. Diğerleri yanısıra, "tüketicilerle yapılan sözleşmelerde hakkaniyete uymayan hükümler hakkında 93/13/AET sayılı ve 5 Nisan 1993 tarihli Konsey direktifi ve Uzak mesafeli sözleşmelerde tüketicinin

korunması hakkında 97/7/AT sayılı ve 20 Mayıs 1997 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi, borçler hukuku alanında tüketicinin korunması için temel unsurları teşkil etmektedir. Söz konusu direktifler tüm hükümleriyle, bilgi toplumu hizmetlerine de uygulanabilecektir. Bilgi toplumu hizmetlerine uygulanabilecek olan söz konusu Topluluk müktesebatı kapsamında şu Topluluk hukuku düzenlemeleri de yer almaktadır: "Yanılıcı ve Mukayese Yaratan Reklamlar hakkında 84/450/AET sayılı ve 10 Eylül 1984 tarihli Konsey direktifi"; "Tüketici Kredileriyle ilgili Üye Devlet Hukuk Düzenlemelerinin ve İdari Düzenlemelerin Yakınlaştırılması hakkında 87/102/AET sayılı ve 22 Aralık 1986 tarihli Konsey direktifi"; "Menkul Kıymetler Alanına Giren Yatırım Hizmetleri hakkında 93/22/AET sayılı ve 10 Mayıs 1993 tarihli Konsey direktifi"; "Paket Turlar, Seyahat Organizasyonları hakkında 90/314/AET sayılı ve 13 Haziran 1990 tarihli Konsey direktifi"; ".Tüketicilere Sunulan Ürünlerin Fiyatlarının Belirtilmesiyle İlgili Tüketicinin Korunması Düzenlemeleri hakkında 98/6/AT sayılı ve 16 Şubat 1998 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi"; "Mallarla ilgili Genel Emniyet Düzenlemeleri hakkında 92/59/AET sayılı ve 29 Haziran 1992 tarihli Konsey direktifi"; "Devre Mülk Sözleşmelerinde Devre Mülk Sahibinin Korunması hakkında 94/47/AT sayılı ve 26 Ekim 1994 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi"; "Tüketici Haklarının Korunması hakkında 98/27/AT sayılı ve 19 Mayıs 1998 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi"; "Hatalı (Ayıplı) Mal Sorumluluğu hakkında 85/374/AET sayılı ve 25 Temmuz 1985 tarihli Konsey direktifi"; "Tüketim Mallarının Garantisi ve Satışla ilgili bazı Yönleri hakkında 1999/44/AT sayılı ve 25 Mayıs 1999 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi"; "Tüketicilere Yönelik Uzak Mesafeli Finans Hizmetleri Satışı hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktif tasarısı" ve "İlaçlarla ilgili Reklamlar hakkında 92/28/AET sayılı ve 31 Mart 1992 tarihli Konsey direktifi". Söz konusu direktif, ayrıca, iç Pazar kapsamında kabul edilen "Tütün Ürünleri konusunda Reklam ve Sponsorlukla ilgili Üye Ülkeler Hukuki ve İdari Düzenlemelerinin Yakınlaştırılması hakkında 98/43/AT sayılı ve 6 Temmuz 1998 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi"ne veya kamu sağlığıyla ilgili diğer direktif hükümlerine hanel getirmez. Söz konusu direktif, yukarıda sayılan diğer direktiflerin ve özellikle 97/7/AT sayılı direktifin öngördüğü bilgi verme gerekliliklerini tamamlar.

12)Söz konusu direktifin uygulanma alanından, şu an için Antlaşma ve varolan ikincil Topluluk hukuku çerçevesinde garanti altına alınmamış alanlardaki hizmetlerin serbest edimini dışlamak gerekmektedir. Bu dışlama, iç pazarın iyi işleyişi için gerekli olan muhtemel hukuksal araçlara engel oluşturmamalıdır. Vergi, özellikle söz konusu direktifle öngörülen çok sayıdaki hizmet kapsamında alınan katma değer vergisi, bu direktifin uygulanma alanı dışında tutulmalıdır.

13)Söz konusu direktif mali yükümlülükler konusunda kurallar koymayı hedeflememektedir. Ayrıca bu direktifin, elektronik ticaretin vergilendirilmesiyle ilgili Topluluk enstrümanları geliştirmek gibi bir amacı da söz konusu değildir.

14)Kişisel verilerin işlenmesi konusuyula ilgili olarak özel kişilerin korunması, sadece 95/46/AT sayılı ve 24 Ekim 1995 tarihli "Kişisel verilerin kullanılması konusunda özel kişilerin korunması ve bu verilerin serbest dolaşımı" hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifince ve 97/66/AT sayılı ve 15 Aralık 1997 tarihli "kişisel dataların işlenmesi ve telekomünikasyon sektöründe özel yaşamın korunması" hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifiyle düzenlenecektir. Bu iki direktif bilgi toplumu hizmetleri için de aynı şekilde geçerlidir. Bu iki direktif halihazırda kişisel veriler konusunda Topluluk hukuku alanında bir çerçeve oluşturmaktadır ve bu nedenle bu konuların söz konusu direktif içinde de, iç pazarın iyi işleyişinin sağlanması ve kişisel dataların üye devletler arasında serbest dolaşımıyla ilgili olarak tekrar ele alınmasına gerek yoktur. Bu direktifin uygulanmaya konması ve uygulanması, kişisel verilerin korunması konusuyula ilgili ilkelere uygun olmalıdır. Söz konusu direktif, Internet gibi ortak şebekelerin kullanılmasını engelleyemez.

15)İletişimin gizliliği, 97/66/AT sayılı direktifin 5. maddesiyle garanti altına lanmıştır. Bu direktif hükümleri doğrultusunda üye devletler bu tür iletişim alanında gönderen ve alanlar dışında her türlü hukuka aykırı dinleme ve müdahale eylemini yasaklamalıdır. Bu konunun tek istisnası, bu eylemlerin yasal şekilde izin alınarak yapılması durumlarıdır.

16)Bu direktifin uygulanma alanının dışında tutulacak olan para oyunları; parasal kazanma veya kaybetme üstüne kurulu şans oyunları; sadece çekilişler ve bahis oyunları ile sınırlıdır. Dolayısıyla, bir malın veya hizmetin satışını teşvik amacıyla yapılan ve ödemelerin de eğer söz konusuysa, bu mal veya hizmeti almakla sınırlı şekilde yapıldığı yarışmalar ve promosyona dayalı oyunlar bu kapsamda sayılmazlar.

17)Bilgi toplumu hizmetleri kavramının tanımı Topluluk Hukukunda zaten mevcuttur. Söz konusu tanım, "Teknik standartlar, düzenlemeler ve bilgi toplumu hizmetleriyle ilgili kurallar konusunda bilgilendirme süreci" hakkında 98/34/AT sayılı ve 22 Haziran 1998 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi ile "Şartlı erişimden oluşan ya da şartlı erişime dayanan hizmetlerin hukuken korunması" hakkında 98/84/AT sayılı ve 20 Kasım 1998 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifinde yer almaktadır. Bu tanım, ücret karşılığı, elektronik ekipmanlarla bir işleme tabi tutulmak suretiyle uzak mesafeli olarak yapılanlar (sayısal sıkıştırma-kompresyon- da dahil olmak üzere) ve de hizmeti alacak kişinin talebi üzerine verilerin depolanması (saklanması) şeklinde sağlanan tüm hizmetleri kapsamaktadır. 98/34/AT sayılı direktifin V. ekinde yer alan hizmetler listesinde bulunan ve veri işlenmesi ile depolanması niteliği taşımayan hizmetler, bu tanım kapsamı dışında kabul edilmektedir.

18)Bilgi toplumu hizmetleri on-line nitelikte olmak üzere çok geniş bir ekonomik faaliyet alanını kapsar.Bu hizmetler özellikle malların on-line satışını içermektedir. Bu malların teslimi veya off-line hizmet sunumu, kapsam dışında kabul edilmektedir.Bilgi toplumu hizmetleri sadece on-line sözleşme yapılmasıyla da sınırlı değildir. Ekonomi ile ilgili bir faaliyet alanı oluşturduğu ölçüde, ücret karşılığı olmayan ancak on-line bilgi sunma esasına dayanan veya ticari iletişimle ilgili olan ya da araştırmacılara verilere erişim ve bu verileri alma olanağı sağlayan hizmetler de bu kapsamda kabul edilir. Bilgi toplumu hizmetleri aynı zamanda, iletişim şebekesine erişim olanağı veren veya hizmet alanlar tarafından sağlanan bilgileri tutan bir iletişim ağı yoluyla bilgi iletişimi konusunda nakil hizmetlerini de içermektedir. 89/552/AET sayılı direktifle hükme bağlanan konular çerçevesinde düzenlenen televizyon hizmetleri ve de bu hizmetin radyo dalgaları yoluyla

yayınlanması bilgi toplumu hizmetleri kapsamında kabul edilmez; zira bu hizmetler bireysel talebe karşılık olarak sunulmamaktadır. Buna karşılık, bir noktadan diğer bir noktaya nakledilen, talebe bağlı video veya elektronik ileti (e-mail, elektronik posta) yoluyla ticari iletişim sağlanması bilgi toplumu hizmetleri kapsamında kabul edilir. Özel kişilerin kendi ticari, mesleki ya da iş amaçları dışında elektronik ileti göndermesi ya da kullandıkları benzeri diğer bireysel iletişim araçları, (bu kişiler arasında sözleşme imzalama amacıyla kullanılması da dahil olmak üzere) bilgi toplumu hizmetleri kapsamı dışında kabul edilir. Bir işverenle işçisi arasındaki sözleşmeyle kurulan ilişki, bilgi toplumu hizmeti kabul edilemez. Ayrıca şirket hesaplarının denetimi ya da bir hastanın fiziksel olarak incelenmesini gerektiren tıbbi muayene gibi, niteliği gereği uzak mesafeli ve elektronik araçlarla yerine getirilemeyecek işlemler, bilgi toplumu hizmeti sayılamazlar.

19) Hizmet sunanın kuruluş yeri (merkezi), Topluluk Adalet Divanı'nın içtihat hukukuna göre belirlenecektir. Buna göre kuruluş yeri (merkezi) kavramı, bir ekonomik aktivitenin, yerleşik bir merkez kanalıyla, belirlenmemiş bir süre için gerçek anlamda sürdürülmesini gerektirmektedir. Bu gereklilik, bir şirketin belirli bir süre için kurulmuş olması durumunda da gerçekleştirilmiş kabul edilir. Bir İnternet sitesi aracılığıyla hizmet sağlayan bir şirketin kuruluş yeri (merkezi), bu siteye teknolojik destek sağlayan altyapının bulunduğu yer ya da bu siteye erişimin mümkün olduğu yer değil, söz konusu şirketin ekonomik faaliyetini yürüttüğü yerdir. Bir hizmet sunucunun birden fazla kuruluş yeri (merkezi) olması durumunda, bu merkezlerin hangisinden, söz konusu hizmetin sunulduğunun saptanması önemlidir. Bu merkezlerden hangisinde söz konusu hizmetin sunulduğunun saptanmasının güç olduğu durumlarda, söz konusu spesifik hizmetle ilgili olarak hizmet sunucunun sahip olduğu merkez dikkate alınacaktır.

20) "Hizmeti alan kişi" tanımı, İnternet gibi açık şebekeler üzerinden bilgi sağlayan kişiler ve kişisel ya da mesleki amaçlarla İnternet üzerinde bilgi arayanlar dahil olmak üzere, bilgi toplumu hizmetlerinin her türlü kullanımını kapsar.

21) Koordinasyon sağlanan söz konusu alanın boyutu, Topluluğun ilerde bilgi

toplumu hizmetleriyle ilgili yapacağı uyumlaştırma çalışmalarına ve Topluluk Hukukuyla uyumlu şekilde ilerde kabul edilecek ulusal düzeydeki yasal düzenlemelere hanel getirmez. Koordinasyonu sağlanan alan, sadece on-line aktivitelerle ilgili hukuksal gereklilikleri içerir. Bunlar on-line bilgi sağlama, on-line reklam faaliyetleri, on-line alışveriş, on-line sözleşme gibi faaliyet alanlarıdır. Bu alanlar, güvenlikle ilgili standartlar, etiketleme konusundaki zorunluluklar ya da malların sorumluluğu gibi Üye Devletlerin mallar konusundaki hukuki yükümlülükleriyle, medikal ürünlerin dağıtımını da dahil olmak üzere, malların taşınması veya teslimiyle ilgili Üye Devlet hukuksal yükümlülüklerini kapsamaz. Koordinasyon sağlanan bu alan, sanat eserleri gibi bazı mallarla ilgili olarak kamu otoriteleri tarafından şufa (pre-emption) (öncelik) hakkının kullanılması konusunu da kapsamaz.

22)Bilgi toplumu hizmetleri, kamu çıkarının etkili şekilde korunması ilkesi doğrultusunda söz konusu faaliyetin kaynağında denetlenecektir. Bu amaçla yetkili makamın, sadece kendi vatandaşları ya da ülkesi için değil tüm Topluluk vatandaşları için bu koruma görevini yerine getirmesinin garanti altına alınması zorunludur. Üye devletler arasında karşılıklı güvenin geliştirilmesi için, hizmetin çıktığı (kaynaklandığı) Üye Devletin bu sorumluluğu açıkça belirlemesi zorunludur. Ayrıca hizmet sunma serbestisinin etkili şekilde garanti altına alınması ve hizmet sunan ve alanların hukuki güvencesinin sağlanması için, bilgi toplumu hizmetleri prensip itibariyle, hizmet sunanın yerleşik olduğu Üye Devlet hukukuna tâbidir.

23)Bu direktif, yasalar çatışması konusunda yeni uluslararası özel hukuk kuralları koymayı ya da Adalet Divanı'nın yetkisine giren konuları düzenlemeyi amaçlamamaktadır. Buna karşılık, uluslararası özel hukuk kurallarıyla saptanmış olan uygulamadaki hukuksal düzenlemeler, bu direktifte öngörüldüğü şekilde bilgi toplumu hizmetlerin serbest edimini kısıtlamamalıdır.

24)Bu direktif çerçevesinde ve bilgi toplumu hizmetlerinin kaynağında denetimi ilkesiyle birlikte bu direktifte belirtilen koşullar altında, Üye Devletlerin bilgi toplumu hizmetlerinin serbest dolaşımını kısıtlayıcı önlemler alması meşrudur.

25)Hukuk mahkemeleri dahil olmak üzere özel hukuk alanıyla ilgili faaliyet gösteren ulusal mahkemeler, bu direktifte belirtilen şartlar çerçevesinde bilgi toplumu hizmetlerinin serbest ediminden sapma niteliği gösteren önlemler kabul edebilirler.

26)Üye Devletler, bu direktifte sayılan koşullarla uyumlu olmak şartıyla, ceza hukuku ve kriminal suça yönelik soruşturma, adli kovuşturma için gerekli olan tüm kriminal prosedürlerle ilgili ulusal kuralları Komisyona bildirmeksizin uygulayabilirler.

27)Bu direktif, gelecekte "tüketiciye yönelik finansal hizmetlerin uzak mesafeli pazarlanması" konusunda çıkartılacak olan Konsey ve Avrupa Parlamentosu direktifiyle birlikte, finansal hizmetlerin on-line edimi için hukuksal bir çerçeve yaratılmasına katkı sağlayacaktır. Bu direktif, özellikle finansal alandaki işleyiş kurallarının uyumlaştırılması konusu başta olmak üzere finansal hizmetler konusunda ilerde ortaya çıkacak girişimleri bağlamaz. Üye Devletlerin, bu direktifle belirlenen şartlar ve bazı koşullar altında ve tüketicinin korunması amacıyla bilgi toplumu hizmetlerinin serbest edimini kısıtlama olanağı, özellikle yatırımcıları korumak amacıyla finansal hizmetler alanında kabul edilen önlemleri de kapsamaktadır.

28)Üye Devletlerin, bilgi toplumu hizmetleriyle ilgili faaliyetlere erişim konusunda ön izin getirmeme yükümlülüğü, posta hizmetlerini düzenleyen "Topluluğun posta hizmetleriyle ilgili iç pazarının gelişimi için ortak kurallar" konusundaki 97/67/AT sayılı ve 15 Aralık 1997 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey direktifi ve elektronik posta mesajının basılması sonrasında fiziksel teslimatına dayanan hizmetin kalitesinin artırılması konularını kapsamaz ve özellikle elektronik imza ile sertifikasyon hizmetlerinin edimi konusunda ihtiyari akreditasyon rejimlerini etkilemez.

29)Ticari iletişim, bilgi toplumu hizmetlerinin finansmanı ve yeni pek çok ücretsiz hizmetin gelişimi için çok önemlidir. Tüketicinin korunması ve anlaşmalara bağlılık

açısından, indirimler, promosyonla yönelik yarışma ve oyunlar dahil olmak üzere ticari iletişim şeffaflık konusundaki pek çok yükümlülüğe uygun olmak durumundadır. Bu yükümlülükler 97/7/AT sayılı direktife hâlel getirmez. Bu direktif 98/43/AT sayılı direktif başta olmak üzere ticari iletişimle ilgili mevcut yükümlülükleri etkilememelidir.

30)Elektronik posta yoluyla talep olmaksızın ticari mesaj gönderilmesi, tüketiciler ve bilgi toplumu hizmeti sunucuları için istenmeyen bir durum olabilir ve interaktif ağın düzgün akışını engelleyebilir. Bazı talep olmaksızın yapılan ticari mesaj biçimlerinin, alıcı tarafından onaylanması konusu bu direktifle düzenlenmemiş, ancak özellikle 97/7/AT ve 97/66/AT sayılı direktiflerle düzenlenmiştir. Talep olmaksızın yapılan ticari iletişime izin veren Üye Devletlerde filtreleme süreçleri oluşturulması teşvik edilmeli ve kolaylaştırılmalıdır. Buna ilave olarak talep olmaksızın iletişimi örgütleyen ticari toplulukların her durumda saydamlığı artırmak ve bu girişimlerin işleyişini kolaylaştırmak için açıkça tanımlanması gerekir. Elektronik posta ile talep olmaksızın yapılan ticari haberleşme alıcı için ek haberleşme maliyetleriyle sonuçlanmamalıdır.

31)Alıcının önceden izni olmaksızın, ülkelerinde yerleşik hizmet sunucular kanalıyla talep olmadan mesaj gönderimine izin veren Üye Devletler, hizmet sunucuların kayıtlı üyeleriyle düzenli olarak danışmalarda bulunmalı ve bu tür mesajlar almak istemeyen özel kişilerin kendini bu sistemin dışına çıkarma imkanını sağlamalıdır.

32)Topluluk içinde sınırışan hizmetlerin gelişiminin önündeki engelleri kaldırmak ve Topluluk tarafından düzenlenmiş mesleklerin mensuplarının İnternet üzerinden arzda bulunabilmelerinin gerçekleştirilmesi için, tüketicinin korunması ve kamu sağlığının, Topluluk düzeyinde garanti altına alınması konusunda bu mesleklerle ilgili kurallara riayet edilmesi zorunludur. Topluluk düzeyindeki işleyiş kuralları, ticari iletişime uygulanacak deontolojik kuralların belirlenmesi için en güzel enstrümanları oluşturmaktadır. Bu kuralların, mesleki örgütler ve derneklerin özerkliğine hâlel getirilmeksizin, bu konuyla ilgili olarak düzenlenmesi, ya da gereken durumlarda adaptasyonu gereklidir.

33)Bu direktif, düzenlenmiş mesleklerle ilgili olarak, Topluluk hukuku ve ulusal hukuku, bu alanda uygulanacak uyumlu kurallar bütünü de korumak suretiyle tamamlamaktadır.

34)Tüm Üye Devletler, elektronik yöntemlerle yapılmış sözleşmelerin kullanılmasını zora sokacak zorunluluklar özellikle de şekilsel zorunluluklar içeren mevzuatlarını değiştirecektir.Bu tür bir değişiklik yapılmasını gerektiren mevzuatın incelenmesi sistematik olarak yapılacak ve sözleşmelerin arşivlenmesi de dahil olmak üzere sözleşme sürecinin tüm akdi hükümlerini ve aşamalarını ele alacak şekilde gerçekleştirilecektir. Bu işlem sonucunda elektronik yöntemlerle sözleşme akdedilmesi mümkün hale gelmelidir. Elektronik imzanın hukuki etkileri konusu "elektronik imza için Topluluk Çerçevesi" hakkında 1999/93/AT sayılı ve 13 Aralık 1999 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin düzenleme alanını teşkil etmektedir. Alındı onayı (iadeli taahhüt gibi) bir hizmet sunucu tarafından ücretli bir on-line hizmet şeklinde verilebilir.

35)Bu direktif, Üye Devletlerin, özellikle elektronik imza konusundaki zorunluluklar da gözönünde bulundurularak elektronik araçlar aracılığıyla sözleşmelerde genel ya da özel hukuksal şartlar belirlemesi ya da bunların uygulanmasına devam edilmesi imkanını ortadan kaldırmaz.

36)Üye Devletler, yasalar gereği olarak mahkemelerin, kamu otoritelerinin ya da kamu otoritesi kullanan mesleklerin müdahalesini gerektiren sözleşmeler konusunda elektronik sözleşmelerin kullanılmasını sınırlandırma yetkisini saklı tutar. Bu yetki, üçüncü taraflar üzerinde etki yaratmak için mahkemelerin, kamu otoritelerinin ya da kamu otoritesi kullanan mesleklerin müdahalesini gerektiren sözleşmeleri ve de kanunla noter onayı zorunluluğu getirilmiş olan sözleşmeleri kapsamaktadır.

37)Elektronik sözleşmelerin kullanılmasının önündeki engellerin kaldırılması konusundaki Üye Devletler yükümlülüğü, sadece hukuksal gerekliliklerden kaynaklanan engelleri kapsamakta ve bazı durumlarda elektronik araçların

kullanılmasının imkansızlığından kaynaklanan uygulamadaki engelleri içermemektedir.

38)Üye Devletlerin, elektronik sözleşmelerin kullanımı önündeki engellerin kaldırılması yükümlülüğü, Topluluk hukukunda hükme bağlanan, sözleşmelerin hukuki gereklilikleriyle uyumlu şekilde gerçekleştirilecektir.

39)Elektronik haberleşme veya bu direktifle hükme bağlanan eşdeğer nitelikte bireysel iletişim yöntemleri kullanılarak yapılan sözleşme hükümlerinin, sağlanacak bilgiler ve sipariş verilmesi konularındaki istisnaları, bilgi toplumu hizmeti sunucuları tarafından bu hükümlerin by-pass edilmesi amacıyla kullanılmayacaktır.

40)Gerek üye devletlerin mevzuatları, gerekse aracı olarak görev yapan hizmet sunucuların sorumluluğuyla ilgili içtihat hukukundaki mevcut ve ortaya çıkabilecek farklılıklar, özellikle sınıraşan hizmetlerin gelişmesini engelleyerek ve rekabetin bozulmasına yol açarak iç pazarın düzgün bir şekilde işleyişini engellemektedir. Belirli koşullar altında, hizmet sunucular yasadışı aktiviteleri önlemek veya durdurmak yönünde hareket etmekle yükümlüdürler. Bu direktif, yasadışı bilgiye ulaşımı ortadan kaldırmak ve olanaksız kılmak için gerekli olan güvenli ve hızlı yolları geliştirmek için uygun bir zemin oluşturacaktır.Bu tip mekanizmalar tüm tarafların ihtiyari olarak katılacağı anlaşmalar yoluyla getirilebilir ve bu tip mekanizmalar, Üye Devletler tarafından teşvik edilmelidir. Bu tip usullerin kabul edilmesi ve uygulanması, bilgi toplumu hizmetlerini sağlayan tüm tarafların çıkarınadır. Bu direktifin sorumluluğa ilişkin hükümleri, 95/46/AT ve 97/66/AT sayılı direktiflerle düzenlenen sınırlamalar içinde, farklı ilgili taraflarca, dijital teknolojinin olanaklı kıldığı teknik koruma tanımlama sistemlerinin, teknik gözetim araçlarının etkili işleyişini ve gelişimini engellememelidir.

41)Söz konusu direktif bu konuyla ilgili farklı çıkarlar arasında denge sağlamakta ve şirketler tarafından kabul edilecek kurallar ve anlaşmalara temel teşkil edecek ilkeleri belirleyecektir.

42)Bu direktifle öngörülen sorumluluklardan muaf tutulma konusu, sadece hizmet

sunucuların faaliyetlerinin bilgi toplumu çerçevesinde işletim ve üçüncü tarafların transmisionun daha etkili olması amacıyla bilgi sağladığı ve bunların iletildiği veya stoklandığı iletişim şebekelerine erişim konularındaki teknik süreçlerle sınırlı olduğu örnekleri kapsamaktadır.

43) Bir hizmet sunucu, iletilen bilgiyle ilişkisi olmadığı durumlarda, "basit iletim" (mere conduit) ve "caching" olarak adlandırılan stoklama çeşidinden muaf tutulma hakkına sahip olacaktır. Bu durum diğer unsurların yanısıra, hizmet sunucunun iletildiği bilgilerde değişiklik yapmamasını gerektirmektedir. Bu gereksinim, aktarımın içerdiği bilgilerin bütünlüğünün değiştirilmediği ölçüde, iletim sırasında ortaya çıkacak teknik nitelikli manipülasyonları kapsamaz.

44) Eğer bir hizmet sunucu, hizmetini alanlardan biriyle, "mere conduit" ve "caching" in ötesine geçecek şekilde kanundışı bir hareket için bilerek işbirliğine girerse, bu tip aktiviteler için öngörülen sorumluluklardan muaf tutulma hakkından faydalanamaz.

45) Aracı hizmet sunucuların, bu direktifle oluşturulan sorumluluklarının sınırlandırılması çeşitli türdeki durdurucu kararlara başvurma imkanını etkilemez. Bu durdurucu etki doğuran kararlar, özellikle mahkeme veya kamu otoritesinin, kanundışı bilgilerin ortadan kaldırılması ya da bunlara erişimin imkansız hale getirilmesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ihlalin önlenmesi veya sona erdirilmesine ilişkin kararlarını içerebilir.

46) Sorumluluğun sınırlandırılmasından yararlanmak amacıyla, bilgi stoklamayla sınırlı bir fonksiyona sahip olan bir bilgi toplumu hizmeti sunucusu, yasadışı nitelikte faaliyetlerin farkına varır veya bu faaliyetlerden haberdar olur olmaz, bu tür bilgiye erişimi ortadan kaldırmak veya imkansız hale getirmek için derhal harekete geçecektir. Bu tür bilgilerin kaldırılması veya erişiminin imkansız kılınması, ifade hürriyeti ilkesi ışığında ve bu amaçla ulusal düzeyde kabul edilmiş süreçler çerçevesinde yerine getirilecektir. Bu direktif Üye Devletlerin, bu bilgiyi kaldırma

veya bilgiye erişimi imkansız kılma yönünde bir eylemde bulunmaları öncesinde, yerine getirilmesi gereken özel düzenlemeler öngörme yetkisini ortadan kaldırmaz.

47)Üye Devletlerin hizmet sunuculara, takip yükümlülüğü yüklemesinin yasaklanması sadece genel nitelikli yükümlülükler için söz konusudur. Bu durum spesifik bir olayda söz konusu olacak izleme yükümlülüğünü kapsamaz ve özellikle de ulusal otoritelerin ulusal mevzuatları çerçevesinde alacakları kararlara engel teşkil etmez.

48)Bu direktif Üye Devletlerin, hizmet sunuculardan, bazı kanun dışı faaliyet türlerini tespit etmek ve önlemek için, ulusal mevzuatlarında da tanımlanmış olan ve onlardan beklenen tedbirler çerçevesinde hareket etmelerini isteme olanağını ortadan kaldırmaz.

49)Üye Devletler ve Komisyon davranış (işleyiş) kurallarının (codes of conduct) belirlenmesini teşvik etmelidir. Bu durum söz konusu kuralların isteğe bağlı olması niteliğini ve ilgili taraflar için serbest şekilde bu kurallara katılma veya katılmama konusunda karar verme imkanını ortadan kaldırmaz.

50)Telif hakları ve bilgi toplumunda söz konusu olan ilgili diğer hakların bazı veçheleri konusunda uyumlaştırma yapılması hakkında önerilen direktif ve bu direktifin, telif hakları ve diğer ilgili hakların ihlali durumunda aracılar açısından doğacak sorumluluk konusunda, Topluluk düzeyinde net bir hukuksal çerçeve sağlamak amacıyla aynı zamanda yürürlüğe girmesi çok önemli bir hususdur.

51)Her Üye Devletten, gereken her durumda, uyuşmazlıkların yargı dışı yollarla (adli yol dışında) (out-of-court) elektronik ortamda çözümüyle ilgili yöntemlerin kullanılmasını zora sokabilecek tüm hukuki düzenlemeleri değiştirmesi istenebilecektir. Bu değiştirme işleminin sonucu, hukuksal alanda ve uygulama alanında bu tür uyuşmazlıkların çözümü yöntemlerinin, sınırötesi örnekler de dahil olmak üzere, gerçek anlamda ve etkili şekilde kullanılmasını mümkün kılacak nitelikte olmalıdır.

52)İç pazarın sağladığı özgürlüklerin etkili şekilde uygulanması, zarar görenlerin uyuşmazlıkların çözümü mekanizmalarına başvurmalarının garanti altına alınmasını gerektirmektedir. Bilgi toplumu hizmetleri çerçevesinde ortaya çıkabilecek zararlar, hızlılık derecesi ve coğrafi genişlik özelliklerine sahip bulunmaktadır. Bu spesifik özellikler ve tarafların birbirine karşı duymaları gereken karşılıklı güvenin ulusal otoritelerce zarara uğratılmamasının garanti altına alınması ihtiyacı ışığında, bu direktif Üye Devletleri uygun hukuki başvuru yollarının sağlanmasına davet etmektedir. Üye Devletler, uygun elektronik araçlarla gerçekleştirilecek hukuki prosedürlere erişimi sağlama gereğini değerlendirmeye almalıdırlar.

53)Bilgi toplumu hizmetlerine uygulanacak 98/27/AT sayılı direktif, tüketicilerin toplu çıkarlarını korumayı hedefleyen askıya alma mekanizmalarını öngörmektedir. Bu mekanizmalar, tüketicilerin oldukça ileri bir düzeyde korunmasını sağlayarak bilgi toplumu hizmetlerinin serbest dolaşımına katkıda bulunacaktır.

54)Bu direktif altında sağlanan yaptırımlar ulusal hukuk tarafından konulan tüm diğer yaptırım ve telafi yollarına hanel getirmez. Üye Devletler, bu direktife uygun olarak kabul edilmiş olan ulusal tedbirlere uyulmamasına karşılık cezai yaptırımlar uygulamak zorunda değildirler.

55)Bu direktif, tüketicilerin yaptığı sözleşmelerden doğan yükümlülüklerden doğan hukuku etkilemez. Bu bağlamda söz konusu direktif, tüketicinin ikamet adresinin bulunduğu Üye Devlet hukukundan kaynaklanan akdi yükümlülükler konusundaki emredici hükümlerin sağladığı korunmadan mahrum bırakılması sonucunu doğuramaz.

56)Bu direktifle getirilen düzenlemeler sonucunda, tüketiciler tarafından akdedilen sözleşmelerden doğan yükümlülüklerden sapma teşkil edecek durumların ortaya çıkmasında, söz konusu sapma hükümleri, söz konusu sözleşmeyi akdetme konusundaki kararı esastan etkileyecek nitelikteki tüketici hakları da dahil olmak üzere, sözleşmenin içeriğine ilişkin önemli unsurlar hakkındaki bilgileri kapsayacak şekilde yorumlanmalıdır.

57) Bir Üye Devlet, yapılan faaliyetin tümüyle veya esas itibariyle kendi ülkesine yönelik olması, hizmet sunucunun şirket merkezi seçimini bu ülke yetki alanı dışına çıkarmak amacıyla yapmış olması durumunda, başka bir Üye Devlette yerleşik hizmet sunucuya karşı da, Topluluk Adalet Divanı içtihadı doğrultusunda tedbir alma hakkını saklı tutar.

58) Bu direktif, üçüncü ülkelerde yerleşik hizmet sunucuları tarafından verilen hizmetlere uygulanmamalıdır, elektronik ticaretin küresel boyutu göz önünde bulundurularak, Topluluk kurallarının uluslararası kurullarla uyumlu olmasını sağlamak gerekmektedir. Bu direktif, hukuki konularda uluslararası örgütler içindeki (diğerleri yanında DTÖ, OECD, Uncitral) görüşmelerde ulaşılan sonuçlara halel getirmez.

59) Elektronik iletişimin global olma niteliğine karşın Avrupa Birliği düzeyinde düzenleyici önlemlerin koordinasyonu, iç pazarın parçalanmasından kaçınmak ve uygun bir Avrupa düzenleyici çerçevesi oluşturmak için gereklidir. Bu koordinasyon çalışması uluslararası forumlarda genel ve güçlü bir müzakere pozisyonu oluşturmaya da katkıda bulunacaktır.

60) Elektronik ticaretin serbest gelişimine imkan vermek için, yasal çerçeve açık ve sade, öngörülebilir ve uluslararası alandaki kurullarla uyumlu olmalı, böylece Avrupa sanayisinin rekabet yeteneğini olumsuz etkilememeli veya bu sektördeki yenilikleri engellememelidir.

61) Piyasa, küreselleşme şartları içinde elektronik araçlarla bilfiil çalıştırılacaksa, Avrupa Birliği ve başlıca Avrupa dışı bölgeler, mevzuatlarını ve bu konudaki görüşlerini uyumlaştırmak amacıyla görüşmeler yapmalıdırlar.

62) Elektronik ticaret alanında, başta aday ülkeler, gelişmekte olan ülkeler ve Avrupa Birliği'nin ticari ortakları olmak üzere, üçüncü ülkeler ile işbirliği güçlendirilmelidir.

63)Bu direktifin kabulü, Üye Devletlerin, bilgi toplumu olgusunun gelişmesiyle ortaya çıkan farklı sosyal ve kültürel etkileri dikkate almasını engellemeyecektir. Bu durum özellikle Üye Devletlerin, Topluluk hukukuna uygun şekilde dil, milli ve bölgesel özellikleri, kültürel varlıklarını dikkate alarak belirleyebilecekleri sosyal, kültürel ve demokratik hedeflerine ulaşmaları yönünde alacakları önlemlere ayrıca halkın bilgi toplumu hizmetlerine en geniş şekilde ulaşmalarını sağlayacak ve bunu devam ettirecek düzenlemeler yapmasına zarar vermemelidir. Bilgi toplumunun gelişimi, her durumda, Topluluk vatandaşlarının sayısal bir ortamda Avrupa kültürel varlıklarına ulaşmasına imkan vermelidir.

64)Elektronik iletişim, Üye Devletlere kültür, eğitim ve dil alanında kamu hizmeti götürülmesiyle ilgili olarak mükemmel imkanlar sunmaktadır.

65)Konsey, bilgi toplumunun tüketici boyutu konusundaki 19 Ocak 1999 tarihli ilke kararında (resolution), bu alanda tüketicilerin korunması konusuna özel bir dikkat gösterilmesine ihtiyaç olduğunu dile getirmiştir. Komisyon mevcut tüketicinin korunması kurallarının ne ölçüde bilgi toplumu bağlamında yeterli korunma sağladığını inceleyecek ve gerekli görülmesi halinde, bu mevzuatın eksikliklerini ve ek önlemler gerektiren konuları saptayacaktır. Ayrıca Komisyon gerekirse söz konusu eksiklikleri gidermek için buna ek olarak spesifik öneriler sunacaktır.

AŞAĞIDAKİ DİREKTİFİ KABUL ETMİŞTİR:

Bölüm1

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Amaç ve Kapsam

1. Bu Direktif, üye devletler arasında bilgi toplumu hizmetlerinin serbest dolaşımını temin ederek, iç pazarın düzgün işleyişine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.
2. Bu Direktif, 1. paragrafta belirlenen amaca ulaşmak için gerekli olduğu ölçüde, iç pazara ilişkin bilgi toplumu hizmetlerine, hizmet sunucuların kuruluşuna, ticari iletişime, elektronik sözleşmelere, aracılarn sorumluluğuna, davranış kurallarına (codes of conduct), yargı dışı uyuşmazlıkların çözümü yollarına, dava türlerine ve üye devletlerarası işbirliğine ilişkin belirli ulusal hükümleri yakınlaştırmaktadır.
3. Bu Direktif, bilgi toplumu hizmetlerine uygulanan Topluluk hukukunu, özellikle, kamu sağlığı ve tüketici çıkarları için Topluluk tasarrufları ve bu tasarrufları uygulamaya yönelik ulusal mevzuat tarafından öngörülen koruma düzeyine, söz konusu mevzuatın bilgi toplumu hizmetlerinin serbest biçimde sunulmasını kısıtlamaması şartıyla, hanel getirmeksizin, geliştirir.
4. Bu direktif, devletler özel hukuku alanına yeni (ek) kurallar getirmediği gibi, mahkemelerin yargı yetkisini de kapsamaz.
5. Bu Direktif, aşağıdaki alanlara uygulanmaz:
 - (a) vergilendirme alanında;
 - (b) 95/46/AT ve 97/66/AT Direktifleri ile düzenlenen bilgi toplumu ile ilgili hususlara;
 - (c) Kartel (rekabet) hukuku tarafından düzenlenen anlaşma ve uygulamalara ilişkin hususlara;

(d) Bilgi toplumu hizmetine ilişkin aşağıdaki faaliyetlere :

- Kamu otoritesinin kullanılması ile doğrudan ve belirli bir bağlantı içerdikleri ölçüde noter ve benzeri mesleklerin faaliyetlerine;
 - Müvekkilin temsiline ve mahkemeler önünde çıkarlarının savunulmasına ilişkin hususlara;
 - Piyango çekilişleri ve bahis işlemleri de dahil olmak üzere, parasal bir değer kazanma veya kaybetme ihtimali ortaya konmasını içeren kumar faaliyetlerine.
6. Bu Direktif, Topluluk hukuku çerçevesinde, Topluluk düzeyinde veya ulusal düzeyde, kültürel ve dilsel çeşitliliği geliştirmek ve çoğulculuğu korumak üzere alınan önlemleri etkilemez.

Madde 2

Tanımlar

Bu Direktifin amaçları bakımından, aşağıdaki terimler, aşağıdaki anlamları taşıyacaktır :

- (a) "Bilgi toplumu hizmetleri" : 98/48/AT sayılı Direktif ile değişik haliyle 98/34/AT sayılı Direktifin 1(2) maddesi kapsamındaki hizmetler;
- (b) "Hizmet sunucu" : bir bilgi toplumu hizmeti sunan her türlü gerçek ve tüzel kişi;
- (c) "yerleşik hizmet sunucu" : sabit bir işletmeyi belirsiz bir süre için kullanarak bir ekonomik faaliyeti etkili biçimde sürdüren bir hizmet sunucu. Hizmetin sunulması için gerekli olan teknik araç ve teknolojilerin mevcudiyeti ve kullanılması, kendiliğinden, hizmet sunucunun yerleşik olmasına yol açmaz;
- (d) "hizmet alıcı" : bir bilgi toplumu hizmetini, mesleki veya başka amaçlarla, özellikle bilgiye ulaşma veya bilgiyi erişilebilir kılma amaçları için kullanan her türlü gerçek veya tüzel kişi;
- (e) "tüketici" : kendi ticari, iş ve mesleki amaçları dışında hareket eden her türlü gerçek kişi;
- (f) "ticari iletişim" : ticari, sınai ve zanaat içeren faaliyeti yerine getiren veya düzenlenmiş bir mesleği icra eden bir şirket, dernek veya kişinin, mal, hizmet ve imajını doğrudan ve dolaylı olarak geliştirmeye yönelik her türlü ve biçimdeki iletişim. Aşağıdakiler kendiliğinden ticari iletişim oluşturmaz :

- şirket, dernek veya kişinin faaliyetine doğrudan erişim sağlayan bilgi, özellikle bir Internet sayfası (domain name) ve elektronik posta adresi;
- şirket, dernek veya kişinin mal, hizmet ve imajına ilişkin bağımsız biçimde bir araya getirilmiş bilgi, özellikle mali bir edim içermemesi halinde;
- (g) "düzenlenmiş meslek": 89/48/AET sayılı ve 21 Aralık 1988 tarihli en az üç yıllık bir mesleki eğitim veya öğretimin tamamlanması üzerine verilen yüksek öğretim diplomalarının tanınmasına ilişkin bir genel sistem öngörülmesi ile ilgili Konsey Direktifinin 1(d) maddesi anlamında (26), veya 92/51/AET sayılı 18 Haziran 1992 tarihli mesleki eğitim ve öğretimin tanınması alanında ikinci bir genel sistem öngören 89/48/AET sayılı Direktifi tamamlamak üzere çıkarılan Konsey Direktifinin 1(f) maddesi anlamında herhangi bir meslek;
- (h) "koordine alan" : üye devletlerin hukuk sistemlerinde bilgi toplumu hizmeti sunanlara ve bilgi toplumu hizmetlerine uygulanmak üzere öngörülen ve genel niteliği haiz olmalarına ya da özellikle bu amaç için öngörülmüş olmalarına bakılmaksızın uygulanan şartlar;
- i) koordine alan, hizmet sunucunun uymakla yükümlü olduğu aşağıdaki hususlarla ilgilidir:
 - bir bilgi toplumu hizmet faaliyetine başlamaya ilişkin kalifikasyonlar, izin ve bildirim gibi şartlar;
 - bir bilgi toplumu hizmeti faaliyetinin yerine getirilmesine ilişkin, hizmet sunucunun davranışlarına ilişkin şartlar, reklama ve sözleşmelere uygulananlar da dahil olmak üzere hizmet kalitesi ve içeriğine ilişkin şartlar veya hizmet sunucunun sorumluluğuna ilişkin şartlar;
- ii) Koordine alan aşağıdakiler gibi şartları kapsamaz:
 - Mallara uygulanacak şartlar
 - Malların teslimine uygulanacak şartlar
 - Elektronik araçlarla sunulmayan hizmetlere uygulanan şartlar

Madde 3

İç Pazar

1. Her üye devlet, kendi ülkesinde yerleşik (kurulmuş, merkezi bulunan) bir hizmet sunucunun sunduğu bilgi toplumu hizmetlerinin söz konusu üye devlette koordine alanlar kapsamına giren ulusal hükümlere uymasını temin eder.

2. Üye devletler, koordine alanlar kapsamına giren nedenlerle, bir başka üye devletten bilgi toplumu hizmetlerinin sunulmasını kısıtlayamazlar.

3. 1. ve 2. Paragraflar, Ek'te atıfta bulunulan alanlarda uygulanmaz.

4. Üye devletler, belirli bir bilgi toplumu hizmeti ile ilgili olarak, 2. Paragraftan ayrılmaya (sapmaya) yönelik önlemleri aşağıdaki şartların yerine gelmesi halinde alabilirler:

(a) Söz konusu önlemler:

(i) aşağıdaki nedenlerden biri dolayısıyla gerekli olmalıdır :

· kamu politikası, özellikle suçların önlenmesi, soruşturulması, yakalanması ve dava edilmesi nedenleriyle, küçüklerin korunması ve ırk, cinsiyet, din, milliyet temellerinde nefreti kışkırtacak her türlü faaliyete karşı mücadele nedenleriyle ve bireylerin insan onurunun ihlalinin önlenmesini de kapsamak üzere;

· kamu sağlığının korunması

· ulusal güvenlik ve savunmanın güvence altına alınması da dahil olmak üzere, kamu güvenliği;

· yatırımcılar da dahil olmak üzere, tüketicilerin korunması,

(ii) (i) bendinde belirtilen amaçları tehlikeye düşüren veya bu amaçları tehlikeye düşürme konusunda ciddi ve ağır bir risk içeren, belirli bir bilgi toplumu hizmetine karşı alınmış önlemler;

(iii) alınacak önlemler bu amaçlarla orantılı olmalıdır.

(b) Üye devletler, söz konusu önlemler alınmadan önce ve cezai soruşturmalar çerçevesinde yürütülen faaliyetler ve ön prosedürler de dahil olmak üzere mahkeme prosedürlerine hanel getirmeksizin;

· 1. Paragrafta belirtilen üye devletten önlem almasını talep etmiş olmalı ve ilgili üye devlet bu tarz önlemleri almamış olmalı ya da alınan önlemler yetersiz olmalıdır;

· Komisyona ve 1. Paragrafta belirtilen üye devlete bu tarz önlemleri alma niyetini bildirmiş olmalıdır.

5. Üye devletler acil durumlarda 4(b) paragrafında öngörülen koşullardan ayrılabilir. Bu durumda, üye devletin aciliyetin mevcudiyetine ilişkin gerekçelerini de içermek üzere, mümkün olan en kısa zamanda, aldıkları önlemleri Komisyona ve 1. Paragrafta belirtilen üye devlete bildirilecektir.

6. Üye devletlerin söz konusu önlemleri almaları imkanına halel getirmeksizin, Komisyon, bildirilen önlemlerin Topluluk hukukuna uygunluğunu mümkün olan en kısa sürede inceleyecek; önlemin Topluluk hukukuna aykırı olduğu sonucuna varması halinde, ilgili üye devletten önerilen önlemleri almaktan kaçınmasını veya acil olarak söz konusu önlemlerin uygulanmasına son vermesini talep edecektir.

II. Bölüm

İLKELER

Madde 4

Önceden (Ön) İzin Alınmasını Engelleme İlkesi

1. üye devletler, bir bilgi toplumu hizmeti sunucusunun bu faaliyete başlamasının veya icrasını devam ettirmesinin önceden izin şartına veya eş etki doğuran başka bir şarta tabi tutulmamasını temin ederler.

2. 1. Paragraf, özel olarak ve münhasıran bilgi toplumu hizmetini hedeflemeyen veya 97/13/AT sayılı ve 10 Aralık 1997 tarihli telekomünikasyon hizmetleri alanında genel izinler ve bireysel lisanslar konusundaki Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinde düzenlenen izin sistemlerine halel getirmez.

Madde 5

Sağlanması Gereken Genel Bilgi

1. Topluluk hukuku tarafından öngörülen diğer bilgi şartlarına ek olarak, üye devletler, hizmet sunucusunun aşağıda belirtilmiş olan bilginin, kolay, doğrudan ve sürekli olarak hizmet alıcılarına ve yetkili makamlara ulaşmasını temin eder :

(a) hizmet sunucusunun adı

(b) hizmet sunucusunun yerleşik olduğu coğrafi adres,

(c) hizmet sunucuya ilişkin ayrıntılar, elektronik posta adresi de dahil olmak üzere, kendisine hızlı bir biçimde ulaşılmasına ve doğrudan ve etkili biçimde iletişim kurulmasına imkan verecek bilgiler,

(d) hizmet sunucu ticaret veya benzeri bir kamu siciline kayıtlı ise, kayıtlı olduğu ticari sicil ve sicil kayıt numarası veya bu şekilde teşhis edilmesine imkan verecek eş etkili vasıtalar

(e) faaliyetin bir izin sistemine tabi olduğu durumlarda, ilgili denetim makamına ilişkin hususlar

(f) düzenlenmiş mesleklerle ilgili olarak,

· hizmet sunucusunun kayıtlı olduğu herhangi bir meslek örgütü veya benzeri kuruluş,
· mesleki unvan ve verildiği üye devlet,

· yerleşik bulunulan üye devlette uygulanan mesleki kurallara ve bunlara ne şekilde ulaşılacağına dair bir atıf (ibare) (gönderme)

(g) hizmet sunucusunun KDV'ye tabi bir faaliyette bulunması halinde, 77/388/AET sayılı ve 17 Mayıs 1977 tarihli üye devletlerin dolaylı vergilere ilişkin kanunlarının uyumlaştırılması- katma değer vergisi alanında ortak bir sistem : değerlendirme konusunda tek tip bir esas belirlenmesi (29) alanındaki Konsey Direktifinin 22(1). Maddesi çerçevesinde atıfta bulunulan kimlik numarası

2. Topluluk hukuku tarafından öngörülen diğer enformasyon şartlarına ek olarak, üye devletler en azından, bilgi toplumu hizmetleri fiyatlara atıfta bulunduğu, bunların açıkça ve belirsizliğe yol açmayacak biçimde ve özellikle, vergi ve teslimat masraflarını içerip içermediklerini kapsayacak şekilde belirtilmesini temin edecektir.

Kısım 2: Ticari İletişim

Madde 6

Sağlanacak Bilgi

Topluluk hukuku tarafından öngörülen diğer bilgi şartlarına ek olarak, üye devletler bir bilgi toplumu hizmetinin (bir) parçasını veya kendisini oluşturan ticari iletişimin, en azından aşağıdaki şartlara uygun olmasını temin eder:

- (a) ticari iletişim bu haliyle açıkça belirlenebilir olmalıdır.
- (b) Ticari iletişimin adına yapıldığı gerçek veya tüzel kişi açıkça belirlenebilir olmalıdır.
- (c) İndirimler, primler ve hediyeler gibi promosyonlar, hizmet sunucunun yerleşik olduğu üye devlette izin verilmesi halinde, açıkça belirlenebilir olmalı; bu promosyonları kazanmak için yerine getirilmesi gereken koşullar kolayca erişilebilir olmalı ve açıkça ve belirsizliğe yer bırakmayacak biçimde sunulmalıdır.
- (d) Promosyon amaçlı yarışma veya oyunlar, hizmet sunucunun yerleşik olduğu üye devlette izin verildiği takdirde, kolayca belirlenebilir olmalı ve katılım için yerine getirilmesi gereken koşullar, açıkça ve belirsizliğe yer bırakmayacak biçimde sunulmalıdır.

Madde 7

Talep Edilmemiş Ticari İletişim

1. Topluluk hukuku tarafından öngörülen diğer şartlara ek olarak, elektronik posta yoluyla talep edilmemiş ticari iletişime izin veren üye devletler, kendi ülkelerinde yerleşik bir hizmet sunucu tarafından sunulan bu ticari iletişimin alıcı tarafından alınır alınmaz açıkça ve belirsizliğe yer vermeyecek biçimde belirlenebilir olmasını temin edecektir.

2. 97/7/AT sayılı Direktif ve 97/66/AT sayılı Direktife hâlel getirmeksizin, üye

devletler elektronik posta yoluyla talep edilmemiş ticari iletişim sağlayan hizmet sunucuların, bu tarz ticari iletişim almak istemeyen gerçek kişilerin kendilerini kaydedebilecekleri opt-out kayıtlarına dzenli biçimde başvurmalarını ve bunlara riayet etmelerini temin edecektir.

Madde 8

Düzenlenmiş Meslekler

1. Üye devletler, düzenlenmiş bir mesleğe mensup bir kişi tarafından sunulan bir bilgi toplumu hizmetinin bir parçasını veya kendisini oluşturan ticari iletişimin kullanımına verilecek izin, özellikle, ilgili mesleğin bağımsızlığı ve onuru ile meslek sırrı ve müşterilere ve diğer meslek sahiplerine gösterilecek adilane tutumla ilgili meslek kurallarına tabi olmasını temin edecektir.

2. Meslek örgüt ve birliklerinin özerkliğine hanel getirmeksizin, üye devletler ve Komisyon, 1. Paragrafta belirtilen kurallara uygun olarak, ticari iletişim amaçları ile verilebilecek bilgi türlerini belirlemek amacıyla mesleki örgüt ve birliklerin Topluluk çapında davranış kuralları öngörmelerini teşvik eder.

3. 2. Paragrafta belirtilen bilgiye ilişkin olarak, iç pazarın düzgün işleyişini temin açısından gerekli olabilecek Topluluk girişimlerinin önerilerinin hazırlanması sırasında, Komisyon, Topluluk çapında uygulanan davranış kurallarını gerektiği biçimde göz önüne alacak ve ilgili meslek örgüt ve birlikleriyle yakın işbirliği içinde hareket edecektir.

4. Bu Direktif, düzenlenmiş mesleklerin faaliyetlerine erişim ve kullanıma ilişkin Topluluk Direktifleri ile bir arada uygulanacaktır.

Kısım 3: Elektronik Vasıtalarla Yapılan Sözleşmeler

Madde 9

Sözleşmelere Uygulanacak Kurallar

1. Üye devletler, kendi hukuk sistemlerinin, sözleşmelerin elektronik vasıtalarla akdedilmesine izin vermesini temin edeceklerdir. Üye devletler, özellikle sözleşme sürecine uygulanan şartların elektronik sözleşmelerin kullanılmasına engel oluşturacak ya da bu çeşit sözleşmelerin elektronik vasıtalarla yapılmış olması nedeniyle hukuki etkiden ve geçerlilikten mahrum kalmalarına neden olacak şekilde uygulanmamasını temin edeceklerdir.

2. Üye devletler, 1. Paragrafın, aşağıdaki kategorilerin hepsine veya bazısına uygulanmamasını kararlaştırabilir:

(a) taşınmaz mülkiyeti haklarını doğuran veya transfer eden sözleşmeler, kira hakları hariç olmak üzere;

(b) mahkemelerin, kamu makamlarının veya kamu otoritesi kullanan mesleklerin müdahalesini (dahil olmasını) gerektiren sözleşmeler;

(c) garanti (kefalet) sözleşmeleri ve kendi ticari, iş veya mesleki amaçları dışında hareket eden kişilerce verilen munzam teminat sözleşmeleri

(d) aile hukuku ve miras hukuku kapsamına giren sözleşmeler.

3. Üye devletler, Komisyona, 2. Maddede belirtilen kategorilerden hangilerine 1. Paragraf hükümlerini uygulamayacaklarını belirteceklerdir. Üye devletler, her 5 yılda bir Komisyona 2. Paragrafın uygulanmasına ilişkin bir rapor sunacaklar ve burada paragraf 2(b)'de belirtilen 1. Paragrafın uygulanmadığı kategoriyi muhafaza etmelerini gerektiren nedenleri açıklayacaklardır.

Madde 10

Sunulacak Bilgi

1. Topluluk hukuku tarafından öngörülen diğer bilgi şartlarına ek olarak, üye devletler, tüketici olmayan taraflarca aksine anlaşılmış olması hali dışında, en azından aşağıdaki bilginin hizmet sunucu tarafından açıkça, kapsamlı olarak; belirsizliğe yer bırakmayacak biçimde ve hizmetin alıcısı tarafından siparişte (teklifte) bulunulmasından önce, sunulmasını temin edeceklerdir:

(a) sözleşmenin yapılması için izlenecek farklı teknik adımlar;

(b) yapılan sözleşmenin hizmet sunucu tarafından dosyalanıp dosyalanmayacağı ve erişiminin mümkün olup olmayacağı;

(c) Siparişin yapılmasından önce girdi (input) hatalarının belirlenmesine ve düzeltilmesine ilişkin teknik araçlar;

(d) Sözleşmenin yapılması için başvurulabilecek diller.

2. Üye devletler, tüketici olmayan taraflar arasında aksine anlaşılmış olması hali dışında, hizmet sunucunun kendisinin tabi olduğu herhangi bir ilgili davranış kuralını ve bu kurallara elektronik olarak ne şekilde başvurulabileceğini belirtmesini temin edeceklerdir.

3. Alıcıya sunulan sözleşme hükümlerinin ve genel şartların, bu alıcı tarafından saklanmasına ve yeniden üretilmesine imkan verecek bir şekilde sağlanması gereklidir.

4. 1. ve 2. Paragraflar, münhasıran elektronik posta değişimi veya eşi bireysel iletişimle yapılan sözleşmelere uygulanmaz.

Madde 11

Sipariş verilmesi

1. Üye devletler, tüketici olmayan taraflar arasında aksine anlaşılmış olması hali dışında, hizmet alıcısının siparişini elektronik araçlarla vermiş olması halinde aşağıdaki ilkelerin uygulanmasını temin eder:

· Hizmet sunucu, alıcının siparişini aldığı gecikmeden ve elektronik araçlarla bildirmelidir.

· Sipariş ve alındığının bildirilmesi muhatapları olan tarafların erişiminin mümkün olduğu anda gerçekleşmiş sayılır.

2. Üye devletler, tüketici olmayan taraflar arasında aksinin kararlaştırılmış olması hali dışında, hizmet sunucunun hizmeti alıcısına uygun, etkili ve erişilebilir teknik araçlar sunarak, sipariş verilmeden önce girdi hatalarının tespiti ve düzeltilmesini mümkün kılmalarını temin edeceklerdir.

3. paragraf 1, birinci bent ve paragraf 2, münhasıran elektronik posta değişimi veya eşi bireysel iletişimler aracılığıyla yapılan sözleşmelere uygulanmaz.

Kısım 4: Ara Hizmet Sunucuların Sorumluluğu

Madde 12

"mere conduit" : basit iletim

1. Bir bilgi toplumu hizmetinin, hizmet alıcısı tarafından sağlanan bir bilgi iletişim ağı içinde iletiminden oluşması veya iletişim ağına erişimi sağlaması halinde, üye devletler, hizmet sunucunun, aşağıdaki şartları yerine getirmesi halinde iletilen bilgidен sorumlu tutulmamasını temin edeceklerdir :

(a) İletimi sunucu başlatmamış ise;

(b) İletimin alıcısını sunucu seçmemiş ise;

(c) İletimde yer alan bilgiyi sunucu seçmemiş veya değiştirmemişse.

2. 1. paragrafta belirtilen iletim ve erişimin temini eylemleri iletilen bilginin otomatik, ara ve geçici saklanması sadece iletişim ağında iletimini gerçekleştirmek amacıyla yapılması ve bilginin, iletimi için makul ölçüde gerekli olan süreden daha fazla saklanmaması halinde içerir.

3. Bu madde, bir mahkeme veya idari makamın, üye devletlerin hukuk sistemlerine uygun olarak, hizmet sunucunun ihlali sona erdirmesini veya önlemesini talep etme imkanını etkilemez.

Madde 13

"caching"

1. Bir bilgi toplumu hizmetinin hizmetin alıcısı tarafından sağlanan bir bilgi iletişim ağında yayınından oluşması durumunda, üye devletler bilginin hizmet sunucusunun otomatik, ara ve geçici saklanmasından dolayı, bilginin istekleri üzerine diğer hizmet alıcılarına (onward) iletimini daha etkili hale getirmekten başka amacı bulunmaksızın bilginin ara ve geçici biçimde saklanmasından, aşağıdaki şartlara uyması halinde sorumlu tutulmamasını temin edeceklerdir :

(a) sunucu bilgiyi değiştirmiyor ise;

(b) sunucu bilgiye erişimin şartlarına uygun davranmış ise;

(c) sunucu bilginin güncelleştirilmesine ilişkin, endüstri tarafından genel olarak benimsenen ve kullanılan bir şekilde belirlenen kurallara uygun davranmışsa;

(d) sunucu, endüstri tarafından genel olarak benimsenen ve kullanılan, bilginin kullanılmasına ilişkin veri elde edilmesine ilişkin teknolojinin hukuka uygun kullanımına müdahale etmiyorsa; ve

(e) sunucu ilk yayın kaynağındaki bilginin ağdan kaldırıldığına ilişkin bilgi elde

ettiğinde veya bu bilgiye erişim imkanı engellendiğine veya erişimin engellenmesine ilişkin bir mahkeme veya idari makam emri bulunduğunu öğrendiğinde, özenli bir biçimde hareket ederek, sakladığı bilgiyi kaldırmalı veya erişimini engellemelidir.

2. Bu madde, bir mahkeme veya idari makamın, üye devletlerin hukuk sistemlerine uygun olarak, hizmet sunucunun ihlali sona erdirmesini veya önlemesini talep etme imkanını etkilemez.

Madde 14

Hosting

1. Üye devletler, hizmetin alıcısı tarafından sağlanan bir bilginin saklanmasından oluşan bir bilgi toplumu hizmetinin sunulması halinde, üye devletler hizmet sunucunun hizmet alıcısı tarafından talep edilen bilginin saklanmasından dolayı sorumlu tutulmamasını, aşağıdaki şartların gerçekleşmesi halinde, temin ederler :

(a) sunucu, yasadışı faaliyet veya bilgi hakkında bilgi sahibi değilse, tazminat talepleri açısından, yasadışı faaliyet veya bilginin anlaşılabilirliği maddi vakıa ve şartlardan haberi bulunmuyorsa; veya sunucu bu bilgiyi edinmesi veya durumun farkına varması üzerine, bilgiyi kaldırır veya erişimini engellemekte özenli biçimde hareket ederse.

2. 1. Paragraf, hizmet alıcısının sunucunun yetkisi ve kontrolü dahilinde hareket etmesi halinde uygulanmaz.

3. Bu madde, bir mahkeme veya idari makamın, üye devletlerin hukuk sistemlerine uygun olarak, hizmet sunucunun ihlali sona erdirmesini veya önlemesini talep etme imkanını etkilemediği gibi, üye devletlerin bilginin kaldırılması ya da erişiminin engellenmesini düzenleyen prosedürler öngörmesi imkanını da etkilemez.

Madde 15

Kontrol için genel bir yükümlülük bulunmaması

1. Üye devletler, sunuculara, 12, 13 ve 14. Maddelerde düzenlenen hizmetlerin sunumu sırasında, yayınladıkları veya sakladıkları bilgiyi kontrol etmeleri ya da yasadışı faaliyete işaret eden maddi vakıa ve durumları aktif olarak araştırmaları hususunda genel bir yükümlölük yükleyemez.

2. Üye devletler, bilgi toplumu hizmeti sunucuları için, yetkili kamu makamlarını iddia edilen yasadışı faaliyetler veya hizmetlerin alıcıları tarafından sunulan bilgiler konusunda derhal haberdar etme veya istekleri üzerine, yetkili makamlara aralarında saklama anlaşması bulunan hizmetlerin alıcılarının belirlenmesine imkan verecek bilgiyi iletme yükümlölüğünü yükleyebilirler.

3: Bölüm

UYGULAMA

Madde 16

Davranış Kuralları (Codes of Conduct)

1. Üye devletler ve Komisyon, aşağıdaki hususları teşvik edeceklerdir :

(a) Ticaret, meslek ve tüketici birlik ve örgütlerinin, 5-15. Maddelerin gerektiği gibi uygulanmasını sağlamaya yönelik Topluluk düzeyinde davranış kuralları belirlemelerini

(b) Ulusal veya Topluluk düzeyinde hazırlanan davranış kuralları tasarılarının Komisyona ihtiyari biçimde iletilmesini;

(c) Bu davranış kurallarına Topluluk dillerinde ve elektronik araçlarla erişilmesinin mümkün kılınmasını;

(d) Ticaret, meslek ve tüketici birlik ve örgütleri tarafından, davranış kurallarının uygulanmasına ve elektronik ticarete ilişkin uygulama, alışkanlık ve gelenekleri ne şekilde etkilediğine dair değerlendirmelerinin üye devletlere ve Komisyona iletilmesini;

(e) Küçüklerin ve insan onurunun korunmasına yönelik davranış kurallarının tespitini.

2. Üye devletler ve Komisyon, tüketicileri temsil eden birlik ve örgütlerin kendi çıkarlarını etkileyen ve paragraf 1(a) uyarınca saptanan davranış kurallarının hazırlanmasına ve uygulanmasına katılımını teşvik ederler. Uygun olduğu durumlarda kendi özel ihtiyaçlarının dikkate alınmasını temine yönelik olarak görme engellileri ve özürllüleri temsil eden birliklere de danışılmalıdır.

Madde 17

Uyuşmazlığın Yargı Dışı Yollarla Çözülmesi (out of court)

1. Üye devletler, bir bilgi toplumu hizmeti sunucusu ile alıcısı arasında uyuşmazlık çıkması halinde mevzuatlarının uyuşmazlığın çözümü için, ulusal hukuklarında başvurulabilen uygun elektronik araçlar da dahil olmak üzere, yargı dışı (out-of-court) yollara başvurulmasını engellememesini temin edeceklerdir.

2. Üye devletler, yargı dışı çözümden sorumlu makamları, özellikle, tüketici uyuşmazlıklarının ilgili taraflar için yeterli usul garantileri öngörmesini sağlayacak şekilde işlemesi konusunda teşvik edeceklerdir.

3. Üye devletler, yargı dışı uyuşmazlık çözümünden sorumlu makamları, bilgi toplumu hizmetleri alanında verdikleri önemli kararlardan Komisyonu haberdar etmeleri ve elektronik hizmete ilişkin uygulamalar, kullanımlar ve gelenekler konusunda diğer her türlü bilgiyi iletmeleri konusunda teşvik edeceklerdir.

Madde 18

Davalar türleri

1. Üye devletler, ulusal hukukta bilgi toplumu hizmeti faaliyetleri ile ilgili olarak, geçici önlemler de dahil olmak üzere, iddia edilen herhangi bir ihlali sona erdirecek ve ilgili çıkarların daha fazla zarar görmesini önleyecek önlemlerin hızlı bir biçimde alınmasını mümkün kılacak dava türlerinin mevcudiyetini temin edeceklerdir.

2. 98/27/AT sayılı Direktifin Eki aşağıdaki şekilde tamamlanmaktadır :
"2000/31/AT sayılı, 8 Haziran 2000 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey, iç pazarda bilgi toplumu hizmetlerinin bazı hukuki unsurları, özellikle elektronik ticaret hakkındaki Direktifi, (Elektronik Ticaret Hakkında Direktif) RG L 178 17.7.2000, s.1)

Madde 19

İşbirliği

1. Üye devletler, bu Direktifin etkili biçimde uygulanması için gerekli, yeterli denetim ve soruşturma araçlarına sahip olacaklar ve hizmet sunucuların kendilerine gerekli bilgiyi sunmalarını temin edeceklerdir.

2. Üye devletler, diğer üye devletlerle işbirliğine gidecekler ve bu amaca yönelik olarak bir veya daha fazla irtibat noktası tayin ederek bunlarla ilgili ayrıntıları diğer üye devletlere ve Komisyona iletceklerdir.

3. Üye devletler mümkün olan en çabuk şekilde ve ulusal hukuka uygun olarak, diğer üye devletlerden veya Komisyondan talep edilen yardım ve bilgiyi, uygun elektronik araçlar da dahil olmak üzere temin edeceklerdir.

4. Üye devletler, en azından elektronik yollarla erişilebilecek ve hizmet alıcı ve sunucuların aşağıdaki konularda bilgi alabileceği irtibat noktaları tesis edeceklerdir:

(a) Sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerin yanı sıra, uyuşmazlık durumunda başvurulabilecek, bu mekanizmaların kullanımı ile ilgili uygulamaya yönelik hususlar da dahil olmak üzere, şikayet ve telafi yolları hakkında ;

(b) Daha fazla bilgi ve yardım alabilecekleri makam, birlik ve örgütlerle ilgili

5. Üye devletler, kendi ülkelerinde bilgi toplumu hizmetleri ve elektronik ticaret uygulamaları, kullanımları ve adetleri konularındaki uyuşmazlıklarla ilgili alınan önemli idari veya yargısal kararların Komisyona iletilmesini teşvik edeceklerdir. Komisyon bu kararları diğer üye devletlere iletilecektir.

Madde 20

Yaptırımlar

Üye devletler bu Direktif uyarınca benimsenen ulusal hükümlerin ihlali halinde uygulanacak yaptırımları belirleyecek ve bu yaptırımların uygulanmasını temin için gerekli her türlü önlemi alacaklardır.

Bölüm IV

SON HÜKÜMLER

Madde 21

Gözden Geçirme (inceleme)

1. 17 Temmuz 2003'ten önce ve bu tarihten itibaren her iki yılda bir olmak üzere, Komisyon, Avrupa Parlamentosuna Konseye ve Ekonomik Sosyal Komiteye bu Direktifin uygulanmasına yönelik bir raporu sunacak ve bu rapor, gerekli olduğu takdirde Direktifi bilgi toplumu hizmetleri alanındaki hukuki, teknik ve ekonomik gelişmelere uyduracak, özellikle suçun önlenmesi, küçüklerin korunması, tüketicinin korunması ve iç pazarın düzgün işleyişi ile ilgili önerileri de içerecektir.

2. Bu Direktifin uygulanması gereğini incelerken rapor özellikle hyperlinks ve location tool hizmetleri sunucularının sorumluluğu, "bildirim ve indirme" ("notice and take down") prosedürleri ve içeriğin indirilmesinin ardından sorumluluğun tayini konularında önerilerin gerekliliğini ele alacaktır. Rapor aynı zamanda teknik gelişmelerin ışığında madde 12 ve 13'te öngörülen sorumluluktan muafiyet için ek koşulların gerekli olup olmadığını ve elektronik posta yoluyla talep edilmemiş ticari iletilere iç pazar ilkelerinin uygulanması ihtimalini ele alacaktır.

Madde 22

İç Hukuka Geçirme

1. Üye devletler 17 Ocak 2002 tarihinden önce bu direktife uyum sağlamak üzere gerekli kanun, düzenleme ve idari hükümleri yürürlüğe koyacaklardır. Üye devletler bu hususta Komisyonu haberdar edeceklerdir.

2. Üye devletler, 1. Paragrafta belirtilen önlemleri aldıklarında, bu düzenlemeler bu direktife bir gönderme içerecek veya resmi yayımları sırasında böyle bir göndermeye yer verecektir. Bu göndermenin yapılma yöntemleri üye devletler tarafından belirlenecektir.

Madde 23

Yürürlüğe giriş

Bu Direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesinde yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

Madde 24

Muhataplar

Bu Direktif üye devletleri muhatap alır.

8 Haziran 2000 tarihinde Lüksembourg'da hazırlanmıştır.

EK –7

3. maddeden istisnalar (derogasyonlar)

Madde 3(3)'te belirtildiği üzere, madde 3(1) ve (2) aşağıdaki hususlara uygulanmaz:

- Telif hakları, komşu haklar, 87/54/AET sayılı Direktif (1) ve 96/9/AT sayılı Direktifte (2) atıfta bulunulan haklar ile sınai mülkiyet hakları,
- Üye devletlerin 2000/46/AT sayılı Direktif 'te (3) öngörülen istisnaları uyguladığı kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen elektronik para emisyonu,
- 85/611/AET sayılı Direktifin (4) 44(2) maddesine,
- 92/49/AET sayılı Direktifin (5) 3o. Maddesi ve IV. Başlığına, 92/96/AET, sayılı Direktifin (6) IV. Başlığına, 88/357/AET sayılı Direktifin (7) 7 ve 8. Maddelerine ve 90/619/AET sayılı Direktifin (8) 4. Maddesine,
- tarafların sözleşmelerine uygulanacak hukuku seçme konusundaki serbestilerine,
- tüketici sözleşmeleri ile ilgili sözleşmeden doğan yükümlülüklerle,
- Taşınmaz malın bulunduğu üye ülkede emredici şekil şartlarına tabi oldukları hallerde, taşınmaz mal üzerinde hak doğuran ve transfer eden sözleşmelerin şekli heçerliliğine,
- Elektronik posta yoluyla talep edilmemiş ticari iletişime izin verilmesine.

(1) RG L 24, 27.1. 1987, s.36.

(2) RG L 77, 27.3.1996, s.20.

(3) Henüz Resmi Gazete'de yayımlanmamıştır.

(4) RG L 375, 31.12.1985, s.3. 95/26/AT sayılı Direktif ile değişik Direktif (RG L 168, 18.7.1995, s.7)

(5) RG L 228, 11.8.1992, s.1. 95/26/AT sayılı Direktif ile değişik Direktif.

(6) RG L 360, 9.12.1992, s.2. 95/26/AT sayılı Direktif ile değişik Direktif.

(7) RG L 172, 4.7.1988, s.1. 92/49/AT sayılı Direktif ile değişik Direktif.

(8) RG L 330, 29.11.1990, s.50. 92/49/AT sayılı Direktif ile değişik

EK-8

Elektronik Veri, Elektronik Sözleşme Ve Elektronik İmza Kanunu Tasarısı Taslağı...

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu kanunun amacı elektronik veri, elektronik sözleşme, elektronik imza, sertifika hizmet sağlayıcıları ve elektronik imza sertifikalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu kanun, geçerlilikleri bakımından şekil zorunluluğunun bulunmadığı sözleşmelere ve diğer hukuki işlemlere uygulanır.

Tanımlar

Madde 3 - Bu kanunda yer alan;

- a) Elektronik veri: Elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, gönderilen, alınan veya saklanan bilgileri,
- b) Gönderen: Saklanmadan önce bir elektronik veriyi gönderen, üreten veya adına veri üretilen veya adına veri gönderilen kişiyi,
- c) Alıcı: Elektronik veriyi gönderenin elektronik verinin ulaşmasını amaçladığı kişiyi,
- d) Bilgi sistemi: Elektronik verinin üretilmesi, gönderilmesi, alınması, saklanması veya işlenmesi için kullanılan sistemi,

- e) Elektronik imza: Bir elektronik veriye eklenen veya veri ile mantıksal bağlantısı bulunan ve imzalayanın kimliğini belirleme aracı olarak kullanılan elektronik veriyi,
- f) Gelişmiş elektronik imza: Münhasıran imzalayana bağlı olan, imzalayanı belirlemeye imkan veren, sadece imzalayanın kontrolü altında bulundurabileceği araçlar kullanılarak üretilen ve elektronik verinin üzerindeki herhangi bir değişikliğin fark edilmesini mümkün kılan elektronik imzayı,
- g) Nitelikli elektronik imza: Oluşturulduğu tarihte geçerli bir nitelikli sertifikaya dayanan ve güvenli imza aracı ile oluşturulmuş gelişmiş elektronik imzayı
- h) İmza sahibi: Elektronik imzayı oluşturan veya adına elektronik imza oluşturulan ve bu imzayı kullanan gerçek kişiyi,
- i) İmza verisi: Özel imzalama anahtarları veya şifreler gibi, elektronik imza oluşturmak için kullanılan kişiye özel ve tek veriyi,
- j) İmza aracı: İmza verisini oluşturmak için kullanılan yazılım ve donanımı,
- k) Güvenli imza aracı: İmza verisinin sadece bir kez oluşturulmasını sağlayan, gizliliğini ve güvenliğini garanti altına alan, imzalanacak veriyi değiştirmeyen veya bu verinin imza işleminden önce imza sahibine sunulmasını önlemeyen imza aracını,
- l) İmza doğrulama verisi: Açık imzalama anahtarları veya şifreler gibi elektronik imzayı doğrulamak için kullanılan veriyi,
- m) İmza doğrulama aracı: İmza doğrulama verisini uygulamak için oluşturulan yazılım ve donanımı,
- n) Teknik hizmet araçları: Elektronik imza hizmetlerinin sağlanması için kullanılan yazılım ve donanımı,

- o) Elektronik imza ürünleri: Elektronik imza hizmetlerinin sağlanması veya elektronik imzaların oluşturulması ya da doğrulanması amacıyla kullanılan yazılım ve donanımı veya bunlarla ilgili unsurları,
- p) Sertifika: İmza doğrulama verisini kişiye bağlayan ve o kişinin kimliğini teyit eden elektronik onayı,
- r) Nitelikli sertifika: Bu kanunda belirtilen şartları karşılayan ve sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından verilen sertifikayı,
- s) Elektronik belge: Bir sertifikaya dayanan elektronik imza ile imzalanmış elektronik veriyi,
- t) Sertifika hizmet sağlayıcısı: Sertifika veren ve elektronik imzalarla ilgili diğer hizmetleri sağlayan özel hukuk tüzel kişisini veya kamu tüzel kişisini,
- u) İhtiyari akreditasyon: Kurum tarafından, sertifika hizmet sağlayıcılarının ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre değerlendirilmesi, yeterliliğinin onaylanması ve düzenli aralıklarla denetlenmesini,
- v) Nitelikli zaman damgası: Sertifika hizmet sağlayıcıları tarafından, belirli bir elektronik verinin üretildiği, değiştirildiği, gönderildiği, alındığı veya saklandığı zamanı göstermek üzere verilen belgeyi,
- y) Kurum ,Kurumunu,
ifade eder.

İKİNCİ KISIM

Elektronik Veri ve Elektronik Sözleşme

Elektronik veri ve imza şartı

Madde 4 - Kanunen imza şartının arandığı durumlarda; imzalayan kişinin kimliğini belirleyen ve bu kişinin elektronik veriyi onayladığını gösteren güvenilir bir usul kullanıldıysa, bu şart elektronik imza ile de karşılanabilir.

Elektronik veri ve belgenin aslı

Madde 5 - Kanunen belgenin aslının sunulması veya saklanması şartının arandığı durumlarda; bilginin düzenlendiği son hali ile bütünlüğünün korunmuş ve gerektiğinde ulaşılabilir olması halinde, bu şart elektronik veri ile de karşılanabilir. Bilginin iletilmesi veya saklanması ya da görüntülenmesi sırasında bu işlemler nedeniyle oluşabilecek ve esasa etkili olmayan olağan değişiklikler dışında, bilgi tam ve değişmeden kalmışsa, bilgi bütünlüğünün korunmuş olduğu kabul edilir.

Elektronik verinin saklanması

Madde 6 - Kanunen bazı belgelerin, kayıtların veya bilgilerin saklanması gereken durumlarda; bilgiye sonradan kullanılmak üzere ulaşabiliyorsa, bilgi bütünlüğü korunmuşsa, gönderen ve alıcı ile elektronik verinin gönderildiği veya alındığı tarihin ve zamanın belirlenmesi mümkün ise, bu şart elektronik verinin saklanması yoluyla da karşılanabilir.

Gönderenin tespiti

Madde 7 - Elektronik veri, gönderenin kendisi veya adına hareket etmeye yetkili bir kişi ya da gönderen adına programlanan ve önceden tanımı yapılan bir bilgi sistemi tarafından gönderildiği takdirde gönderene ait kabul edilir. Alıcı, elektronik verinin gönderene ait olup olmadığını belirlemek için daha önce gönderen ile üzerinde anlaştıkları usulü elektronik veri üzerinde uyguladığında gönderenin kimliğini doğrulayan bir sonuç elde ettiği veya kendisine ulaşan

elektronik veri üçüncü bir kişi tarafından gönderene ait bir usul kullanılarak oluşturulduğu takdirde, elektronik veriyi gönderene ait kabul edebilir. Alıcı, 1 inci ve 2 nci fıkrada belirtilen hallerde, kendisine ulaşan elektronik veriyi gönderenin göndermeyi amaçladığı veri olarak kabul etme ve buna göre davranma hakkına sahiptir. Ancak, alıcının gönderenden elektronik verinin kendisine ait olmadığına ilişkin bir uyarı aldığı ve bu uyarıya göre davranmak için yeterli zamana sahip olduğu hallerle, makul bir özen göstererek veya daha önce kararlaştırılmış bir usulü kullanarak elektronik verinin gönderene ait olmadığını ya da gönderenin göndermeyi amaçladığı veri olmadığını bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde alıcı bu hakka sahip değildir. Alıcı, makul bir özen göstererek veya daha önce kararlaştırılmış bir usulü kullanarak bir elektronik verinin diğer bir elektronik verinin tekrarı olduğunu bildiği veya bilmesi gerektiği durumlar hariç, aldığı her elektronik veriyi ayrı bir elektronik veri olarak kabul etme ve buna göre davranma hakkına sahiptir.

Elektronik verinin alındığının teyidi

Madde 8 - Gönderen ile alıcı arasında elektronik verinin alındığının bildirilmesi belli bir şekilde veya usule bağlanmamışsa; herhangi bir iletişim şeklinin kullanılması veya alıcının elektronik verinin alındığını göstermeye yeterli herhangi bir davranışı, elektronik verinin alındığının teyidi için yeterlidir. Gönderen tarafından alındı teyidinin arandığı hallerde; alındı teyidi belirlenen süre içerisinde veya böyle bir süre yoksa makul bir süre içerisinde gönderene ulaşmadığı takdirde, gönderen alıcıya alındı teyidinin kendisine ulaşmadığını belirten ve alındı teyidinin ulaşması için makul bir süre belirleyen bir bildirimde bulunabilir veya elektronik veriyi gönderilmemiş kabul edebilir. Gönderen tarafından alındı teyidinin aranmadığı hallerde; gönderen, alıcıya alındı teyidinin ulaşması için makul bir süre belirleyen bir bildirimde bulunabilir veya elektronik veriyi gönderilmemiş kabul edebilir.

Elektronik verinin alındığının teyidi halinde, elektronik verinin alıcı tarafından alınmış olduğu kabul edilir. Ancak bu teyit, alınan elektronik verinin gönderilen ile

aynı olduğuna karine teşkil etmez.

Elektronik verinin gönderilme ve alınma zamanı ve yeri

Madde 9 - Elektronik veri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, gönderen veya onun adına hareket eden kişinin kontrolü dışındaki bir bilgi sistemine girdiği zaman gönderilmiş sayılır.

Alıcı elektronik veri almak amacıyla bir bilgi sistemi belirlemişse, elektronik veri belirlenmiş bilgi sistemine girdiği zaman alınmış sayılır. Belirlenmiş bilgi sistemine gönderilmeyen elektronik veri ise alıcının elektronik veriye ulaştığı zaman alınmış sayılır.

Alıcı elektronik veri almak amacıyla bir bilgi sistemi belirlememişse, elektronik veri alıcının bilgi sistemine girdiği zaman alınmış sayılır.

Bilgi sisteminin bulunduğu yerin elektronik verinin alındığı kabul edilen yerden farklı bir yer olması elektronik verinin alınma zamanını değiştirmez.

Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, elektronik verinin gönderenin işyerinden gönderildiği ve alıcının işyerinde alındığı kabul edilir. Birden fazla işyeri olması durumunda; işyeri, ilgili ticari işlemle en yakın ilişkisi olan işyeri, böyle bir tespit yapılamadığı takdirde ise işyeri merkezidir. Gönderen veya alıcının işyeri yoksa yerleşim yerleri esas alınır.

Elektronik verinin hukuki niteliği

Madde 10 - Bilginin sadece elektronik veri şeklinde olması hukuki geçerlilik ve uygulanabilirliğine etki etmeyeceği gibi, delil olarak ileri sürülmesini de engellemez.

Elektronik veride atıf yapılan ve hukuki sonuç doğurabilecek bir bilginin sadece elektronik veride yer almadığı gerekçesiyle geçersiz olduğu ileri sürülemez.

Elektronik veri; üretilmesi, gönderilmesi, alınması veya saklanması sırasında güvenilir bir bilgi sistemi kullanılmış ve bilgi bütünlüğü korunmuşsa ve gönderenin kimliği doğru şekilde tespit edilebiliyorsa, delil olarak ileri sürülebilir.

Elektronik sözleşme

Madde 11 - Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, bir sözleşmede icap ve kabul elektronik veri yoluyla yapılabilir. Sözleşmenin elektronik veri yoluyla kurulması

hukuki geçerlilik ve uygulanabilirliğine etki etmez.

Bu madde hükümleri; kira sözleşmeleri hariç olmak üzere, taşınmazlara ilişkin sözleşmeler, kanunen mahkemelerin, kamu mercilerinin veya kamu yetkisi kullanan kişilerin katılımını gerektiren sözleşmeler, kefalet ve teminat sözleşmeleri, aile veya miras hukukuna ilişkin sözleşmeler gibi yazılı veya resmi şekil zorunluluğunun bulunduğu sözleşmelere uygulanmaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Elektronik İmza

BİRİNCİ BÖLÜM

Sertifika Hizmet Sağlayıcıları

Genel şartlar Madde 12 - Özel hukuk tüzel kişileri ve kamu tüzel kişileri sertifika hizmet sağlayıcısı olarak faaliyette bulunabilirler. Yurt dışında kurulmuş bir sertifika hizmet sağlayıcısının Türkiye'de temsilcilik açmasına Kurum karar verir. Sertifika hizmet sağlayıcılarının faaliyete geçebilmeleri için aşağıda belirtilen hususların belgelendirilmesi gerekir;

a) Sertifika hizmet sağlayıcısı özel hukuk tüzel kişisi ise, kurucu ortakları ve tüzel kişiliği temsile yetkili yöneticilerinin, taksirli suçlar hariç olmak üzere, affa uğramış olsalar bile ağır hapis veya altı aydan fazla hapis yahut basit veya nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtekarlık, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, kara para aklama veya devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs ya da iştirak veya bilişim alanındaki suçlardan dolayı hüküm giymemiş bulunması,

b) Gerekli güvenilirliği haiz ve bu alanda yeterli bilgi, tecrübe ve uzmanlığa sahip olması,

c) Bu hizmeti yürütebilecek donanıma sahip olması,

d) Güvenlik önlemlerinin yeterli ve uygulamaya konulmuş olması,

e) Bu hizmet sebebiyle doğabilecek zararlar için kanunun 17nci maddesi gereğince yeterli karşılık bulundurması. Bu şartlarda meydana gelebilecek değişiklikler derhal Kuruma bildirilir. Yukarıdaki fıkranın (a) ve (b) bendi hükümleri sertifika hizmet sağlayıcılarının personeli hakkında da uygulanır. Sertifika hizmet sağlayıcıları bu kanunda sayılan hizmetlerin bir kısmını yukarıda belirtilen şartları taşıyan özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu tüzel kişilerine yaptırabilir. Bu durumda doğacak sorumluluk sertifika hizmet sağlayıcısına aittir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Nitelikli sertifika verebilme şartları

Madde 13 - Sertifika hizmet sağlayıcılarının nitelikli sertifika verebilmeleri için 12 nci maddede belirtilen şartlara ilave olarak aşağıda belirtilen şartları da yerine getirmeleri gerekir;

a) İmza doğrulama verisinin kimliği belirlenmiş nitelikli sertifika sahibine tahsis edildiğini teyit etmek ve bu veriye üçüncü kişilerin ulaşabilmesini temin edecek hızlı ve güvenli bir rehber hizmeti vermek ve iptal işlemlerinin güvenilir bir şekilde ve derhal yerine getirilmesini sağlamak,

b) Sertifikanın verildiği veya iptal edildiği tarih ve zamanın kesin olarak belirlenebilmesini sağlamak,

c) Nitelikli sertifika sahibinin kimliğini ve gerektiğinde özel niteliklerini güvenilir bir şekilde tespit etmek,

d) Değişiklik yapılmasına karşı korunan güvenilir sistem ve ürünler kullanmak ve bu sistem ve ürünlerce desteklenen yöntemlerin teknik güvenliğini sağlamak,

e) Sertifika sahtekarlığına karşı gerekli önlemleri almak ve imza verisini oluştururken gizliliği sağlamak,

f) Nitelikli sertifika ile ilgili bilgileri on yıl süre ile saklamak,

g) Nitelikli sertifika verilmesine ilişkin sözleşme yapılmadan önce, sertifika kullanıcılarını bu sertifikanın kullanımına ilişkin koşul ve sınırlamalar, akreditasyonun olup olmadığı, şikayet usulleri ve uyuşmazlıkların çözümü konularında bilgilendirmek, bu sertifikaya dayanarak işlem yapacak üçüncü kişilere talepleri halinde bu bilgileri vermek,

h) Nitelikli sertifikada bulunan bilgilerin sadece yetkili kişilerce değiştirilebilmesini ve bilgilerin doğruluğunun kontrol edilebilmesini sağlamak,

i) Sertifika sahibine ait imza verisini saklamamak ve kopyalamamak. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Bilgi verme mükellefiyeti

Madde 14 - Nitelikli sertifika veren sertifika hizmet sağlayıcısı, başvuru sahibini nitelikli elektronik imzanın güvenliğini artırmak için gerekli önlemler ve imza verisinin zaman içinde güvenlik değerinin azalmasını önlemek için sertifikanın yenilenmesinin gerekebileceği hususunda bilgilendirir. Nitelikli sertifika veren sertifika hizmet sağlayıcısı, kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, hukuki işlemlerde nitelikli elektronik imzanın elle atılmış imza ile aynı etkiyi haiz olduğu hususunda başvuru sahibini yazılı olarak bilgilendirir. Bu belge başvuru sahibi tarafından okunarak imza edilir.

Belgelendirme

Madde 15 - Sertifika hizmet sağlayıcısı, bu kanunda ve ilgili yönetmeliklerde yer alan güvenlik önlemlerini, nitelikli sertifikalarda bulunan bilgileri ve bunların doğruluğunu her zaman teyit edebilecek şekilde belgelendirmek zorundadır. Nitelikli sertifikaların verilmesi ve iptali dahil olmak üzere belgelendirme, bilgilerin sonradan değiştirilmesini önleyecek şekilde ve gecikmeksizin yapılmalıdır.

Sertifika hizmet sağlayıcısı, talebi halinde imza sahibinin kendisiyle ilgili bilgilere ve işlemlere ulaşmasını sağlar.

Kişisel verilerin korunması

Madde 16 - Nitelikli sertifika veren sertifika hizmet sağlayıcısı, sertifika sahibine ilişkin kişisel verileri sertifika sahibinin rızası dışında açıklamamakla ve bu kanunun amacı dışında kullanmamakla yükümlüdür. Sertifika sahibi hakkındaki veriler ancak kanunla belirtilen kişi ve kuruluşlara açıklanabilir. Bu madde hükmü sertifika hizmet sağlayıcıları tarafından verilen tüm elektronik imza sertifikalarına uygulanır.

Karşılık bulundurma yükümlülüğü

Madde 17 - Nitelikli sertifika veren sertifika hizmet sağlayıcısı, bu hizmeti nedeniyle doğabilecek zararları karşılamak üzere yeterli karşılık bulundurmamakla yükümlüdür. Yeterli karşılığın asgari tutarı, şekli ve muhafazası ile ilgili hususlar Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.

Sorumluluk

Madde 18 - Nitelikli sertifika veren sertifika hizmet sağlayıcısı, sertifika sahibinin ve iyi niyetli üçüncü kişilerin bu sertifikaya, sertifikanın içerdiği bilgilere ve nitelikli zaman damgasına güvenmelerinden doğan zararları tazmin etmekle yükümlüdür. Ancak, nitelikli sertifika veren sertifika hizmet sağlayıcısı;

- a) Böyle bir zararın doğmaması için hal ve şartların gerektirdiği bütün dikkat ve özeni gösterdiğini veya,
- b) Bütün dikkat ve özeni göstermiş olsa bile bu zararın doğmasına engel olamayacağını veya,
- c) Üçüncü kişinin sertifika, sertifikanın içerdiği bilgiler veya nitelikli zaman damgasında bulunan bilgilerin doğru olmadığını bildiğini veya bilmesi gerektiğini, ispat ederse sorumluluktan kurtulur.

İmza sahibinin imza verisini kaybetmesi veya çaldırması ve bu durumu derhal sertifika hizmet sağlayıcısına bildirmemesi veya imza verisini üçüncü kişilerle paylaşması durumunda sorumluluk imza sahibine aittir. Nitelikli sertifikada sertifikanın kapsamına veya kullanılabilceği işlemlerin değerlerine ilişkin bir sınırlama varsa, belirlenen sınırlamaların aşılmasından doğan zararlardan sertifika hizmet sağlayıcısı sorumlu tutulamaz. Nitelikli sertifika veren sertifika hizmet sağlayıcısı, hizmetlerinin bir kısmını özel hukuk tüzel kişileri veya kamu tüzel kişilerine yaptırdığı takdirde, bu işlemlerden doğan zararları da tazmin etmekle yükümlüdür. Kanununun 35 inci maddesinin (b) bendine göre ülke içinde kurulmuş ve akredite edilmiş sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından garanti edilmesi halinde bu sertifikadan dolayı oluşabilecek zararlardan garanti eden sertifika hizmet sağlayıcısı da sorumludur.

Ücret

Madde 19 - Sertifika hizmet sağlayıcılarının hizmetleri nedeniyle talep edebileceği ücretlerin alt ve üst sınırları her yıl Ocak ayında Kurumca belirlenir ve sertifika hizmet sağlayıcılarına bildirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Nitelikli Sertifika ve Nitelikli Zaman Damgası

Nitelikli sertifika

Madde 20 - Nitelikli sertifikanın verilebilmesi için sertifika hizmet sağlayıcısı ile başvuru sahibi arasında yazılı bir sözleşme yapılması zorunludur. Sözleşme imzalanırken başvuru sahibinin şahsen hazır bulunması gerekir. Nitelikli sertifikalarda bulunması gereken unsurlar şunlardır:

a) Sertifikanın nitelikli olarak verildiğine ilişkin ibare,

- b) Sertifika hizmet sağlayıcısının kimliği ve kurulduğu ülke,
- c) İmza sahibinin adı ve soyadı,
- d) Sertifikanın veriliş amacına bağlı olarak gerektiğinde imzalayanın özel niteliği,
- e) İmza sahibinin kontrolü altındaki imza verisinin karşılığı olan imza doğrulama verisi,
- f) Sertifikanın geçerlik süresinin başlangıç ve bitiş tarihi ve zamanı,
- g) Sertifika kodu,
- h) Sertifika hizmet sağlayıcısının gelişmiş elektronik imzası.

Sertifikaların kapsamına ve kullanılabileceği işlemlerin değerlerine ilişkin bir sınırlama olduğu takdirde, bu sınırlamalar sertifikada gösterilir. Nitelikli sertifika temsil yetkisini veya mesleki veya diğer kişisel bilgileri içerebilir. Bu durumda temsil edilenin rızası veya yetkili mercilerin tasdiki aranır. Tasdiki gerekmeyen kişisel bilgilerin nitelikli sertifikada yer alması ilgili kişinin iznine bağlıdır.

Nitelikli zaman damgası

Madde 21 - Nitelikli zaman damgası, elektronik verinin üretildiği, değiştirildiği, gönderildiği, alındığı veya saklandığı zamanı kesin olarak belirler. Nitelikli zaman damgası veren sertifika hizmet sağlayıcıları güvenli imza, imza doğrulama ve teknik hizmet araçları ile ilgili hükümlere uymakla yükümlüdür. Nitelikli zaman damgasının verilmesine ve kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Nitelikli sertifikaların iptali

Madde 22 - Nitelikli sertifika aşağıda belirtilen hallerde sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından gecikmeksizin iptal edilir;

a) İmza sahibi ya da temsilcisinin iptal talebinde bulunması,

b) Sertifikada bulunan bilgilerin gerçeğe aykırı olduğunun anlaşılması,

c) Sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyetini sona erdirmesi ve bu faaliyetin başka bir sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından sürdürülmemesi,

d) Kurum tarafından iptal emri verilmesi.

Nitelikli sertifikada bulunan temsil yetkisi veya mesleki veya diğer kişisel bilgiler sertifikada yer aldıktan sonra geçerliliğini kaybetmişse, nitelikli sertifikanın iptali ilgili üçüncü kişi veya yetkili merciler tarafından istenebilir. Bu durumda da nitelikli sertifika gecikmeksizin iptal edilir. Nitelikli sertifikanın iptal edildiği tarih ve zaman sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından kesin olarak belirtilir. Nitelikli sertifikanın iptal edilmesi iptalden önceki işlemlerin hukuki geçerliliğini etkilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurumun Görev ve Yetkileri

Gözetim

Madde 23 - Sertifika hizmet sağlayıcısı faaliyete başladığı tarihten itibaren Kurumun gözetimine tabidir. Kurum bu gözetimi doğrudan veya Test ve Onaylama Ofisleri aracılığı ile gerçekleştirir. Kurum, gözetim sonucuna göre sertifika hizmet sağlayıcılarının bu kanunda belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

Denetim

Madde 24 - Bu kanunun uygulanmasında Kurum re'sen veya kendisine intikal eden başvurular üzerine sertifika hizmet sağlayıcılarına ilişkin denetleme, inceleme ve araştırma yapmaya yetkilidir.

Bu kanunun kapsamına giren hususlarda Kurum tarafından görevlendirilen personele her türlü bilgi, belge ve elektronik verinin tam ve doğru olarak gösterilmesi ve verilmesi zorunludur. Sertifika hizmet sağlayıcıları ve personeli, Kurumun denetim elemanlarının mesai saatlerinde çalışma yerlerine girmesine izin vermek ve gerekli desteği sağlamakla yükümlüdür. Kurum denetim sonucuna göre sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyetini kısmen durdurabilir veya faaliyetinin sona erdirilmesine karar verebilir. Kurum; nitelikli sertifikalarda, nitelikli elektronik imzalarda veya nitelikli elektronik imza ile imzalanan verilerde sahtekarlık yapıldığını veya sahtekarlığa karşı yeterli derecede korunmadığını tespit ederse, nitelikli sertifikaların iptaline karar verir ve iptal emrini sertifika hizmet sağlayıcısına bildirir.

Test ve Onaylama Ofisleri

Madde 25 - Kurum, bu kanun hükümlerini yerine getirmek için gerekli güvenilirliğe ve uzmanlığa sahip olduğunu belgeleyen tüzel kişilere Test ve Onaylama Ofisi olarak çalışmak üzere yetki belgesi verir. Yetki belgesi belirli bir konuda veya sınırlı süre için verilebilir.

Yetki belgesi alan Test ve Onaylama Ofisleri, sertifika hizmet sağlayıcılarının kullandıkları elektronik imza ürünlerini test edip onaylar. Kurum, görevlerini objektif kriterlere uygun olarak yerine getirmeyen, gerekli dikkat ve özeni göstermeyen Test ve Onaylama Ofisinin yetki belgesini geri alabilir. Yetki belgesi Kurum tarafından geri alınan veya faaliyetini sona erdiren Test ve Onaylama Ofisi test ve onaylama işlemlerine ilişkin tüm belgeleri Kuruma gecikmeksizin teslim eder. Test ve Onaylama Ofislerinin, test ve onaylama işlemleri için alacağı ücret Kurumca belirlenir. Alınan ücretin %5'i bu kanundan doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde kullanılmak üzere Kuruma aktarılır. Test ve Onaylama Ofisleri, faaliyetleri süresince sertifika hizmet sağlayıcısı olarak çalışamazlar.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyetinin kısmen durdurulması Madde 26 - Sertifika hizmet sağlayıcısının bu kanunda belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmediğinin tespiti halinde, Kurum sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyetini bir aya kadar kısmen durdurabilir. Faaliyetin kısmen durdurulması halinde, sertifika hizmet sağlayıcısı yeni sertifika veremez veya verilmiş olan sertifikaları yenileyemez.

Sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyetlerinin kısmen durdurulması sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından verilen nitelikli sertifikaların geçerliliğini etkilemez.

Faaliyetin durdurulmasını gerektiren nedenin ortadan kalktığına ispatı halinde faaliyetin durdurulması kararı kaldırılır. Sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyetinin sona ermesi

Madde 27 - Sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyeti kendi isteği ile veya Kurumca alınan karar üzerine sona erer. Kurum aşağıdaki hallerde sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyetinin sona ermesine karar verir;

- a) 12 nci maddede belirtilen şartlardan herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya bu şartlardan herhangi birinin kaybedildiğinin tespiti,
- b) 26 ncı maddeye göre faaliyetin durdurulmasını gerektiren nedenlerin Kurumca belirlenen süre içerisinde ortadan kalkmadığının tespiti,
- c)Sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyetinin bir yıl içinde iki kez durdurulması,
- d)Sertifika hizmet sağlayıcısı özel hukuk tüzel kişisi ise, kurucu ortakları veya tüzel kişiliği temsile yetkili yöneticilerinin veya en az üç çalışanın 39 uncu maddede sayılan fiillerden hüküm giymiş olması,
- e)Sertifika hizmet sağlayıcısının 16 ncı madde hükmüne aykırı hareket etmesi,
- f)Sertifika hizmet sağlayıcısı özel hukuk tüzel kişisi ise tüzel kişiliğin sona ermesi,
- g)Sertifika hizmet sağlayıcısının bu kanunda belirtilen yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğinin anlaşılması.

Sertifika hizmet sağlayıcısı, faaliyetinin sona erdiği tarihte geçerli olan nitelikli sertifikaları başka bir sertifika hizmet sağlayıcısına gecikmeksizin devreder

veya iptal eder. Faaliyetinin sona erdiğini ve nitelikli sertifikaların başka bir sertifika hizmet sağlayıcısına devredildiğini veya iptal edildiğini sertifika sahiplerine ve Kuruma derhal bildirir. Tüzel kişiliğin sona ermesi halinde, nitelikli sertifikalar Kurumca iptal edilir ve iptal kararı sertifika sahiplerine bildirilir. Sertifika hizmet sağlayıcısı, sertifikaları devralan sertifika hizmet sağlayıcısına sertifika ile ilgili belgeleri teslim eder. İptal edilen sertifikalara ait belgeler ise Kuruma teslim edilir. Belgelerin tesliminde 15 inci madde hükümlerine uyulur.

Bilgilerin aleniyeti

Madde 28 - Sertifika hizmet sağlayıcılarına ilişkin bilgiler alenidir. Kurum, sertifika hizmet sağlayıcısının faaliyete başlamasına, faaliyetinin durdurulmasına veya sona ermesine ve akreditasyon ile ilgili bilgilere üçüncü kişilerin ulaşmasını sağlamakla görevlidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İhtiyari Akreditasyon

Sertifika hizmet sağlayıcısının akredite edilmesi

Madde 29 - Kurum, bu kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getiren ve elektronik imza ürünleri Test ve Onaylama Ofislerince test edilip onaylanan sertifika hizmet sağlayıcılarını başvuruları halinde akredite eder. Güvenliği etkileyecek herhangi bir değişiklikten sonra ve düzenli aralıklarla bu test ve onaylama işleminin tekrarlanması gereklidir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile akreditasyon işlemleri için alınacak ücret yönetmelikle düzenlenir.

Akredite edilen sertifika hizmet sağlayıcısının hak ve yükümlülükleri

Madde 30 - Akredite edilen sertifika hizmet sağlayıcısına Kurum tarafından kalite işareti ve akreditasyon belgesi verilir. Kalite işareti, akredite edilen sertifika hizmet

sağlayıcısının verdiği nitelikli sertifikalara dayanan nitelikli elektronik imzaların, teknik ve idari olarak kapsamlı bir şekilde test edilmiş güvenliğe sahip olduklarının ispatıdır. Kalite işareti alan sertifika hizmet sağlayıcısı hukuki ve ticari işlemlerinde ispatlanmış bu güvenliği referans olarak kullanabilir. Akredite edilen sertifika hizmet sağlayıcısı aşağıda belirtilen şartlara uymakla yükümlüdür;

- a) Sertifika faaliyetlerinde sadece Test ve Onaylama Ofislerince test edilmiş ve onaylanmış elektronik imza ürünleri ve nitelikli elektronik imza kullanmak,
- b) Nitelikli sertifikaları sadece Test ve Onaylama Ofislerince test edilmiş ve onaylanmış güvenli imza aracına sahip olan kişilere vermek,
- c) İmza sahibini, Test ve Onaylama Ofislerince test edilmiş ve onaylanmış imza doğrulama araçlarının kullanıldığı hususunda 14 üncü madde hükümlerine göre bilgilendirmek.

Akreditasyonun geri alınması

Madde 31 - Sertifika hizmet sağlayıcısının;

- a) Akreditasyon için gerekli şartları taşımadığının anlaşılması,
- b) Bu kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmemesi,
- c) Test ve Onaylama Ofislerince yapılan kontrollerde onay alamaması,
- d) Kurumca alınan tedbirlere uymaması,
- e) Faaliyetinin sona ermesi,

hallerinde akreditasyon Kurum tarafından geri alınır, akreditasyon belgesi ve kalite işareti iptal edilir.

Akreditasyonun geri alınması halinde Kurum akreditasyon belgesine ve kalite işaretine dayanan sertifikaları ve bunlara ilişkin belgeleri başka bir akredite sertifika hizmet sağlayıcısına devreder. Devredilemeyen sertifikalar iptal edilir ve bunlara ilişkin belgeler Kurumca devralınır. Devir işlemlerinde 15 inci madde hükümlerine

uyulur.

Akreditasyonun geri alınması, sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından verilen nitelikli sertifikaların geçerliliğini etkilemez.

BEŞİNCİBÖLÜM

Elektronik İmza Ürünleri

Güvenli imza araçları Madde 32 - Güvenli imza araçlarının aşağıda belirtilen şartları sağlaması gerekir;

- a) İmza verisinin sadece bir kez oluşturulmasını sağlamak ve gizliliğini garanti altına almak,
- b) İmza verisinin üçüncü kişiler tarafından üretilmesini önlemek ve imzayı sahtekarlığa karşı korumak,
- c) İmza verisinin, üçüncü kişilerin kullanımını engellemek amacıyla imza sahibi tarafından korunabilmesini sağlamak. Güvenli imza araçları, imzalanacak veriyi değiştirmemeli veya bu verinin imza işleminden önce imza sahibine sunulmasını önlememelidir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir. İmza doğrulama araçları Madde 33 - İmza doğrulama araçlarının aşağıda belirtilen şartları sağlaması gerekir;

- a) İmza doğrulama verisini güvenilir şekilde doğrulamak,
- b) Elektronik imzanın tam ve güvenilir şekilde doğrulanmasını sağlamak,
- c) Elektronik imzayı doğrulayanın imzalı verilerin içeriğini de doğrulayabilmesini sağlamak,

d) İmzanın doğrulanması sırasında sertifikayı ve geçerliliğini güvenilir şekilde doğrulamak,

e) Doğrulama sonucunu ve imzalayanın kimliğini doğru olarak göstermek,

f) Güvenlikle ilgili tüm değişikliklerin fark edilebilmesini sağlamak. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir. Teknik hizmet araçları Madde 34 - Teknik hizmet araçlarının aşağıda belirtilen şartları sağlaması gerekir;

a) İmza verisinin kopyalanmasını veya saklanmasını engellemek,

b) Nitelikli sertifikaların izinsiz değiştirilmesini ve sertifika bilgilerinin yüklenmesini önlemek,

c) Nitelikli zaman damgalarını sahtekarlığa ve tahrifata karşı korumak. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Yabancı Sertifikalar ve Elektronik İmza Ürünleri

Yabancı sertifikalar

Madde 35 - Yabancı bir ülkede kurulmuş sertifika hizmet sağlayıcıları tarafından verilen nitelikli sertifikaların, ülke içinde kurulmuş sertifika hizmet sağlayıcıları tarafından verilen nitelikli sertifikalara hukuken denk sayılması için aşağıdaki şartlardan birinin sağlanması gerekir;

a) Sertifika hizmet sağlayıcısının bu kanunda belirtilen yükümlülükleri yerine getirmesi ve Kurum tarafından akredite edilmesi,

b) Sertifika hizmet sağlayıcısının verdiği nitelikli sertifikanın ülke içinde kurulmuş ve akredite edilmiş sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından garanti edilmesi,

c) İkili veya çok taraflı anlaşmalarla nitelikli sertifikanın veya sertifika hizmet sağlayıcısının tanınmış olması.

Yabancı elektronik imza ürünleri Madde 36 - Yabancı elektronik imza ürünlerinin sertifika hizmet sağlayıcıları tarafından kullanılabilmesi, Test ve Onaylama Ofisleri tarafından test edilip onaylanmasına bağlıdır. İkili veya çok taraflı anlaşma hükümleri saklıdır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Elektronik İmzanın ve Elektronik Belgenin Hukuki Sonuçları

Nitelikli elektronik imzanın hukuki sonuçları Madde 37 - Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı ve taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, nitelikli elektronik imza hukuki işlemlerde elle atılmış imza ile aynı etkiyi haizdir. Diğer elektronik imzalar Madde 38 - Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, bir elektronik imzanın sadece elektronik veri şeklinde olması, nitelikli sertifikaya dayanmaması, akredite edilmiş sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından verilmemiş olması veya güvenli imza aracı ile oluşturulmamış olması, hukuki geçerlilik ve uygulanabilirliğine etki etmeyeceği gibi delil olarak ileri sürülmesini de engellemez.

Elektronik belgenin hukuki niteliği Madde 39 - Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde;

a) Elektronik belge, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 292 nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında yazılı delil başlangıcı,

b) Nitelikli sertifikaya dayanan elektronik belge adi senet,

c) Nitelikli sertifikaya dayanan ve nitelikli zaman damgası bulunan elektronik belge, tarihi açısından, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 299 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında üçüncü kişileri de bağlayan adi senet, hükmündedir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Ceza Hükümleri

İdari para cezaları Madde 40 - Bu kanunda yer alan hükümlere aykırı hareket eden sertifika hizmet sağlayıcılarına, bu fiilleri başka bir suç oluşturursa bile ayrıca bu madde hükümlerine göre Kurum tarafından idari para cezası verilir.*

Sertifika hizmet sağlayıcılarına;

a) 20 nci maddenin (b), (d) ve (g) bentlerinde belirtilen unsurların nitelikli sertifikada bulunmaması halinde, eksik olan her unsur için bir milyar T.L.,

b) 20 nci maddenin (a), (c), (e), (f) ve (h) bentlerinde belirtilen unsurların nitelikli sertifikada bulunmaması halinde, eksik olan her unsur için beş milyar T.L.,

c) 13 üncü maddenin (g) bendi ile 14 üncü maddede belirtilen bilgi verme mükellefiyetine aykırı hareket edilmesi halinde, beş milyar T.L.,

d) 15 inci maddede düzenlenen belgelendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde, beş milyar T.L.,

e) Faaliyetin sona erdiği tarihte geçerli olan nitelikli sertifikaların başka bir sertifika hizmet sağlayıcısına devredilmemesi ve iptal edilmemesi halinde, on milyarT.L.,

f) Faaliyetin sona erdiğinin ve nitelikli sertifikaların devredildiğinin veya iptal

edildiğinin Kuruma ve sertifika sahiplerine *gecikmeksizin bildirilmemesi halinde on milyar T.L.,

f) Kurumca alınan tedbirlere uyulmaması halinde on milyar T.L.,

g) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde on milyar T.L.,

h) Bu kanunda belirtilen diğer yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde on milyar T.L.,

i) Nitelikli sertifikalarda bulunması gereken unsurlardan bir veya birkaçının yanlış veya yanıltıcı olması halinde, yirmi milyar T.L.,

k) 12 nci maddede sayılan şartlardaki değişikliklerin Kuruma bildirilmemesi veya geç bildirilmesi halinde yirmi milyar T.L.,

l) 13 üncü maddenin (g) bendi hariç olmak üzere diğer bentlerinde belirtilen şartların yerine getirilmemesi halinde, her bir şart için yirmi milyar T.L.,

m) Akredite edilen sertifika hizmet sağlayıcısının, 30 uncu maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen şartları yerine getirmemesi halinde, her bir şart için otuz milyar T.L.,

n) Nitelikli zaman damgasının yanlış veya yanıltıcı olması halinde elli milyar T.L.,

o) Kuruma bildirmeksizin faaliyete geçilmesi veya faaliyetin kısmen durdurulması veya sona erdirilmesi kararına rağmen faaliyetin sürdürülmesi halinde, yüz milyar T.L.

p) 17 nci madde gereğince yeterli karşılık bulundurmaması halinde, yüz milyar T.L.,

r) 16 ncı maddede düzenlenen kişisel verilerin korunması ile ilgili yükümlülüklerle aykırı hareket edilmesi halinde, yüz milyar T.L., idari para cezası verilir.

Sertifika hizmet sağlayıcısının eylemi birden fazla idari para cezasını gerektiriyorsa cezalardan ağır olanı uygulanır. İdari para cezası diğer idari tedbirlerin uygulanmasını engellemez. Bu maddede belirtilen idari para cezaları fiilin bir yıl içinde tekrürü halinde iki misli olarak uygulanır. Bu maddede belirtilen idari para cezaları her yılbaşında Türk Ceza Kanununun Ek 2 nci madde hükümleri uyarınca artırılır.

Para cezalarına itiraz

Madde 41 - İdari para cezaları tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Kuruma ödenir veya aynı süre içinde Kuruma itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. İtiraz Kurumca incelenerek on beş gün içinde karara bağlanır. Bu süre içinde bir karar verilmezse itiraz reddedilmiş sayılır.

İtirazın reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde, tebliğ veya sürenin bitimi tarihinden itibaren on beş gün içinde yetkili idare mahkemesinde dava açılabilir. Dava açılması cezanın takip ve tahsilini durdurmaz.

Tahsil

Madde 42 - Bu kanunda belirtilen idari para cezaları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri gereğince vergi dairelerince tahsil edilir.

Tahsil edilen para cezalarının % 30'u bu kanundan doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde kullanılmak üzere Kuruma aktarılır.

Zamanaşımı

Madde 43 - Bu kanunda düzenlenen idari para cezalarına ilişkin zamanaşımı süresi, fiillerin Kurumca tespit edildiği tarihten itibaren bir yıl, fiillerin işlendiği tarihten itibaren üç yıldır. Sertifika hizmet sağlayıcılarının faaliyetlerinin re'sen veya şikayet üzerine incelenmesi, kontrolü veya denetimi amaçlarıyla Kurumca herhangi bir işlem başlatılması halinde zamanaşımı süresi kesilir.

Tekrarlanan fiillerde zamanaşımı süresi, fiilin en son tekrarlandığı tarihten itibaren başlar.

BEŞİNCİ KISIM

Çeşitli Hükümler

Teknik danışma komiteleri Madde 44 - Kurum bu kanunda belirtilen görevleri çerçevesinde ilmi veya teknik araştırmalar yaptırmak veya gerekli görülecek konularda özel uzmanlıklarından yararlanmak üzere geçici teknik danışma komiteleri teşkil edebilir. Teknik danışma komitelerinin teşkili, üyelerinin nitelikleri, çalışma usul ve esasları ile mali hususlar yönetmelikle düzenlenir. Uyuşmazlıkların çözümü Madde 45 - Sertifika hizmet sağlayıcıları arasında veya sertifika hizmet sağlayıcıları ile sertifika sahipleri arasında bu kanunun uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar Kurumca çözümlenir. Kurum re'sen veya başvuru üzerine olayı soruşturarak bir ay içinde uyuşmazlığı sonuçlandırır ve kararını ilgililere tebliğ eder.

Kurum kararlarına itiraz Madde 46 - Kurum kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Kuruma itiraz edilebilir. İtiraz kararın uygulanmasını durdurur. İtiraz Kurumca incelenerek on beş gün içinde karara bağlanır. Bu süre içinde bir karar verilmezse itiraz reddedilmiş sayılır. İtirazın reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde tebliğ veya sürenin bitimi tarihinden itibaren on beş gün içinde yetkili idare mahkemesinde dava açılabilir. Dava açılması kararın uygulanmasını durdurmaz.

Yönetmelikler

Madde 47 - Bu kanuna göre çıkarılacak yönetmelikler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Kurumca hazırlanarak Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulur.

Geçici Madde 1 - Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce faaliyette bulunan sertifika hizmet sağlayıcıları, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde kanunda aranan şartları yerine getirerek Kuruma müracaat ederler. Bu süre içinde başvurmayan veya kanunda aranan şartları yerine getirmeyen sertifika hizmet sağlayıcılarının faaliyetine Kurumca son verilir.

Yürürlük

Madde 48 - Bu kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 49 - Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.